

CURRENT AFFIARS

MIRACLES

EXCLUSIVE FOR GPSC

संपादक : भौलिक गोंधिया | VOLUME - 48 | 08 TO 14 NOV. 2021

ICE®

icerajkotofficial
join our telegram
channel

icerajkot
follow us on youtube
channel

joinicerajkot.com
click to join our
whatsapp

icerajkot
follow us on instagram

icerajkot
follow us on facebook
channel

INDEX

01

બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા..01

1. ગવર્નરોઅનેલેફ્ટનન્ટગવર્નરોની 51મી કોન્ફરન્સ યોજાઈ.....01
2. વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવ.....01
3. ચિલીના રાષ્ટ્રપતિ પર મહાભિયોગ.....02
4. રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ.....03
5. ડ્રાફ્ટ મધ્યસ્થી બિલ.....04
6. હરિયાણા રાજ્ય સ્થાનિક ઉમેદવારોનો રોજગાર અધિનિયમ, 2020.....04
7. પ્રશ્નોત્તરી.....05

02

અર્થતંત્ર.....07

1. PM મોદીએ રોકાણકારો માટે RBIની બે પહેલ શરૂ કરી.....07
2. RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ.....07
3. ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ.....08
4. શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટે પ્રોત્સાહન મંજૂર.....09
5. RBI ગવર્નરે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી.....10
6. ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા.....10
7. HARBINGER 2021 Innovation for Transformation: RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન.....11
8. સેવાની નિકાસમાં વધારો.....12
9. નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ: આર્થિક અસર...13
10. તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ.....13
11. આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો (Industrial Relation Rules)ને મંજૂરી આપી.....15
12. દિલ્હીએ રાજ્ય ECRP 2021-22 હેઠળ રૂ.1544 કરોડ મંજૂર કર્યા.....16
13. પ્રશ્નોત્તરી.....16

03

આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....19

1. ભારત અને શ્રીલંકાએ 'સંસદ મૈત્રી સંઘ' (Parliament Friendship Association) ને પુનઃજીવિત કર્યું.....19
2. દક્ષિણ કોરિયાએ એર ટેક્સીઓના નિયંત્રણનું પરીક્ષણ કર્યું.....19
3. આફ્રિકાની સાહેલ કટોકટી (Sahel Crisis).....20
4. યુએસ કુગાવો અને ભારત પર અસર.....20
5. અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી ઘોષણા.....21
6. ભારત-સ્વીડન ઇનોવેશન સમિટ.....22
7. અબુ ધાબી: બિન-મુસ્લિમો માટે વારસા અને છૂટાછેડા અંગેના કાયદાજારી કરવામાં આવ્યા.....24
8. અફઘાનિસ્તાન પર પ્રાદેશિક સુરક્ષા મંત્રણા: દિલ્હી.....24
9. ભારત અને ભૂતાન વચ્ચે 7 ટ્રેડ એન્ટ્રી અને એક્ઝિટ પોઈન્ટ હશે.....25
10. ભારત અફઘાનિસ્તાન પર સુરક્ષા વાટાઘાટોનું આયોજન કરશે.....26
11. તેલ અને ખાધ કિંમતો.....27
12. પ્રશ્નોત્તરી.....28

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

04

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી.....30

1. ભારત-ફ્રાન્સ સંરક્ષણ ભાગીદારી.....30
2. ચીને 3 નવા રિમોટ સેન્સિંગ સેટેલાઈટ લોન્ચ કર્યા.....31
3. ઓસ્ટ્રેલિયા ચંદ્ર પર રોવર મોકલશે.....31
4. વાંગચાપિંગ અવકાશમાં ચાલનારી પ્રથમ ચીની મહિલા બની.....32
5. cOCoN 2021: કેરળ પોલીસની સાયબર સુરક્ષા અને હેકિંગ કોન્ફરન્સ.....32
6. લેન્ડસેટ 9 ઉપગ્રહે પૃથ્વીની પ્રથમ તસવીરો મોકલી.....33
7. ભારતની સબમરીન ક્ષમતા.....33
8. લિયોનીડ ઉલ્કાવર્ષા.....35
9. નવેમ્બર 10: શાંતિ અને વિકાસ માટે વિશ્વ વિજ્ઞાન દિવસ.....35
10. ચીને પાકિસ્તાનને સૌથી મોટું યુદ્ધ જહાજ આપ્યું: PNS તુગરિલ.....36
11. ડબલ એસ્ટરોઇડ રીડાયરેક્શન ટેસ્ટ: NASA.....37
12. પ્રશ્નોત્તરી.....38

05

યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....40

1. MPLAD યોજના પુનઃસ્થાપિત..40
2. ઈ-અમૃત પોર્ટલ શરૂ કર્યું.....40
3. આયુષ્માન ભારત-ડિજિટલ મિશન: તમામ તબીબી સુવિધાઓની ડિજિટલ નોંધણી શરૂ થઈ.....41
4. રાષ્ટ્રીય ઉપલબ્ધી સર્વેક્ષણ (National Achievement Survey-NAS).....41
5. પોષણ સ્માર્ટ વિલેજ પ્રોગ્રામ....42
6. ચારધામ પરિયોજના.....42
6. સંસદ સ્થાનિક વિસ્તાર વિકાસ યોજના.....43
6. SBI ફાઇનાન્શિયલ ઇન્કલુઝન મેટ્રિક્સ રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો.....44
6. LEADS રિપોર્ટ 2021.....44
6. શ્વસન તંત્ર પર પરાળ સળગાવવાની અસર.....45
7. પ્રશ્નોત્તરી.....47

06

પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....49

1. થેમ્સ નદીમાં શાર્ક અને દરિયાઈ ઘોડા જોવા મળ્યા.....49
2. સૌથી જૂના ખંડીય લેન્ડમાસનો ઉદય.....49
3. જમીનની પ્રજાતિઓનું સંરક્ષણ.....50
4. જળવાયું પરિવર્તન પ્રદર્શન સૂચકાંક બહાર પાડવામાં આવ્યો.....51
5. ઇજિપ્ત આવતા વર્ષે COP27 ક્લાઇમેટ સમિટનું આયોજન કરશે.....52
6. આબોહવા પરિવર્તન અને તીડનું આક્રમણ.....52
7. યમુના નદીમાં ઝેરી ફીણ (Toxic Foam in Yamuna River).....53
8. દિલ્હીની હવાની ગુણવત્તા ગંભીર શ્રેણીમાં પહોંચી ગઈ.....54
9. સામૂહિક લુપ્તતા.....54
11. પ્રશ્નોત્તરી.....55

07

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....58

1. PMએ કેદારનાથમાં વિકાસ પરિયોજનાઓનો શિલાન્યાસ કર્યો.....58
2. ગુજરાતી નવા વર્ષ બેસતુ વરસની ઉજવણી કરવામાં આવી.....58
3. અબુલ કલામ આઝાદ: રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ.....59
4. કર્ણાટકમાં ઓનાકે ઓબવવા (Onake Obavva Jayanti) જયંતિ ઉજવાઈ.....60
5. પ્રશ્નોત્તરી.....60

08

અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....61

1. ડૉ.કમલ રણદિવે.....61
2. તમિલનાડુ: SPV પ્રકૃતિ સંરક્ષણ મિશનનું સંચાલન કરશે.....61
3. ગોવા મેરીટાઇમ કોન્કલેવ શરૂ.....62
4. મેઘાલય કેબિનેટે પૂર્વ પશ્ચિમ ખાસી હિલ્સ જિલ્લાના નિર્માણને મંજૂરી આપી.....62
5. માનસિક સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત મુદ્દાઓ.....63
6. ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ 2021.....64
7. 9 નવેમ્બર: રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (Uttarakhand State Foundation Day).....65
8. 9 નવેમ્બર: ઉત્તરાખંડ દિવસ.....65
9. ભારતમાં 18 લાખ બાળકો ગંભીર રીતે કુપોષિત: કેન્દ્ર સરકાર.....65
10. હરિત કર્મ સેના.....66
11. 3 મિલિયન લોકો દુષ્કાળની આરે છે: યુએન.....66
12. ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ ઇનિશિયેટિવ.....67
13. Global Drug Policy Indexમાં ભારતનો ક્રમ.....68
14. Mentorship Programme for Young Innovators શરૂ કરવામાં આવ્યો.....68

15. "Tele-Law on Wheels" અભિયાન શરૂ કર્યું.....69
16. ગંગા મશાલે ઉત્તરાખંડથી યાત્રા શરૂ કરી.....69
17. ભારતે WTT Contender ટૂર્નામેન્ટમાં મહિલા ડબલ્સનો ખિતાબ જીત્યો.....70
18. પીએમ મોદી આદિવાસી ગૌરવ દિવસ મહાસંમેલનને સંબોધિત કરશે.....70
19. શ્રીનગર UNESCO Creative Cities Network 2021માં જોડાયું.....70
20. ખનિજ કન્સેશન (ચોથો સુધારો) નિયમ, 2021.....71
21. અક્સેસિબિલિટી ધોરણો માટે નવા ડ્રાફ્ટ માર્ગદર્શિકા.....73
22. અમેરિકા ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સમાં જોડાયું.....74
23. દિલ્હીએ 'Anti-Open Burning Campaign' શરૂ કર્યું.....74
24. IRCTCએ શ્રી રામાયણ યાત્રા વિશેષ ટ્રેન શરૂ કરી.....75
25. નીતિ આયોગે શિક્ષણ ક્ષેત્રે ટોચના મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ (Aspirational Districts)ની જાહેરાત કરી.....75

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

GUJARAT PUBLIC SERVICE COMMISSION

GPSC

7700+ TOTAL QUESTIONS

GPSC CLASS 1/2, STI, PI, Dy. SO, Dy. MAMLATDAR, A.O., GUJ ENGINEERING SERVICE, તથા લેકચરર અને આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસરના પેપરોનો સમાવેશ

NOW AVAILABLE

LATEST EDITION

26. Like Minded Developing Countries (LMDCs).....76
27. કોવિડ: 96 દેશોએ ભારતના રસીકરણ પ્રમાણપત્રને માન્યતા આપી.....76
28. ડેસ્ટીનેશન નોર્થ ઇસ્ટ.....77
29. શિરડી એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ જાહેર કરવામાં આવ્યું.....78
30. CNG, LNG અને અન્ય અદ્યતન ટેકનોલોજી ઓટો PLI યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવી.....78
31. સેલાસુરંગ(SelaTunnel).....79
32. 15 નવેમ્બરને 'આદિવાસી ગૌરવ દિવસ' (Janjatiya Gaurav Divas) તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો.....79
33. ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ.....80
34. શક્તિ 2021: ભારત-ફ્રાન્સ લશ્કરી કવાયતની 6ઠ્ઠી આવૃત્તિનું આયોજન કરશે.....81
35. પંજાબની શાળાઓમાં પંજાબી ભાષા ફરજિયાત કરવામાં આવી.....82
36. પંજાબ વિધાનસભાએ કૃષિ કાયદા વિરુદ્ધ ઠરાવ પસાર કર્યો.....82
37. India Technopreneurship Series.....82
38. પ્રશ્નોત્તરી.....83

ભારતની ભૂગોળ

LATEST EDITION

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, મિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

FREE BOOKLET

1500+ MCQ

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

NOW AVAILABLE

icerajkotofficial
join official telegram channel

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkot

ગવર્નરો અને લેફ્ટનન્ટ ગવર્નરોની 51મી કોન્ફરન્સ યોજાઈ

- રાષ્ટ્રપતિ રામ નાથ કોવિંદ અને વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ દિલ્હીમાં રાષ્ટ્રપતિ ભવનમાં રાજ્યપાલો અને લેફ્ટનન્ટ ગવર્નરોની કોન્ફરન્સમાં હાજરી આપે છે.
- ઉપરાષ્ટ્રપતિ એમ. વેકેયા નાયડુ અને કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહ પણ સંમેલનમાં હાજરી આપી હતી.
- રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદની અધ્યક્ષતામાં આ ચોથું સંમેલન હતું.

ભારતના રાષ્ટ્રપતિ

- ભારતના રાષ્ટ્રપતિ રાષ્ટ્રના વડા છે. તેમને ભારતના પ્રથમ નાગરિક પણ કહેવામાં આવે છે. બંધારણની કલમ 52-62 રાષ્ટ્રપતિની નિમણૂક, તેમની સત્તાઓ અને રાષ્ટ્રપતિના કાર્યાલયને લગતી અન્ય બાબતો સાથે સંબંધિત છે.

Back to basics : ભારતના રાજ્યપાલ

- રાજ્યપાલ રાજ્યના બંધારણીય વડા છે. તેઓ મંત્રી પરિષદની સલાહને અનુસરવા માટે બંધાયેલા છે. કલમ 153-162 તેમની નિમણૂક, સત્તાઓ અને રાજ્યપાલના કાર્યાલયને લગતી અન્ય બાબતો સાથે સંબંધિત છે. તે કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે મહત્વની કડી તરીકે કામ કરે છે.

■ રાષ્ટ્રપતિ અને રાજ્યપાલ વચ્ચે સમાનતા:

- રાષ્ટ્રપતિ અને રાજ્યપાલ બંનેને બંધારણીય વડાનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો છે.
- તમામ વહીવટી નિર્ણયો તેમના નામે લેવામાં આવે છે. જો કે, વાસ્તવિક સત્તાનો ઉપયોગ મંત્રી પરિષદ દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- પાસ થયેલા તમામ સામાન્ય અથવા મની બિલ્સ એક્ટ બની શકે તે પહેલા તેમની સંમતિ જરૂરી છે.
- તમામ નાણાં બિલો લોકસભામાં રાષ્ટ્રપતિની પૂર્વ ભલામણ સાથે અને રાજ્ય વિધાનસભામાં રાજ્યપાલની પૂર્વ ભલામણ સાથે રજૂ કરવામાં આવે છે.
- આ બંનેને વટહુકમ બહાર પાડવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

■ રાષ્ટ્રપતિ અને રાજ્યપાલ વચ્ચેનો તફાવત:

- રાષ્ટ્રપતિ ઍંગ્લો-ઈન્ડિયન સમુદાયના બે સભ્યોને લોકસભામાં નિયુક્ત કરે છે. બીજી તરફ, રાજ્યપાલ ઍંગ્લો-ઈન્ડિયન સમુદાયના સભ્યને રાજ્યની વિધાનસભામાં નામાંકિત કરે છે.
- રાષ્ટ્રપતિ 12 સભ્યોને રાજ્યસભા માટે નોમિનેટ કરે છે. બીજી તરફ, રાજ્યપાલ રાજ્ય વિધાન પરિષદના 1/6 સભ્યોને નોમિનેટ કરે છે.
- મૃત્યુદંડની સજાના સંદર્ભમાં રાજ્યપાલને માફી આપવાની સત્તા નથી. ફાંસીની સજા માફ કરવાની સત્તા માત્ર રાષ્ટ્રપતિ પાસે છે.
- યુદ્ધ અથવા શાંતિની ઘોષણા કરવાની સત્તા ફક્ત રાષ્ટ્રપતિ પાસે છે.
- માર્શલ લો હેઠળ, માત્ર રાષ્ટ્રપતિને સજા માફ કરવાનો અધિકાર છે.

વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવ

- રાજ્યસભામાં, કોંગ્રેસના મુખ્ય દંડકચે રાષ્ટ્રીય સ્મારક પ્રાધિકરણ (NMA)ના પ્રમુખની નિમણૂક માટે કેન્દ્રીય સંસ્કૃતિ પ્રધાન સામે વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવની માંગ કરી.
- NMA ના વર્તમાન પ્રમુખની શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક પૃષ્ઠભૂમિ માર્ચ 2010માં સંસદ દ્વારા પસાર કરાયેલ કાયદાની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતી નથી.

Back to basics : નેશનલ મોન્યુમેન્ટ્સ ઓથોરિટી

(NMA)

■ સ્થાપના:

- NMA ની સ્થાપના ‘પ્રાચીન સ્મારકો અને પુરાતત્વીય સ્થળો અને અવશેષો (સુધારો અને ચકાસણી) અધિનિયમ’ (AMASR) ની જોગવાઈઓ અનુસાર સંસ્કૃતિ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી છે, જે માર્ચ 2010માં ઘડવામાં આવી હતી.

■ કાર્યો:

- NMA ને કેન્દ્રીય સંરક્ષિત સ્મારકોની આસપાસ પ્રતિબંધિત અને નિયંત્રિત વિસ્તારોના સંચાલન દ્વારા સ્મારકો અને સ્થળોની સુરક્ષા અને સંરક્ષણ માટે ઘણા કાર્યો સોંપવામાં આવ્યા છે.

- NMA પ્રતિબંધિત અને નિયંત્રિત વિસ્તારોમાં બાંધકામ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ માટે અરજદારોને મંજૂરી આપવાનું પણ વિચારે છે.

■ અધ્યક્ષની નિમણૂક માટેની લાયકાત:

- AMASR એક્ટ જણાવે છે કે NMAના પ્રમુખ પાસે “પુરાતત્વ, દેશ અને નગર આયોજન, સ્થાપત્ય, વારસો, સંરક્ષણ સ્થાપત્ય અથવા કાયદાના ક્ષેત્રોમાં અનુભવ અને કુશળતા હોવી જોઈએ.”

■ પરિચય:

- તે મંત્રી દ્વારા સંસદીય વિશેષાધિકારોના ભંગ સાથે વ્યવહાર કરે છે.

સંસદીય વિશેષાધિકારોનું ઉલ્લંઘન

- સંસદીય વિશેષાધિકારો એ ચોક્કસ અધિકારો અને પ્રતિરક્ષા છે જે સંસદના સભ્યો વ્યક્તિગત અને સામૂહિક રીતે માણે છે, જેથી તેઓ તેમના કાર્યોને અસરકારક રીતે નિભાવી શકે.
- જ્યારે આમાંના કોઈપણ અધિકારો અને પ્રતિરક્ષાની અવગણના કરવામાં આવે છે, ત્યારે ગુનાને વિશેષાધિકારોના ભંગ કહેવામાં આવે છે અને તે સંસદના કાયદા હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે.
- વિશેષાધિકારના ભંગ માટે દોષિત ઠરનાર વ્યક્તિ સામે કોઈપણ ગૃહના સભ્ય દ્વારા દરખાસ્તના રૂપમાં નોટિસ મોકલવામાં આવે છે.
- તેનો હેતુ સંબંધિત મંત્રીની નિંદા કરવાનો છે.

સ્પીકર/રાજ્યસભા (RS) સ્પીકરની ભૂમિકા

- સ્પીકર/રાજ્યસભા સ્પીકર વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવની ચકાસણીનું પ્રથમ સ્તર છે.
- સ્પીકર/સ્પીકર પોતે વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવ પર નિર્ણય લઈ શકે છે અથવા તેને સંસદની વિશેષાધિકાર સમિતિને મોકલી શકે છે.
- જો સ્પીકર/ચેરમેન સંબંધિત નિયમો હેઠળ સહમત થાય, તો સંબંધિત સભ્યને સંક્ષિપ્ત નિવેદન કરવાની તક આપવામાં આવે છે.

વિશેષાધિકારનું સંચાલન કરતા નિયમો

- લોકસભા નિયમ પુસ્તકના પ્રકરણ 20માં નિયમ નંબર 222 અને રાજ્યસભા નિયમ પુસ્તકના પ્રકરણ 16 માં નિયમ 187 અનુસાર વિશેષાધિકારોનું નિયમન કરે છે.
- નિયમો જણાવે છે કે કોઈપણ સભ્ય, અધ્યક્ષ અથવા અધ્યક્ષની સંમતિથી, સભ્ય અથવા ગૃહ અથવા તેની સાથે સંબંધિત સમિતિના વિશેષાધિકારના ભંગના સંદર્ભમાં પ્રશ્ન ઉઠાવી શકે છે.

સંસદીય વિશેષાધિકાર

- સંસદીય વિશેષાધિકાર સંસદના બંને ગૃહો, તેમની સમિતિઓ અને તેમના સભ્યો દ્વારા માણવામાં આવતા વિશેષ અધિકારો, પ્રતિરક્ષાઓ અને મુક્તિઓનો સંદર્ભ આપે છે.
- બંધારણ એવી વ્યક્તિઓને સંસદીય વિશેષાધિકારો પણ આપે છે જેઓ સંસદના ગૃહ અથવા તેની કોઈપણ સમિતિની કાર્યવાહીમાં બોલવા અને ભાગ લેવા માટે હકદાર છે. તેમાં ભારતના એટર્ની જનરલ અને કેન્દ્રીય મંત્રીઓનો સમાવેશ થાય છે.
- સંસદીય વિશેષાધિકારો રાષ્ટ્રપતિને ઉપલબ્ધ નથી જે સંસદનો અભિન્ન ભાગ પણ છે. લેખ 361 બંધારણની પ્રમુખ વિશેષાધિકારો પૂરું પાડે છે.
- બંધારણની કલમ 105 સ્પષ્ટપણે બે વિશેષાધિકારોનો ઉલ્લેખ કરે છે, એટલે કે, સંસદમાં ભાષણની સ્વતંત્રતા અને તેની કાર્યવાહીના પ્રકાશનનો અધિકાર.
- બંધારણમાં ઉલ્લેખિત વિશેષાધિકારો ઉપરાંત, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, 1908 ગૃહ અથવા તેની સમિતિની બેઠક દરમિયાન અને તેની શરૂઆતના 40 દિવસ પહેલાં અને પછીના 40 દિવસ માટે નાગરિક પ્રક્રિયા હેઠળ સભ્યોને ધરપકડ અને અટકાયતમાંથી મુક્તિ આપી શકે છે.
- નોંધનીય છે કે સંસદે હજુ સુધી તમામ વિશેષાધિકારોને વ્યાપકપણે કોડિફાઈ કરવા માટે કોઈ વિશેષ કાયદો ઘડ્યો નથી.

વિશેષાધિકાર સમિતિ

- આ એક સ્થાયી સમિતિ છે. તે ગૃહ અને તેના સભ્યોના વિશેષાધિકારોના ઉલ્લંઘનના કેસોની તપાસ કરે છે અને યોગ્ય પગલાં લેવાની ભલામણ કરે છે.
- લોકસભાની સમિતિમાં 15 સભ્યો હોય છે, જ્યારે રાજ્યસભાની સમિતિમાં 10 સભ્યો હોય છે.

ચિલીના રાષ્ટ્રપતિ પર મહાભિયોગ

- ચિલીના પ્રમુખ Sebastian Pinera પર 9 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ ચિલીના કોંગ્રેસના નીચલા ગૃહ દ્વારા Pandora Papersના આરોપોને કારણે મહાભિયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- મહાભિયોગને કારણે ચિલીની સેનેટમાં તેમને દૂર કરવા કે કેમ તે અંગે ટ્રાયલ શરૂ થઈ કારણ કે તેઓ ઓફિસમાં હતા ત્યારે કુટુંબની સંપત્તિના વેચાણને ટેકો આપતા હતા.
- ટ્રાયલને 155 સભ્યોની ચેમ્બર ઓફ ડેપ્યુટીઝની તરફેણમાં ઓછામાં ઓછા 78 મત મળ્યા હતા.

- વિપક્ષના સભ્યો સહિત 67 ધારાસભ્યોએ બંધારણીય આરોપો વિરુદ્ધ મતદાન કર્યું છે.
- અન્ય ગેરહાજર હતા.

શું છે પેન્ડોરા પેપર્સનો મુદ્દો?

- લીક થયેલા દસ્તાવેજો દર્શાવે છે કે તેમના એક પુત્રે બ્રિટિશ વર્જિન ટાપુઓમાં ઓફશોર કંપનીઓનો ઉપયોગ ડોમિન્ગા માઈનિંગ પ્રોજેક્ટ વેચવા માટે કર્યો હતો, જે તેના પરિવારની સહ-માલિકી ધરાવે છે.
- જ્યારે આ બાબતની તપાસ કરવામાં આવી રહી હતી, ત્યારે પિનેરાએ કંપનીઓના સંચાલન અને ડોમિન્ગા સાથેના તેમના જોડાણમાં સામેલ હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

ચિલી (Chile)

- ચિલી પશ્ચિમ દક્ષિણ અમેરિકામાં સ્થિત છે. તે એન્ડીઝ અને પેસિફિક મહાસાગર વચ્ચેની જમીનની લાંબી, સાંકડી પટ્ટી પર સ્થિત છે. આ દેશનો વિસ્તાર 756,096 ચોરસ કિલોમીટર છે. ચિલી એ એન્ટાર્કટિકા નજીક સ્થિત વિશ્વનો સૌથી દક્ષિણનો દેશ છે. તે પેરુ, બોલિવિયા, આર્જેન્ટિના અને ડ્રેક પેસેજ સાથે સરહદો વહેંચે છે.

રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ

- રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (National Legal Services Day-NLSD) દર વર્ષે 9 નવેમ્બરે તમામ નાગરિકો માટે ન્યાયી અને નિષ્પક્ષ ન્યાય પ્રક્રિયા સુનિશ્ચિત કરવા જાગૃતિ ફેલાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઉજવવામાં આવે છે.
- **NLSD વિશે:**
 - વર્ષ 1995માં સૌપ્રથમવાર NLSDની શરૂઆત ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે કરવામાં આવી હતી.
 - સિવિલ, ફોજદારી અને મહેસૂલ અદાલતો, ટ્રિબ્યુનલ અથવા અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યો કરતી અન્ય કોઈપણ સત્તા સમક્ષના કેસોમાં મફત કાનૂની સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે.
 - આ દિવસ દેશના નાગરિકોને કાનૂની સેવા સત્તા અધિનિયમ હેઠળની વિવિધ જોગવાઈઓ અને અરજદારોના અધિકારોથી વાકેફ કરવા માટે ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસે દરેક કાનૂની કાર્યક્ષેત્રમાં હેલ્પ કેમ્પ, લોક અદાલત અને કાનૂની સહાય કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

બંધારણીય જોગવાઈઓ

- કલમ 39A કહે છે કે રાજ્ય એ સુનિશ્ચિત કરશે કે કાયદાકીય પ્રણાલી એવી રીતે કાર્ય કરે છે કે જેથી સમાન તકના આધારે ન્યાય મળે અને ખાસ કરીને એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે કોઈ પણ નાગરિક આર્થિક અથવા અન્ય કોઈ કારણોસર ન્યાય મેળવવાની તકથી વંચિત ન રહે. જો બાકી હોય, તો મફત કાનૂની સહાયની વ્યવસ્થા કરશે.
- કલમ 14 અને 22(1) રાજ્ય માટે કાયદા સમક્ષ સમાનતા અને બધા માટે સમાન તકના આધારે ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપતી કાનૂની વ્યવસ્થા સુનિશ્ચિત કરવાનું પણ ફરજિયાત બનાવે છે.
- **કાનૂની સેવા સત્તાધિકારીઓના ઉદ્દેશ્યો:**
 - મફત કાનૂની સહાય અને સલાહ પ્રદાન કરવી.
 - કાયદાકીય જાગૃતિ ફેલાવવી.
 - લોક અદાલતનું આયોજન કરવું.
 - સિસ્ટમ દ્વારા વિવાદોના સમાધાનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે વૈકલ્પિક વિવાદ નિરાકરણ (Alternative Dispute Resolution - ADR). ADR મિકેનિઝમના વિવિધ પ્રકારો છે- લવાદ, સમાધાન, લોક અદાલત દ્વારા સમાધાન અથવા આર્બિટ્રેશન સહિત ન્યાયિક સમાધાન.
 - ગુનાનો ભોગ બનેલાઓને વળતર આપવું.
 - મફત કાનૂની સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે કાનૂની સેવા સંસ્થાઓ
- **રાષ્ટ્રીય સ્તર:**
 - નેશનલ લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી (NALSA)- તેની રચના લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી એક્ટ, 1987 હેઠળ કરવામાં આવી હતી. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ તેના મુખ્ય આશ્રયદાતા છે.
- **રાજ્ય સ્તર:**
 - સ્ટેટ લીગલ સર્વિસ ઓથોરિટી- તેનું નેતૃત્વ રાજ્ય હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ કરે છે, જે તેના મુખ્ય આશ્રયદાતા છે.
- **જિલ્લા કક્ષા:**
 - જિલ્લા કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ: જિલ્લાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ તેના હોદ્દેદાર અધ્યક્ષ છે.
- **તાલુકા/પેટા-વિભાગ કક્ષા:**
 - તાલુકા/પેટા-વિભાગીય કાનૂની સેવા સમિતિ: તેનું નેતૃત્વ વરિષ્ઠ નાગરિક ન્યાયાધીશ કરે છે.
 - હાઈકોર્ટ: હાઈકોર્ટ લીગલ સર્વિસ કમિટી.
 - સુપ્રીમ કોર્ટ: સુપ્રીમ કોર્ટ કાનૂની સેવા સમિતિ.
- મફત કાનૂની સેવાઓ મેળવવા માટે પાત્ર વ્યક્તિઓ:
 - સ્ત્રીઓ અને બાળકો
 - SC/ST સભ્યો
 - ઔદ્યોગિક કામદારો
 - સામૂહિક આપત્તિ, હિંસા, પૂર, દુષ્કાળ, ભૂકંપ, ઔદ્યોગિક આપત્તિના પીડિતો.

- વિકલાંગ વ્યક્તિઓ
- કસ્ટડીમાં વ્યક્તિ
- જે વ્યક્તિઓની વાર્ષિક આવક સંબંધિત રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત રકમ કરતાં ઓછી હોય, જે બાબત સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અન્ય કોર્ટ સમક્ષ હોય, જે મામલો 5 લાખ રૂપિયાથી ઓછો હશે તો તે સુપ્રીમ કોર્ટમાં જશે.
- માનવ તસ્કરીનો ભોગ બનેલા અથવા બળજબરીથી મજૂરીમાં રોકાયેલા લોકો.

ડ્રાફ્ટ મધ્યસ્થી બિલ

- ભારત સરકારે જાહેર પરામર્શ માટે મધ્યસ્થી બિલનો ડ્રાફ્ટ (Draft Mediation Bill) જારી કર્યો છે, જે સક્ષમ ન્યાયિક મંચનો સંપર્ક કરીને અરજદારોના હિતોનું રક્ષણ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- આર્બિટ્રેશન બિલનો મુસદ્દો pre-litigation mediation ની જોગવાઈ કરે છે.
- તાત્કાલિક રાહત માટે સક્ષમ ન્યાયિક મંચો અને અદાલતોનો સંપર્ક કરવા માટે આ બિલ અરજદારોના હિતોનું રક્ષણ કરે છે.
- આ વિધેયક અનુસાર, આર્બિટ્રેશન કરારના રૂપમાં આર્બિટ્રેશનના સફળ પરિણામને કાયદા દ્વારા લાગુ કરવા યોગ્ય બનાવવામાં આવે છે.
- આ વિધેયક અનુસાર, મધ્યસ્થી પ્રક્રિયા દ્વારા શરૂ કરાયેલી આર્બિટ્રેશન ગોપનીયતાનું રક્ષણ કરે છે. તે અમુક કેસોમાં તેની જાહેરાત સામે પ્રતિરક્ષા પણ પ્રદાન કરે છે.
- **નોંધણી પ્રક્રિયા:**
- આ ડ્રાફ્ટ બિલ મુજબ, પતાવટના પ્રમાણિત રેકૉર્ડની જાળવણી સુનિશ્ચિત કરવા માટે 90 દિવસની અંદર રાજ્ય, જિલ્લા અને તાલુકામાં કાયદાકીય સત્તાવાળાઓ સાથે આર્બિટ્રેશન કરારની નોંધણી કરવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.

ભારતીય મધ્યસ્થી પરિષદ (Mediation Council of India)

- આ બિલમાં આર્બિટ્રેશન કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા બનાવવાની જોગવાઈ છે.

બિલની અન્ય જોગવાઈઓ

- ડ્રાફ્ટ બિલ સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રેશન મુદ્દાઓના સંદર્ભમાં આર્બિટ્રેશન પર એક સ્વતંત્ર કાયદો લાવવાની દરખાસ્ત કરે છે કારણ કે ભારત આર્બિટ્રેશન પર સિંગાપોર કન્વેન્શનમાં સહી કરનાર છે.

હરિયાણા રાજ્ય સ્થાનિક ઉમેદવારોનો રોજગાર અધિનિયમ, 2020

- તાજેતરમાં હરિયાણા સરકારે કહ્યું છે કે રાજ્યમાં 15 જાન્યુઆરી, 2022થી રોજગાર ઓફ લોકલ ઉમેદવારો અધિનિયમ, 2020 લાગુ કરવામાં આવશે.

Back to basics : કાયદાનો પરિચય

- આ હેઠળ, 10 કે તેથી વધુ કર્મચારીઓ ધરાવતી કંપનીઓએ રાજ્યમાં વસવાટ કરતા ઉમેદવારો માટે દર મહિને રૂ. 30,000ની કિંમતની તમામ નોકરીઓમાંથી 75% અનામત રાખવાની જરૂર છે.
- રાજ્યમાં સ્થિત વિવિધ કંપનીઓ, સોસાયટીઓ, ટ્રસ્ટો અને મર્યાદિત જવાબદારી ભાગીદારી કંપનીઓમાં નોકરીઓ પૂરી પાડવામાં આવશે.
- આ પગલાનો ઉદ્દેશ આઈટી અને આઈટી સક્ષમ સેવાઓ (ITES) જેવા ક્ષેત્રોમાં દેશના અન્ય ભાગોમાંથી પ્રતિભાના પ્રવાહને અટકાવવાનો પણ છે, જેનો રાજ્યમાં પૂરતો પુરવઠો નથી.
- આ કાયદો 10 વર્ષના સમયગાળા માટે અમલમાં આવશે.
- રાજ્ય સરકારે ખાનગી કંપનીઓને નોકરી પર રાખવામાં થોડી લવચીકતા પ્રદાન કરવા માટે રાજ્યમાં અસલી નિવાસી પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે રહેઠાણ (નિવાસસ્થાન)ની આવશ્યકતા 15 થી ઘટાડીને 5 વર્ષ કરી દીધી હતી.
- આ તમામ એમ્પ્લોયરો માટે શ્રમ વિભાગ, હરિયાણાની અધિકૃત વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ નિયુક્ત પોર્ટલ પર કુલ માસિક પગાર અથવા રૂ. 30,000 થી વધુ ન હોય તેવા કર્મચારીઓની નોંધણી કરાવવી ફરજિયાત રહેશે.
- આ અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈનું ઉલ્લંઘન એ શિક્ષાપાત્ર ગુનો હશે.

ચિંતાઓ

- **રોકાણકારોના સ્થળાંતરમાં વધારો:**
- તેઓટો, આઈટી જેવા ક્ષેત્રોમાં મોટા સ્થાનિક અને બહુરાષ્ટ્રીય રોકાણકારોના સ્થળાંતરને ઉત્તેજિત કરી શકે છે જે અત્યંત કુશળ માનવશક્તિ પર આધારિત છે.
- **હાલના ઉદ્યોગોને અસર કરવી:**
- રાજ્યના અન્ય પ્રદેશોમાંથી રાજ્યમાં માનવબળ સંસાધનોની મુક્ત અવરજવર અટકાવવી અને કાયમી રહેવાસીઓનો મુદ્દો ઉઠાવવો રાજ્યના હાલના ઉદ્યોગોને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

- તે હરિયાણાથી અન્ય રાજ્યોમાં તેનો આધાર ટેકનિકલ જાયન્ટ્સ અને અન્ય ઉદ્યોગોમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં અને રાજ્યના નાણાકીય સંસાધનોને ઘટાડવામાં ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

■ વધુ પડતી પ્રતિભાની અછતનું કારણ:

- તદ્દુપરાંત, 'ગિગ એન્ડ પ્લેટફોર્મ' કંપનીઓ પર અનામતની રજૂઆત પ્રતિભાની તંગી તરફ દોરી શકે છે.

■ બંધારણની વિરુદ્ધ:

- ભારતનું બંધારણ ભારતની અંદર અનેક જોગવાઈઓ અને પરિણામે રોજગાર મારફતે અવરજવરની સ્વતંત્રતાની બાંધધરી આપે છે.
- અનુચ્છેદ 14 માં જન્મસ્થળની શરત વિના કાયદા સમક્ષ સમાનતાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- અનુચ્છેદ 15 જન્મસ્થળના આધારે ભેદભાવ સામે રક્ષણ આપે છે.
- અનુચ્છેદ 16 જાહેર રોજગારમાં જન્મસ્થળ આધારિત ભેદભાવની બાંધધરી આપતી નથી.
- અનુચ્છેદ 19 એ સુનિશ્ચિત કરે છે કે નાગરિકો ભારતના ક્ષેત્રમાં મુક્તપણે આગળ વધી શકે છે.

આવા અન્ય પ્રયાસો

- ગોવામાં એક રાજકીય પક્ષે ખાનગી નોકરીઓમાં સ્થાનિક લોકોને 80 ટકા અનામત આપવાનું વચન આપ્યું છે અને ઉત્તરાખંડના સંદર્ભમાં પણ આ જ વચન આપવામાં આવ્યું હતું.
- તે હરિયાણા, ઝારખંડ, મહારાષ્ટ્ર, આંધ્રપ્રદેશ અને મધ્યપ્રદેશ જેવા રાજ્યોના પગલે ચાલે છે, જેમણે આવી જ લોકલક્ષી નીતિઓ અમલમાં મૂકી છે અથવા તેનો અમલ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે.

આવા કાયદાઓ પાછળનું કારણ

■ વોટ બેંક પોલિટિક્સ:

- આંતર-રાજ્ય સ્થળાંતરિત કામદારો (ISMW) એક મોટા “ઓછા ઉપયોગમાં લેવાતા અથવા બિનઉપયોગી” મતદાતાઓની રચના કરે છે કારણ કે તેઓ ઘણીવાર મતાધિકારનો ઉપયોગ કરતા નથી. જો આ કામદારો અને સંભવિત સ્થળાંતર કરનારાઓને ‘જોબ ફોર લોકલ લેજિસ્લેશન’ (JRFL) મારફતે જાળવી રાખવામાં આવે અને નોકરીઓ પૂરી પાડવામાં આવે તો પક્ષોના ચૂંટણી હિતોની સેવા કરવામાં આવશે.

■ આર્થિક મંદી:

- ઓછી સરકારી રોજગારીને કારણે બેરોજગારી વધી હોવાથી દેશમાં બેરોજગારીનો મુદ્દો સુસંગત બન્યો છે.
- આવક અને પ્રતિભામાં વધારો:
- સ્થાનિક કાયદાઓ માટેની નોકરીઓ માત્ર પ્રતિભા જ જાળવી રાખશે નહીં પરંતુ આવક પણ હશે જે અન્યથા ‘અન્ય ક્ષેત્રોમાં’ જશે.

■ જમીન સંપાદન માટેની પૂર્વ શરતો:

- ઉદ્યોગો માટે જમીન સંપાદનની પ્રક્રિયામાં જમીન ગુમાવનારા ખેડૂતો અને ગ્રામજનોની પૂર્વ શરતો છે જેમાં ઉદ્યોગોએ સ્થાનિક યુવાનોને રોજગાર આપવો પડે છે.

આગળનો રસ્તો

- દર મહિને 30,000 નો ઘટાડો કરી કંપનીના ખર્ચના આધારે દર મહિને રૂ.15,000 નો ઘટાડો કરવો જોઈએ અને રાજ્યમાં કૌશલ્ય સુધારણાના પ્રયાસોમાં વધારો કરવો જોઈએ. જો કોઈ અનામત હોય તો તેની શરૂઆત 20-25 ટકાથી થવી જોઈએ કારણ કે રાજ્યના યુવાનોમાં ટેકનિકલ અને વિશેષ કૌશલ્ય પ્રતિભા વિકસાવવામાં સમય લાગશે.
- સ્થાનિક કાયદા (JRFL) માટે વિવિધ રાજ્ય સરકારોના પ્રયાસોમાંથી બહાર નીકળવાનો શ્રેષ્ઠ માર્ગ એ છે કે આર્થિક સુધારાઓ સુનિશ્ચિત કરવા અને યુવાનોને કૌશલ્ય તાલીમ અને યોગ્ય શિક્ષણ સાથે રોજગારીની પૂરતી તકો પૂરી પાડવી, જે લોકોને મુક્ત બજારમાં ભાગ લેવા માટે સક્ષમ બનાવે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ગવર્નરો અને લેફ્ટનન્ટ ગવર્નરોની 51મી કોન્ફરન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. મૃત્યુદંડની સજાના સંદર્ભમાં રાજ્યપાલને માફી આપવાની સત્તા નથી. ફાંસીની સજા માફ કરવાની સત્તા માત્ર રાષ્ટ્રપતિ પાસે છે.
 2. યુદ્ધ અથવા શાંતિની ઘોષણા કરવાની સત્તા ફક્ત રાષ્ટ્રપતિ પાસે છે.
 3. રાષ્ટ્રપતિ 12 સભ્યોને રાજ્યસભા માટે નોમિનેટ કરે છે. બીજી તરફ, રાજ્યપાલ રાજ્ય વિધાન પરિષદના 1/6 સભ્યોને નોમિનેટ કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- 2) વિશેષાધિકાર પ્રસ્તાવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. NMA ના વર્તમાન પ્રમુખની શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક પૃષ્ઠભૂમિ માર્ચ 2010માં સંસદ દ્વારા પસાર કરાયેલ કાયદાની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતી નથી.
 2. NMA ની સ્થાપના 'પ્રાચીન સ્મારકો અને પુરાતત્વીય સ્થળો અને અવશેષો અધિનિયમ' (AMASR) ની જોગવાઈઓ અનુસાર સંસ્કૃતિ મંત્રાલય હેઠળ કરવામાં આવી છે.
 3. NMA પ્રતિબંધિત અને નિયંત્રિત વિસ્તારોમાં બાંધકામ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ માટે અરજદારોને મંજૂરી આપવાનું પણ વિચારે છે.
 4. તે મંત્રી દ્વારા સંસદીય વિશેષાધિકારોના ભંગ સાથે વ્યવહાર કરે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 3) ચિલીના રાષ્ટ્રપતિ પર મહાભિયોગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ચિલીના પ્રમુખ Sebastian Pinera પર 9 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ ચિલીના કોંગ્રેસના નીચલા ગૃહ દ્વારા Pandora Papersના આરોપોને કારણે મહાભિયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
 2. ટ્રાયલને 155 સભ્યોની ચેમ્બર ઓફ ડેપ્યુટીઝની તરફેણમાં ઓછામાં ઓછા 78 મત મળ્યા હતા.
 3. વિપક્ષના સભ્યો સહિત 67 ધારાસભ્યોએ બંધારણીય આરોપો વિરુદ્ધ મતદાન કર્યું છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 4) રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. વર્ષ 1995માં સૌપ્રથમવાર NLSDની શરૂઆત ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે કરવામાં આવી હતી.
 2. આ દિવસ દેશના નાગરિકોને કાનૂની સેવા સત્તા અધિનિયમ હેઠળની વિવિધ જોગવાઈઓ અને અરજદારોના અધિકારોથી વાકેફ કરવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.
 3. કલમ 14 અને 22(1) રાજ્ય માટે કાયદા સમક્ષ સમાનતા અને બધા માટે સમાન તકના આધારે ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપતી કાનૂની વ્યવસ્થા સુનિશ્ચિત કરવાનું પણ ફરજિયાત બનાવે છે.
 4. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ તેના મુખ્ય આશ્રયદાતા છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 5) મધ્યસ્થી બિલનો ડ્રાફ્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. તાત્કાલિક રાહત માટે સક્ષમ ન્યાયિક મંચો અને અદાલતોનો સંપર્ક કરવા માટે આ બિલ અરજદારોના હિતોનું રક્ષણ કરે છે.
 2. ડ્રાફ્ટ બિલ સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રેશન મુદ્દાઓના સંદર્ભમાં આર્બિટ્રેશન પર એક સ્વતંત્ર કાયદો લાવવાની દરખાસ્ત કરે છે.
 3. તે અમુક કેસોમાં તેની જાહેરાત સામે પ્રતિરક્ષા પણ પ્રદાન કરે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

ગુજરાત સરકારની વર્ગ-3 ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની વિશેષ બેચ

જનરલ બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી, ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર, ડેડ કલાર્ક, નાયબ બિરીક્ષક, બિનસચિવાલય કલાર્ક

ફ્રી રીડિંગ રૂમ

દૈનિક દરમિયાન 5 ફ્રી ટ્રાયલ લેકચર

નવી બેચ શરૂ સવારે 8 થી 10

ગાંધીનગર

Offline

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત
81406-01110 / 81407-01110

ઇ-2, સેક્ટર-6, બીજો માળ, ઈસ્કોન ગાંધીયા પાસે, ગાંધીનગર

PM મોદીએ રોકાણકારો માટે RBIની બે પહેલ શરૂ કરી

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ નવેમ્બર 12, 2021ના રોજ રોકાણકારો માટે ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) ની બે ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ શરૂ કરી.
- આ બે પહેલ છે - RBI Retail Direct Scheme અને Reserve Bank – Integrated Ombudsman Scheme.
- આ યોજનાઓની શરૂઆત સાથે, ભારતે રિટેલ રોકાણકારો માટે સરકારી બોન્ડ માર્કેટ ખોલ્યું છે.

આયોજનનું મહત્વ

- RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ નાના રોકાણકારો માટે સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણ કરવા માટે સુરક્ષિત માધ્યમ તરીકે કામ કરશે.
- આ બંને ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ મૂડીબજારોની એક્સેસને વધુ સરળ અને સુરક્ષિત બનાવવા માટે રોકાણના માર્ગોને વિસ્તૃત કરવામાં મદદ કરશે.

RBI Retail Direct Scheme

- આ યોજના હેઠળ, છૂટક રોકાણકારને સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં પ્રવેશ મળશે. તે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો દ્વારા જારી કરવામાં આવતી સિક્યોરિટીઝમાં સીધા રોકાણ માટે નવી તક પૂરી પાડે છે. રોકાણકારો RBIમાં સરકારી સિક્યોરિટીઝ એકાઉન્ટ સરળતાથી અને મફતમાં ખોલી શકશે.

■ Reserve Bank – Integrated Ombudsman Scheme:

- આ સ્કીમ RBIને રેગ્યુલેટેડ એકમો સામેની ગ્રાહકોની ફરિયાદોના નિરાકરણ માટે ફરિયાદ નિવારણ પદ્ધતિને સુધારવામાં મદદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજના ‘એક રાષ્ટ્ર-એક લોકપાલ’ ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે જેમાં ગ્રાહકો તેમની ફરિયાદો નોંધવા માટે “એક પોર્ટલ, એક ઈમેલ અને એક સરનામું” નો સમાવેશ કરે છે.

RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ

- તાજેતરમાં, વડાપ્રધાને રિટેલ રોકાણકારો માટે સરકારી બોન્ડ માર્કેટ (Government bond market) ખોલવા માટે ‘રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) - રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ’ (Reserve Bank of India (RBI)- Retail Direct Scheme) શરૂ કરી છે.

Back to basics : રીટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ

- ફેબ્રુઆરી 2021માં, RBI એ રિટેલ રોકાણકારોને સરકારી સિક્યોરિટીઝ ((Government securities- G-secs)) માં સીધું રોકાણ કરવા માટે સેન્ટ્રલ બેંકમાં ગિલ્ટ એકાઉન્ટ ખોલવાની મંજૂરી આપવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.
- આ યોજના હેઠળ, છૂટક રોકાણકારો (વ્યક્તિઓને) RBI સાથે ‘રિટેલ ડાયરેક્ટ ગિલ્ટ એકાઉન્ટ’ (Retail Direct Gilt Account) ખોલવા અને જાળવવાની સુવિધા હશે.
- રિટેલ રોકાણકાર એ બિન-વ્યાવસાયિક રોકાણકાર છે જે સિક્યોરિટીઝ અથવા ફંડ્સ ખરીદે છે અને વેચે છે જેમાં મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ અને Exchange Traded Funds-ETFs જેવા સિક્યોરિટીઝના જૂથનો સમાવેશ થાય છે.
- ગિલ્ટ એકાઉન્ટની તુલના બેંક ખાતા સાથે કરી શકાય છે, આ તફાવત સાથે કે ખાતામાંથી નાણાંને બદલે ટ્રેઝરી બિલ અથવા સરકારી સિક્યોરિટી ડેબિટ અથવા ક્રેડિટ કરવામાં આવે છે.
- આ યોજના ભારતને પસંદગીના દેશોમાં આવરી લે છે જે આવી સુવિધા પ્રદાન કરે છે.

ઉદ્દેશ્ય

- આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં વૈવિધ્ય લાવવાનો છે જેમાં બેંકો, વીમા કંપનીઓ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ જેવા સંસ્થાકીય રોકાણકારોનું પ્રભુત્વ છે.
- જ્યારે વિદેશી પોર્ટફોલિયો રોકાણકારોને સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં તેમના એકંદર બજાર હિસ્સાના આશરે 2-3% રોકાણ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

ક્ષેત્ર/વિસ્તાર

- તે કેન્દ્ર સરકારની સિક્યોરિટીઝ , ટ્રેઝરી બિલ્સ, રાજ્ય વિકાસ લોન અને સાર્વભૌમ ગોલ્ડ બોન્ડમાં રોકાણ માટે Portal Avenue પ્રદાન કરે છે.
- તેઓ પ્રાથમિક તેમજ ગૌણ બજાર, સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં રોકાણ કરી શકે છે.
- Negotiated Dealing System-Order Matching Segment-NDS-OM એ સેકન્ડરી માર્કેટમાં સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં ટ્રેડિંગ માટે RBIની સ્કીન આધારિત, અનામી ઇલેક્ટ્રોનિક ઓર્ડર મેચિંગ સિસ્ટમ (Anonymous Electronic Order Matching System) છે.

મહત્વ

- **આત્મનિર્ભર ભારતનું નિર્માણ:**
 - અત્યાર સુધી નાના રોકાણકાર વર્ગ, પગારદાર વર્ગ, નાના વેપારીઓએ સરકારી સિક્યોરિટી માર્કેટમાં બેંકો અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ દ્વારા આડકતરી રીતે રોકાણ કરવું પડતું હતું.
- **એક્સેસની સરળતા:**
 - આ નાના રોકાણકારો માટે G-Sec ટ્રેડિંગની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવશે, તેથી તે G-Secમાં છૂટક ભાગીદારીને પ્રોત્સાહિત કરશે અને સરળ એક્સેસ પ્રદાન કરશે.
- **સરકારી લોન સુવિધા:**
 - આ પગલાથી વર્ષ 2021-22માં ફરજિયાત હોલ્ડ-ટુ-મેચ્યોરિટી જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ સાથે સરકારી ઉધાર કાર્યક્રમને સરળ રીતે પૂર્ણ કરવામાં મદદ મળશે.
- **ઘરેલું બચતનું નાણાકીયકરણ:**
 - G-Sec માર્કેટમાં સીધી છૂટક ભાગીદારીની મંજૂરી આપવાથી ઘરગથ્થુ બચતના વિશાળ પૂલનું ધિરાણ થશે અને તે ભારતના રોકાણ બજારમાં નિર્ણાયક પરિબળ સાબિત થઈ શકે છે.
- **સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં છૂટક રોકાણ વધારવા માટે લેવામાં આવેલા અન્ય પગલાં:**
 - પ્રાથમિક હરાજીમાં બિન-સ્પર્ધાત્મક બિડિંગ.
 - બિન-સ્પર્ધાત્મક બિડિંગનો અર્થ એ છે કે બિડર બિડમાં વિચારણા અથવા કિંમતનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના તારીખની સરકારી સિક્યોરિટીઝની હરાજીમાં ભાગ લઈ શકશે.
 - સ્ટોક એક્સચેન્જ રિટેલ બિડિંગના એગ્રીગેટર અને ફેસિલિટેટર તરીકે કામ કરશે.
 - સેકન્ડરી માર્કેટમાં ચોક્કસ રિટેલ સેગમેન્ટને મંજૂરી આપવી.
 - સેકન્ડરી માર્કેટ એ છે જ્યાં રોકાણકારો તેમની સિક્યોરિટીઝ ખરીદે છે અને વેચે છે.
 - પ્રાથમિક બજાર નવી સિક્યોરિટીઝ સાથે પ્રથમ વખત ઇશ્યુ કરવામાં આવે છે.

સરકારી સુરક્ષા (Government Security)

- સરકારી સિક્યોરિટીઝ એ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારો દ્વારા જારી કરાયેલ એક વેપારી સાધન છે.
- તેઓ સરકારની દેવાની જવાબદારી સ્વીકારે છે. આવી સિક્યોરિટીઝ ટૂંકા ગાળાની હોય છે (સામાન્ય રીતે પાકતી મુદતના એક વર્ષથી ઓછી; આ સિક્યોરિટીઝને ટ્રેઝરી બિલ કહેવામાં આવે છે) અને હાલમાં તે ત્રણ સ્વરૂપોમાં જારી કરવામાં આવે છે, એટલે કે 91 દિવસ, 182 દિવસ અને 364 દિવસ) અથવા લાંબા ગાળાની (સામાન્ય રીતે એક સાથે આ સિક્યોરિટીઝ એક વર્ષ કે તેથી વધુની પાકતી મુદતને સરકારી બોન્ડ અથવા ડેટેડ સિક્યોરિટી કહેવામાં આવે છે).
- ભારતમાં, કેન્દ્ર સરકાર ટ્રેઝરી બિલ્સ અને બોન્ડ્સ અથવા ડેટેડ સિક્યોરિટીઝ બંને જારી કરે છે, જ્યારે રાજ્ય સરકારો માત્ર બોન્ડ્સ અથવા ડેટેડ સિક્યોરિટીઝ જારી કરે છે, જેને સ્ટેટ ડેવલપમેન્ટ લોન્સ (SDLs) કહેવાય છે.
- સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં વ્યવહારીક રીતે ડિફોલ્ટનું કોઈ જોખમ હોતું નથી, તેથી તેને જોખમ-મુક્ત ગિલ્ટ-એજ્ડ સાધનો પણ કહેવામાં આવે છે.
- ગિલ્ટ-એજ્ડ સિક્યોરિટીઝ એ ઉચ્ચ સ્તરીય રોકાણ બોન્ડ છે જે સરકારો અને મોટા કોર્પોરેશનો દ્વારા ભંડોળ ઉધાર લેવાના સાધન તરીકે જારી કરવામાં આવે છે.

ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ

- બ્રિટિશ બ્રોકરેજ ફર્મ બાર્ક્લેઝ દ્વારા તાજેતરમાં બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલ મુજબ, ભારતની વેપાર ખાધ (Trade Deficit) જુલાઈ 2021થી સતત વધી રહી છે. આ ચાલુ ખાતાની ખાધ (Current Account Deficit-CAD)નું કારણ ફૂડ ઓઈલના ભાવમાં વધારાને કારણે કોમોડિટીના ભાવમાં થયેલો વધારો છે.
- માર્ચ 2021 સુધીમાં CAD \$45 બિલિયન અથવા GDPના 1.4% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા હતી. તેનાથી નબળા આર્થિક રિકવરી પર દબાણ આવશે.
- વ્યાખ્યા: ચાલુ ખાતાની ખાધ ત્યારે થાય છે જ્યારે દેશ દ્વારા આયાત કરાયેલ માલ અને સેવાઓનું કુલ મૂલ્ય તે નિકાસ કરે છે તે માલ અને સેવાઓના કુલ મૂલ્ય કરતાં વધી જાય છે.
- માલની નિકાસ અને આયાત સંતુલનને 'વ્યાપાર સંતુલન' (Trade Balance) કહે છે. ટ્રેડ બેલેન્સ એ 'કરન્ટ એકાઉન્ટ બેલેન્સ'નો એક ભાગ છે.

ભારતના કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટના પરિબળો

■ તેલની ઊંચી આયાત:

- ભારતમાં લગભગ 85% તેલની માંગ આયાત દ્વારા પૂરી થાય છે.
- આના કારણે, એવો અંદાજ છે કે વૈશ્વિક ક્રૂડ ઓઈલના ભાવમાં પ્રતિ બેરલ \$10નો વધારો વેપાર ખાધને \$12 બિલિયન અથવા Gross Domestic Product-GDP ના 35 બેસિસ પોઈન્ટ્સ (Basis Points-bps) વધારશે.

■ મોટા જથ્થામાં સોનાની આયાત:

- વિદેશી ટૂંકિયામણામાં ઘટાડો કરતું બીજું પરિબળ એ છે કે મોટી માત્રામાં સોનાની આયાત.
- સ્થાનિક માંગમાં સુધારો અને ચાલી રહેલી તહેવારોની સિઝનને પગલે સોનાની આયાત વધી રહી છે.
- વર્લ્ડ ગોલ્ડ કાઉન્સિલ અનુસાર આ વર્ષે સોનાની માંગ વર્ષ 2020ના સ્તરને વટાવી જશે અને આશા વ્યક્ત કરવામાં આવી રહી છે કે વધતી સંપત્તિ અને આવકના પ્રવાહને જોતાં સોનાની માંગ વધુ રહેશે.

■ સેવાઓની સકારાત્મક બાજુ:

- અહેવાલ જણાવે છે કે માસિક સેવાઓ સરપ્લસ 2019માં સરેરાશ \$6.6 બિલિયનથી વધીને વર્ષ 2020માં \$7 બિલિયન અને 2021ના પ્રથમ નવ મહિનામાં \$8 બિલિયન થઈ ગઈ છે.

■ એકંદર અસર:

- અહેવાલમાં કોઈપણ ડાઉનસાઈડના ઉદભવને નકારવામાં આવ્યો છે અને જણાવે છે કે ઉચ્ચ સ્તરના વિદેશી વિનિમય અનામતો મેક્રો સ્થિરતા (Macro Stability) અથવા ચૂકવણીના સંતુલન માટે કોઈ મોટું જોખમ ઊભું કરતું નથી.
- જો કે, માંગમાં સુધારો કરવાના એકંદર/સંયોજન તરીકે ખાધનું વધતું વલણ થોડા સમય માટે ચાલુ રહી શકે છે અને કોમોડિટીના વધતા ભાવ સાથે વેપાર ખાધ ઝડપથી વધશે.

Back to basics : બાકી રહેલું લેણું

■ વ્યાખ્યા:

- Balance Of Payment-BoP એ આંકડાકીય નિવેદનનો સંદર્ભ આપે છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન વિશ્વ સાથે દેશના રહેવાસીઓના નાણાકીય વ્યવહારોના હિસાબને રેકૉર્ડ કરે છે.

■ BoPની ગણતરીનો ઉદ્દેશ:

- દેશમાં ચલણનું મૂલ્ય વધી રહ્યું છે કે અવમૂલ્યન થઈ રહ્યું છે તે નિર્ધારિત કરવા માટે તેનો ઉપયોગ સૂચક તરીકે થઈ શકે છે.
- તે સરકારને રાજકોષીય અને વેપાર નીતિઓ પર નિર્ણય લેવામાં મદદ કરે છે.

- અન્ય દેશો સાથેના દેશની આર્થિક વર્તણૂકનું વિશ્લેષણ કરવા અને સમજવા માટે મહત્વપૂર્ણ માહિતી પ્રદાન કરે છે.

■ BoP ના ઘટકો:

- દેશનું BoP એકાઉન્ટ તૈયાર કરવા માટે તેના આર્થિક વ્યવહારોને કરન્ટ એકાઉન્ટ, કેપિટલ એકાઉન્ટ, ફાયનાન્સિયલ એકાઉન્ટ અને ભૂલો અને ભૂલો હેઠળ વિશ્વના અન્ય ભાગોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે. તે ફોરેન એક્સચેન્જ રિઝર્વમાં ફેરફાર પણ દર્શાવે છે.
- ચાલુ ખાતું: તે દૃશ્યમાન (જેને વેપારી માલ-વેપારનું સંતુલન પણ કહેવાય છે) અને અદ્રશ્ય માલ (જેને બિન-વ્યાપારી માલ પણ કહેવાય છે)ની નિકાસ અને આયાત દર્શાવે છે.
- અદ્રશ્યમાં સેવાઓ, રેમિટન્સ અને આવકનો સમાવેશ થાય છે.

મૂડી ખાતું

- તે દેશનો મૂડી ખર્ચ અને આવક દર્શાવે છે.
- તે અર્થતંત્રમાં ખાનગી અને જાહેર રોકાણના ચોખ્ખા પ્રવાહનો સારાંશ આપે છે.
- External Commercial Borrowing, Foreign Direct Investment, Foreign Portfolio Investment વગેરે. ખાતાનો મૂડી ભાગ છે.

■ ભૂલ અને ચૂક:

- કેટલીકવાર ચૂકવણીની સંતુલન સ્થિતિની ઉપલબ્ધતા ન હોવાને કારણે આ અસંતુલનને BoPમાં ભૂલો અને ચૂક (Errors and Omissions) તરીકે બતાવવામાં આવે છે. આ તમામ પ્રકારના આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવહારોને ચોક્કસ રીતે રેકૉર્ડ કરવામાં દેશની અસમર્થતા દર્શાવે છે.

■ ફોરેન એક્સચેન્જ રિઝર્વમાં ફેરફાર:

- રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) દ્વારા રાખવામાં આવેલી વિદેશી ચલણ સંપત્તિમાં ફેરફાર અને સ્પેશિયલ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ (SDRs) માં ફેરફારનો સમાવેશ થાય છે.
- એકંદરે BoP ખાતામાં સરપ્લસ અથવા ખાધ હોઈ શકે છે. જો ખાધ હોય તો તે ખાતામાંથી નાણાં લઈને વિદેશી વિનિમય (Forex) પૂરો કરી શકાય છે.
- જો ફોરેક્સ ખાતાની અનામતો ઘટી રહી હોય તો આ સ્થિતિને BoP કટોકટી કહેવામાં આવે છે.

શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટે પ્રોત્સાહન મંજૂર

- Cabinet Committee on Economic Affairs-CCEA એ કપાસ, શેરડી અને શણના ખેડૂતોને ટેકો આપવા માટે ઘણા પગલાંને મંજૂરી આપી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- > CCEAએ પેટ્રોલ સાથે ભેળવવા માટે શેરડીના રસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઇથેનોલની કિંમતમાં વધારો કર્યો છે.
- > પેટ્રોલ સાથે ઇથેનોલનું મિશ્રણ 2022 સુધીમાં 10% અને 2025 સુધીમાં 20% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે.
- > CCEA એ C-હેવી મોલાસીસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઇથેનોલના દરમાં પણ વધારો કર્યો છે.
- > ઓઇલ માર્કેટિંગ કંપનીઓ સરકાર દ્વારા નક્કી કરાયેલા દરે ડિસ્ટિલરી અને સુગર મિલો પાસેથી ઇથેનોલ ખરીદે છે.
- > ઇથેનોલ બ્લેન્ડિંગ પ્રોગ્રામે ક્લૂડ ઓઇલની આયાત પરની નિર્ભરતામાં ઘટાડો કર્યો છે.

CCI ને ભાવ સપોર્ટ

- > CCEA એ કોટન કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા (CCI) માટે રૂ. 17,408.85 કરોડના પ્રતિબદ્ધ ભાવ સપોર્ટ (committed price support)ને પણ મંજૂરી આપી હતી. છેલ્લા સાત વર્ષમાં ખેડૂતો પાસેથી લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (MSP) પર પાકની ખરીદીમાં થયેલા નુકસાનના વળતરના રૂપમાં ભાવ સહાય આપવામાં આવશે.

પેકેજિંગમાં જ્યુટ માટે માપદંડ

- > CCEA એ પેકેજિંગમાં જ્યુટના ફરજિયાત ઉપયોગ માટે આરક્ષણ ધોરણોને મંજૂરી આપી છે. આ મંજૂરી પછી, શાણની થેલીઓમાં 100% અનાજ અને 20% ખાંડ પેક કરવી જરૂરી છે.

Back to basics : કોટન કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (CCI)

- > કોટન કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ કપાસના વેપાર, પ્રાપ્તિ અને નિકાસને લગતી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલ છે. તે જાહેર ક્ષેત્રની એજન્સી છે જે ઉદ્યોગના વિવિધ ઘટકો વચ્ચે કપાસના સમાન વિતરણ માટે જવાબદાર છે. કંપની એક્ટ 1956 હેઠળ 31મી જુલાઈ, 1970ના રોજ CCIનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

RBI ગવર્નરે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી

- > રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)ના ગવર્નર, શક્તિકાંત દાસે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી અને રોકાણકારોને ડિજિટલ ચલણની સંભવિત મુશ્કેલીઓ વિશે ચેતવણી આપી.

- > macro economic અને નાણાકીય સ્થિરતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, ક્રિપ્ટોકરન્સી એ ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે.
- > ગવર્નરની ટિપ્પણી એવા સમયે આવી છે જ્યારે ક્રિપ્ટોકરન્સીએ ભારતીય રોકાણકારોમાં લોકપ્રિયતા મેળવી છે.
- > કેન્દ્ર સરકારે પણ હજુ સુધી ક્રિપ્ટોકરન્સી પર કોઈ કાયદો બનાવ્યો નથી. હાલમાં તે નિષ્ણાતો સાથે પરામર્શમાં છે. ચર્ચાના ઘણા રાઉન્ડ પછી, સરકાર ભારતમાં ક્રિપ્ટોકરન્સી ટ્રેડિંગ પર વ્યાપકપણે મર્યાદા નક્કી કરવા માંગે છે.

ક્રિપ્ટોકરન્સી સાથે પડકારો

- > IMF મુજબ, ક્રિપ્ટો એસેટ્સની ઝડપી વૃદ્ધિ અને વધતી જતી લોકપ્રિયતા નાણાકીય સ્થિરતાના પડકારો ઉભી કરે છે.
- > આવી વિકેન્દ્રિત કરન્સી અસ્થિરતા પેદા કરી શકે છે કારણ કે તે અત્યંત અસ્થિર છે. તેઓ ઇક્વિટી અથવા કોમોડિટી અથવા વિનિમય દરો કરતાં વધુ અસ્થિર છે.
- > તેની ટ્રાન્ઝેક્શન કિંમત ડિજિટલ કરન્સીની સરખામણીમાં ઘણી મોંઘી છે.
- > આ અહેવાલ મુજબ, આવા વ્યવહારો મૂડી પ્રવાહને અસ્થિર બનાવે છે. તે ક્રિપ્ટો એસેટ્સની જોગવાઈથી સંખ્યાબંધ ઓપરેશનલ અને નાણાકીય અખંડિતતાના જોખમો પણ બનાવે છે.

Back to basics : ક્રિપ્ટોકરન્સી

- > તે એક ડિજિટલ એસેટ છે જે વિનિમયના માધ્યમ તરીકે કામ કરે છે જ્યાં વ્યક્તિગત સિક્કાઓની માલિકીનો રેકૉર્ડ કોમ્પ્યુટરાઈઝડ ડેટાબેઝના રૂપમાં ખાતાવહીમાં સંગ્રહિત થાય છે. આ રેકૉર્ડ્સ મજબૂત સંકેતલિપીનો ઉપયોગ કરીને સંગ્રહિત કરવામાં આવે છે જેથી કરીને વ્યવહારનો રેકૉર્ડ સુરક્ષિત કરી શકાય.

■ પ્રથમ ક્રિપ્ટોકરન્સી:

- > બિટકોઈન એ 2009માં ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર તરીકે રજૂ કરાયેલ પ્રથમ ક્રિપ્ટોકરન્સી છે. તે પ્રથમ વિકેન્દ્રિત ક્રિપ્ટોકરન્સી (decentralized cryptocurrency) છે.

ઇનપુટ ટેક્સ કેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા

- > તાજેતરમાં, 'સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇનડાયરેક્ટ ટેક્સિસ એન્ડ કસ્ટમ્સ' (CBIC) એ 'ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ' ટેક્સના ફિલ્ડ ઓફિસરો દ્વારા ટેક્સ કેડિટને બ્લોક કરવા અંગે માર્ગદર્શિકા જારી કરીને જણાવ્યું હતું કે આવી અવરોધ 'સામગ્રી પુરાવા' પર આધારિત નથી. તે આધારિત હોવી જોઈએ. આધાર પર, અને માત્ર 'શંકા' પર નહીં.

ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ

- તે એવા કરનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ખરીદી સમયે વ્યવસાય દ્વારા ચૂકવવામાં આવે છે અને જ્યારે તે વેચાણ કરે છે ત્યારે તેની કર જવાબદારી ઘટાડવા માટે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.
- આનો અર્થ એ છે કે ઈનપુટ પર પહેલાથી જ ચૂકવવામાં આવેલ ટેક્સ ઘટાડી શકાય છે અને આઉટપુટ પર ટેક્સ ચૂકવતી વખતે બાકીની રકમ ચૂકવવામાં આવે છે.
- અપવાદ: 'કમ્પોઝિશન સ્કીમ' હેઠળ આવરી લેવાયેલા વ્યવસાયો ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવી શકતા નથી. ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટનો દાવો વ્યક્તિગત ઉપયોગ માટે અથવા તો મુક્તિ પ્રાપ્ત માલ માટે પણ કરી શકાતો નથી.
- 'કમ્પોઝિશન સ્કીમ' એ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ હેઠળની એક સ્કીમ છે, જે જટિલ ઔપચારિકતાઓમાંથી છૂટકારો મેળવવા માટે પસંદ કરી શકાય છે. જેનું ટર્નઓવર રૂ. 1.5 કરોડથી ઓછું હોય તે કોઈપણ કરદાતા તેને પસંદ કરી શકે છે.

'ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ'નો દાવો કરવા માટેની જોગવાઈઓ

- CGST (સેન્ટ્રલ GST) નિયમો, 2017ના સુધારેલા નિયમ 36(4) એ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે માલના સપ્લાયર દરેક બિલ દ્વારા સપ્લાયની વિગતો ઓનલાઈન અપડેટ કરે અને અપલોડ કરે ત્યારે જ ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવી શકાય છે.

નવી માર્ગદર્શિકા

- તે અમુક ચોક્કસ સંજોગોને નિર્ધારિત કરે છે જેમાં વરિષ્ઠ કર અધિકારી દ્વારા આવા ITCને અવરોધિત કરી શકાય છે.
- આમાં કોઈપણ ઈન્વોઈસ અથવા કોઈપણ માન્ય દસ્તાવેજ વિના ક્રેડિટ મેળવવી અથવા ખરીદદારો દ્વારા ઈન્વોઈસ પર ક્રેડિટ મેળવવાનો સમાવેશ થાય છે જેના પર વિકેતાઓ દ્વારા GST ચૂકવવામાં આવ્યો નથી.
- કમિશનર અથવા તેમના દ્વારા અધિકૃત કોઈપણ અધિકારી, મદદનીશ કમિશ્નરના હોદ્દાથી નીચેના ન હોય, તેમણે કેસની તમામ હકીકતોને ધ્યાનમાં લઈને તેમની વિવેકબુદ્ધિથી ITCને અવરોધિત કરવા અંગે નિર્ણય લેવો જોઈએ.
- સરકારે ડિસેમ્બર 2019માં GST નિયમોમાં નિયમ 86A દાખલ કર્યો હતો, જેમાં કરદાતાઓના ઇલેક્ટ્રોનિક ક્રેડિટ લેજરમાં ઉપલબ્ધ ITCને અવરોધિત કરવાની જોગવાઈ હતી, તેમ છતાં સત્તાધિકારી પાસે એવું માનવાનાં મજબૂત કારણો હતા કે ITCનો છેતરપિંડીથી લાભ લેવામાં આવ્યો હતો.

- નિર્ણય 86A ના પેટા-નિયમ (1) હેઠળની શરતો અનુસાર ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટની છેતરપિંડી કરવાના સંદર્ભમાં ઉપલબ્ધ અથવા એકત્રિત કરવામાં આવેલા ભૌતિક પુરાવા પર આધારિત હશે.
- આ માર્ગદર્શિકામાં કમિશન, જોઈન્ટ કમિશનરો અને આસિસ્ટન્ટ કમિશનરો વચ્ચે ટેક્સ ક્રેડિટ બ્લોક કરવા પર સત્તાના વિભાજન માટે નાણાકીય મર્યાદાની ભલામણ કરવામાં આવી છે.
- ડેપ્યુટી અથવા આસિસ્ટન્ટ કમિશનર રૂ. 1 કરોડ સુધીના ITCને, રૂ. 1 કરોડથી વધુ પરંતુ રૂ. 5 કરોડથી ઓછા અને પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા રૂ. 5 કરોડથી વધુના કમિશનરને બ્લોક કરી શકે છે.
- જો કોઈ અધિકારી ITCને યોગ્ય પ્રક્રિયા હેઠળ અવરોધિત કરે છે, તો કરદાતાને GST પોર્ટલ પરની કાર્યવાહી વિશે જાણ કરવામાં આવશે અને તેને બ્લોક કરનાર અધિકારીની વિગતો સાથે.

Back to basics : સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ પરોક્ષ કર અને કસ્ટમ્સ (CBIC)

- તે નાણા મંત્રાલય હેઠળના મહેસૂલ વિભાગનો એક ભાગ છે.
- GST લાગુ થયા બાદ વર્ષ 2018માં 'સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ' (CBEC) નું નામ બદલીને CBIC કરવામાં આવ્યું હતું.
- તે કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, સેન્ટ્રલ GST (CGST) અને ઇન્ટિગ્રેટેડ GST (IGST)ની વસૂલાત અને વસૂલાત સંબંધિત નીતિ ઘડવામાં સામેલ છે.
- GST કાયદામાં સમાવેશ થાય છે- (i) કેન્દ્રીય માલસામાન અને સેવા કર અધિનિયમ, 2017 (ii) રાજ્ય માલ અને સેવા કર અધિનિયમ, 2017 (iii) કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશ માલ અને સેવા કર અધિનિયમ, 2017 (iv) સંકલિત માલ અને સેવા કર અધિનિયમ, 2017 (v) ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ (રાજ્યોને વળતર) એક્ટ, 2017.

HARBINGER 2021 Innovation for Transformation: RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) ડિજિટલ પેમેન્ટ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને 'HARBINGER 2021 - Innovation for Transformation' શીર્ષક સાથે તેની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોનનું આયોજન કરવા તૈયાર છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- ગ્લોબલ હેકથોનનું આયોજન 'Smarter Digital Payments'ની થીમ હેઠળ કરવામાં આવશે.
- **તે જોશે કે સહભાગીઓ ઉકેલો ઓળખશે અને વિકસાવશે જેનો ઉપયોગ આ માટે થઈ શકે છે:**
- ડિજિટલ પેમેન્ટને સેવાથી વંચિત લોકો માટે સુલભ બનાવવું
- યુક્વણીની સરળતા અને વપરાશકર્તા અનુભવને વધારવો
- ડિજિટલ પેમેન્ટની સુરક્ષાને મજબૂત બનાવવી

ગ્રાહક સુરક્ષા પ્રોત્સાહન

- આ હેકથોન પેમેન્ટ અને સેટલમેન્ટ સિસ્ટમમાં નવીન વિચારોને આમંત્રિત કરી રહી છે.
- આ હેકથોન માટે રજીસ્ટ્રેશન 15 નવેમ્બર 2021 સુધી કરી શકાશે.

ઈનામની રકમ

- આ હેકથોનના સહભાગીઓને ઉદ્યોગના નિષ્ણાતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવાની અને તેમના નવીન ઉકેલો દર્શાવવાની તક મળશે. તેમના ઉકેલોનું વિખ્યાત જ્યુરી દ્વારા વિશ્લેષણ કરવામાં આવશે. તેઓ દરેક કેટેગરીમાં ઈનામો જીતશે. વિજેતાને 40 લાખ રૂપિયા અને ઉપવિજેતાને 20 લાખ રૂપિયા મળશે.

સેવાની નિકાસમાં વધારો

- તાજેતરમાં વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે જાહેરાત કરી હતી કે તે 2030 સુધીમાં US\$ 1 ટ્રિલિયનના સેવા નિકાસ લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવાની યોજના પર કામ કરી રહી છે. આ લક્ષ્યાંક છેલ્લા નાણાકીય વર્ષ (FY 2020)માં ભારત દ્વારા કરવામાં આવેલી નિકાસ કરતાં લગભગ પાંચ ગણો છે.

Back to basics : ભારતનું સેવા ક્ષેત્ર

- ડેટા વિશ્લેષણ: ભારત વિશ્વમાં સાતમું સૌથી મોટું સેવા નિકાસકાર છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2011માં સેવા ક્ષેત્રનો હિસ્સો ગ્રોસ વેલ્યુ એડેડ (GVA) ના 54% હતો.
- સેવા ક્ષેત્ર એ ભારતના આર્થિક વિકાસનું મુખ્ય સૂચક છે, જે લગભગ 26 મિલિયન લોકોને રોજગાર પ્રદાન કરે છે અને ભારતની કુલ વૈશ્વિક નિકાસમાં લગભગ 40% યોગદાન આપે છે.
- 2000 અને 2021 વચ્ચે કુલ નાણાપ્રવાહના 53% જેટલો હિસ્સો સેવા ક્ષેત્ર પણ વિદેશી પ્રત્યક્ષ રોકાણનો સૌથી મોટો પ્રાપ્તકર્તા રહ્યો છે.

- સમજૂતી: ભારતના સેવા ક્ષેત્રમાં વેપાર, હોટલ અને રેસ્ટોરાં, પરિવહન, વેરહાઉસિંગ અને સંચાર, ધિરાણ, વીમો, રિયલ એસ્ટેટ, વ્યવસાય સેવાઓ, સમુદાય, સામાજિક અને વ્યક્તિગત સેવાઓ અને બાંધકામ સેવાઓ જેવી વિવિધ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.

મહત્વ

- સર્વિસ ટ્રેડમાં સરખલસ એ લાંબા ગાળામાં ભારતના વેપાર 'શિપમેન્ટ'માં મોટી ખોટ કરતાં વધી ગઈ છે.
- નવીકરણની પ્રવૃત્તિઓ અને લક્ષ્યાંકિત સરકારી હસ્તક્ષેપના ધ્યાન દ્વારા, નાણાકીય વર્ષ 2021માં સેવાઓનો વેપાર સરખલસ \$89 બિલિયનથી વધુ વધી શકે છે અને મર્ચેન્ડાઈઝ નિકાસને કારણે થતી ખાધને લગભગ દૂર કરી શકે છે.
- આ ક્ષેત્ર ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાને 'એસેમ્બલી અર્થતંત્ર' માંથી 'ફાઇન આધારિત અર્થતંત્ર'માં સંક્રમણને પ્રોત્સાહન આપી રહ્યું છે.
- સ્કીલ ઈન્ડિયા પ્રોગ્રામ વર્ષ 2022 સુધીમાં 40 કરોડથી વધુ યુવાનોને બજાર સંબંધિત કૌશલ્યોની પર્યાપ્ત તાલીમ પૂરી પાડવાની કલ્પના કરે છે.
- પરચેઝિંગ મેનેજર્સ ઈન્ડેક્સ (PMI) એ ઉત્પાદન અને સેવા ક્ષેત્રોમાં વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિનું સૂચક છે.

સેવાઓ નિકાસ પ્રોત્સાહન યોજનાઓ

■ સેવા ક્ષેત્રનું વૈવિધ્યકરણ:

- કોર ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી અને IT-સક્ષમ સેવાઓ (ITeS)ની બહાર ઉચ્ચ વૃદ્ધિના ક્ષેત્રોમાં તકોને વેગ આપવાની જરૂર છે.

■ ઉદાહરણ:

- ભારતીય વકીલોને સ્થાનિક કાનૂની સેવા ક્ષેત્રની રજૂઆતથી ફાયદો થશે કારણ કે તેમને યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા જેવા દેશોમાં વિશાળ તકો મળશે.
- વધુમાં, ઉચ્ચ શિક્ષણ, હોસ્પિટાલિટી અને મેડિકલ ટુરિઝમ જેવા સંભવિત ક્ષેત્રો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની જરૂર છે.

■ સેવાઓમાં FTA :

- સરકાર સેવા ક્ષેત્રને ટેકો આપવા માટે મુખ્ય અર્થતંત્રો (યુકે, EU, ઓસ્ટ્રેલિયા અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત સહિત) સાથે મુક્ત વેપાર કરારો (FTAs) દ્વારા બજાર એક્સેસ તકોનું સક્રિયપણે વિશ્લેષણ કરી રહી છે.

■ ફાઈન ટ્યુનિંગ SEIS સ્કીમ:

- સરકાર એવા પ્રોગ્રામ પર કામ કરી રહી છે જે સર્વિસ એક્સપોર્ટર્સ ફ્રોમ ઈન્ડિયા સ્કીમ (SEIS) ને તેના વર્તમાન સ્વરૂપમાં બદલી શકે છે.
- સરકારના મતે સર્વિસ ઈન્ડસ્ટ્રીને સરકારી સબસિડી જેવી સબસિડીથી દૂર રહેવાની જરૂર છે.

- તેનાથી કંપનીઓને સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા પ્રોત્સાહિત થશે.
- ઉપરાંત, સબસિડીની રકમ તે લોકો માટે વાપરી શકાય છે જેમને તેની વધુ જરૂર છે.
- **ભારત યોજનામાંથી સેવા નિકાસ:**
- તે ભારતની વિદેશી વેપાર નીતિ 2015-2020 હેઠળ 5 વર્ષ માટે એપ્રિલ 2015માં રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- અગાઉ, આ યોજનાને નાણાકીય વર્ષ 2009-2014 માટે સર્વિસ ફ્રોમ ઈન્ડિયા સ્કીમ (SFIS સ્કીમ) તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
- આ યોજના હેઠળ, સરકાર 'ડ્યુટી-ફ્રેડિટ સ્કિપ' ના રૂપમાં મેળવેલા ચોખ્ખા વિદેશી ફૂંડિયામણ પર 3-5% નું પ્રોત્સાહન આપે છે. આ સ્કિપનો ઉપયોગ આયાતી માલ પર મૂળભૂત અને વધારાની કસ્ટમ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે કરી શકાય છે.

આગળનો રસ્તો

- સેવાઓમાં ઉત્પાદન સાથે જોડાયેલ પ્રોત્સાહક યોજના:
- સરકારે ઉત્પાદન સાથે જોડાયેલ પ્રોત્સાહન યોજનાને અનુરૂપ સેવા ક્ષેત્રના વિકાસ માટે થોડો વિચાર કરવો જોઈએ.
- વૈશ્વિક મૂલ્ય શૃંખલાઓનો એક ભાગ બનો:
- ભારતે વૈશ્વિક મૂલ્ય શૃંખલાઓમાં પોતાને એમ્બેડ કરવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.
- જો ભારત મુખ્ય નિકાસકાર બનવા માંગે છે, તો તેણે તેના તુલનાત્મક લાભના ક્ષેત્રોમાં વિશેષતા મેળવવી જોઈએ અને વિસ્તરણની નોંધપાત્ર હદ હાંસલ કરવી જોઈએ.
- **B2B મોડલ:**
- એક ગતિશીલ બિઝનેસ 2 બિઝનેસ (B2B) પોર્ટલ વિકસાવવું જેનો ઉપયોગ સેવા પ્રદાતાઓ વિદેશી બજારો સુધી પહોંચવા માટે કરી શકે.
- **ફોરેન ટ્રેડ પોલિસી (FTP):**
- જ્યાં સુધી સરકાર સ્કીમ-આધારિત નિકાસ પ્રોત્સાહનોની જાહેરાત કરીને અને હાલની સ્કીમોને ચાલુ રાખીને ટૂંકા ગાળામાં વચગાળાની રાહત આપીને આગામી ફોરેન ટ્રેડ પોલિસી (FTP)માં આ ક્ષેત્ર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત નહીં કરે, ત્યાં સુધીમાં આ ક્ષેત્ર વેગ ગુમાવી દેશે. 2021-22ના પ્રથમ પાંચ મહિનામાં તેને વેગ મળ્યો છે.

નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ: આર્થિક અસર

- 8 નવેમ્બર, 2021 એ ભારતમાં નોટબંધી/ડિમોનેટાઇઝેશનની પાંચમી વર્ષગાંઠ હતી. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 2016માં નોટબંધીની જાહેરાત કરી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આ પગલા સાથે, દેશભરમાં કાનૂની મુદ્રા (legal tender) તરીકે રૂ. 500 અને રૂ. 1,000ની નોટો પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.
- આ પગલાનો હેતુ કાળા નાણાને નાબૂદ કરવાનો હતો.

નોટબંધી શું છે?

- ડિમોનેટાઇઝેશન એ કાનૂની ચલણ તરીકે ચલણની સ્થિતિને પાછી ખેંચવાની ક્રિયા છે. જ્યારે કોઈ દેશની રાષ્ટ્રીય ચલણ બદલવામાં આવે ત્યારે આવું થાય છે. આ હેઠળ, ચલણના વર્તમાન સ્વરૂપ અથવા સ્વરૂપોને ચલણમાંથી દૂર કરવામાં આવે છે અને નવી નોટો અથવા સિક્કાઓ સાથે બદલવામાં આવે છે.

નોટબંધીના ઉદ્દેશ્યો શું છે?

- ડિમોનેટાઇઝેશન નીચેના હેતુ માટે કરવામાં આવે છે:
- ગેરકાયદેસર વ્યવહારો માટે ઉચ્ચ મૂલ્યની નોટોના ઉપયોગને નિરુત્સાહ કરવો. તે કાળા નાણાના ઉપયોગને રોકે છે.
- વાણિજ્યિક વ્યવહારોના ડિજિટાઇઝેશનને પ્રોત્સાહિત કરવા અને અર્થતંત્રને ઔપચારિક બનાવવું. આમ, તે સરકારની કર આવકમાં વધારો કરે છે.

ડિમોનેટાઇઝેશનની અસરો

- 4 નવેમ્બર 2016ના રોજ લોકો પાસે ચલણ આશરે રૂ. 17.97 લાખ કરોડ હતું, જે નોટબંધી પછી જાન્યુઆરી 2017માં ઘટીને રૂ. 7.8 લાખ કરોડ થઈ ગયું હતું.
- નોટબંધીને કારણે અર્થતંત્રમાં તરલતાની તંગી સર્જાઈ. નોટબંધી પછી, માંગમાં ઘટાડો થયો, વ્યવસાયોએ કટોકટીનો સામનો કરવો પડ્યો અને ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP) વૃદ્ધિ ધીમી પડીને 1.5% થઈ ગઈ.

તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રીએ ત્રણ વર્ષમાં તકનીકી વસ્ત્રો (Technical Textile)ની નિકાસમાં હાલના 2 અબજ અમેરિકન ડોલરથી 10 અબજ અમેરિકન ડોલરનો લક્ષ્યાંક પાંચ ગણો નક્કી કર્યો છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

Back to basics : તકનીકી કાપડ

- ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સ કાર્યરત કાપડ છે જે ઓટોમોબાઇલ્સ, સિવિલ એન્જિનિયરિંગ અને બાંધકામ, કૃષિ, આરોગ્ય સંભાળ, ઔદ્યોગિક સુરક્ષા, વ્યક્તિગત સલામતી વગેરે સહિતના વિવિધ ઉદ્યોગોમાં એપ્લિકેશન છે.
- ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ ઉત્પાદનોની માંગ દેશના વિકાસ અને ઔદ્યોગિકીકરણ પર આધાર રાખે છે.
- પ્રયોગના આધારે 12 ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ સેગમેન્ટ્સ છે: એગ્રોટેક્, મેડિટેક્, બિલ્ડટેક્, મોબિલટેક્, ક્લોટેક્, ઓઈટેક્, જીઓટેક્, પેકટેક્, હમટેક્, પ્રોટેક્, ઈન્ડુટેક્ અને સ્પોર્ટેક્.
- ઉદાહરણ: મોબિલટેક્ (Mobiltex) સીટ બેલ્ટ અને એરબેગ્સ, વાહનોમાં વિમાનની બેઠકો જેવા ઉત્પાદનોનો ઉલ્લેખ કરે છે. જીઓટેક્ (Geotech), જે આકસ્મિક રીતે સૌથી ઝડપી ઉભરતો સેગમેન્ટ છે, તેનો ઉપયોગ માટી વગેરેને જોડવા માટે થાય છે.

તકનીકી કાપડ દૃશ્ય

- ભારતમાં ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સના વિકાસે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં વેગ પકડ્યો છે, જે હાલમાં વાર્ષિક 8 ટકાના દરે વધી રહ્યો છે.
- આગામી પાંચ વર્ષ દરમિયાન આ વૃદ્ધિને 15-20 ટકાની રેન્જમાં લાવવાનો લક્ષ્યાંક છે.
- વર્તમાન વિશ્વ બજારની કિંમત 250 અબજ અમેરિકન ડોલર (18 લાખ કરોડ રૂપિયા) છે અને તેમાં ભારતનો હિસ્સો 19 અબજ ડોલર છે.
- ભારત 40 અબજ અમેરિકન ડોલર સાથે આ બજારમાં (8% હિસ્સો) મહત્વાકાંક્ષી ભાગીદાર છે.
- સૌથી મોટા ભાગીદારો યુએસએ, પશ્ચિમ યુરોપ, ચીન અને જાપાન (20-40%) છે.

પડકારો

- **જાગૃતિનો અભાવ:**
 - તકનીકી કાપડના ફાયદાની દ્રષ્ટિએ દેશની મોટાભાગની વસ્તીમાં હજી પણ જાગૃતિનો અભાવ છે.
 - કુશળ કાર્યબળનો વિકાસ:
 - તકનીકી કાપડને હાલમાં ઘરેલું ઉદ્યોગમાં ગેરહાજર કામદારો પાસેથી વિવિધ અને ઉચ્ચ સ્તરની કુશળતાની જરૂર છે.
- **R&Dનો અભાવ:**
 - ભારતીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ જે મુખ્ય મુદ્દાઓનો સામનો કરી રહ્યો છે તે છે ઉત્પાદન વૈવિધ્યીકરણનો અભાવ.

■ તકનીકી કાપડની આયાત:

- ભારત ચીન અને ટેકનિકલ કાપડમાંથી અમેરિકા અને યુરોપમાંથી હાઈટેક ઉપકરણો સાથે સસ્તા ઉત્પાદનોનો મહત્વપૂર્ણ જથ્થો આયાત કરે છે. આ દર્શાવે છે કે ભારતીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગમાં હાઈટેક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના સ્કેલ અને ક્ષમતાનો અભાવ છે.

તકો

■ ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં વૃદ્ધિ:

- ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે ઓટોમોબાઇલ્સ, બાંધકામ, ઉડ્ડયન વગેરે જેવા વિવિધ ઉત્પાદન ઉદ્યોગોમાં થાય છે.
- ઉત્પાદન ક્ષેત્ર નાણાકીય અર્થતંત્ર માટે વૃદ્ધિનો આધારસ્તંભ રહ્યું છે, જેમાં ઘણા ઉદ્યોગોએ છેલ્લા દાયકામાં બે આંકડાની વૃદ્ધિ નોંધાવી છે.
- આગામી દાયકામાં ઓટોમોબાઇલ ક્ષેત્રમાં 12 ટકાના દરે વૃદ્ધિ થવાની સંભાવના છે અને 2025માં અંદાજિત 75 મિલિયન વાહનોનું ઉત્પાદન થવાની સંભાવના છે.

■ આરોગ્ય સંભાળ અને સ્વચ્છતાનું વધતું મહત્વ:

- દેશમાં પ્રદૂષણ અને રોગોનું જોખમ સતત વધી રહ્યું છે ત્યારે લોકો ધીમે ધીમે સ્વચ્છ અને તંદુરસ્ત જીવનશૈલી તરફ આગળ વધી રહ્યા છે, જેમાં વાઈપ્સ, ફેસ માર્સ્ક, ડાયપર્સ, ડેન્ટલ ફ્લોસ, ઈયરબ્લ્ડ્સ, સેનિટરી નેપકિન્સ વગેરે જેવા ઉત્પાદનોનો ઉપયોગ સામેલ છે.
- વિવિધ ટેકનિકલ કાપડને લગતા ઉત્પાદનોનો ઉપયોગ વિવિધ સ્વરૂપોમાં થાય છે.

■ રમતો પર એકાગ્રતા વધારવી:

- ટેકનિકલ કાપડનો વપરાશ રમતગમતના સાધનો, કૃત્રિમ ટર્ફ અને કમ્પોઝિટ, સ્પોર્ટ્સ ટેક્સટાઇલ્સ અને સક્રિય કપડાં, સ્પોર્ટ્સ શૂઝ વગેરેના રૂપમાં થાય છે.
- ફિટનેસ વધારવા અને રમતગમતનું આયોજન તકનીકી કાપડ માટે એક મહાન તક પ્રદાન કરે છે.

■ સંરક્ષણ અને સુરક્ષા ખર્ચમાં વધારો:

- સંરક્ષણ અને સુરક્ષા પર સરકારના વધતા ધ્યાનને કારણે બુલેટપ્રૂફ જેકેટ, ઊંચાઈ (High Altitudes) વસ્ત્રો, ગ્લોવ્ઝ, શૂઝ વગેરે જેવા તકનીકી કાપડ ઉપકરણોની માંગ વધી છે.

ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ સંબંધિત પહેલ

■ નેશનલ ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ મિશન:

- ભારતને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સમાં વૈશ્વિક નેતા તરીકે સ્થાન આપવા માટે ફેબ્રુઆરી 2020માં કુલ 194 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

■ ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ માટે ઉત્પાદન-લિંક્ડ પ્રોત્સાહનો (PLI) યોજના:

- તેનો ઉદ્દેશ ઉચ્ચ મૂલ્યના માનવનિર્મિત રેસાઓ (Man-Made Fibre-MMF)થી બનેલા કાપડ, વસ્ત્રો અને તકનીકી કાપડના ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

■ ટેકનિકલ કપડાં માટે નોમેન્ક્લેચર (HSN) કોડની સુસંગત સિસ્ટમ:

- 2019માં, ભારત સરકારે ઉત્પાદકોને નાણાકીય સહાય અને અન્ય પ્રોત્સાહનો પ્રદાન કરીને આયાત અને નિકાસ ડેટા પર નજર રાખવામાં મદદ કરવા માટે તકનીકી કાપડ ક્ષેત્રમાં 207 ઉત્પાદનોને નામકરણની હાર્મોનાઈઝ્ડ સિસ્ટમ (Harmonised System of Nomenclature-HSN) કોડ પૂરો પાડ્યો હતો.

■ ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ 100 ટકા FDI:

- ભારત સરકાર ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ 100 ટકા ફોરેન ડાયરેક્ટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ (FDI)ને મંજૂરી આપે છે. આંતરરાષ્ટ્રીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉત્પાદકો જેવા કે અહલસ્ટ્રોમ, જહોન્સન એન્ડ જહોન્સન વગેરેએ ભારતમાં કામગીરી શરૂ કરી દીધી છે.

■ ટેકનોલોજી ઇન્ડિયા:

- આ એક મોટો કાર્યક્રમ છે જે ભારતીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ સંઘ (ફિક્કી/FICCI)ના સહયોગથી કાપડ મંત્રાલય દ્વારા આયોજિત કરવામાં આવ્યો છે અને વૈશ્વિક તકનીકી કાપડ મૂલ્ય શૃંખલાના હિસ્સેદારોની ભાગીદારી સાથે પ્રદર્શનો, પરિષદો અને સેમિનારોનું આયોજન કરે છે.

■ સુધારેલી ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન ફંડ સ્કીમ (ATUFS):

- તેનો ઉદ્દેશ નિકાસમાં સુધારો કરવાનો અને કાપડ ઉદ્યોગ ક્ષેત્રમાં રોકાણને આડકતરી રીતે પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- ATUFS હેઠળ ટેકનિકલ એડવાઈઝરી મોનિટરિંગ કમિટી (TAMC)ના માર્ગદર્શન હેઠળ ટેક્સટાઇલ અને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ પ્રોડક્ટ્સના ઉત્પાદન સાથે સંબંધિત સંસ્થાઓને ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન અને CIS ઓફર કરવામાં આવે છે.

આગળની રાહ

- સરકાર અને ઉદ્યોગ લોકોને તકનીકી કાપડ વિશે શિક્ષિત કરવા માટે નક્કર માળખું બનાવવાની જરૂર છે. જેમાં શાળા-કોલેજોમાં ટેકનીક કાપડ, રોડ શો અને સેમિનાર જેવા જાગૃતિ કાર્યક્રમો, ડિજિટલ અને સોશિયલ મીડિયા દ્વારા પ્રચાર જેવા પાયાની માહિતી આપવામાં આવી છે.
- સરકાર તકનીકી કાપડ ઉદ્યોગની આવશ્યકતાઓ સાથે સુસંગત થવા માટે તેની માનવશક્તિ વિકાસ યોજનાઓમાં સુધારો કરી શકે છે.

- યુવા અને મહત્વાકાંક્ષી ઉદ્યોગસાહસિકોએ આ તકનો લાભ લઈને ટેકનિકલ કાપડના સંશોધન અને વિકાસમાં રોકાણ કરવું જોઈએ તેમજ આગામી વર્ષોમાં તેનો લાભ લેવો જોઈએ.

આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો (Industrial Relation Rules)ને મંજૂરી આપી

- 4 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, આસામ કેબિનેટે નોકરીદાતાઓ અને કર્મચારીઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે “ઔદ્યોગિક સંબંધો નિયમો, 2021” ને મંજૂરી આપી.
- ઔદ્યોગિક સંબંધોને લગતા ત્રણ કેન્દ્રીય શ્રમ સંહિતાની જોગવાઈઓને એકીકૃત કરવા, સરળ બનાવવા અને તર્કસંગત બનાવવા માટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો બનાવવામાં આવ્યા છે.
- કેબિનેટે સ્થળાંતર કામદારોને સૂકા રાશનના સ્વરૂપમાં રાહત આપવા માટે “આસામ સ્થળાંતર કામદારોની ખાદ્ય સુરક્ષા યોજના” (Assam Migrant Workers' Food Security Scheme) ને પણ મંજૂરી આપી. આ યોજના હેઠળ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ સ્થળાંતર કામદારોના ડેટા અને અન્ય સંસાધનોનો ઉપયોગ તેમને રાશન વિતરણ કરવા માટે કરવામાં આવશે.

સંરક્ષિત વિસ્તારોમાં જમીનનું ટ્રાન્સફર

- આસામ કેબિનેટે કામરૂપ (મેટ્રો) અને કામરૂપ (ગ્રામીણ) ના ડેપ્યુટી કમિશનરોને રાજ્ય સરકારની પૂર્વ મંજૂરી વિના સંરક્ષિત વિસ્તારો અથવા બ્લોક્સમાં જમીન ટ્રાન્સફર કરવાની મંજૂરી આપવા માટે અધિકૃત કર્યા છે. જમીન નીતિ 2019ના પેરા 17.5ની જોગવાઈ દૂર કરવામાં આવશે. આ જોગવાઈ અનુસાર, મહેસૂલ વિભાગ અથવા ડેપ્યુટી કમિશનર મૂળ જમીન વિહોણા લોકોને તેમની અરજી મળ્યા બાદ જમીન ફાળવશે.

Back to basics : મિશન બસુંધરા (Mission

Basundhara)

- રાજ્ય સરકારે “મિશન બસુંધરા” નામનું આ પોર્ટલ પણ શરૂ કર્યું છે. ફાળવણી પ્રમાણપત્રનું સામયિક લીઝમાં રૂપાંતર આ પોર્ટલ પર સેવા તરીકે સામેલ હતું. કેબિનેટે ફાળવણીના ત્રણ વર્ષમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સમયાંતરે લીઝમાં ફાળવણી પ્રમાણપત્રોને રૂપાંતરિત કરવાની મંજૂરી આપી છે.

■ વિદ્યાર્થીઓ માટે અનામત બેઠકો અંગે કેબિનેટનો નિર્ણય:

- રાજ્ય મંત્રી પરિષદે નિર્ણય લીધો કે બ્રહ્મપુત્રા અને બરાક ખીણમાં ચાના બગીચા સમુદાયના વિદ્યાર્થીઓ માટે અનામત બેઠકો રાજ્યની મેડિકલ અને ડેન્ટલ કોલેજોમાં બે ઝોન વચ્ચે પ્રમાણસર વિભાજિત કરવામાં આવશે. 24 મેડિકલ સીટમાંથી 18 બ્રહ્મપુત્રા ખીણના વિદ્યાર્થીઓ માટે અને 6 બરાક ખીણના વિદ્યાર્થીઓ માટે હશે.

દિલ્હીએ રાજ્ય ECRP 2021-22 હેઠળ 3. 1544 કરોડ મંજૂર કર્યા

- કોવિડ-19 સામેની લડાઈમાં, દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે રૂ. 1544 કરોડના બજેટને મંજૂરી આપી છે.
- મુખ્યમંત્રી અરવિંદ કેજરીવાલની અધ્યક્ષતામાં દિલ્હી કેબિનેટે 'ઇમરજન્સી કોવિડ રિસ્પોન્સ પેકેજ (ECRP)'ને મંજૂરી આપી છે.

■ આ બજેટનો ઉપયોગ આ માટે કરવામાં આવશે:

- પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓ વધારવા માટે
- પુરવઠો ખરીદવા માટે
- વધારાના માનવ સંસાધનોને એકત્ર કરવા
- હોસ્પિટલોમાં આરોગ્ય સુવિધાઓ વધારવી
- કોવિડ સંભાળ કેન્દ્રોનું સંચાલન કરવું
- આ પગલાથી દિલ્હીમાં સંસાધનોના સંચાલનમાં વધારો થશે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- ECRP (Emergency COVID Response Package) 2021ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી કારણ કે ત્યાં એક સર્વસંમતિ હતી કે રોગચાળો સમાપ્ત થયો નથી અને ત્રીજી તરંગની અપેક્ષા રાખી શકાય છે. આમ, વાયરસના ફેલાવાને રોકવા અને અટકાવવા અંગે કોઈપણ ખચકાટ ટાળવા માટે, કેબિનેટે રાજ્ય ECRP 2021-22 માટે 1544.24 કરોડ રૂપિયા મંજૂર કર્યા છે.

મહત્વ

- ECRP (Emergency COVID Response Package) દિલ્હીમાં સંસાધનોના સંચાલનને વધારવામાં મદદ કરશે. ભવિષ્યમાં COVID-19ની કોઈપણ તરંગના આગમનમાં આ નિર્ણાયક બનશે. આ ભંડોળ રોગચાળાના સંચાલન માટે તમામ લાંબા ગાળાની અને ટૂંકા ગાળાની પ્રવૃત્તિઓ પર ખર્ચ કરવાની મંજૂરી આપશે.

બજેટનું વિતરણ

- કુલ ફાળવેલ બજેટમાંથી, રૂ. 415 કરોડનો ઉપયોગ કોવિડ-19 પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓને મજબૂત કરવા માટે કરવામાં આવશે. રૂ. 445 કરોડનો ઉપયોગ પુરવઠાની પ્રાપ્તિ માટે કરવામાં આવશે, રૂ. 280 કરોડ આરોગ્ય સુવિધાઓ અને હોસ્પિટલોને સુધારવામાં મદદ કરશે, જ્યારે રૂ. 125 કરોડ ખર્ચવામાં આવ્યા છે. કોવિડ સંભાળ કેન્દ્રોના સંચાલનમાં મદદ કરવા માટે ફાળવવામાં આવે છે.

આરોગ્ય માળખામાં સુધારો

- દિલ્હી સરકાર ઝડપથી હોસ્પિટલોના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું વિસ્તરણ કરી રહી છે. દિલ્હીની 7 હોસ્પિટલોમાં 6836 ICU બેડ ઉમેરવામાં આવશે. આ રીતે, દિલ્હીમાં ICU બેડની ક્ષમતા હવે 17,000 થઈ જશે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) રોકાણકારો માટે RBI ની બે ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. આ યોજના 'એક રાષ્ટ્ર-એક લોકપાલ' ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે જેમાં ગ્રાહકો તેમની ફરિયાદો નોંધવા માટે "એક પોર્ટલ, એક ઈમેલ અને એક સરનામું" નો સમાવેશ કરે છે.
 2. આ સ્કીમ RBIને રેગ્યુલેટેડ એકમો સામેની ગ્રાહકોની ફરિયાદોના નિરાકરણ માટે ફરિયાદ નિવારણ પદ્ધતિને સુધારવામાં મદદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
 3. આ બંને ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ મૂડીબજારોની એક્સેસને વધુ સરળ અને સુરક્ષિત બનાવવા માટે રોકાણના માર્ગોને વિસ્તૃત કરવામાં મદદ કરશે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 2) RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. આ યોજના હેઠળ, છૂટક રોકાણકારો (વ્યક્તિઓને) RBI સાથે 'રિટેલ ડાયરેક્ટ ગિલ્ટ એકાઉન્ટ' (Retail Direct Gilt Account) ખોલવા અને જાળવવાની સુવિધા હશે.
 2. રિટેલ રોકાણકાર એ બિન-વ્યાવસાયિક રોકાણકાર છે જે સિક્યોરિટીઝ અથવા ફંડ્સ ખરીદે છે અને વેચે છે.
 3. ગિલ્ટ એકાઉન્ટની તુલના બેંક ખાતા સાથે કરી શકાય છે, આ તફાવત સાથે કે ખાતામાંથી નાણાંને બદલે ટ્રેઝરી બિલ અથવા સરકારી સિક્યોરિટી ડેબિટ અથવા ક્રેડિટ કરવામાં આવે છે.
 4. આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં વૈવિધ્ય લાવવાનો છે જેમાં બેંકો, વીમા કંપનીઓ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ જેવા સંસ્થાકીય રોકાણકારોનું પ્રભુત્વ છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 3) ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. જો ફોરેક્સ ખાતાની અનામતો ઘટી રહી હોય તો આ સ્થિતિને BoP કટોકટી કહેવામાં આવે છે.
 2. એકંદરે BoP ખાતામાં સરપ્લસ અથવા ખાધ હોઈ શકે છે. જો ખાધ હોય તો તે ખાતામાંથી નાણાં લઈને વિદેશી વિનિમય (Forex) પૂરો કરી શકાય છે.
 3. તે અર્થતંત્રમાં ખાનગી અને જાહેર રોકાણના ચોખ્ખા પ્રવાહનો સારાંશ આપે છે.
 4. Balance Of Payment-BoP એ આંકડાકીય નિવેદનનો સંદર્ભ આપે છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન વિશ્વ સાથે દેશના રહેવાસીઓના નાણાકીય વ્યવહારોના હિસાબને રેકૉર્ડ કરે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 4) શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટેના પ્રોત્સાહન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. Cabinet Committee on Economic Affairs-CCEA એ કપાસ, શેરડી અને શણના ખેડૂતોને ટેકો આપવા માટે ઘણા પગલાંને મંજૂરી આપી છે.
 2. CCEAએ પેટ્રોલ સાથે ભેળવવા માટે શેરડીના રસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઇથેનોલની કિંમતમાં વધારો કર્યો છે.
 3. પેટ્રોલ સાથે ઇથેનોલનું મિશ્રણ 2022 સુધીમાં 10% અને 2025 સુધીમાં 20% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 5) ફિટોકરન્સી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)ના ગવર્નર, શક્તિકાંત દાસે ફિટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી અને રોકાણકારોને ડિજિટલ ચલણની સંભવિત મુશ્કેલીઓ વિશે ચેતવણી આપી.
 2. macro economic અને નાણાકીય સ્થિરતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, ફિટોકરન્સી એ ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે.
 3. કેન્દ્ર સરકારે પણ હજુ સુધી ફિટોકરન્સી પર કોઈ કાયદો બનાવ્યો નથી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 6) ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. CBIC નાણા મંત્રાલય હેઠળના મહેસૂલ વિભાગનો એક ભાગ છે.
 2. તે કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, સેન્ટ્રલ GST (CGST) અને ઇન્ટિગ્રેટેડ GST (IGST)ની વસૂલાત અને વસૂલાત સંબંધિત નીતિ ઘડવામાં સામેલ છે.
 3. GST લાગુ થયા બાદ વર્ષ 2018માં 'સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ' (CBEC) નું નામ બદલીને CBIC કરવામાં આવ્યું હતું.
 4. તે અમુક ચોક્કસ સંજોગોને નિર્ધારિત કરે છે જેમાં વરિષ્ઠ કર અધિકારી દ્વારા આવા ITCને અવરોધિત કરી શકાય છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 7) RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ હેકથોનના સહભાગીઓને ઉદ્યોગના નિષ્ણાતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવાની અને તેમના નવીન ઉકેલો દર્શાવવાની તક મળશે.
 2. આ હેકથોન માટે રજીસ્ટ્રેશન 15 નવેમ્બર 2021 સુધી કરી શકાશે.
 3. વિજેતાને 40 લાખ રૂપિયા અને ઉપવિજેતાને 20 લાખ રૂપિયા મળશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 8) સેવાની નિકાસમાં વધારો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ભારત વિશ્વમાં સાતમું સૌથી મોટું સેવા નિકાસકાર છે.
 2. નાણાકીય વર્ષ 2011માં સેવા ક્ષેત્રનો હિસ્સો ગ્રોસ વેલ્યુ એડેડ (GVA) ના 54% હતો.
 3. 2000 અને 2021 વચ્ચે કુલ નાણાપ્રવાહના 53% જેટલો હિસ્સો સેવા ક્ષેત્ર પણ વિદેશી પ્રત્યક્ષ રોકાણનો સૌથી મોટો પ્રાપ્તકર્તા રહ્યો છે.
 4. સર્વિસ ટ્રેડમાં સરપ્લસ એ લાંબા ગાળામાં ભારતના વેપાર 'શિપમેન્ટ'માં મોટી ખોટ કરતાં વધી ગઈ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

9) નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 4 નવેમ્બર 2016ના રોજ લોકો પાસે ચલણ આશરે રૂ. 17.97 લાખ કરોડ હતું, જે નોટબંધી પછી જાન્યુઆરી 2017માં ઘટીને રૂ. 7.8 લાખ કરોડ થઈ ગયું હતું.
2. વ્યવસાયોએ કટોકટીનો સામનો કરવો પડ્યો અને ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP) વૃદ્ધિ ધીમી પડીને 1.5% થઈ ગઈ.
3. ગેરકાયદેસર વ્યવહારો માટે ઉચ્ચ મૂલ્યની નોટોના ઉપયોગને નિરુત્સાહ કરવો. તે કાળા નાણાના ઉપયોગને રોકે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

10) તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ ઉત્પાદનોની માંગ દેશના વિકાસ અને ઔદ્યોગિકીકરણ પર આધાર રાખે છે.
2. જીઓટેક (Geotech), જે આકસ્મિક રીતે સૌથી ઝડપી ઉભરતો સેગમેન્ટ છે, તેનો ઉપયોગ માટી વગેરેને જોડવા માટે થાય છે.
3. ભારતમાં ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સના વિકાસે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં વેગ પકડ્યો છે, જે હાલમાં વાર્ષિક 8 ટકાના દરે વધી રહ્યો છે.
4. આગામી પાંચ વર્ષ દરમિયાન આ વૃદ્ધિને 15-20 ટકાની રેન્જમાં લાવવાનો લક્ષ્યાંક છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

11) આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના હેઠળ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ સ્થળાંતર કામદારોના ડેટા અને અન્ય સંસાધનોનો ઉપયોગ તેમને રાશન વિતરણ કરવા માટે કરવામાં આવશે.
2. જમીન નીતિ 2019ના પેરા 17.5ની જોગવાઈ દૂર કરવામાં આવશે.
3. કેબિનેટે ફાળવણીના ત્રણ વર્ષમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સમયાંતરે લીઝમાં ફાળવણી પ્રમાણપત્રોને રૂપાંતરિત કરવાની મંજૂરી આપી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

12) દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કોવિડ-19 સામેની લડાઈમાં, દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે રૂ. 1544 કરોડના બજેટને મંજૂરી આપી છે.
2. કુલ ફાળવેલ બજેટમાંથી, રૂ. 415 કરોડનો ઉપયોગ કોવિડ-19 પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓને મજબૂત કરવા માટે કરવામાં આવશે.
3. દિલ્હી સરકાર ઝડપથી હોસ્પિટલોના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું વિસ્તરણ કરી રહી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

ફક્ત G.P.S.C ના ઉમેદવારો માટે જ

G.P.S.C Open to All

01 Index, Report, સમિતિ, આયોગ, પંચ જેવા વિશેષ મુદ્દાઓ અને કલ્યાણકારી યોજનાઓ

02 360° Current Affairs Facts + Analysis સાથે

03 પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વની ઘટનાઓ

મહોત્સવ

360° Coverage સમય: 4 to 6

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત 93757-01110 / 93280-01110

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

અલાવડ રોડ, વિરૂપતી વેદ્યેશ પંચ સામે, ચામિનારાયણ મંદિર પાસે, રાજકોટ

Offline રાજકોટ

ભારત અને શ્રીલંકાએ 'સંસદ મૈત્રી સંઘ' (Parliament Friendship Association) ને પુનઃજીવિત કર્યું

- ભારત અને શ્રીલંકાએ તેમના “સંસદીય મૈત્રી સંઘ” (Parliament Friendship Association) ને પુનઃજીવિત કર્યું છે, જેના માટે મંત્રી ચમલ રાજપક્ષે તેના પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા છે.
- ઓગસ્ટ 2020માં ચૂંટાયેલી વર્તમાન સંસદ માટે તેને પુનઃજીવિત કરવામાં આવી રહી છે.
- પુનરુત્થાન કાર્યક્રમમાં શ્રીલંકાના વિદેશ મંત્રી જી.એલ. પીરીસે ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચેના “નજીકના સભ્યતાના સંબંધો”ની નોંધ લીધી.
- આ સહકાર સંસદીય વિનિમયને “પુનઃજીવિત” કરવામાં અને બંને દેશો વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય સંબંધોને મજબૂત બનાવવામાં મદદ કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- શ્રીલંકાએ 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ભારત પાસેથી ખાતર ખરીદવાનો નિર્ણય કર્યા પછી ભારત-શ્રીલંકા સંસદીય મિત્રતા જૂથની રચના કરી. ભારતીય સંસદે દ્વિપક્ષીય સંબંધોને મજબૂત કરવા મિત્ર રાષ્ટ્રો સાથે સંસદીય મિત્રતા જૂથોની રચનાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.

ભારત-શ્રીલંકા સંસદીય મિત્રતા જૂથ

- ચીન સાથે ગાઢ સંબંધો હોવા છતાં સંબંધોને નવજીવન આપવા માટે એસોસિએશનમાં શ્રીલંકાની સંસદના વરિષ્ઠ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે.
- આ એસોસિએશનની સ્થાપના શ્રીલંકાની 9મી સંસદ માટે કરવામાં આવી હતી.

દક્ષિણ કોરિયાએ એર ટેક્સીઓના નિયંત્રણનું પરીક્ષણ કર્યું

- 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, દક્ષિણ કોરિયાએ Urban Air Mobility Vehicles-UAM ને નિયંત્રિત કરવા માટેની સિસ્ટમનું પ્રદર્શન કર્યું.
- અર્બન એર મોબિલિટી વ્હીકલ મુખ્ય એરપોર્ટ અને ડાઉનટાઉન સિઓલ વચ્ચે ટેક્સી તરીકે કામ કરશે.

- આ પ્રોજેક્ટ 2025 સુધી કામ કરશે અને મુસાફરીના સમયમાં બે તૃતીયાંશ જેટલો ઘટાડો કરશે.
- પરિવહન મંત્રાલયના અનુમાન મુજબ, આવી સેવાઓ હવાઈ માર્ગે 30-50 કિમીના અંતર માટે મુસાફરીનો સમય એક કલાકથી ઘટાડીને 20 મિનિટ કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- દક્ષિણ કોરિયાએ 2020માં 2025 સુધીમાં વ્યાપારી શહેરી મુસાફરી શરૂ કરવા માટે રોડમેપ જાહેર કર્યો.

UAM નું મહત્વ

- UAM એ પરિવહનનું સામાન્ય માધ્યમ બનવાની અપેક્ષા છે જેનો ઉપયોગ નાગરિકો રોજિંદા જીવનમાં કરશે.

UAM

- નિયંત્રણ અને સંકલન દર્શાવવા માટે, પાઈલટે જર્મનીના વોલોકોપ્ટર (Volocopter) દ્વારા બનાવવામાં આવેલ બે સીટવાળા મોડેલને ઉડાન ભરી.
- UAM વર્ટિકલ ટેક-ઓફ અને લેન્ડિંગ માટે હેલિકોપ્ટર જેવા રોટર દ્વારા સંચાલિત છે
- પ્રદર્શિત એરક્રાફ્ટ એક વિના સ્વાયત્ત રીતે સંચાલિત અથવા સંચાલિત થઈ શકે છે.
- જ્યારે મુસાફરો આ એરક્રાફ્ટમાં ચઢે છે, ત્યારે પાઈલટે સલામતી સુનિશ્ચિત કરવા માટે એરક્રાફ્ટનું સંચાલન કરવું આવશ્યક છે.
- પૂર્ણ-કદના પ્રોટોટાઈપની ટેસ્ટ ફ્લાઈટ્સ 2022 સુધીમાં શરૂ થવાની અપેક્ષા છે.

મુસાફરી ખર્ચ

- ઇંચિયોન ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટથી સેન્ટ્રલ સિયોલ સુધીની પ્લેન ટ્રીપનો ખર્ચ આશરે 110,000 વોન હશે, જ્યારે તેની વ્યાપારી મુસાફરી 2025માં શરૂ થશે. પ્રીમિયમ ટેક્સીની સરખામણીમાં આ મુસાફરી ખર્ચ વધુ ખર્ચાળ છે.

આફ્રિકાની સાહેલ કટોકટી (Sahel Crisis)

- 12 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, યુએન પીસકીપિંગ ચીફે ચેતવણી આપી હતી કે આફ્રિકાનો સાહેલ પ્રદેશ અસ્થિર છે કારણ કે અસુરક્ષા અને અસ્થિરતા વિકાસની સંભાવનાઓને ખતમ કરી રહી છે અને આતંકવાદી હુમલાઓ દરરોજ ઘણા લોકોને મારી રહ્યા છે.
- યુએન પીસકીપિંગ ચીફના જણાવ્યા અનુસાર, લાખો લોકો વિસ્થાપિત થયા છે, બાળકો શાળાએ જઈ શકતા નથી અને કોવિડ-19 રોગચાળા વચ્ચે ઘણા લોકો માટે પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ અપ્રાપ્ય છે.
- G5 Sahel Force પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદની બેઠકમાં બોલતી વખતે તેમણે ચિંતાઓને રેખાંકિત કરી હતી.

G5 Sahel Force

- G5 સાહેલ ફોર્સની સ્થાપના પાંચ આફ્રિકન દેશો ચાડ, બુર્કિના ફાસો, માલી, નાઈજર અને મોરિટાનિયા દ્વારા કરવામાં આવી હતી. આ દળની રચના 2017માં વિશાળ સાહેલ ક્ષેત્રમાં વધી રહેલા આતંકવાદી ખતરા સામે લડવા માટે કરવામાં આવી હતી.

શા માટે આફ્રિકા આતંકવાદથી સૌથી વધુ પ્રભાવિત છે?

- યુએનના નિષ્ણાતોના મતે, ઈસ્લામિક સ્ટેટ અને અલ-કાયદાના ઉગ્રવાદી જૂથોના વધતા પ્રભાવને પગલે આફ્રિકા 2021ના પહેલા ભાગમાં આતંકવાદથી સૌથી વધુ પ્રભાવિત ક્ષેત્ર બની ગયું છે.

Back to basics : સાહેલ (Sahel)

- આફ્રિકાનો સાહેલ પ્રદેશ ઉત્તરમાં સહારા અને દક્ષિણમાં સુદાનીઝ સવાના વચ્ચે આવેલો છે. તે અર્ધ-શુષ્ક આબોહવા ધરાવે છે અને એટલાન્ટિક મહાસાગર અને લાલ સમુદ્ર વચ્ચે ઉત્તર આફ્રિકાના દક્ષિણ-મધ્ય અક્ષાંશોમાં વિસ્તરે છે. આ પ્રદેશમાં ઉત્તર સેનેગલ, દક્ષિણ મોરિટાનિયા, ઉત્તર બુર્કિના ફાસો, મધ્ય માલી, અલ્જીરિયાનો આત્યંતિક દક્ષિણ, નાઈજીરિયાનો આત્યંતિક ઉત્તર, નાઈજર, કેમેરૂનની આત્યંતિક ઉત્તર અને મધ્ય આફ્રિકન પ્રજાસત્તાક, મધ્ય અને દક્ષિણ સુદાન, ચાડ, દક્ષિણ સુદાનની આત્યંતિક ઉત્તરનો સમાવેશ થાય છે. ઈથોપિયા અને એરિટ્રિયાના આત્યંતિક ઉત્તરના પ્રદેશનો સમાવેશ થાય છે.

યુએસ ફુગાવો અને ભારત પર અસર

- છેલ્લા કેટલાક દિવસોમાં યુએસમાં છૂટક ફુગાવો વધીને 6.2% થયો છે, જે ત્રણ દાયકામાં વાર્ષિક ધોરણે સૌથી વધુ ઉછાળો છે. આ વધતી કિંમતોએ વૈશ્વિક અને ભારતમાં બંનેનું ધ્યાન આકર્ષિત કર્યું છે.

Back to basics : ફુગાવા વિશે

■ મિકેનિઝમ:

- આ તે દર છે કે જેના પર આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ભાવ વધે છે. સામાન્ય રીતે, ભારતમાં ફુગાવાનો દર વર્ષ-દર-વર્ષના આધારે ગણવામાં આવે છે.
- બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો કોઈ ચોક્કસ મહિના માટે ફુગાવાનો દર 10% છે, તો તેનો અર્થ એ છે કે તે મહિનાના ભાવ એક વર્ષ અગાઉના સમાન મહિનાના ભાવ કરતાં 10% વધુ હતા.
- ભારતમાં ફુગાવો મુખ્યત્વે બે મુખ્ય સૂચકાંકો દ્વારા માપવામાં આવે છે - હોલસેલ પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ (WPI) અને કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ (CPI), જે અનુક્રમે જથ્થાબંધ અને છૂટક સ્તરે ભાવમાં ફેરફારને માપે છે.
- ભારતે 4 (+/- 2) ટકાને લક્ષ્યાંક રાખીને લવચીક ફુગાવાની નીતિ અપનાવી છે.

■ લોકો પર ફુગાવાની અસર:

- મોંઘવારીનો ઊંચો દર લોકોની ખરીદ શક્તિને નષ્ટ કરે છે. ગરીબો પાસે ઝડપથી વધી રહેલી કિંમતોનો સામનો કરવા માટે ઓછા પૈસા હોવાથી, ઊંચી ફુગાવો તેમને સૌથી વધુ નુકસાન પહોંચાડે છે.
- જો કે, અર્થતંત્રમાં ઉત્પાદન વધારવા માટે, ફુગાવાનું મધ્યમ સ્તર જાળવી રાખવું જરૂરી છે.

■ અમેરિકામાં મોંઘવારી વધવાનું કારણ:

- યુએસ સેન્ટ્રલ બેંકે તેના ફેડરલ રિઝર્વમાં ફુગાવાનો દર માત્ર 2%નો લક્ષ્યાંક રાખ્યો છે. આ સંદર્ભના આધારે, 6.2%નો ફુગાવાનો દર એ કિંમતોમાં સૌથી વધુ વધારો છે.
- ફુગાવાના વધારાને સામાન્ય રીતે કાં તો માંગમાં વધારો અથવા પુરવઠામાં ઘટાડો માટે સોંપી શકાય છે.
- બંને પરિબલો યુ.એસ.માં સામેલ છે.
- આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિની ગતિ પુરવઠા શૃંખલાના સુધારા કરતાં ઘણી ઝડપી રહી છે અને માંગ-પુરવઠાના અસંતુલનને વધારે છે, જેના કારણે ભાવમાં સતત વધારો થયો છે.

■ માંગ-આધારિત કુગાવો:

- COVID-19 રસીકરણ ગુંબેશની ઝડપી રોલઆઉટ પ્રવૃત્તિઓ યુએસ અર્થતંત્રમાં ઝડપી પુનઃપ્રાપ્તિ તરફ દોરી ગઈ.
- કુગાવામાં વૃદ્ધિનો એક ભાગ ગ્રાહક માંગમાં અણધારી રીતે ઝડપી પુનઃપ્રાપ્તિથી આવ્યો છે.
- આ પુનઃપ્રાપ્તિને સરકાર દ્વારા માત્ર ગ્રાહકો અને તેમની નોકરી ગુમાવનારાઓને રાહત આપવા માટે જ નહીં, પરંતુ માંગને ઉત્તેજિત કરવા માટે એકત્રિત કરવામાં આવેલા અબજો ડોલર દ્વારા વધુ બળતણ આપવામાં આવ્યું હતું.

■ પુરવઠા બાજુ કુગાવો:

- વર્ષ 2020માં, રોગચાળાને કારણે માત્ર યુએસમાં જ નહીં પરંતુ સમગ્ર વિશ્વમાં વ્યાપક લોકડાઉન અને વિક્ષેપ સર્જાયો હતો.
- કંપનીઓએ કર્મચારીઓની સંખ્યામાં ઘટાડો કર્યો અને ઉત્પાદનમાં તીવ્ર ઘટાડો કર્યો.
- ટૂંકમાં, ઉત્પાદનની વૈશ્વિક પુરવઠા શૃંખલાએ પૂર્વ રોગચાળાના સ્તરે ઉત્પાદન ફરી શરૂ કર્યું નથી.

■ વૈશ્વિક કુગાવો:

- જ્યારે યુએસએ કિંમતોમાં સૌથી ઝડપી વધારો જોયો છે, ત્યારે મોટાભાગની મોટી અર્થવ્યવસ્થાઓમાં, જર્મની, ચીન અથવા જાપાનમાં પણ કુગાવાએ નીતિ નિર્માતાઓને આશ્ચર્યચકિત કર્યા છે.

કુગાવો (ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્ય)

■ પ્રી-પેન્ડેમિક કુગાવો:

- જ્યારે મોટા ભાગની અન્ય અર્થવ્યવસ્થાઓ રોગચાળાને પગલે કુગાવાના વધારાથી આઘાત પામી હતી, ત્યારે ભારત રોગચાળા પહેલા ઉચ્ચ કુગાવાવાળા દુર્લભ મુખ્ય અર્થતંત્રોમાંનું એક હતું.
- પુરવઠાની મર્યાદાઓને કારણે રોગચાળાએ પરિસ્થિતિને વધુ ચિંતાજનક બનાવી છે, તેમ છતાં ભારતમાં માંગ હજી સુધી કોવિડ પહેલાના સ્તરે પહોંચી નથી.
- પરિણામે, RBI એ મે 2020 થી એક વખત પણ તેના બેન્ચમાર્ક વ્યાજ દરો (રેપો રેટ) ઘટાડ્યા નથી, ભારત “ટેકનો” આર્થિક મંદીમાં પ્રવેશ્યું હોવા છતાં.
- RBI એ ટકાઉ ધોરણે વૃદ્ધિને પુનઃજીવિત કરવા અને ટકાવી રાખવા અને અર્થતંત્ર પર કોવિડ-19 ની અસર ઘટાડવા માટે જ્યાં સુધી જરૂરી હોય ત્યાં સુધી અનુકૂળ વલણ ચાલુ રાખવાનું નક્કી કર્યું છે, જ્યારે કુગાવો વધુ વધતો રહે તેની ખાતરી કરીને. મૂવિંગ ટાર્ગેટની અંદર બની રહે.

■ મુખ્ય કુગાવો ચિંતાજનક પરિબલ:

- જ્યારે એકંદર કુગાવાની સરેરાશ હાલમાં એકદમ વ્યવસ્થિત જણાય છે, તે “મુખ્ય” કુગાવો ચિંતાજનક છે.

- જ્યારે આપણે ખાદ્યપદાર્થો અને ઈંધણની કિંમતોને અવગણીએ છીએ ત્યારે મુખ્ય કુગાવાનો દર એ કુગાવાનો દર છે.
- આ દર ઊંચો છે અને હવે RBIના કમ્ફર્ટ ઝોનનો ભંગ કરવાની ધમકી આપે છે.
- કિંમતોમાં વૈશ્વિક વધારાના પ્રકાશમાં, ભારતનો કુગાવો વધુ ખરાબ થવાની સંભાવના છે.

ભારત પર યુએસ કુગાવાની અસર

- જ્યારે વૈશ્વિક સ્તરે કિંમતો વધે છે, ત્યારે આનાથી આયાતી કુગાવો વધુ થશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ભારત અને તેઓ જે કંઈ પણ આયાત કરે છે તે બધી વસ્તુઓ મોંઘી હશે.
- અદ્યતન અર્થતંત્રોમાં ઉચ્ચ કુગાવો, ખાસ કરીને યુ.એસ.માં, તેમની મધ્યસ્થ બેન્કોને તેમની ઢીલી નાણાકીય નીતિ છોડી દેવાની ફરજ પાડશે.
- અદ્યતન અર્થતંત્રોમાં કડક ચલણ નીતિ ઊંચા વ્યાજ દરોને પ્રોત્સાહિત કરશે.
- કડક નાણાકીય નીતિમાં ઋણ લેવા દબાણ કરવા અને બચતને પ્રોત્સાહિત કરવા વ્યાજ દરો વધારવાનો સમાવેશ થાય છે.
- આ ભારતીય અર્થતંત્રને બે વ્યાપક રીતે અસર કરશે.
- ભારતની બહાર સંપત્તિ બનાવવાનો પ્રયાસ કરતી ભારતીય કંપનીઓને આમ કરવું મોંઘુ પડશે.
- RBIએ સ્થાનિક સ્તરે વ્યાજ દરોમાં વધારો કરીને તેની નાણાકીય નીતિ સ્થાનિક સ્તરે ગોઠવવી પડશે. આ બદલામાં વધુ કુગાવા તરફ દોરી શકે છે કારણ કે ઉત્પાદન ખર્ચમાં વધારો થશે.

અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી ઘોષણા

- તાજેતરમાં, અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી ક્ષેત્રીય સુરક્ષા સંવાદ (Delhi Regional Security Dialogue)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ બેઠકમાં પ્રાદેશિક દેશોના રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકારો (National Security Advisors-NSA) એ ભાગ લીધો હતો અને તેની અધ્યક્ષતા ભારતીય સુરક્ષા સલાહકાર (Indian NSA) દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- આ બેઠકમાં અફઘાન લોકો માટે ‘તાકીદની માનવતાવાદી સહાય’ (Urgent Humanitarian Assistance) માટે હાકલ કરવામાં આવી હતી અને અફઘાન પરિદ્રશ્ય પર પ્રાદેશિક દેશો વચ્ચે ગાઢ સહકાર અને પરામર્શ માટે હાકલ કરવામાં આવી હતી.
- પ્રાદેશિક સુરક્ષા સંવાદની આ ત્રીજી બેઠક છે (અગાઉની બે બેઠકો 2018 અને 2019માં ઈરાનમાં યોજાઈ હતી).

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- આમંત્રિત સહભાગીઓ: અફઘાનિસ્તાનના પડોશી દેશો જેમ કે પાકિસ્તાન, ઈરાન, તાજિકિસ્તાન, ઉઝબેકિસ્તાન, તુર્કમેનિસ્તાન અને રશિયા અને ચીન સહિત અન્ય મુખ્ય સહભાગી દેશો.

■ જરૂરિયાત:

- અફઘાનિસ્તાનમાંથી અમેરિકી દળોની પીછેહઠ અને તાલિબાન દ્વારા કબજે કર્યા પછી ભારત આ ક્ષેત્રની સુરક્ષાને લઈને ચિંતિત છે.
- અફઘાનિસ્તાનના વિસ્તારમાંથી આતંકવાદ ફેલાવાનો ખતરો છે.

■ દિલ્હી ઘોષણાની વિશેષતાઓ:

- સુરક્ષિત અને સ્થિર અફઘાનિસ્તાન: અફઘાનિસ્તાનમાં શાંતિ, સુરક્ષા અને સ્થિરતા માટે સમર્થન, સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને પ્રાદેશિક અખંડિતતા અને આંતરિક બાબતોમાં બિન-દખલગીરીના આદર પર ભાર મૂકે છે.

■ આતંકવાદની નિંદા:

- તેના તમામ સ્વરૂપો અને અભિવ્યક્તિઓમાં આતંકવાદનો સામનો કરવાની પ્રતિબદ્ધતાની વાત કરવામાં આવી હતી.
- પ્રાદેશિક સભ્યોને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તેઓ ખાતરી કરે કે અફઘાનિસ્તાન ક્યારેય વૈશ્વિક આતંકવાદ માટે સુરક્ષિત આશ્રયસ્થાન ન બને.

■ મૂળભૂત અધિકારો સુનિશ્ચિત કરવા :

- તે સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે મહિલાઓ, બાળકો અને લઘુમતી સમુદાયોના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન ન થાય.
- અફઘાન સમાજના તમામ વર્ગોને ભેદભાવ વિનાની સહાય પૂરી પાડવી જોઈએ.

■ સામૂહિક સહકાર:

- પ્રદેશમાં કટ્ટરપંથ, ઉગ્રવાદ, અલગતાવાદ અને ડ્રગ હેરફેરના જોખમ સામે સામૂહિક સહકાર માટે હાકલ કરે છે.

■ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની કેન્દ્રીય ભૂમિકા:

- અફઘાનિસ્તાન પર યુએનના સંબંધિત ઠરાવોને પુનરાવર્તિત કરીને, એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે દેશમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (United Nations- UN) ની સતત હાજરી જાળવી રાખવી જોઈએ.
- તાજેતરના યુનાઈટેડ નેશન્સ ઠરાવ 2593 અફઘાનિસ્તાનમાં આતંકવાદ સામે લડવાના મહત્વને પુનરોચ્ચાર કરે છે, જેમાં ઠરાવ 1267 અનુસાર નિયુક્ત વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે.

■ પ્રાદેશિક દેશો દ્વારા પ્રતિભાવ:

- રશિયાએ માન્યતા આપી હતી કે તાલિબાન-નિયંત્રિત અફઘાનિસ્તાનમાં વાતચીત પ્રણાલી જટિલ હોવી જોઈએ નહીં.

- પાકિસ્તાન અને ચીનને પણ પરામર્શમાં ભાગ લેવા માટે આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું પરંતુ બંને દૂર રહ્યા હતા.
- ઉપરાંત તત્કાલીન અફઘાન સરકાર કે તાલિબાનનું કોઈ પ્રતિનિધિત્વ નહોતું.
- ઉઝબેકિસ્તાન અને તુર્કમેનિસ્તાનના NSA એ તેમના પ્રારંભિક નિવેદનોમાં આતંકવાદ શબ્દનો ઉલ્લેખ કર્યો નથી.

અન્ય અફઘાન શાંતિ પ્રક્રિયાઓ

- અફઘાનિસ્તાન પર 'ટ્રોઈકા પ્લસ' બેઠક: અફઘાનિસ્તાન શાંતિ પ્રક્રિયા પર યુએસ, રશિયા, ચીન, પાકિસ્તાન જૂથ.
- અફઘાનિસ્તાનમાં 'મોસ્કો ફોરમ': રશિયા દ્વારા અફઘાનિસ્તાનમાં શાંતિ અને સ્થિરતા માટે વર્ષ 2017માં તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- તે છ-પક્ષીય સિસ્ટમ છે. જેમાં રશિયા, ભારત, અફઘાનિસ્તાન, ઈરાન, ચીન અને પાકિસ્તાનનો સમાવેશ થાય છે.

આગળનો રસ્તો

■ સમાવિષ્ટ સરકાર:

- તમામ વંશીય જૂથોની ભાગીદારી સાથે સર્વસમાવેશક સરકારની રચના દ્વારા જ ઉકેલ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

■ રશિયન સમર્થન:

- રશિયાએ તાજેતરના વર્ષોમાં તાલિબાન સાથે સંબંધો વિકસાવ્યા છે. તાલિબાન સાથેની કોઈપણ સીધી સંલગ્નતા માટે રશિયા પાસેથી ભારતના સમર્થનની જરૂર પડશે.

■ ચીન સાથેના સંબંધો:

- ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં રાજકીય ઉકેલ અને સ્થાયી સ્થિરતા હાંસલ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ચીન સાથે વાતચીત કરવી જોઈએ.

■ તાલિબાન સાથે જોડાવું :

- તાલિબાન સાથે વાતચીત કરવાથી ભારત પાકિસ્તાન તરફથી તાલિબાન માટે સતત વિકાસ સહાય અને સ્વાયત્તતાની શક્યતાને શોધી શકશે.

ભારત-સ્વીડન ઇનોવેશન સમિટ

- ભારત અને સ્વીડને 26 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ 8મો નવાચાર દિવસ (Innovation Day) ઉજવ્યો.
- થીમ: 'Accelerating India Sweden Green Transition'.

ગ્રીન ટ્રાન્ઝિશન

- ભારત તેની પેરિસ આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂર્ણ કરવા અને આ પ્રતિબદ્ધતાઓમાંથી વધુ મોટા લક્ષ્યો હાંસલ કરવાના માર્ગ પર છે.

- સ્વીડન નેટ ઝીરો ઉત્સર્જનનું લક્ષ્ય હાંસલ કર્યા પછી વર્ષ 2045 સુધીમાં નેગેટિવ નેટ ઉત્સર્જન હાંસલ કરવાનું લક્ષ્ય રાખે છે.
- ભારત અને સ્વીડન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN)ના નેતૃત્વ હેઠળના ઉદ્યોગ સંક્રમણ કાર્યક્રમ (ઉદ્યોગ સંક્રમણ માટે નેતૃત્વ જૂથ) માં સાથે છે.
- હાઇબ્રિડ ગ્રીન સ્ટીલ (નીચા કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટ સાથે) ના લોન્ચ સાથે બંને પર નવીનતાની અસર પડશે, જે વૈશ્વિક ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનમાં લગભગ 30% હિસ્સો ધરાવે છે.

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને સંશોધન અને નવીનતા

- ભારત-સ્વીડન ઇનોવેશન સહકારને ભારત-સ્વીડન ઇનોવેશન પાર્ટનરશીપ અને જોઇન્ટ એક્શન પ્લાન (JAP) દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2018માં, સ્માર્ટ સિટી, ઇનોવેશન અને નેક્સ્ટ જનરેશન ટ્રાન્સપોર્ટેશનનો સમાવેશ કરવા માટે જોઇન્ટ એક્શન પ્લાન (JAP) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ ઉપરાંત, બાયોટેકનોલોજી વિભાગ પહેલાથી જ સ્વીડિશ ભાગીદારો સાથે ઇન્ક્યુબેટર કનેક્ટ, ડિજિટલ હેલ્થ કેર અને ગ્લોબલ બાયો ઇન્ડિયા પ્રોગ્રામ્સ સાથે સંકળાયેલું છે, જે બાયોટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં ભાગીદારી વધારી રહ્યું છે.

પરિપત્ર અર્થતંત્ર પરના વિચારો

- બંને દેશોએ ચક્રીય અર્થવ્યવસ્થા (Circular Economy) એક નવી સંયુક્ત કાર્ય યોજના માટે હાકલ કરી હતી, જેમાં આરોગ્ય વિજ્ઞાન અને વેસ્ટ ટુ વેલ્થ જેવા વિષયો સામેલ હતા.
- પરિપત્ર અર્થતંત્રમાં એવા બજારોનો સમાવેશ થાય છે જે ઉત્પાદનોને સ્કેપ કરવા અને પછી નવા સંસાધનોનો ઉપયોગ કરવાને બદલે ફરીથી ઉપયોગમાં લેવા માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે.
- જાહેર આરોગ્ય, નિવારણ અને આરોગ્ય પ્રમોશન સંસ્થા અને વૃદ્ધોની સંભાળની જોગવાઈ જેવા વ્યાપક વિષયો પર 2021-2022માં એક નવી યોજના શરૂ કરવા માટે સંમત થયા હતા.

ભારત-સ્વીડન સંબંધો

- **રાજકીય સંબંધો:**
- રાજદ્વારી સંબંધો વર્ષ 1948માં સ્થાપિત થયા હતા અને દાયકાઓથી મજબૂત સ્થિતિમાં છે.
- પ્રથમ ભારત-નોર્ડિક સમિટ (ભારત, સ્વીડન, નોર્વે, ફિનલેન્ડ, આઈસલેન્ડ અને ડેનમાર્ક) વર્ષ 2018માં સ્વીડનમાં યોજાઈ હતી.

- સ્વીડને નવેમ્બર 2020માં ભારતની સહ-અધ્યક્ષતામાં 1લી ભારત-નોર્ડિક - બાલ્ટિક (એસ્ટોનિયા, લાતવિયા અને લિથુઆનિયા સહિત) કોન્ફલેન્સમાં પણ ભાગ લીધો હતો.

■ બહુપક્ષીય જોડાણ:

- ઇન્ડસ્ટ્રી ટ્રાન્ઝિશન પર લીડરશિપ ગ્રુપ (LeadIT) ના સહયોગથી વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ (WEF) ખાતે 2019થી ભારત અને સ્વીડને સંયુક્ત રીતે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ક્લાયમેટ એક્શન સમિટ શરૂ કરી છે.
- 1980ના દાયકામાં, ભારત અને સ્વીડને 'સિક્સ નેશન પીસ સમિટ' (જેમાં આર્જેન્ટિના, ગ્રીસ, મેક્સિકો અને તાંઝાનિયા પણ સામેલ હતા)ના માળખામાં પરમાણુ નિઃશસ્ત્રીકરણના મુદ્દાઓ પર સાથે કામ કર્યું હતું.
- ભારત અને સ્વીડન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભામાં માનવતાવાદી બાબતો પર વાર્ષિક સંયુક્ત નિવેદન રજૂ કરે છે.
- 2013માં, સ્વીડિશ પ્રેસિડેન્સી દરમિયાન, કિરુના મંત્રી સ્તરની બેઠકમાં ભારત આર્કિટક કાઉન્સિલમાં નિરીક્ષક તરીકે જોડાયું હતું.

■ આર્થિક અને વ્યાપારી સંબંધો:

- ચીન અને જાપાન પછી ભારત એશિયામાં સ્વીડનનો ત્રીજો સૌથી મોટો વેપાર ભાગીદાર (Trade Partner) છે.
- માલ અને સેવાઓનો વેપાર US\$3 બિલિયન (2016)થી વધીને US\$4.5 બિલિયન (2019) થયો છે.
- સંરક્ષણ અને એરોસ્પેસ (સ્વીડન-ભારત જોઇન્ટ એક્શન પ્લાન 2018): તે અવકાશ સંશોધન, ટેકનોલોજી, નવીનતા અને એપ્લિકેશનના ક્ષેત્રોમાં સહકારને પ્રકાશિત કરે છે.

આગળનો રસ્તો

- યુરોપિયન યુનિયનના સભ્ય તરીકે, સ્વીડન યુરોપિયન યુનિયન અને EU દેશો સાથે ભારતની ભાગીદારીમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.
- વ્યૂહાત્મક જોડાણ, દ્વિપક્ષીય વેપાર અને રોકાણના દૃશ્યો પરસ્પર લાભદાયી રીતે સહિયારી આર્થિક વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપે તેવી અપેક્ષા છે.
- માર્ચ 2021 સમિટ પછી નવી દિલ્લી અને સ્ટોકહોમ વચ્ચે વ્યૂહાત્મક હિતોના એકત્રીકરણની ચાલુ પ્રવૃત્તિઓ પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક સ્તરે (ખાસ કરીને G-20 માટે ભારતનું વધતું વર્ચસ્વ) કોવિડ-19 પછીની ભૌગોલિક રાજનીતિની વ્યાખ્યા કરવામાં દોષરહિત અસર કરે તેવી શક્યતા છે. (ખાસ કરીને 2023માં G20 પ્રેસિડેન્સી માટે ભારતનું વધતું વર્ચસ્વ).

અબુ ધાબી: બિન-મુસ્લિમો માટે વારસા અને છૂટાછેડા અંગેના કાયદા જારી કરવામાં આવ્યા

- સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE)ની રાજધાની અબુ ધાબીએ અબુ ધાબીમાં બિન-મુસ્લિમો માટે છૂટાછેડા, વારસો અને બાળકોની કસ્ટડીનું સંચાલન કરવા માટે નવા નિયમો જારી કર્યા છે.
- અબુ ધાબી આ કેસોના નિકાલ માટે નવી કોર્ટની સ્થાપના કરશે.
- સુનાવણી અરબી અને અંગ્રેજી ભાષામાં કરવામાં આવશે જેથી કરીને ત્યાં મોટી સંખ્યામાં વિદેશી કામદારોને તે સમજાવી શકાય.
- નવા કાયદા માત્ર અબુ ધાબીમાં જ લાગુ થશે.

બદલાવ

- બાળ કસ્ટડી સંબંધિત નિયમોમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે. નવો નિયમ માતાપિતાને તેમના બાળકોની સંયુક્ત કસ્ટડી શેર કરવાની મંજૂરી આપશે.
- કાયદાએ નાગરિક લગ્નનો વિચાર પણ રજૂ કર્યો.
- તે વિલ તૈયાર કરવાની પણ મંજૂરી આપે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- નવા કાયદા અબુ ધાબીમાં ઈસ્લામિક વ્યક્તિગત કાયદાઓને બદલવાના લક્ષ્યને અનુરૂપ બનાવવામાં આવ્યા છે. આ ધ્યેયોમાં અપરિણીત યુગલોને સહવાસ કરવાની મંજૂરી આપવી, 'ઓનર કિલિંગ'ને અપરાધ બનાવવો અને આલ્કોહોલ પર પ્રતિબંધ હળવો કરવાનો સમાવેશ થાય છે. સપ્ટેમ્બર 2020માં, અબુ ધાબીએ પણ તેની દાઝની લાઈસન્સ સિસ્ટમ નાબૂદ કરી. UAE એ તેની અર્થવ્યવસ્થાને ઉત્તેજિત કરવા અને વિદેશીઓ માટે રહેઠાણના નિયમોને ઉદાર બનાવવા સપ્ટેમ્બર 2021માં તેની યોજનાઓની જાહેરાત કરી હતી.

અબુ ધાબી

- અબુ ધાબી યુએઈના સાત શેખ રાજ્યોમાંનું એક છે. તે તેલથી સમૃદ્ધ અમીરાત અને સંયુક્ત આરબ અમીરાતની રાજધાની છે. તે દુબઈ પછી સંયુક્ત આરબ અમીરાતનું બીજું સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતું શહેર છે. આ શહેર પર્શિયન ગલ્ફમાં એક ટાપુ પર સ્થિત છે. તે સ્થાનિક અને ફેડરલ સરકારી કચેરીઓ ધરાવે છે.

અફઘાનિસ્તાન પર પ્રાદેશિક સુરક્ષા મંત્રણા: દિલ્હી

- ભારત આગામી દિવસોમાં અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી પ્રાદેશિક સુરક્ષા સંવાદનું આયોજન કરશે.
- આ બેઠક રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર (NSA)ના સ્તરે યોજાશે અને તેની અધ્યક્ષતા ભારતના NSA અજિત ડોભાલ કરશે.

Back to basics : બેઠક વિશે

- **આમંત્રિત સહભાગીઓ:**
 - ભારતની ટોચની સુરક્ષા સંસ્થા રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સચિવાલયે વ્યક્તિગત બેઠક યોજવાની પહેલ કરી છે.
 - અફઘાનિસ્તાનના પડોશી દેશો જેવા કે પાકિસ્તાન, ઈરાન, તાજિકિસ્તાન, ઉઝબેકિસ્તાન, રશિયા અને ચીનને આમંત્રણ મોકલવામાં આવ્યું હતું.
- **બેઠકની જરૂરીયાત:**
 - અફઘાનિસ્તાન પર કબજો જમાવી રહેલા અમેરિકન દળો અને તાલિબાનના ખસી ગયા બાદ ભારત આ વિસ્તારમાં સુરક્ષાને લઈને ચિંતિત છે.
- **ઉદ્દેશો:**
 - આ સંદર્ભમાં, ભારતે દેશની વર્તમાન પરિસ્થિતિ અને ભાવિ દૃષ્ટિકોણ પર પ્રાદેશિક હિસ્સેદારો અને મહત્વપૂર્ણ શક્તિઓનું સંમેલન યોજવા માટે આ પહેલ કરી છે.
- **ભારતનું હિત:**
 - આ બેઠક અફઘાનિસ્તાન પર ભવિષ્યની કાર્યવાહી નક્કી કરવાનો ભારતનો પ્રયાસ હોઈ શકે છે.
 - આ બેઠકમાં ભારતના સુરક્ષા હિતોની સુરક્ષા માટે વિશ્વ સાથે સક્રિય પણે જોડાવાની જરૂરિયાત પણ પ્રતિબિંબિત કરવામાં આવી છે.
- **સહભાગીઓનો પ્રતિસાદ:**
 - મધ્ય એશિયાના દેશો તેમજ રશિયા અને ઈરાને ભાગીદારીની પુષ્ટિ કરી છે.
 - આ સંદર્ભમાં પ્રોત્સાહક પ્રતિસાદ અફઘાનિસ્તાનમાં શાંતિ અને સુરક્ષાને પ્રોત્સાહન આપવાના પ્રાદેશિક પ્રયાસોમાં ભારતની ભૂમિકા સાથે જોડાયેલા મહત્વની અભિવ્યક્તિ છે.
 - પાકિસ્તાન અને ચીન: પાકિસ્તાનના રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકારે સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ આ બેઠકમાં ભાગ લેશે નહીં.
 - ચીને પણ સમયની અછતને કારણે પ્રાદેશિક સુરક્ષા બેઠકમાં ભાગ ન લેવાનો નિર્ણય લીધો છે પરંતુ દ્વિપક્ષીય ચેનલો મારફતે ભારત સાથે ચર્ચા ચાલુ રાખવા તૈયાર છે.

- ભારતનું માનવું છે કે પાકિસ્તાનનો બેઠકમાં ભાગ લેવાનો ઈનકાર અફઘાનિસ્તાનને તેના સંરક્ષિત દેશ તરીકે જોવાની પાકિસ્તાનની માનસિકતા દર્શાવે છે.

રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સચિવાલય

- ભારતે 1999માં રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ (NSC)ની રચના કરી હતી, જ્યાં તેના દ્વારા રાષ્ટ્રીય સુરક્ષાના તમામ પાસાઓ પર ચર્ચા કરવામાં આવે છે.
- NSC વડા પ્રધાનની અધ્યક્ષતામાં સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે સેવા આપે છે.
- NSCમાં ત્રણ સ્તરીય માળખું - વ્યૂહાત્મક નીતિ જૂથ (SPG), રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર બોર્ડ (NSAB) અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સચિવાલયનો સમાવેશ થાય છે.
- ગૃહ, સંરક્ષણ, વિદેશ અને નાણાં પ્રધાનો તેના સભ્યો છે અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર તેના સચિવ તરીકે સેવા આપે છે.

અફઘાનિસ્તાનમાં ભારતના હિતો

■ વ્યૂહાત્મક ફાયદા:

- અફઘાનિસ્તાનમાં ભારતની વ્યૂહરચના એવી સરકાર બનાવતા અટકાવવાની છે જે પાકિસ્તાનને વ્યૂહાત્મક લાભ અને આતંકવાદી જૂથો માટે સલામત સ્થળ આપશે.

■ સોફ્ટ પાવર સ્ટ્રેટેજી:

- ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં 'સોફ્ટ પાવર' વ્યૂહરચના અપનાવવાનું પસંદ કર્યું છે અને સંરક્ષણ અને સુરક્ષાને બદલે નાગરિક ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપવાનું પસંદ કર્યું છે.

■ વિકાસલક્ષી પ્રોજેક્ટ્સ:

- ભારત ખાસ કરીને બાંધકામ, માળખાગત સુવિધાઓ, માનવ મૂડી નિર્માણ અને ખાણિકામના ક્ષેત્રોમાં સક્રિય છે.
- તે ટેલિકોમ, આરોગ્ય, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ અને માહિતી તકનીક અને શિક્ષણ વગેરેમાં પણ રોકાયેલું છે.

■ આર્થિક સહાય:

- બે દ્વિપક્ષીય સમજૂતીઓના માળખામાં ભારતે અફઘાનિસ્તાનને 2 અબજ ડોલરથી વધુની સહાયનું વચન આપ્યું છે. 2017ના અંત સુધીમાં રોકાણ 3 અબજ અમેરિકન ડોલરને પાર કરી ચૂક્યું છે.
- આમ, ભારત અફઘાનિસ્તાનની સ્થિરતા અને આર્થિક અને સામાજિક વિકાસમાં સૌથી મોટા રોકાણકારોમાંનું એક છે.

■ કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ:

- ભારત 600 કિમી લાંબી બામિયાન-હેરાટ રેલ લિંક બનાવવા માટે પણ સંમત થયું છે જે હાજુગાક ખાણોને હેરાટ સાથે જોડશે.

- આ ઉપરાંત ભારત ઈરાનના ચાબહાર બંદરનો વિકાસ કરી રહ્યું છે જે અફઘાનિસ્તાનને ડેલારામ-ઝારનજ હાઈવે મારફતે જોડશે.
- જો અફઘાનિસ્તાનમાં શાંતિ સ્થાપિત કરવામાં આવે તો તે એશિયાની મધ્યમાં કનેક્ટિવિટી કોરિડોર તરીકે નું મુખ્ય વેપારી કેન્દ્ર બની શકે છે.

અફઘાનિસ્તાન પર ભારતનો અભિપ્રાય

- ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં નવી તાલિબાન સરકાર સાથે સીધો વ્યવહાર કરવા તૈયાર નથી.
- ભારતે પુનરાવર્તન કર્યું હતું કે અફઘાનિસ્તાને નીચેની બાબતનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ:
- તમારી પૃથ્વીને આતંક માટે સલામત આશ્રયસ્થાન ન બનવા દો.
- વહીવટ સર્વસમાવેશક હોવો જોઈએ.
- લઘુમતીઓ, મહિલાઓ અને બાળકોના અધિકારોનું રક્ષણ થવું જોઈએ.
- અફઘાનિસ્તાન શાંતિ પ્રક્રિયાનું નેતૃત્વ, માલિકી અને નિયંત્રણ અફઘાન લોકો દ્વારા થવું જોઈએ.

આગળનો રસ્તો

■ રશિયન ટેકો:

- રશિયાએ તાજેતરના વર્ષોમાં તાલિબાન સાથે સંબંધો વિકસાવ્યા છે. તાલિબાન સાથે કોઈ પણ સીધા જોડાણમાં ભારતને રશિયાના સમર્થનની જરૂર પડશે.

■ ચીન સાથે સંબંધો:

- ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં રાજકીય ઉકેલ અને કાયમી સ્થિરતા હાંસલ કરવાના ઉદ્દેશસાથે ચીન સાથે વાતચીત કરવી જોઈએ.

■ તાલિબાનમાં જોડાવું:

- તાલિબાન સાથે વાત કરવાથી ભારતને સતત વિકાસ સહાય અથવા અન્ય વચનોના બદલામાં બળવાખોરો પાસેથી સુરક્ષા બાંધધરી મેળવવામાં તેમજ પાકિસ્તાન પાસેથી તાલિબાનની સ્વાયત્તતાશોધવામાં મદદ મળશે.

ભારત અને ભૂતાન વચ્ચે 7 ટ્રેડ એન્ટ્રી અને એક્ઝિટ પોઈન્ટ હશે

- વેપાર જોડાણ વધારવા માટે ભારત અને ભૂતાનમાં વેપાર માટે સાત વધારાના પ્રવેશ અને એક્ઝિટ પોઈન્ટ શરૂ કરવામાં આવશે.

- બંને દેશો વચ્ચે વેપાર અને પરિવહનના મુદ્દા વચ્ચે થયેલી વાણિજ્ય સચિવ સ્તરની બેઠકમાં આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.
- ભારતીય પક્ષનું નેતૃત્વ વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળના વાણિજ્ય વિભાગના સચિવ B.V.R. સુબ્રમણ્યમએ કર્યું હતું. જ્યારે ભૂટાની પક્ષનું નેતૃત્વ આર્થિક બાબતોના મંત્રાલયના સચિવ દશો કર્મા શેરિંગ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

બેઠકની કાર્યસૂચિ

- આ બેઠક દરમિયાન વર્તમાન વેપાર અને પરિવહન મુદ્દાઓ પર વિસ્તૃત ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- તેઓએ પરસ્પર હિતના મુદ્દાઓ અને દ્વિપક્ષીય વેપાર સંબંધોને મજબૂત કરવાના પગલાં અંગે પણ ચર્ચા કરી હતી.
- બંને દેશો વચ્ચે વેપાર સંબંધો વધારવા પર ચર્ચા થઈ.
- બંને પક્ષોએ પત્ર વિનિમય દ્વારા સાત વધારાના પ્રવેશ અથવા બહાર નીકળવાના બિંદુઓને પણ ઔપચારિક બનાવ્યા.

સાત પ્રવેશ અથવા બહાર નીકળવાના બિંદુઓ

- સાત પ્રવેશ અથવા બહાર નીકળવાના બિંદુઓમાં શામેલ છે-
- કોમોડિટી પ્રતિબંધો વિના નગરકાટા લેન્ડ કસ્ટમ સ્ટેશન
- અગરતલા લેન્ડ કસ્ટમ સ્ટેશન
- ગુવાહાટી સ્ટીમરઘાટ ખાતે પાંડુ બંદર. તે ધુબરીમાં ક્રોસ બોર્ડર કંટ્રોલ હેઠળ છે.
- જોગીઘોપા બંદર. ધુબરી ખાતે પણ બંદર ક્રોસ બોર્ડર નિયંત્રણ હેઠળ છે.
- એશિયન હાઈવે 48 જે ભારતમાં તોર્શા ચાના બગીચાને ભુતાનના અહલે સાથે જોડે છે. આ હાઈવે કમર્સવિસા, જયગાંવ અને બીરપારા ખાતેના લેન્ડ કસ્ટમ સ્ટેશનને અનુરૂપ વધારાના માર્ગ તરીકે સેવા આપે છે.

ભારત અને ભૂટાન વચ્ચે વેપાર

- બંને દેશો વચ્ચેનો વેપાર 2014-15માં \$484 મિલિયનથી 2020-2021માં બમણો થયો છે. 2020-21માં વેપાર 1,083 મિલિયન ડોલર સુધી પહોંચી ગયો છે.

ભારત અફઘાનિસ્તાન પર સુરક્ષા વાટાઘાટોનું આયોજન કરશે

- ભારત 10 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ “અફઘાનિસ્તાન પર સુરક્ષા સંવાદ” નું આયોજન કરશે.

- રશિયા, ઈરાન અને અન્ય તમામ મધ્ય એશિયાઈ દેશોએ આ સંવાદમાં તેમની ભાગીદારીની પુષ્ટિ કરી છે.
- આ વાતચીતમાં ચીન અને પાકિસ્તાનને પણ આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.
- જોકે, પાકિસ્તાને સંકેત આપ્યા છે કે તે તેમાં ભાગ નહીં લે.

શા માટે ભારત આ સંવાદનું આયોજન કરી રહ્યું છે?

- તાલિબાન સત્તામાં આવ્યા બાદ અફઘાનિસ્તાનમાં સુરક્ષાની સમગ્ર સ્થિતિ પર ચર્ચા કરવા માટે ભારત આ મંત્રણાનું આયોજન કરી રહ્યું છે.
- આ સુરક્ષા સંવાદ ભાગ લેનારા દેશોના રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકારોના સ્તરે કરવામાં આવશે. ભારત તરફથી રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર (NSA) અજીત ડોભાલ આ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- અગાઉ આ ફોર્મેટમાં બે બેઠકો થઈ ચૂકી છે. સપ્ટેમ્બર 2018 અને ડિસેમ્બર 2019માં ઈરાનમાં બેઠક યોજાઈ હતી. કોવિડ-19 મહામારીને કારણે 2020માં ત્રીજી બેઠક થઈ શકી ન હતી.
- અફઘાનિસ્તાન શાંતિ પ્રક્રિયા પર ભારતનો પરિપ્રેક્ષ્ય
- ભારતે હંમેશા એવી શાંતિ પ્રક્રિયા માટે હાકલ કરી છે જે “અફઘાન-નેતૃત્વવાળી, અફઘાન-નિયંત્રિત અને અફઘાન-માલિકીની હોય. તેણે અફઘાન સમુદાયની અંદરના તમામ હિતધારકોને સંવાદ પ્રક્રિયા શરૂ કરીને શાંતિ હાંસલ કરવા માટે આહ્વાન કર્યું છે.
- ભારત બેવડી શાંતિની હાકલ કરી રહ્યું છે, એક અફઘાનિસ્તાનની અંદર અને બીજી અફઘાનિસ્તાનના બાહ્ય વાતાવરણમાં. જોકે, અફઘાનિસ્તાનનો પાડોશી હોવાને કારણે પાકિસ્તાન શાંતિ પ્રક્રિયામાં વિલંબ કરી રહ્યું છે. પાકિસ્તાન આતંકવાદી ગતિવિધિઓ માટે તાલિબાનનો ઉપયોગ કરી રહ્યું છે.
- ભારતનું માનવું છે કે શાંતિના પ્રભાવક તરીકે, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અફઘાન શાંતિ પ્રક્રિયામાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવશે.
- ભારત અફઘાનિસ્તાનના પુનઃનિર્માણ માટે હાર્ટ ઓફ એશિયા કન્વેન્શન હેઠળ નાણાકીય પ્રતિબદ્ધતા વધારવા જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાયની વધુ ભાગીદારી પર પણ ભાર મૂકે છે.

અફઘાનિસ્તાનમાં ભારતની મદદ

- ભારતે અફઘાન પુનઃવિકાસમાં લગભગ \$3 બિલિયનનું યોગદાન આપ્યું છે. આ વિકાસલક્ષી પ્રોજેક્ટ્સમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

- અજિત ડોભાલ ભારત તરફથી ભેટ તરીકે અફઘાન સંસદનું નિર્માણ.
- હેરાત પ્રાંતમાં સલમા ડેમનું નિર્માણ.
- કનેક્ટિવિટી સુધારવા માટે ઝરાંજ-દલારામ હાઇવેનું નિર્માણ.
- હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરની સ્થાપના.
- અફઘાનિસ્તાનમાં શાળાઓ માટે મધ્યાહન ભોજન.
- અફઘાન વિદ્યાર્થીઓને ભારતમાં અભ્યાસ કરવા માટે શિષ્યવૃત્તિ.
- અફઘાન મહિલાઓ માટે વ્યાવસાયિક તાલીમ.

તેલ અને ખાદ્ય કિંમતો

- તાજેતરમાં યુનાઇટેડ નેશન્સ ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઇઝેશન (FAO)એ વર્લ્ડ ફૂડ પ્રાઇસ ઈન્ડેક્સ (FPI) બહાર પાડ્યો છે, જે જુલાઈ 2011 પછીનું સર્વોચ્ચ સ્તર છે.
- અત્યંત મોસમી ઘટનાઓ, નબળી પુરવઠા શૃંખલા, કામદારોની અછત અને વધતા ખર્ચને કારણે ખાદ્ય પુરવઠો અને કિંમતો દબાણ હેઠળ છે.
- **ખોરાક અને બળતણમાં એક સાથે વધારો:**
- જૈવિક બળતણના સંબંધને કારણે પેટ્રોલિયમ અને કૃષિ ચીજવસ્તુઓના ભાવમાં એક સાથે વધારો થઈ રહ્યો છે.
- જ્યારે કાચા તેલના ભાવમાં વધારો થાય છે, ત્યારે શેરડી અથવા મકાઈમાંથી અથવા બાયોડીઝલ ઉત્પાદન માટે પેટ્રોલ સાથે ઈથેનોલ ભેળવવા માટે પામ અથવા સોયાબીન તેલનો વધુ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- એ જ રીતે પેટ્રોકેમિકલ્સ આધારિત સિન્થેટિક ફાઇબર્સ કરતાં પણ કપાસ પ્રમાણમાં સસ્તો થઈ જાય છે.
- વધુમાં, મકાઈ મુખ્યત્વે પ્રાણી આહાર હોવાથી અને ઈથેનોલ માટે તેનો ઉપયોગ પશુધનમાં ઉપયોગ માટે ઘઉં સહિત અન્ય અનાજનું સ્થાન લે છે.
- આના પરિણામે અનાજના ભાવમાં પણ વધારો થાય છે.
- ખાંડની સાથે પણ આવું જ થાય છે જ્યારે ખાંડ મિલો આલ્કોહોલમાં શેરડી અને આથો લાવવાનો ગુણોત્તર વધારે છે.
- પરંતુ તે માત્ર જૈવિક બળતણની જ અસર નથી, પરંતુ મોટા ભાવમાં વધારાની સકારાત્મક ભાવનાના સર્જન દ્વારા અન્ય કૃષિ ઉત્પાદનો પર પણ છે.

આર્થિક પ્રવૃત્તિ અને પ્રોત્સાહનો

- બજારની હકારાત્મક ભાવના બે પરિબળો સાથે જોડાયેલી છે:
- રોગચાળાના ઘટતા કેસો અને રસીકરણના વધતા દર વચ્ચે વિશ્વભરમાં આર્થિક પ્રવૃત્તિના પુનરુત્થાન સાથે માંગ અગાઉના સ્તરે પાછી ફરી રહી છે.

- બીજું કારણ યુએસ ફેડરલ રિઝર્વ અને અન્ય વૈશ્વિક સેન્ટ્રલ બેન્કો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી લિક્વિડિટી છે, જેણે કોવિડ-19ને કારણે થતા આર્થિક નુકસાનને મર્યાદિત કર્યું છે.
- નીતિ સંચાલિત અલ્ટ્રા-લો ગ્લોબલ વ્યાજદર સાથે આ તમામ નાણાં શેરબજારો અને સ્ટાર્ટઅપ રોકાણો મારફતે બજારમાં પહોંચે છે.
- જો કે, પુરવઠા સાંકળોની પુનઃસ્થાપના માંગની પુનઃપ્રાપ્તિ સાથે સંતુલિત નથી - શિપિંગ કન્ટેનર/જહાજો અને કામદારોની અછત હજી સુધી તેના અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા સ્તરે સંપૂર્ણપણે પાછી ફરી નથી - એકંદરે, આ બધાના પરિણામે કુગાવો થયો છે.

ખેડૂતો પર અસર

- કપાસ અને સોયાબીન જેવા કેટલાક ઉત્પાદનો સરકારના લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (MSP) કરતા ઘણા ઊંચા ભાવે વેચાઈ રહ્યા છે.
- બીજી તરફ ખેડૂતોને તેમના આંતરરાષ્ટ્રીય ભાવ વધ્યા હોવાથી બળતણ અને ખાતર માટે વધુ ચૂકવણી કરવા માટે મજબૂત કરવામાં આવી રહ્યા છે.

ખાતર

- ખાતરોની હાલત વધુ ખરાબ છે, ડી-એમોનિયમ ફોસ્ફેટ (DAP) હાલમાં ભારતમાં ખર્ચ અને દરિયાઈ ભાડા સહિત 800 અમેરિકન ડોલર પ્રતિ ટનના દરે આયાત કરવામાં આવી રહ્યું છે. મ્યુરેટ ઓફ પોટાશ(MOP) ઓછામાં ઓછું 450 યુએસ ડોલર પ્રતિ ટન ઉપલબ્ધ છે.
- આ 2007-08ના વર્લ્ડ ફૂડ ક્રાઇસિસ દરમિયાન પ્રવર્તતા ભાવોની નજીક છે.
- DAP અને MOP નોન-યુરિયા ખાતર છે.
- ખાતરોની સાથે સાથે તેમના મધ્યવર્તી અને કાચા માલ જેવા કે રોક ફોસ્ફેટ, સલ્ફર, ફોસ્ફરિક એસિડ અને એમોનિયાના ભાવ પણ ડિમાન્ડ બ્રિજ (ઊંચા પાકના વાવેતરમાંથી) અને ખર્ચ-આઘાત (તેલ અને ગેસ સાથે)ના સંયોજનને કારણે આસમાને પહોંચ્યા છે.

Back to basics : ફૂડ પ્રાઇસ ઈન્ડેક્સ

- વૈશ્વિક કૃષિ કોમોડિટી બજારના વિકાસ પર નજર રાખવામાં મદદ કરવા માટે તેને 1996માં જાહેરમાં રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- FAO ફૂડ પ્રાઇસ ઈન્ડેક્સ (FFPI) એ ફૂડ બાસ્કેટના આંતરરાષ્ટ્રીય ભાવમાં માસિક ફેરફારોનું માપ છે.

- તેમાં અનાજ, તેલીબિયાં, ડેરી ઉત્પાદનો, માંસ અને ખાંડની ટોપલીઓના ભાવમાં ફેરફાર માપવામાં આવ્યા હતા.
- તેનો આધાર 2014-16 છે.

પ્રશ્નોત્તરી

01) ભારત શ્રીલંકા “સંસદ મૈત્રી સંઘ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. શ્રીલંકાએ 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ભારત પાસેથી ખાતર ખરીદવાનો નિર્ણય કર્યા પછી ભારત-શ્રીલંકા સંસદીય મિત્રતા જૂથની રચના કરી.
2. ચીન સાથે ગાઢ સંબંધો હોવા છતાં સંબંધોને નવજીવન આપવા માટે એસોસિએશનમાં શ્રીલંકાની સંસદના વરિષ્ઠ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે.
3. પુનરુત્થાન કાર્યક્રમમાં શ્રીલંકાના વિદેશ મંત્રી જી.એલ. પીરીસે ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચેના “નજીકના સભ્યતાના સંબંધો”ની નોંધ લીધી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

02) એર ટેક્સીઓના નિયંત્રણનું પરીક્ષણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. દક્ષિણ કોરિયાએ Urban Air Mobility Vehicles-UAM ને નિયંત્રિત કરવા માટેની સિસ્ટમનું પ્રદર્શન કર્યું.
2. અર્બન એર મોબિલિટી વ્હીકલ મુખ્ય એરપોર્ટ અને ડાઉનટાઉન સિઓલ વચ્ચે ટેક્સી તરીકે કામ કરશે.
3. આ પ્રોજેક્ટ 2025 સુધી કામ કરશે અને મુસાફરીના સમયમાં બે તૃતીયાંશ જેટલો ઘટાડો કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

03) આફ્રિકાની સાહેલ કટોકટી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. G5 Sahel Force પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદની બેઠકમાં બોલતી વખતે તેમણે ચિંતાઓને રેખાંકિત કરી હતી.
2. G5 સાહેલ ફોર્સની સ્થાપના પાંચ આફ્રિકન દેશો યાડ, બુર્કિના ફાસો, માલી, નાઈજર અને મોરિટાનિયા દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
3. આ દળની રચના 2017માં વિશાળ સાહેલ ક્ષેત્રમાં વધી રહેલા આતંકવાદી ખતરા સામે લડવા માટે કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

04) યુએસ કુગાવો અને ભારત પર અસર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. છેલ્લા કેટલાક દિવસોમાં યુએસમાં છૂટક કુગાવો વધીને 6.2% થયો છે, જે ત્રણ દાયકામાં વાર્ષિક ધોરણે સૌથી વધુ ઉછાળો છે.
2. આ તે દર છે કે જેના પર આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ભાવ વધે છે.
3. ભારતમાં કુગાવાનો દર વર્ષ-દર-વર્ષના આધારે ગણવામાં આવે છે.
4. ભારતમાં કુગાવો મુખ્યત્વે બે મુખ્ય સૂચકાંકો દ્વારા માપવામાં આવે છે - હોલસેલ પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ (WPI) અને કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ (CPI)

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

05) અફઘાનિસ્તાન પર દિલ્હી ઘોષણા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ બેઠકમાં અફઘાન લોકો માટે ‘તાકીદની માનવતાવાદી સહાય’ (Urgent Humanitarian Assistance) માટે હાકલ કરવામાં આવી હતી.
2. પ્રાદેશિક સુરક્ષા સંવાદની આ ત્રીજી બેઠક છે (અગાઉની બે બેઠકો 2018 અને 2019માં ઈરાનમાં યોજાઈ હતી).
3. અફઘાનિસ્તાનમાંથી અમેરિકી દળોની પીછેહઠ અને તાલિબાન દ્વારા કબજે કર્યા પછી ભારત આ ક્ષેત્રની સુરક્ષાને લઈને ચિંતિત છે.
4. અફઘાનિસ્તાનના વિસ્તારમાંથી આતંકવાદ ફેલાવાનો ખતરો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

06) ભારત-સ્વીડન ઈનોવેશન સમિટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત અને સ્વીડને 26 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ 8મો નવાચાર દિવસ (Innovation Day) ઉજવ્યો.
2. ભારત તેની પેરિસ આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂર્ણ કરવા અને આ પ્રતિબદ્ધતાઓમાંથી વધુ મોટા લક્ષ્યો હાંસલ કરવાના માર્ગ પર છે.
3. સ્વીડન નેટ ઝીરો ઉત્સર્જનનું લક્ષ્ય હાંસલ કર્યા પછી વર્ષ 2045 સુધીમાં નેગેટિવ નેટ ઉત્સર્જન હાંસલ કરવાનું લક્ષ્ય રાખે છે.
4. ભારત અને સ્વીડન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN)ના નેતૃત્વ હેઠળના ઉદ્યોગ સંક્રમણ કાર્યક્રમ (ઉદ્યોગ સંક્રમણ માટે નેતૃત્વ જૂથ) માં સાથે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

07) અબુ ધાબી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE)ની રાજધાની અબુ ધાબીએ અબુ ધાબીમાં બિન-મુસ્લિમો માટે છૂટાછેડા, વારસો અને બાળકોની કસ્ટડીનું સંચાલન કરવા માટે નવા નિયમો જારી કર્યા છે.

2. નવા કાયદા માત્ર અબુ ધાબીમાં જ લાગુ થશે.
3. તે વિલ તૈયાર કરવાની પણ મંજૂરી આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

08) અફઘાનિસ્તાન પર પ્રાદેશિક સુરક્ષા મંત્રણા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રશિયાએ તાજેતરના વર્ષોમાં તાલિબાન સાથે સંબંધો વિકસાવ્યા છે. તાલિબાન સાથે કોઈ પણ સીધા જોડાણમાં ભારતને રશિયાના સમર્થનની જરૂર પડશે.
2. ભારત 600 કિમી લાંબી બામિયાન-હેરાટ રેલ લિંક બનાવવા માટે પણ સંમત થયું છે જે હાજોગાક ખાણોને હેરાટ સાથે જોડશે.
3. NSCમાં ત્રણ સ્તરીય માળખું - વ્યૂહાત્મક નીતિ જૂથ (SPG), રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર બોર્ડ (NSAB) અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પરિષદ સચિવાલયનો સમાવેશ થાય છે.
4. NSC વડા પ્રધાનની અધ્યક્ષતામાં સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે સેવા આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

09) ભારત અને ભૂતાન વચ્ચે 7 ટ્રેડ એન્ટ્રી અને એક્સિઝ પોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. બંને દેશો વચ્ચેનો વેપાર 2014-15માં \$484 મિલિયનથી 2020-2021માં બમણો થયો છે. 2020-21માં વેપાર 1,083 મિલિયન ડોલર સુધી પહોંચી ગયો છે.
2. ગુવાહાટી સ્ટીમરઘાટ ખાતે પાંડુ બંદર. તે ધુબરીમાં કોસ બોર્ડર કંટ્રોલ હેઠળ છે.
3. એશિયન હાઈવે 48 જે ભારતમાં તોર્શા ચાના બગીચાને ભુતાનના અહલે સાથે જોડે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

10) ભારત અફઘાનિસ્તાન પર સુરક્ષા વાટાઘાટોનું આયોજન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત 10 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ “અફઘાનિસ્તાન પર સુરક્ષા સંવાદ”નું આયોજન કરશે.
2. તાલિબાન સત્તામાં આવ્યા બાદ અફઘાનિસ્તાનમાં સુરક્ષાની સમગ્ર સ્થિતિ પર ચર્ચા કરવા માટે ભારત આ મંત્રણાનું આયોજન કરી રહ્યું છે.
3. સપ્ટેમ્બર 2018 અને ડિસેમ્બર 2019માં ઈરાનમાં બેઠક યોજાઈ હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

ગુજરાત સરકારની ટૂંક સમયમાં પ્રસિદ્ધ થનારી વર્ગ-3ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની માસ્ટર બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી, ગ્રામસેવક, હેડ ક્લાર્ક, નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

10% DISCOUNT

તારીખ 16/11/2021 સાંજે 04 TO 06

જનરલ બેચ

ફ્રી ટ્રાયલ લેકચર

Weekly Test

ટુ ઘી પોઇન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

નવા અભ્યાસક્રમ મુજબની પરિણામલક્ષી તૈયારી

સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના સમન્વયથી અભ્યાસ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

93757-01110/93280-01110

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, તિરુપતી પેટ્રોલ પંપ સામે, સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે, રાજકોટ.

Offline રાજકોટ

ભારત-ફ્રાન્સ સંરક્ષણ ભાગીદારી

- તાજેતરમાં ભારત-ફ્રાન્સ વ્યૂહાત્મક સંવાદ દરમિયાન બંને દેશોએ ગુપ્ત માહિતીની વહેંચણી, ક્ષમતાઓ વધારવા, લશ્કરી કવાયતોનું વિસ્તરણ અને દરિયાઈ, અવકાશ અને સાયબર ક્ષેત્રમાં નવી પહેલોના ઉદ્દેશસાથે સંરક્ષણ અને સુરક્ષા ભાગીદારીને વિસ્તૃત કરવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો.

વાટાઘાટોની વિશેષતાઓ

- **‘આત્મનિર્ભર ભારત’ને ટેકો:**
 - ફ્રાન્સે ભારતમાં સંરક્ષણ ઔદ્યોગિકીકરણ, સંયુક્ત સંશોધન અને ટેકનોલોજી વિકાસ માટે “આત્મનિર્ભર ભારત” (Atmanirbhar Bharat) અને વિવિધ પ્રકારની અદ્યતન ક્ષમતાઓના ભારતના વિઝન પ્રત્યે પોતાની પ્રતિબદ્ધતાને પુનરાવર્તિત કરી હતી.
- **ફ્રાન્સની ભારત-પેસિફિક વ્યૂહરચના:**
 - ફ્રાન્સે ભારત-પેસિફિક ક્ષેત્ર માટે “રહેઠાણ શક્તિ” તરીકેની સતત પ્રતિબદ્ધતા અને આ ક્ષેત્ર માટે તેની વ્યૂહરચનાના “મુખ્ય સ્તંભ” તરીકે ભારત સાથે ભાગીદારી પર ભાર મૂક્યો હતો.
 - વધુમાં, 2022ના પ્રથમ ભાગમાં, યુરોપિયન યુનિયન (EU)ની ફ્રેન્ચ પ્રેસિડેન્સી ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં યુરોપિયન યુનિયનની જોડાણને આકાર આપે તેવી સંભાવના છે.
 - રહેઠાણની શક્તિ એ છે કે જેની પાસે વિશ્વના કોઈ ચોક્કસ સ્થળે પ્રદેશ અથવા પ્રાદેશિક હાજરી નથી, પરંતુ તે પ્રદેશના આંતરરાષ્ટ્રીય રાજકારણમાં હજી પણ એક શક્તિ તરીકે સ્થાપિત છે.
- **બેઠકનું મહત્વ:**
 - ઓસ્ટ્રેલિયા, યુકે અને અમેરિકાએ નવા સુરક્ષા જોડાણ (AUKUS) કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા બાદ ભારત સાથે વ્યૂહાત્મક સહકાર વધારવા માટે ફ્રાન્સનું પુનરાવર્તન પ્રકાશમાં આવ્યું છે.
 - ઓસ્ટ્રેલિયા માટે સબમરીન બનાવવાના સમાવેશી ગઠબંધનની અપેક્ષિત જાહેરાતે ફ્રાન્સ સાથેના અલગ સબમરીન સોદામાંથી ઓસ્ટ્રેલિયાના ખસી જવા અંગે નારાજગી વ્યક્ત કરી હતી.

- ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર માટે ઓસ્ટ્રેલિયા, યુકે અને યુએસએ વચ્ચે નવી ત્રિપક્ષીય સુરક્ષા ભાગીદારી ‘ઓકસ’ (AUKUS)ની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.

Back to basics : ભારત-ફ્રાન્સ વ્યૂહાત્મક સંબંધો

- **પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - ફ્રાન્સ એ પ્રથમ દેશોમાંનો એક હતો જેની સાથે ભારતે જાન્યુઆરી 1998માં શીત યુદ્ધના અંત પછી ‘વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી’ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
 - ફ્રાન્સ 1998માં પરમાણુ શસ્ત્રોનું પરીક્ષણ કરવાના ભારતના નિર્ણયને ટેકો આપવા માટેના કેટલાક દેશોમાંનો એક હતો.
- **સંરક્ષણ સહયોગ:**
 - બંને દેશો વચ્ચે મંત્રીસંરક્ષણ સંવાદ યોજાય છે.
 - ત્રણેય સેનાઓ દ્વારા નિયમિત અંતરે સંરક્ષણ કવાયત કરવામાં આવે છે; અર્થાત
 - અભ્યાસ શક્તિ (સાઈટ આર્મી)
 - અભ્યાસ વરુણ (નૌકાદળ)
 - અભ્યાસ ગરુડ (વાયુસેના)
 - તાજેતરમાં જ ફ્રાન્સના રાફેલ મલ્ટિપર્પઝ ફાઈટર એરક્રાફ્ટને ભારતીય વાયુસેના (IAF)માં સામેલ કરવામાં આવ્યું છે.
 - ભારતે 2005માં ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર શાસન મારફતે ભારતના મઝગાંવ ડોકયાર્ડમાં છ સ્કોર્પીન સબમરીન બનાવવા માટે ફ્રાન્સની કંપની સાથે જોડાણ કર્યું હતું.
 - બંને દેશોએ પારસ્પરિક લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ એગ્રીમેન્ટ (Logistics Support Agreement- LSA)ની જોગવાઈ પર પણ સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
 - આ સમજૂતીથી નિયમિત બંદર કોલ તેમજ માનવીય સહાય અને આપત્તિ રાહત (HADR) હેઠળ યુદ્ધજહાજો, લશ્કરી વિમાનો અને અન્ય દેશોના સૈનિકો માટે બળતણ, રાશન, ઉપકરણો અને બર્થિંગ અને જાળવણીનો પુનઃપુરવઠો સરળ બનશે.
- **હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર(સહિયારા વ્યૂહાત્મક હિતો):**
 - ફ્રાન્સે તેની સંસ્થાનવાદી પ્રાદેશિક સંપત્તિ જેમ કે રિયુનિયન ટાપુ અને હિંદ મહાસાગરના ભારતીય પ્રદેશ પર તેની અસરોનું રક્ષણ કરવાની જરૂર છે.

- ફ્રાન્સ તાજેતરમાં હિંદ મહાસાગર રિમ એસોસિએશન (IORA) નું 23મું સભ્ય બન્યું છે.
- આ પહેલી વાર છે જ્યારે કોઈ દેશ કે જેની મુખ્ય ભૂમિ હિંદ મહાસાગરમાં નથી અને તેને IORAનું સભ્યપદ આપવામાં આવ્યું છે.

■ આતંકવાદ વિરોધી:

- ફ્રાન્સે આતંકવાદ પર વૈશ્વિક પરિષદના ભારતના પ્રસ્તાવને ટેકો આપ્યો. બંને દેશો આતંકવાદી ધિરાણ સામે લડવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય પરિષદ 'નો મેન ફોર ટેરર'ના આયોજનને પણ ટેકો આપે છે.

■ ફ્રાન્સ દ્વારા ભારતનું સમર્થન:

- ફ્રાન્સ પણ કાશ્મીરને લઈને ભારતને સતત ટેકો આપી રહ્યું છે જ્યારે પાકિસ્તાન સાથેના તેના સંબંધોમાં તાજેતરના સમયમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે અને ચીનનો અભિગમ શંકાસ્પદ રહ્યો છે.

આગળનો રસ્તો

- સ્વતંત્ર વિદેશ નીતિને મહત્વ આપનાર અમેરિકા અને ભારત સાથેના જોડાણના માળખામાં વ્યૂહાત્મક સ્વાયત્તતાની માંગ કરનાર ફ્રાન્સ અનિશ્ચિત સમય માટે નવા જોડાણના નિર્માણમાં કુદરતી ભાગીદાર છે.
- ફ્રાન્સ વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર યુરોપ સાથે ઊંડી જોડાણનો માર્ગ પણ ખોલે છે, ખાસ કરીને બ્રેક્કિઝટને કારણે આ ક્ષેત્રમાં અનિશ્ચિતતા પછી.
- એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી કે ફ્રાન્સ, જર્મની અને જાપાન જેવા અન્ય સમાન વિચારધારા ધરાવતા દેશો સાથેની નવી ભાગીદારી વૈશ્વિક મંચ પર ભારતના પ્રભાવ માટે ઘણી વધુ પરિણામલક્ષી હશે.

ચીને 3 નવા રિમોટ સેન્સિંગ સેટેલાઈટ લોન્ચ કર્યા

- ચીને 6 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ દક્ષિણ-પશ્ચિમ સિયુઆન પ્રાંતમાં સ્થિત ઝિયાંગ સેટેલાઈટ લોન્ચ સેન્ટરમાંથી ત્રણ નવા રિમોટ સેન્સિંગ ઉપગ્રહો સફળતાપૂર્વક લોન્ચ કર્યા.
- આ ઉપગ્રહો Yaogan-35 પરિવારના છે.
- તેને લોંગ માર્ચ-2D કેરિયર રોકેટ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવી હતી અને સફળતાપૂર્વક આયોજિત ભ્રમણકક્ષામાં મૂકવામાં આવી હતી.
- ચીનના લોંગ માર્ચ સિરીઝ કેરિયર રોકેટનું આ 396મું મિશન હતું.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ચીનના લોંગ માર્ચ-3B રોકેટે માર્ચ 2019માં તેનું 300મું પ્રક્ષેપણ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યું. તેણે એક નવો સંચાર ઉપગ્રહ ભ્રમણકક્ષામાં મૂક્યો.

લોંગ માર્ચ

- લોંગ માર્ચ કેરિયર રોકેટ શ્રેણી ચાઈના એરોસ્પેસ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી કોર્પોરેશન દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે. તે ચાઈનામાં તમામ ચાઈનીઝ લોન્ચ મિશનમાં લગભગ 96.4% હિસ્સો ધરાવે છે.

ચાઈના એરોસ્પેસ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી

કોર્પોરેશન (CASC)

- CASC એ ચીની સ્પેસ પ્રોગ્રામનું મુખ્ય કોન્ટ્રાક્ટર છે. તે રાજ્યની માલિકીની છે. તેમાં અવકાશયાન, વ્યૂહાત્મક અને વ્યૂહાત્મક મિસાઈલ પ્રણાલી, પ્રક્ષેપણ વાહનો અને ગ્રાઉન્ડ ઈક્વિપમેન્ટની શ્રેણીની ડિઝાઈન, વિકાસ અને ઉત્પાદનમાં સંકળાયેલી કેટલીક ગૌણ સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે. આ કોર્પોરેશન સત્તાવાર રીતે જુલાઈ 1999 માં સ્થાપના કરી હતી.

ઓસ્ટ્રેલિયા ચંદ્ર પર રોવર મોકલશે

- ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડામાં ખાનગી કંપનીઓ યુનિવર્સિટી ઓફ ટેકનોલોજી સિડની સાથે મળીને મૂન મિશન વિકસાવી રહી છે.
- આ મિશન હેઠળ ઓસ્ટ્રેલિયન ટેકનોલોજીને 2024ના મધ્ય સુધીમાં ચંદ્ર પર પાણી શોધવા માટે મોકલવામાં આવશે.
- જો આ યોજના સફળ થાય છે, તો તે ચંદ્ર પર પહોંચનારું ઓસ્ટ્રેલિયાનું પ્રથમ રોવર હશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- અગાઉ, ઓસ્ટ્રેલિયન સ્પેસ એજન્સીએ ઓક્ટોબર 2021માં જાહેરાત કરી હતી કે તે 2026 સુધીમાં ઓસ્ટ્રેલિયન નિર્મિત રોવરને ચંદ્ર પર મોકલવાની યોજના ધરાવે છે.
- ઓસ્ટ્રેલિયન નિર્મિત રોવર ઓસ્ટ્રેલિયન સ્પેસ એજન્સી નાસા સાથેના સોદાનો એક ભાગ છે.
- આ રોવર ઓક્સિજનથી ભરપૂર ચંદ્રની માટી એકત્રિત કરશે.

રોવર

- રોવરનું વજન દસ કિલોગ્રામ છે અને તેનું માપ 60x60x50 સેમી છે.
- તેને હાફટો લેન્ડર પર લોન્ચ કરવામાં આવશે, જેને જાપાનની લુનર રોબોટિક એક્સપ્લોરેશન કંપની iSpace દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે.
- રોવર પણ iSpace દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે. તેમાં સ્ટારડસ્ટ ટેકનોલોજી (કેનેડા) અને ઓસ્ટ્રેલિયાની EXPLOR સ્પેસ ટેકનોલોજી નામની ખાનગી કંપનીઓ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ એક સંકલિત રોબોટિક્સ આર્મનો સમાવેશ થશે.

Back to basics : રોબોટિક આર્મ વર્ક

- રોબોટિક આર્મ કેમેરા અને સેન્સર્સનો ઉપયોગ કરીને ઉચ્ચ-રિઝોલ્યુશન વિઝ્યુઅલ અને હેપ્ટિક ડેટા એકત્રિત કરવામાં મદદ કરશે. આ ડેટા યુનિવર્સિટી ઓફ ટેકનોલોજી સિકનીના મિશન કંટ્રોલ સેન્ટરને મોકલવામાં આવશે.
- તે પાણી શોધવાના હેતુથી ચંદ્રની ધૂળ, માટી અને ખડકોની ભૌતિક અને રાસાયણિક રચના વિશે પણ માહિતી એકત્રિત કરશે.

વાંગ યાપિંગ અવકાશમાં ચાલનારી પ્રથમ ચીની મહિલા બની

- અવકાશયાત્રી વાંગ યાપિંગ (Wang Yaping) અવકાશમાં ચાલનારી પ્રથમ ચીની મહિલા બની છે.
- નિર્માણ કાર્યના ભાગરૂપે, વાંગ યાપિંગની ટીમે Tiangong Space Stationની બહાર 6 કલાક ગાળ્યા.
- વાંગ અને તેમના સાથી ઝાઈ ઝિગાંગ (Zhai Zhigang) નવેમ્બર 7, 2021ના રોજ તિઆંગોંગમાંથી બહાર નીકળ્યા. તેઓએ સસ્પેન્શન ડિવાઈસ અને ટ્રાન્સફર કનેક્ટર્સ ઈન્સ્ટોલ કર્યા. શેનઝોઉ-13 ફૂ દ્વારા આ પ્રથમ પેરાનોર્મલ પ્રવૃત્તિ હતી. તેઓ સ્પેસ સ્ટેશન પર છ મહિના વિતાવશે.
- તિઆંગોંગ એ મુખ્ય અવકાશ શક્તિ બનવાના ચીનના પગલામાં નવીનતમ સિદ્ધિ છે.
- ચીને મંગળ પર રોવર ઉતાર્યું છે અને ચંદ્ર પર અનેક પ્રોબ મોકલી રહ્યું છે.
- તિઆંગોંગનું કોરમોડ્યુલ 2021માં પ્રથમ વખત ભ્રમણકક્ષામાં પ્રવેશ્યું હતું. આ સ્ટેશન 2022 સુધીમાં કાર્યરત થવાની અપેક્ષા છે.
- ટિઆંગોંગ લગભગ 10 વર્ષ સુધી કામ કરશે તેવી અપેક્ષા છે.

ટિઆંગોંગ

- તિઆંગોંગ એ સ્પેસ સ્ટેશન છે જે ચીન દ્વારા પૃથ્વીની નીચી ભ્રમણકક્ષામાં બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. તે સપાટીથી 340 થી 450 કિમીની વચ્ચે બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. આ ચીનનું પ્રથમ લાંબા ગાળાનું સ્પેસ સ્ટેશન છે. આ સ્પેસ સ્ટેશનનું નિર્માણ ચીન માનવ સંચાલિત અવકાશ કાર્યક્રમના “ત્રીજા તબક્કા”નું લક્ષ્ય છે. તેનું દળ 80t અને 100tની વચ્ચે હશે, જે ઈન્ટરનેશનલ સ્પેસ સ્ટેશનના દળના પાંચમા ભાગનું છે.

cOCoN 2021: કેરળ પોલીસની સાયબર સુરક્ષા અને હેકિંગ કોન્ફરન્સ

- ચીફ ઓફ ડિફેન્સ સ્ટાફ બિપિન રાવત 12 નવેમ્બર, 2021ના રોજ cOCoN 2021નું ઉદ્ઘાટન કરશે.

coOCoN 2021 શું છે?

- cOCoN 2021 એ વાર્ષિક સાયબર સુરક્ષા અને હેકિંગ કોન્ફરન્સ છે.
- તેનું આયોજન કેરળ પોલીસ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- આ કોન્ફરન્સ 10 અને 11 નવેમ્બરના રોજ બે દિવસીય પ્રી-કોન્ફરન્સ વર્કશોપનું પ્રદર્શન કરશે.
- મુખ્ય પરિષદ 12 અને 13 નવેમ્બરના રોજ બે દિવસ દરમિયાન યોજાશે.

■ cOCoN 2021 ની થીમ:

- કોન્ફરન્સનું આયોજન “Improvise, Adapt and Overcome” થીમ હેઠળ કરવામાં આવશે.

Back to basics : coOCoN શું છે?

- cOCoN એ 13 વર્ષ જૂનું પ્લેટફોર્મ છે જે ગોપનીયતા, માહિતી સુરક્ષા અને ડેટા સુરક્ષા વિશે શિક્ષિત, પ્રદર્શન, સમજવા અને જાગૃતિ ફેલાવવાની તકો પૂરી પાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે બનાવવામાં આવ્યું છે. તે વિવિધ તપાસ એજન્સીઓ, સંશોધન સંસ્થાઓ, એકેડેમીયા, ઉદ્યોગ અગ્રણીઓ સહિત ઘણી કોર્પોરેટ અને સરકારી સંસ્થાઓને એક પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવાનું લક્ષ્ય રાખે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- cOCoN અગાઉ Cyber Safe તરીકે ઓળખાતું હતું. આ એક વાર્ષિક કાર્યક્રમ છે, જેનું આયોજન આંતરરાષ્ટ્રીય માહિતી સુરક્ષા દિવસ (International Information Security Day)ના ભાગરૂપે કરવામાં આવે છે. cOCoN વાર્ષિક પરિષદ 2008માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. માહિતી સુરક્ષા સંશોધન સંસ્થા (ISRA) સાથે મળીને કેરળ પોલીસની આ પહેલ છે.

ISRA

- ISRA (Information Security Research Organization) એ નોંધાયેલ બિન-લાભકારી સંસ્થા છે જે માહિતી સુરક્ષાના વિવિધ પાસાઓ જેમ કે સુરક્ષા સંશોધન અને સાયબર સુરક્ષા જાગૃતિ પ્રવૃત્તિઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે વર્ષ 2010માં નોંધાયેલું હતું.

લેન્ડસેટ 9 ઉપગ્રહે પૃથ્વીની પ્રથમ તસવીરો મોકલી

- નાસા અને યુએસ જીઓલોજિકલ સર્વેની આગેવાની હેઠળના લેન્ડસેટ 9 મિશને પૃથ્વીની તેની પ્રથમ પ્રકાશની છબીઓ એકત્રિત કરી અને મોકલી.
- આ તસવીરો પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલિયાના કિમ્બર્લી પ્રદેશના દૂરના દરિયાકાંઠાના ટાપુઓ અને ઈનલેન્ડ્સ, લેક એરીની સફેદ રેતી, પેન્સાકોલા બીચ અને હિમાલયમાં ઊંચા ગ્લેશિયર્સને હાઈલાઈટ કરે છે.
- તમામ હસ્તગત છબીઓ એક પૂર્વાવલોકન પ્રદાન કરે છે કે કેવી રીતે મિશન લોકોને મહત્વપૂર્ણ કુદરતી સંસાધનોનું સંચાલન કરવામાં અને આબોહવા પરિવર્તનની અસરોને સમજવામાં મદદ કરશે.

Back to basics : લેન્ડસેટ 9

- લેન્ડસેટ 9 એ પૃથ્વી અવલોકન ઉપગ્રહ (Earth observation satellite) છે. તે 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વેન્ડેનબર્ગ સ્પેસ ફોર્સ બેઝ ખાતે સ્પેસ લોન્ચ કોમ્પ્લેક્સ-3E થી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. આ મિશન Atlas V 401 લોન્ચ વ્હીકલ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. તે NASA અને યુએસ જીઓલોજિકલ સર્વે (USGS)નું સંયુક્ત મિશન છે. નાસા, બીજી બાજુ, ઉપગ્રહના નિર્માણ, પ્રક્ષેપણ અને પરીક્ષણની દેખરેખ રાખે છે, USGS ઉપગ્રહનું સંચાલન કરે છે, અને ડેટા સંગ્રહનું સંચાલન અને વિતરણ કરે છે.
- લેન્ડસેટ 9 ડિઝાઇન:**
 - NASA એ ડિલિવરી ઓર્ડર કરારના ભાગ રૂપે ઓક્ટોબર 2016માં Orbital ATK ને Landsat 9ની ડિઝાઇન અને બાંધકામ સોંપ્યું હતું. તેની ખરીદી કિંમત US\$129.9 મિલિયન છે. લેન્ડસેટ 9 ડિઝાઇનમાં લેન્ડસેટ 8 જેવી જ છે, જે 2013માં લોન્ચ કરવામાં આવી હતી. જો કે, લેન્ડસેટ 9 ઉચ્ચ રેડિયોમેટ્રિક રીઝોલ્યુશન સાથે પૃથ્વી તરફ ડેટા ટ્રાન્સમિટ કરે છે, જે બદલામાં વધુ સૂક્ષ્મ તફાવતો શોધવા માટે પરવાનગી આપે છે, ખાસ કરીને ગાઢ જંગલો અથવા પાણી જેવા ઊંડા વિસ્તારોમાં.

United States Geological Survey (USGS):

- USGS અગાઉ Geological Survey તરીકે ઓળખાતું હતું. તે યુએસ સરકારની વૈજ્ઞાનિક એજન્સી છે.

ભારતની સબમરીન ક્ષમતા

- નિષ્ણાતો કહે છે કે ભારત તેના સબમરીન કાફલાના આધુનિકીકરણમાં એક દાયકા પાછળ છે, જ્યારે ચીન તેની વિશાળ નૌકાદળ અને અત્યંત વિશિષ્ટ સબમરીન ક્ષમતાઓમાં આગળ વધી ગયું છે.
- પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ (1914-18) દરમિયાન સબમરીન નૌકા યુદ્ધમાં મુખ્ય પરિબળ બની હતી, બીજા વિશ્વયુદ્ધ (1939-45)માં સબમરીન પણ મોટી ભૂમિકા ભજવી હતી.

ભારતમાં સબમરીનની સંખ્યા

- ભારતમાં હાલમાં 15 પરંપરાગત ડીઝલ-ઇલેક્ટ્રિક સબમરીન છે, જેને SSK તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે અને એક પરમાણુ બેલિસ્ટિક સબમરીન, SSBN તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે. ભારતની મોટાભાગની સબમરીન 25 વર્ષથી જૂની છે, જેમાંથી ઘણી નવીનીકરણ કરવામાં આવી રહી છે.

Back to basics : સબમરીનનું વર્ગીકરણ

- ડીઝલ ઇલેક્ટ્રિક સબમરીન (SSK):**
 - ડીઝલ-ઇલેક્ટ્રિક સબમરીન ઓપરેશન માટે ડીઝલ એન્જિન દ્વારા ચાર્જ કરવામાં આવતી ઇલેક્ટ્રિક મોટરનો ઉપયોગ કરે છે. આ એન્જિનોને ચલાવવા માટે હવા અને બળતણની જરૂર પડે છે, તેથી તેમને વારંવાર સપાટી પર આવવું પડે છે, જે તેમને શોધવામાં સરળ બનાવે છે.
 - SSK સબમરીનમાંથી ચાર શિશુમાર વર્ગ (Shishumar Class)ની સબમરીન છે, જે ભારતમાં લાવવામાં આવી હતી અને જર્મનીની મદદથી 1980માં બનાવવામાં આવી હતી.
 - કિલો વર્ગ અથવા સિંધુઘોષ વર્ગની આઠ સબમરીન છે, જે 1984 અને 2000ની વચ્ચે રશિયા (ભૂતપૂર્વ સોવિયેત સંઘ સહિત) પાસેથી ખરીદવામાં આવી હતી.
 - ભારતમાં મઝગાંવ ડોક ખાતે ફ્રેન્ચ નેવલ ગ્રૂપના સહયોગથી બનેલ ત્રણ કલવરી-ક્લાસ સ્કોર્પિન સબમરીન (P-75) છે.
- ન્યુક્લિયર પાવર ઓફેન્સિવ સબમરીન (SSN):**
 - SSN દરિયામાં અનિશ્ચિત સમય માટે કામ કરી શકે છે; તે ફક્ત ફૂની સહનશક્તિ અથવા ખોરાકના પુરવઠાના અભાવથી પ્રભાવિત થઈ શકે છે. આ સબમરીન ટોર્પિડોઝ, એન્ટી-શિપ ફ્લૂઝ મિસાઈલ અને લેન્ડ-એટેક ફ્લૂઝ મિસાઈલ જેવા અનેક વ્યૂહાત્મક શસ્ત્રોથી પણ સજ્જ છે.

- ભારત પાસે યુએસ, યુકે, રશિયા, ફ્રાન્સ અને ચીન સાથે છ દેશોમાં SSN છે.
- INS ચક્ર 2 SSN સબમરીન ભારત દ્વારા વર્ષ 2022 સુધી રશિયા પાસેથી લીઝ પર આપવામાં આવી છે .
- **ન્યુક્લિયર પાવર્ડ બેલિસ્ટિક મિસાઈલ સબમરીન (SSBN):**
- તે ધીમી ગતિએ ચાલતું 'બોમ્બર' અથવા બોમ્બિંગ ઉપકરણ છે અને પરમાણુ શસ્ત્રો માટેનું ગુપ્ત 'લોન્ગ પ્લેટફોર્મ' છે.
- નિર્માણાધીન અરિહંત અને ત્રણ SSBN એ સ્ટ્રેટેજિક ફોર્સિસ કમાન્ડ (SFC) નો ભાગ છે .

ભારતની આધુનિકીકરણ યોજના

- **30-વર્ષીય યોજના:**
- વર્ષ 1999માં કેબિનેટ કમિટી ઓન સેફ્ટી દ્વારા મંજૂર કરાયેલ સ્વદેશી સબમરીન બાંધકામ માટેની 30-વર્ષીય યોજના (2000-30) ઘડવામાં આવી હતી , જે હેઠળ વિદેશી મૂળ સાધન ઉત્પાદક (OEM) સાથે મળીને ભારતમાં ઉત્પાદિત બે ઉત્પાદન) કેટેગરીની છ સબમરીન બનાવવાની કલ્પના કરવામાં આવી હતી.
- આ પ્રોજેક્ટ્સ P-75 અને P-75I તરીકે ઓળખાતા હતા.
- એવો અંદાજ હતો કે ભારતને 2012-15 સુધીમાં 12 નવી સબમરીન મળશે. આ પછી, ભારત વર્ષ 2030 સુધીમાં 12 કાફલાઓનું નિર્માણ કરશે, જેનાથી કાફલા (Fleet)ની સંખ્યા વધીને 24 થઈ જશે અને જૂની સબમરીનને રદ કરવામાં આવશે.
- પરંતુ P-75 માટેનો કરાર ફ્રાંસના DCNS સાથે વર્ષ 2005માં જ સાઈન કરવામાં આવ્યો હતો. હાલમાં આ કોન્ટ્રાક્ટ નેવલ ગ્રુપ સાથે છે.
- **P-75:**
- નિર્માણાધીન છ સબમરીનમાંથી P-75 હેઠળ અત્યાર સુધીમાં ત્રણ કલવરી ક્લાસ સ્કોર્પિન સબમરીન આપવામાં આવી છે.
- **P-75I:**
- હજુ કાર્યરત છે; આ અંગેનો પ્રસ્તાવ જુલાઈ 2021માં જારી કરવામાં આવ્યો હતો.
- વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી મોડલ હેઠળ તે ભારતની પ્રથમ સબમરીન હશે, જેને વર્ષ 2015માં રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- ભારતીય નૌકાદળના નિર્માણ માટેના પડકારો
- **ચીનની નૌકા શક્તિ:**
- એ હકીકત હોવા છતાં કે સમુદ્ર એકમાત્ર એવો વિસ્તાર છે કે જેમાં ભારત ચીનને તેના કુદરતી ભૌગોલિક ફાયદાઓને કારણે રોકી શકે છે, ભારતીય દરિયાઈ કાફલામાં જરૂરી ક્ષમતાનો અભાવ ચાલુ છે.

- ચીન પાસે પહેલેથી જ 50 પરંપરાગત અને 10 પરમાણુ સબમરીન સહિત 350 યુદ્ધ જહાજો સાથે વિશ્વની સૌથી મોટી નૌકાદળ છે.

■ આધુનિકીકરણમાં ભારતનો વિલંબ:

- ઉદાહરણ: P-75 માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં વિલંબ.
- **ભારતીય નૌકાદળની જરૂરિયાતોમાં ઘટાડો:**
- ભારતીય નૌકાદળ પાસે અન્ય નોંધપાત્ર ખામીઓ છે, જેમાં આવશ્યક ક્ષમતાઓનો સમાવેશ થાય છે, જેમ કે “દુશ્મન સબમરીનને શોધવા માટે એડવાન્સ્ડ ટોડ એરે સોનાર (ATAS), અને ભારે ટોર્પિડો અને તેમને નિષ્ક્રિય કરવા માટે વિવિધ હવાઈ સંરક્ષણ પ્રણાલીઓ, જે તેઓ માત્ર તેમના માટે જ મહત્વપૂર્ણ નથી. અસ્તિત્વ પણ તેમની એકંદર આક્રમક ક્ષમતા માટેપણ મહત્વપૂર્ણ છે.

■ કરાર રદ:

- ફ્રિનમેકેનિકાની અન્ય પેટાકંપની ઓગસ્ટા-વેસ્ટલેન્ડને સંડોવતા અસંબંધિત ભ્રષ્ટાચાર કૌભાંડના પરિણામે, ફ્રિનમેકેનિકાની પેટાકંપની, WASS દ્વારા ઉત્પાદિત હેવીવેઈટ બ્લેક શાર્ક ટોર્પિડો માટેનો સોદો ભારતે રદ કર્યો.

■ AIP સિસ્ટમની ધીમી ઉત્ક્રાંતિ:

- Air Independent Propulsion-AIP સિસ્ટમ સબમરીનની ગુપ્તતા જાળવે છે અને લાંબા સમય સુધી પાણીની અંદર રહેવાની મંજૂરી આપે છે.
- જોકે ડિફેન્સ રિસર્ચ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓર્ગેનાઈઝેશન (DRDO) દ્વારા સ્વદેશી AIP સિસ્ટમના વિકાસમાં વિલંબ થયો છે.

■ નેવી પર સરકારનું ઓછું ધ્યાન:

- ભારતીય બજેટનો મોટાભાગનો ભાગ સૈન્ય પર કેન્દ્રિત છે, જેમાં એરફોર્સ બીજા ક્રમે અને નેવી ત્રીજા ક્રમે છે.
- નૌકાદળની ક્ષમતા નિર્માણની સમસ્યા સમયાંતરે મૂડી-સઘન સાબિત થતી ભારતને તેની નૌકાદળ ક્ષમતાઓના વિકાસની ગતિને વેગ આપતા અટકાવે છે, ભલે ચીન જેવા સ્પર્ધકો વધુ ઝડપથી આગળ વધે.

આગળનો રસ્તો

- જ્યાં સુધી નૌકાદળના પરાક્રમમાં અંતર ઝડપથી દૂર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી હિંદ મહાસાગર પર ચીનના વર્ચસ્વનો સામનો કરવામાં ભારતની અસમર્થતા રહેશે.
- જો ભારતને ક્વાડ (ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા, યુએસ અને જાપાન) અને તેની ઈન્ડો-પેસિફિક મહત્વાકાંક્ષાઓ વિશે વાત કરવી હોય, તો સંરક્ષણ ક્ષેત્રમાં આધુનિકીકરણમાં વિલંબને ઝડપથી દૂર કરવો આવશ્યક છે.

- ભારતે તેની સંબંધિત ક્ષમતાઓમાં બગાડ અટકાવવા તેની નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાઓ અને તેની જટિલ સંપાદન પ્રક્રિયામાં ફેરફાર કરવાની જરૂર છે.

લિયોનીડ ઉલ્કાવર્ષા

- વાર્ષિક લિયોનીડ્સ ઉલ્કાવર્ષા (Leonids Meteor Shower) શરૂ થઈ ગઈ છે અને 6 થી 30 નવેમ્બર સુધી સક્રિય રહેશે અને નવેમ્બર 17 ના રોજ તેની ટોચ પર પહોંચવાની અપેક્ષા છે.

■ ઉલ્કા:

- તે પૃથ્વીના વાતાવરણમાં પ્રવેશે છે તે આંતરઆકાશીય ખડક અથવા ઉલ્કા છે.
- ઉલ્કાઓ અવકાશમાં રહેલા પદાર્થો છે જે ધૂળના કણથી નાના લઘુગ્રહ સુધીના કદમાં હોય છે.
- ધૂમકેતુઓ, લઘુગ્રહો, ગ્રહો અને ઉપગ્રહો જેવા અન્ય મોટા પદાર્થોના ભંગાણ અથવા વિસ્ફોટને કારણે તેમની રચના થાય છે.
- જ્યારે ઉલ્કાઓ પૃથ્વીના વાતાવરણમાં (અથવા મંગળ જેવા અન્ય કોઈ ગ્રહ)માં વધુ ઝડપે પ્રવેશ કરે છે, ત્યારે તેઓ એક મજબૂત જ્યોત ઉત્પન્ન કરે છે, તેથી તેમને શૂટિંગ સ્ટાર્સ કહેવામાં આવે છે.
- અગનગોળા (Fireballs) ઝડપી વિસ્ફોટ સાથે પ્રકાશ અને રંગનું ઉત્સર્જન કરે છે જે ઉલ્કાની રેખા/પૂંછડી કરતાં લાંબા સમય સુધી દેખાય છે, કારણ કે અગનગોળા ઉલ્કાના મોટા કણોથી બનેલા હોય છે.
- જ્યારે ઉલ્કા વાતાવરણને ઓળંગીને જમીન સાથે અથડાય છે ત્યારે તેને ઉલ્કાપિંડ (Meteorite) કહેવાય છે.

Back to basics : ઉલ્કા વર્ષા

- જ્યારે પૃથ્વી પર એક સાથે અનેક ઉલ્કાઓ પહોંચે છે અથવા પડે છે, ત્યારે તેને ઉલ્કાવર્ષા (Meteor Shower) કહેવામાં આવે છે.
- પૃથ્વી અને અન્ય ગ્રહોની જેમ ધૂમકેતુઓ પણ સૂર્યની આસપાસ ફરે છે. ગ્રહોની લગભગ ગોળાકાર ભ્રમણકક્ષાથી વિપરીત, ધૂમકેતુઓની ભ્રમણકક્ષા સામાન્ય રીતે એકતરફી (lopsided) હોય છે.
- જેમ જેમ ધૂમકેતુ સૂર્યની નજીક આવે છે, તેમ તેમ તેની બર્ફિલી સપાટી ગરમ થાય છે, ધૂળ અને ખડકો (ઉલ્કા) ના ઘણા કણો મુક્ત કરે છે.
- આ ધૂમકેતુનો કાટમાળ ધૂમકેતુના માર્ગ પર પથરાયેલો છે, ખાસ કરીને આંતરિક સૂર્યમંડળમાં (જેમાં બુધ, શુક્ર, પૃથ્વી અને મંગળનો સમાવેશ થાય છે).

- પછી, દર વર્ષે ઘણી વખત પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ તેની સફર કરે છે, તેની ભ્રમણકક્ષા ધૂમકેતુની ભ્રમણકક્ષાને પાર કરે છે, એટલે કે પૃથ્વી ધૂમકેતુના કાટમાળનો સામનો કરે છે.
- ઉલ્કા પિંડનું નામ તારામંડળના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું છે જ્યાં ઉલ્કાઓ આવી રહી હોય તેવું લાગે છે. ઉદાહરણ તરીકે, ઓરિઓનિડ્સ ઉલ્કા વર્ષા (Orionids Meteor Shower), જે દર વર્ષે થાય છે અને ‘ઓરિઓન ધ હન્ટર’ (Orion the Hunter) નક્ષત્રની નજીક થાય છે.

લિયોનીડ વર્ષા

- આ ઉલ્કાવર્ષા ઉત્પન્ન કરનાર કાટમાળ લીઓના નક્ષત્રમાં 55P/ટેમ્પલ-ટટલ (55P/Tempel-Tuttle) નામના નાના ધૂમકેતુમાંથી નીકળે છે, જેને સૂર્યની પરિક્રમા કરવામાં 33 વર્ષ લાગે છે.
- લિયોનીડ્સને એક મુખ્ય વર્ષા ગણવામાં આવે છે જેમાં સૌથી વધુ ઝડપથી ફરતી ઉલ્કાઓ હોય છે.
- લિયોનીડ્સને Fireballs અને Earthgrazer ઉલ્કાઓ પણ કહેવામાં આવે છે.
- ફાયર બોલ્સ તેમના તેજસ્વી રંગો અને ‘અર્થગ્રેઝર્સ’ને કારણે બને છે કારણ કે તેઓ ક્ષિતિજની નજીક રેખાઓ ખેંચે છે.
- લિયોનીડ શાવર દર 33 વર્ષે ઉલ્કામાં ફેરવાય છે અને જ્યારે આવું થાય છે ત્યારે દર કલાકે સેંકડોથી હજારો ઉલ્કાઓ જોઈ શકાય છે. છેલ્લું લિયોનીડ ઉલ્કાવર્ષા/વાવાઝોડું વર્ષ 2002માં આવ્યું હતું.
- ઉલ્કાના તોફાનમાં કલાક દીઠ ઓછામાં ઓછી 1,000 ઉલ્કા થવાની સંભાવના છે.

નવેમ્બર 10: શાંતિ અને વિકાસ માટે વિશ્વ વિજ્ઞાન દિવસ

- દર વર્ષે, શાંતિ અને વિકાસ માટે વિશ્વ વિજ્ઞાન દિવસ (World Science Day for Peace and Development) મનાવવામાં આવે છે જેથી કરીને નાગરિકો વિજ્ઞાનના વિકાસ વિશે સારી રીતે માહિતગાર થાય તેની ખાતરી કરી શકાય.
- આ દિવસ 2001માં જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો અને 2002થી સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો નીચે મુજબ છે
- ટકાઉ અને શાંતિપૂર્ણ સમાજ માટે વિજ્ઞાનની ભૂમિકાને મજબૂત બનાવવી
- રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય એકીકરણને પ્રોત્સાહન આપો
- વિજ્ઞાન સામેના પડકારો તરફ ધ્યાન દોરવું

- રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિબદ્ધતાને નવીકરણ કરવા
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (Sustainable Development Goals-SDGs)
- SDG ના ધ્યેય 17નો હેતુ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના વિકાસ દ્વારા ઉત્તર-દક્ષિણ, દક્ષિણ-દક્ષિણ અને ત્રિ-પ્રાદેશિક સહયોગને વધારવાનો છે.

ચીને પાકિસ્તાનને સૌથી મોટું યુદ્ધ જહાજ આપ્યું: PNS તુગ્રીલ

- તાજેતરમાં ચીને પાકિસ્તાનને પ્રથમ પ્રકારનું 054A/P ફ્રિગેટ (યુદ્ધ જહાજ) સોંપ્યું હતું. તેને PNS Tughril નામ આપવામાં આવ્યું છે.
- PNS તુગ્રીલ એ પાકિસ્તાન નૌકાદળ માટે બનાવવામાં આવી રહેલા ચાર પ્રકારના 054A/P યુદ્ધ જહાજોમાંથી પેહલું છે.

વિશેષતા

- આ જહાજ તકનીકી રીતે અદ્યતન છે અને વ્યાપક દેખરેખ ક્ષમતા ઉપરાંત સપાટીથી સપાટી, સપાટીથી હવા અને પાણીની અંદરની ફાયરપાવર હાંસલ કરવા માટે અત્યંત સક્ષમ છે.
- યુદ્ધ જહાજમાં વિશ્વ-સ્તરની સ્ટીલ્થ ક્ષમતા છે અને તે કોઈપણ રડારના સંપર્કમાં આસાનીથી નહીં આવે.
- તેની પાસે લાંબા અંતરની મિસાઈલ અને એક મિનિટમાં અનેક રાઉન્ડ ફાયર કરવા સક્ષમ અત્યાધુનિક તોપ પણ છે.
- યુદ્ધ જહાજ અત્યાધુનિક બેટલ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (BMS)થી સજ્જ છે, જે પાકિસ્તાની નૌકાદળની લડાયક ક્ષમતાને અનેક ગણી વધારશે.
- BMC મૂળભૂત રીતે રડાર અને ઇન્ટરસેપ્ટર મિસાઈલ વચ્ચે સંપર્ક સ્થાપિત કરે છે.

ભારતની ચિંતા

- તે હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં દરિયાઈ સંરક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે દરિયાઈ પડકારોનો સામનો કરવા માટે પાકિસ્તાની નૌકાદળની ક્ષમતાને મજબૂત બનાવશે.
- તે પાકિસ્તાની નૌકાદળના કાફલા (Fleet)નો મુખ્ય આધાર બનશે, પાકિસ્તાની નૌકાદળની દરિયાઈ સંરક્ષણ ક્ષમતાઓને મજબૂત બનાવશે.
- અદ્યતન નૌકાદળના જહાજો ઉપરાંત, ચીને JF-17 થંડર ફાઈટર એરક્રાફ્ટ બનાવવા માટે પાકિસ્તાન એરફોર્સ સાથે ભાગીદારી કરી છે.

- હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં હોર્ન ઓફ આફ્રિકામાં જીબુટીમાં તેનો પહેલો લશ્કરી મથક બનાવવા ઉપરાંત, ચીને અરબી સમુદ્રમાં પાકિસ્તાનના ગ્વાદર બંદર પર પણ નિયંત્રણ મેળવ્યું છે જે યુએસ \$60 બિલિયન ચાઈના-પાકિસ્તાન ઇકોનોમિક કોરિડોર પર ચીનના શિનજિયાંગ પ્રાંતને જોડે છે. જે (CPEC) સાથે સંબંધિત છે.
- ચીન શ્રીલંકાના હમ્બનટોટા બંદરને 99 વર્ષ માટે લીઝ પર પણ વિકસાવી રહ્યું છે.
- પાકિસ્તાની નૌકાદળના આધુનિકીકરણની સાથે સાથે નૌકાદળના થાણાઓ પર અંકુશ મેળવવા સાથે , ચીની નૌકાદળની હિંદ મહાસાગર અને અરબી સમુદ્રમાં વ્યાપક હાજરીની અપેક્ષા છે.

હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ભારતની ઉભરતી સ્થિતિ

- **સમુદ્ર કિનારાના દેશો સાથે વિવિધ કરારો:**
 - ભારતે લશ્કરી થાણા એક્સેસ મેળવવા માટે તટવર્તી ઇન્ડિયન ઓસન (Indian Ocean Region-IOR) અનેક રાષ્ટ્રો સાથે કરાર વાટાઘાટો આવ્યું છે.
 - ઈન્ડોનેશિયાના વ્યૂહાત્મક રીતે ઊંડા સમુદ્રમાં સ્થિત સબાંગ બંદર (Sabang Port) અને ઓમાનના ડુક્મ બંદર (Duqm Port) સુધી પહોંચ સ્થાપિત કરવા જેવા કરારો નવી દિલ્હીની ભૌગોલિક રાજકીય સ્થિતિને મજબૂત કરે છે કારણ કે તે ચીનની 'સ્ટ્રીંગ ઓફ પર્લ'ને ટક્કર આપવા સક્ષમ છે.
- **વધારાની-IOR જોડાણ:**
 - ભારતે IOR બહારના રાષ્ટ્રો સાથે કરાર કર્યા છે અને લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ એગ્રીમેન્ટ્સ દ્વારા ફ્રાન્સ અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા સાથે સહકારને વધુ મજબૂત બનાવ્યો છે.
 - આ ભારતીય અમેરિકન સીમાંકિત પ્રદેશ ડીયેગો ગાર્સીયા ઓફ (સેન્ટ્રલ હિંદ મહાસાગરમાં ચાગોસ ટાપુઓ દક્ષિણ સભ્ય) અને ફ્રેન્ચ સીમાંકિત પ્રદેશના રિયુનિયન ટાપુ બંદર સુવિધાઓ એક્સેસ આપે છે.
- **ચતુર્ભુજ સંવાદ:**
 - યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ભારત સાથે અનૌપચારિક ચતુર્ભુજ સુરક્ષા સંવાદ અથવા "ક્વાડ" દ્વારા જોડાય છે, જેમાં ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાન પણ સામેલ છે.
- **પેરિસ-દિલ્હી-કેનબેરા અક્ષ (એક્સિસ):**
 - ફ્રાન્સે ઈન્ડો-પેસિફિકમાં "પેરિસ-દિલ્હી-કેનબેરા અક્ષ" (એક્સિસ) બનાવવાની હાકલ કરી છે, જે IORની ભૌગોલિક રાજકીય પરિસ્થિતિ પર ભારતના વધતા પ્રભાવને રેખાંકિત કરે છે.

■ હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર માટે માહિતી ફ્યુઝન સેન્ટર (IFC-IOR):

- IFC-IORની સ્થાપના આ પ્રદેશ માટે દરિયાઈ માહિતી હબ તરીકે કામ કરીને આ પ્રદેશમાં અને તેની બહાર દરિયાઈ સુરક્ષાને મજબૂત કરવાના હેતુથી કરવામાં આવી છે.

■ દરિયાઈ કવાયત:

- ભારતે તેની “માલાબાર” નૌકા કવાયતની આવૃત્તિ પૂર્ણ કરી, જેમાં યુએસ, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયા સામેલ છે.
- વર્ષ 2018માં, ભારતે 16 અન્ય દેશો સાથે આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓમાં ‘મિલાન’ નામની બહુપક્ષીય નૌકા કવાયત અને ઓસ્ટ્રેલિયન, જાપાનીઝ અને યુએસ નૌકા દળો સાથે રિમ ઓફ ધ પેસિફિક સેઈલિંગ એક્સરસાઈઝ (RIMPAC) પણ હાથ ધરી હતી.

■ નૌકાદળના જહાજો:

- ભારત પાસે પહેલેથી જ એક ઓપરેશનલ કેરિયર, INS વિક્રમાદિત્ય છે, અને બીજા INS વિક્રાંતનું સંચાલન કરવાની યોજનાઓએ વિક્રાંતને અનુસરવા માટે એરક્રાફ્ટ કેરિયર્સના વર્ગને વિકસાવવાની મહત્વાકાંક્ષી યોજનાઓની રૂપરેખા આપી છે.
- ભારતીય નૌકાદળે ભવિષ્યમાં 57 કેરિયર-આધારિત ફાઈટર જેટ ખરીદવાની યોજનાની રૂપરેખા આપી છે, તેમજ તેના સબમરીન કાફલાને નવા અરિહંત-વર્ગના પરમાણુ-સંચાલિત આક્રમક જહાજો સાથે આધુનિક બનાવવાની યોજના બનાવી છે.

ડબલ એસ્ટરોઈડ રીડાયરેક્શન ટેસ્ટ: NASA

- નાસા ટૂંક સમયમાં ‘ડબલ એસ્ટરોઈડ રીડાયરેક્શન ટેસ્ટ’ (DART) નામનું તેનું પ્રથમ ગ્રહ સંરક્ષણ પરીક્ષણ મિશન શરૂ કરશે.
- ‘DART’ અવકાશયાનને SpaceX Falcon 9 રોકેટ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવશે.

■ મિશન ઉદ્દેશ્ય:

- આ મિશન ભવિષ્યમાં પૃથ્વી તરફ આવનાર કોઈપણ એસ્ટરોઈડ/એસ્ટરોઈડના કિસ્સામાં તૈયાર થનારી નવી ટેકનોલોજીનું પરીક્ષણ કરશે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય નવી વિકસિત ટેકનોલોજીનું પરીક્ષણ કરવાનો છે જે અવકાશયાનને એસ્ટરોઈડને અથડાવી શકે અને તેની દિશા બદલી શકે.
- અવકાશયાન એસ્ટરોઈડ સાથે અથડાયા પછી, વૈજ્ઞાનિકો પૃથ્વી પર ટેલિસ્કોપ વડે એસ્ટરોઈડના માર્ગ પર તેની અસરનો અભ્યાસ કરશે.

- ‘DART’ અવકાશમાં એસ્ટરોઈડની ગતિને બદલવા માટે ક્રાઈનેટિક ઈમ્પેક્ટર ટેકનોલોજીનું પ્રથમ પરીક્ષણ હશે.
- આ અવકાશયાનનું લક્ષ્ય એક નાનો ચંદ્ર છે, જેને ‘ડિમોર્ફોસ’ (ગ્રીકમાં ‘બે સ્વરૂપો’) કહેવામાં આવે છે.
- ડિમોર્ફોસ ડિડીમોસ (ગ્રીકમાં ‘દ્વીન’) નામના મોટા લઘુગ્રહની પરિક્રમા કરે છે.
- આ એક આત્મઘાતી મિશન છે અને સ્પેસશીપ સંપૂર્ણપણે નાશ પામશે.
- અવકાશયાન અને એસ્ટરોઈડ વચ્ચે અથડામણ 26 સપ્ટેમ્બરથી 1 ઓક્ટોબર, 2022 વચ્ચે થવાની અપેક્ષા છે.

Back to basics : મિશન વિશે

- ‘DART’ એ ઓછી કિંમતનું અવકાશયાન છે.
- તેમાં બે સૌર એરેનો સમાવેશ થાય છે અને અવકાશયાનને આગળ ધપાવવા માટે હાઈડ્રોજન પ્રોપેલન્ટનો ઉપયોગ કરે છે.
- તે લગભગ 10 કિલો ‘ઝેનોન’ (Xenon) પણ વહન કરે છે જેનો ઉપયોગ નવા થ્રસ્ટર્સનું પ્રદર્શન કરવા માટે કરવામાં આવશે, જેને ‘NASA ઈવોલ્યુશનરી ઝેનોન થ્રસ્ટર-કમર્શિયલ (NEXT-C)’ કહેવાય છે.
- NEXT-C ગ્રેડેડ આયન થ્રસ્ટર સિસ્ટમ પ્રદર્શન અને અવકાશયાન સંકલન ક્ષમતાઓનું સંયોજન પૂરું પાડે છે, જે તેને અવકાશ રોબોટિક મિશન માટે અનન્ય રીતે અનુકૂળ બનાવે છે.
- અવકાશયાન ડિડીમોસ રિકોનિસન્સ અને એસ્ટરોઈડ કેમેરા ફોર ઓપ્ટિકલ નેવિગેશન (DRACO) નામના ઉચ્ચ-રિઝોલ્યુશન ઈમેજરને વહન કરે છે.
- ‘DRACO’ની છબીઓ વાસ્તવિક સમયમાં પૃથ્વી પર મોકલવામાં આવશે અને ડિમોર્ફોસ (લક્ષ્ય એસ્ટરોઈડ)ની અસર સ્થળ અને સપાટીનો અભ્યાસ કરવામાં મદદ કરશે.
- આ ઉપરાંત, આ મિશન ‘LICIACube’ નામનો એક નાનો ઉપગ્રહ અથવા ક્યુબસેટ (એસ્ટરોઈડ્સની ઈમેજિંગ માટે લાઈટ ઈટાલિયન ક્યુબસેટ) પણ લઈ જશે.
- ‘LICIACube’ અથડામણથી ઉત્પન્ન થયેલી અસર અને તેના દ્વારા બનાવેલા ખાડાની તસવીરો કેપ્ચર કરશે.

‘ડિમોર્ફોસ’ ની પસંદગી માટેનું કારણ

- ડિડીમોસ એ ટેસ્ટ મિશન માટે એક આદર્શ સંસ્થા છે, કારણ કે તે ‘એક્વિલિંગ બાઈનરી’ છે જેનો અર્થ છે કે તેમાં એક ચંદ્ર છે જે નિયમિતપણે લઘુગ્રહની પરિક્રમા કરે છે અને જ્યારે તે મુખ્ય લઘુગ્રહની સામેથી પસાર થાય છે ત્યારે જોઈ શકાય છે.
- ડિમોર્ફોસને ડિડીમોસની પરિક્રમા કરવામાં કેટલો સમય લાગે છે તે સમજવા માટે પૃથ્વી પરના ટેલિસ્કોપ આનો અભ્યાસ કરી શકે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

01) ભારત-ફ્રાન્સ સંરક્ષણ ભાગીદારી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ફ્રાન્સ વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર યુરોપ સાથે ઊંડી જોડાણનો માર્ગ પણ ખોલે છે, ખાસ કરીને બ્રેક્કિઝટને કારણે આ ક્ષેત્રમાં અનિશ્ચિતતા પછી.
 2. ફ્રાન્સ પણ કાશ્મીરને લઈને ભારતને સતત ટેકો આપી રહ્યું છે જ્યારે પાકિસ્તાન સાથેના તેના સંબંધોમાં તાજેતરના સમયમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે.
 3. આ પહેલી વાર છે જ્યારે કોઈ દેશ કે જેની મુખ્ય ભૂમિ હિંદ મહાસાગરમાં નથી અને તેને IORAનું સભ્યપદ આપવામાં આવ્યું છે.
 4. તાજેતરમાં જ ફ્રાન્સના રાફેલ મલ્ટિપર્પઝ ફાઈટર એરક્રાફ્ટને ભારતીય વાયુસેના (IAF)માં સામેલ કરવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

02) રિમોટ સેન્સિંગ સેટેલાઈટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તેને લોંગ માર્ચ-2D કેરિયર રોકેટ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવી હતી અને સફળતાપૂર્વક આયોજિત ભ્રમણકક્ષામાં મૂકવામાં આવી હતી.
 2. લોંગ માર્ચ કેરિયર રોકેટ શ્રેણી ચાઈના એરોસ્પેસ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી કોર્પોરેશન દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.
 3. CASC એ ચીની સ્પેસ પ્રોગ્રામનું મુખ્ય કોન્ટ્રાક્ટર છે. તે રાજ્યની માલિકીની છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

03) ઓસ્ટ્રેલિયા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડામાં ખાનગી કંપનીઓ યુનિવર્સિટી ઓફ ટેકનોલોજી સિડની સાથે મળીને મૂન મિશન વિકસાવી રહી છે.
 2. જો આ યોજના સફળ થાય છે, તો તે ચંદ્ર પર પહોંચનારું ઓસ્ટ્રેલિયાનું પ્રથમ રોવર હશે.
 3. રોવરનું વજન દસ કિલોગ્રામ છે અને તેનું માપ 60x60x50 સેમી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

04) અવકાશમાં ચાલનારી પ્રથમ ચીની મહિલા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તિઆંગોંગ એ સ્પેસ સ્ટેશન છે જે ચીન દ્વારા પૃથ્વીની નીચી ભ્રમણકક્ષામાં બનાવવામાં આવી રહ્યું છે.
 2. તેનું દળ 80t અને 100tની વચ્ચે હશે, જે ઈન્ટરનેશનલ સ્પેસ સ્ટેશનના દળના પાંચમા ભાગનું છે.
 3. ટિઆંગોંગ લગભગ 10 વર્ષ સુધી કામ કરશે તેવી અપેક્ષા છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

05) cOCoN 2021: કેરળ પોલીસની સાયબર સુરક્ષા અને હેકિંગ કોન્ફરન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચીફ ઓફ ડિફેન્સ સ્ટાફ બિપિન રાવત 12 નવેમ્બર, 2021ના રોજ cOCoN 2021નું ઉદ્ઘાટન કરશે.
 2. cOCoN 2021 એ વાર્ષિક સાયબર સુરક્ષા અને હેકિંગ કોન્ફરન્સ છે.
 3. કોન્ફરન્સનું આયોજન “Improvise, Adapt and Overcome” થીમ હેઠળ કરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

06) લેન્ડસેટ 9 ઉપગ્રહ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. USGS અગાઉ Geological Survey તરીકે ઓળખાતું હતું. તે યુએસ સરકારની વૈજ્ઞાનિક એજન્સી છે.
 2. NASA એ ડિલિવરી ઓર્ડર કરારના ભાગ રૂપે ઓક્ટોબર 2016માં Orbital ATK ને Landsat 9ની ડિઝાઇન અને બાંધકામ સોંપ્યું હતું.
 3. તે NASA અને યુએસ જીઓલોજિકલ સર્વે (USGS)નું સંયુક્ત મિશન છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

07) ભારતની સબમરીન ક્ષમતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. જ્યાં સુધી નૌકાદળના પરાક્રમમાં અંતર ઝડપથી દૂર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી હિંદ મહાસાગર પર ચીનના વર્ચસ્વનો સામનો કરવામાં ભારતની અસમર્થતા રહેશે.
 2. ભારતીય બજેટનો મોટાભાગનો ભાગ સૈન્ય પર કેન્દ્રિત છે, જેમાં એરફોર્સ બીજા ક્રમે અને નેવી ત્રીજા ક્રમે છે.
 3. Air Independent Propulsion-AIP સિસ્ટમ સબમરીનની ગુપ્તતા જાળવે છે અને લાંબા સમય સુધી પાણીની અંદર રહેવાની મંજૂરી આપે છે.
 4. ચીન પાસે પહેલેથી જ 50 પરંપરાગત અને 10 પરમાણુ સબમરીન સહિત 350 યુદ્ધ જહાજો સાથે વિશ્વની સૌથી મોટી નૌકાદળ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

08) લિયોનીડ ઉલ્કાવર્ષા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઉલ્કા: તે પૃથ્વીના વાતાવરણમાં પ્રવેશે છે તે આંતરઆકાશીય ખડક અથવા ઉલ્કા છે.
2. ઉલ્કાઓ અવકાશમાં રહેલા પદાર્થો છે જે ધૂળના કણથી નાના લઘુગ્રહ સુધીના કદમાં હોય છે.
3. જ્યારે ઉલ્કા વાતાવરણને ઓળંગીને જમીન સાથે અથડાય છે ત્યારે તેને ઉલ્કાપિંડ (Meteorite) કહેવાય છે.
4. જ્યારે પૃથ્વી પર એક સાથે અનેક ઉલ્કાઓ પહોંચે છે અથવા પડે છે, ત્યારે તેને ઉલ્કાવર્ષા (Meteor Shower) કહેવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

09) શાંતિ અને વિકાસ માટે વિશ્વ વિજ્ઞાન દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ દિવસનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય ટકાઉ અને શાંતિપૂર્ણ સમાજ માટે વિજ્ઞાનની ભૂમિકાને મજબૂત બનાવવી.
2. 2002થી સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે.
3. દર વર્ષે, શાંતિ અને વિકાસ માટે વિશ્વ વિજ્ઞાન દિવસ (World Science Day for Peace and Development) મનાવવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

10) PNS તુગરિલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચીને પાકિસ્તાનને પ્રથમ પ્રકારનું 054A/P ફ્રિગેટ (યુદ્ધ જહાજ) સોંપ્યું હતું. તેને PNS Tughril નામ આપવામાં આવ્યું છે.
2. PNS તુગ્રીલ એ પાકિસ્તાન નૌકાદળ માટે બનાવવામાં આવી રહેલા ચાર પ્રકારના 054A/P યુદ્ધ જહાજોમાંથી પેહલું છે.
3. આ જહાજ તકનીકી રીતે અદ્યતન છે અને વ્યાપક દેખરેખ ક્ષમતા ઉપરાંત સપાટીથી સપાટી, સપાટીથી હવા અને પાણીની અંદરની ફાયરપાવર હાંસલ કરવા માટે અત્યંત સક્ષમ છે.

4. તેની પાસે લાંબા અંતરની મિસાઈલ અને એક મિનિટમાં અનેક રાઉન્ડ ફાયર કરવા સક્ષમ અત્યાધુનિક તોપ પણ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

11) ડબલ એસ્ટરોઈડ રીડાયરેક્શન ટેસ્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નાસા ટૂંક સમયમાં 'ડબલ એસ્ટરોઈડ રીડાયરેક્શન ટેસ્ટ' (DART) નામનું તેનું પ્રથમ ગ્રહ સંરક્ષણ પરીક્ષણ મિશન શરૂ કરશે.
2. 'DART' અવકાશયાનને SpaceX Falcon 9 રોકેટ દ્વારા લોન્ચ કરવામાં આવશે.
3. આ મિશન ભવિષ્યમાં પૃથ્વી તરફ આવનાર કોઈપણ એસ્ટરોઈડ/એસ્ટરોઈડના કિસ્સામાં તૈયાર થનારી નવી ટેકનોલોજીનું પરીક્ષણ કરશે.
4. 'DART' અવકાશમાં એસ્ટરોઈડની ગતિને બદલવા માટે કાર્બનેટિક ઈમ્પેક્ટર ટેકનોલોજીનું પ્રથમ પરીક્ષણ હશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

ગુજરાત સરકારની વર્ગ-3 ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની વિશેષ

જનરલ બેચ

સર્વશ્રેષ્ઠ ગ્રેડેડ તૈયારી

10% DISCOUNT

તલાટી / પંચાયત મંત્રી, ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર, હેડ ક્લાર્ક, નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

રાજકોટ, અમદાવાદ અને ગાંધીનગરની શ્રેષ્ઠતમ ફેકલ્ટી દ્વારા શિક્ષણ તથા માર્ગદર્શન

સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના સમન્વયથી અભ્યાસ

દુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

ફ્રી ટ્રાયલ લેકચર

16/11/21 સવારે 8 થી 10

અમદાવાદ

Offline

ફ્રી ડીડીગ્રમ 8AM TO 8 PM

Daily, Weekly, Monthly OMR TEST નું આયોજન

રજીસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

84695-01110 84696-01110

127 RBS COMPLEX, એચ. કે. કોલેજ ની સામે, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ

www.iceonline.in t.me/icerajkotofficial icerajkot

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotofficial
join official telegram channel

MPLAD યોજના પુનઃસ્થાપિત

- કેન્દ્રીય કેબિનેટે આર્થિક સુધારાને ટાંકીને 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ Members of Parliament Local Area Development Scheme-MPLAD સ્કીમને પુનઃસ્થાપિત કરી.
- આ યોજના એપ્રિલ, 2020માં સ્થગિત કરવામાં આવી હતી અને તેના ભંડોળને ભારતના સંકલિત ભંડોળ (Consolidated fund of India) માં સમાવવામાં આવ્યું હતું.
- તે બે નાણાકીય વર્ષ એટલે કે 2020-21 અને 2021-22 માટે સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યું હતું.
- જો કે, જેમ જેમ કોવિડ-19 રોગચાળાની સ્થિતિ સુધરી રહી છે અને અર્થવ્યવસ્થા સુધરી રહી છે, ત્યારે સરકારે આંશિક રોલબેકની જાહેરાત કરી છે.
- આગામી જાહેરાત સુધી, સાંસદોને મંજૂર રૂ. 5 કરોડને બદલે વાર્ષિક રૂ. 2 કરોડ મળશે.

MPLAD યોજના શું છે?

- MPLAD યોજના 1993માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે સાંસદોને તેમના મતવિસ્તારમાં વિકાસ કાર્યોની ભલામણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે. આ યોજના સ્થાનિક સ્તરે અનુભવાયેલી જરૂરિયાતના આધારે ટકાઉ સમુદાય સંપત્તિના નિર્માણ પર ભાર મૂકે છે.

કયું મંત્રાલય આ યોજના લાગુ કરે છે?

- પ્રારંભિક તબક્કામાં, આ યોજના ગ્રામીણ વિકાસ અને આયોજન મંત્રાલયના નિયંત્રણ હેઠળ હતી. જો કે, ઓક્ટોબર 1994માં તેને સ્ટેટિસ્ટિક્સ અને પ્રોગ્રામ અમલીકરણ મંત્રાલયમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું.

■ યોજનાની જોગવાઈઓ:

- MPLADS યોજના હેઠળ, સાંસદો વાર્ષિક રૂ. 5 કરોડ ખર્ચવા માટે હકદાર છે.
- MPLAD ફંડનો ઉપયોગ સ્વચ્છ ભારત અભિયાન, સંસદ આદર્શ ગ્રામ યોજના, સુલભ ભારત અભિયાન અને રેઈન વોટર હાર્વેસ્ટિંગ જેવી યોજનાઓ લાગુ કરવા માટે કરી શકાય છે.

ઈ-અમૃત પોર્ટલ શરૂ કર્યું

- ભારતે 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ “ઈ-અમૃત પોર્ટલ” નામનું ઇલેક્ટ્રિક વાહન જાગૃતિ વેબ પોર્ટલ શરૂ કર્યું.
- ગ્લાસગો, યુકેમાં ચાલી રહેલી COP26 સમિટમાં આ પોર્ટલ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- નીતિ આયોગના સલાહકાર સુધેન્દુ જ્યોતિ સિન્હા અને યુકે હાઈ લેવલ ક્લાઈમેટ એક્શન ચેમ્પિયન નિગેલ ટોપિંગે ઈ-અમૃત પોર્ટલના લોન્ચિંગમાં ભાગ લીધો હતો.

Back to basics : ઈ-અમૃત પોર્ટલ વિશે

- e-AMRIT નો અર્થ છે “ Accelerated e-Mobility Revolution for India’s Transportation”. આ વેબ પોર્ટલ નીતિ આયોગ દ્વારા ભારત-યુકે જોઈન્ટ રોડમેપ 2030ના ભાગરૂપે યુકે સરકારના સહયોગથી વિકસાવવામાં આવ્યું છે.

■ પોર્ટલનો હેતુ:

- ઈ-અમૃત પોર્ટલ ભારતમાં ઇલેક્ટ્રિક મોબિલિટી વિશે જાગૃતિ લાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. તે એક ‘વન-સ્ટોપ સાઈટ’ તરીકે વિકસાવવામાં આવી છે જેમાં ભારતમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનો (EV) અપનાવવા સંબંધિત તમામ માહિતી શામેલ છે.
- આ વેબ પોર્ટલને PC, મોબાઈલ ફોન, સ્ક્રીન રીડર્સ અને ટેબ્લેટ જેવા વિવિધ ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરીને એક્સેસ કરી શકાય છે.
- ઈ-અમૃત પોર્ટલનો ઉદ્દેશ ઇલેક્ટ્રિક વાહન વપરાશકારો અથવા ઇલેક્ટ્રિક વાહન અપનાવનારાઓને મદદ કરવાનો છે:
- ઇલેક્ટ્રિક વાહન તકનીકો, વીમા વિકલ્પો, ઇલેક્ટ્રિક વાહનોના પ્રકારો અને ફાઈનાન્સિંગ વિકલ્પો પર માહિતીની ઉપલબ્ધતા.
- કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોની મુખ્ય પહેલોની વિગતો આપીને ઇલેક્ટ્રિક વાહન અથવા સંલગ્ન એન્ટરપ્રાઇઝની સ્થાપના.
- ભારતીય ઇલેક્ટ્રિક વાહન બજાર અને ઉદ્યોગ વિશેની તમામ માહિતી.

■ ઈ-અમૃત પોર્ટલનું મહત્વ:

- ઈ-અમૃત પોર્ટલ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો પર જાગૃકતા લાવવાની સરકારની પહેલને વેગ આપશે. તે લોકોને ઇલેક્ટ્રિક વાહનો અપનાવવાના ફાયદાઓ વિશે જાગૃત કરશે.

આયુષ્માન ભારત-ડિજિટલ મિશન: તમામ તબીબી સુવિધાઓની ડિજિટલ નોંધણી શરૂ થઈ

- કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલયે આરોગ્ય રેકૉર્ડને ડિજિટલ કરવા માટે આયુષ્માન ભારત-ડિજિટલ મિશન (Ayushman Bharat-Digital Mission) હેઠળ તમામ તબીબી સુવિધાઓ અને તમામ ડોક્ટરોની ડિજિટલ નોંધણી શરૂ કરી છે.

Back to basics : આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન

- આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનની શરૂઆત 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- આ મિશન હેઠળ, દરેક ભારતીયને એક અનન્ય આરોગ્ય ID પ્રદાન કરવામાં આવશે જે આરોગ્ય ખાતા તરીકે પણ કાર્ય કરશે, જેની સાથે વ્યક્તિગત આરોગ્ય રેકૉર્ડને લિંક કરી શકાય છે.
- નાગરિકો એક ક્લિકથી આરોગ્ય સુવિધાઓ મેળવી શકશે.

મિશન લક્ષણો

■ આરોગ્ય ID:

- આ મિશન હેઠળ દરેક નાગરિકને હેલ્થ આઈડી આપવામાં આવશે, જે તેમના સ્વાસ્થ્ય ખાતા તરીકે કામ કરશે. તેમના આરોગ્ય ખાતામાં ટેસ્ટ, બીમારી, લીધેલી દવાઓ અને નિદાનની વિગતો હશે. તે મફતમાં આપવામાં આવશે અને તે સ્વૈચ્છિક હશે. આ કાર્ડ સ્વાસ્થ્ય ડેટાનું વિશ્લેષણ કરવામાં મદદ કરશે અને વધુ સારી રીતે આયોજન, બજેટ અને અમલીકરણ તરફ દોરી જશે.

■ આરોગ્ય સુવિધાઓ અને વ્યવસાયિકોની રજિસ્ટ્રી:

- આ પ્રોગ્રામ હેલ્થકેર પ્રોફેશનલ્સ રજિસ્ટ્રી (HPR) અને હેલ્થકેર ફેસિલિટીઝ રજિસ્ટ્રી (HFR) બનાવશે જેથી હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને મેડિકલ પ્રોફેશનલ્સને સરળ ઈલેક્ટ્રોનિક એક્સેસ મળી શકે.

■ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન સેન્ડબોક્સ:

- સેન્ડબોક્સ મિશન હેઠળ કેટ કરવામાં આવશે. તે ટેકનોલોજી અને પ્રોડક્ટ ટેસ્ટિંગ માટે માળખા તરીકે કામ કરશે.

■ અમલીકરણ એજન્સી:

- આ મિશનનો અમલ સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય હેઠળ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (National Health Authority-NHA) દ્વારા કરવામાં આવશે.

રાષ્ટ્રીય ઉપલબ્ધી સર્વેક્ષણ (National Achievement Survey-NAS)

- ભારત સરકાર ત્રણ વર્ષની ચક્ર અવધિ સાથે વર્ગ 3, 5, 8 અને 10 માટે નમૂના આધારિત નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (National Achievement Survey-NAS) અમલમાં મૂકવા જઈ રહી છે.
- છેલ્લો નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (NAS) 13 નવેમ્બર, 2017 ના રોજ ધોરણ 3, 5 અને 8 ના બાળકો દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલ ક્ષમતાઓનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.
- આગામી NAS સમગ્ર ભારતમાં 12 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ હાથ ધરવામાં આવશે.
- આ સર્વે કોવિડ-19 રોગચાળા દરમિયાન શીખવાની અવરોધો અને નવા શિક્ષણનું મૂલ્યાંકન કરવામાં મદદ કરશે. મૂલ્યાંકન પછી, આ ઉપચારાત્મક પગલાં લેવામાં મદદ કરશે.

NAS 2021

- NAS 2021 સમગ્ર ભારતમાં કેન્દ્ર સરકારની સરકારી શાળાઓ તેમજ રાજ્ય સરકાર, સરકારી સહાયિત શાળાઓ અને ખાનગી શાળાઓ સહિત શાળાઓના સમગ્ર સ્પેક્ટ્રમને આવરી લેશે. એવી અપેક્ષા છે કે NAS 2021 36 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના 733 જિલ્લાઓમાં લગભગ 1.23 લાખ શાળાઓ અને 38 લાખ વિદ્યાર્થીઓને આવરી લેશે.

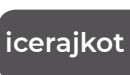
NAS ટેસ્ટ

■ NAS 2021 નીચેના વિષયોમાં હાથ ધરવામાં આવશે:

- ધોરણ 3 અને 5 માટે ભાષા, ગણિત અને EVS
- ધોરણ 8 માટે ભાષા, ગણિત, વિજ્ઞાન અને સામાજિક વિજ્ઞાન
- ધોરણ 10 માટે ભાષા, ગણિત, વિજ્ઞાન, સામાજિક વિજ્ઞાન અને અંગ્રેજી
- તે આસામી, બંગાળી, ગુજરાતી, હિન્દી, અંગ્રેજી, તમિલ, કન્નડ, મલયાલમ, મણિપુરી, ઉર્દૂ, મરાઠી, બોડો, મિઝો, ઉડિયા, પંજાબી, તેલુગુ, ગારો, ખાસી, નેપાળી, કોંકણી, લેપચા અને ભુટિયા જેવા 22 શિક્ષણ માધ્યમોમાં હાથ ધરવામાં આવશે.

નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (NAS) શું છે?

- NAS એ વિદ્યાર્થીઓના શિક્ષણનું મોટા પાયારું સર્વેક્ષણ છે. આ શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે. તે શાળા શિક્ષણની અસરકારકતા પર સિસ્ટમ સ્તરનું પ્રતિબિંબ પ્રદાન કરે છે.

પોષણ સ્માર્ટ વિલેજ પ્રોગ્રામ

- પોષણ અભિયાનને વધુ મજબૂત કરવા માટે, “પોષણ સ્માર્ટ વિલેજ” નામનો કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવશે.
- તે ભારતની આઝાદીના 75મા વર્ષની સ્મૃતિમાં આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવનો એક ભાગ હશે.

પરિચય

- આ પહેલ 75 ગામોને દત્તક લેવા અને વડાપ્રધાનના આહ્વાન મુજબ તેમને સ્માર્ટ વિલેજમાં રૂપાંતરિત કરવાનો સંદર્ભ આપે છે.
- અખિલ ભારતીય સમન્વિત અનુસંધાન પરિયોજના (AICRP) કેન્દ્રો અને ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ એગ્રીકલ્ચરલ રિસર્ચ-સેન્ટ્રલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એગ્રીકલ્ચરલ વુમન (ICAR-CIWA) દ્વારા કુલ 75 ગામોને દત્તક લેવામાં આવશે.
- ઉદ્દેશ્ય:**
 - ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં પોષણ જાગૃતિ, શિક્ષણ અને વર્તનમાં ફેરફારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, જેમાં મહિલાઓ અને શાળાના બાળકો કૃષિ પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલા હોય.
 - કુપોષણ દૂર કરવા માટે સ્થાનિક પદ્ધતિ દ્વારા પરંપરાગત જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરવો.
 - ઘરેલું ખેતી અને પોષણ -બગીચા દ્વારા પોષણ-સંવેદનશીલ કૃષિનો અમલ કરવો.

Back to basics : પોષણ અભિયાન

- પરિચય:**
 - આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા દિવસના અવસરે 8 માર્ચ, 2018 ના રોજ સરકાર દ્વારા રાષ્ટ્રીય પોષણ મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
 - ઝુંબેશનો ઉદ્દેશ સ્ટેટિંગ, કુપોષણ, એનિમિયા (નાના બાળકો, સ્ત્રીઓ અને કિશોરીઓમાં) અને ઓછા જન્મના વજનમાં અનુક્રમે વાર્ષિક 2%, 2%, 3% અને 2% ઘટાડવાનો છે.
 - તેમાં વર્ષ 2022 સુધીમાં 0-6 વર્ષની વયના બાળકોમાં સ્ટેટિંગ 38.4% થી ઘટાડીને 25% કરવાનો લક્ષ્યાંક પણ સામેલ છે.
- પોષણ 2.0:**
 - તાજેતરમાં મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયે પોષણ 2.0 નું ઉદ્ઘાટન કર્યું અને તમામ મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓને પોષણ માહ (1લી સપ્ટેમ્બર, 2021થી) દરમિયાન પોષણ વાટિકા (પોષણ ગાર્ડન) સ્થાપવા વિનંતી કરી.

ભારતમાં કુપોષણની સ્થિતિ

- આ અસ્વસ્થતાનો સામનો કરવા માટે દાયકાઓનાં રોકાણો છતાં, ભારતનો બાળ કુપોષણ દર હજુ પણ વિશ્વના સૌથી જોખમી દેશોમાંનો એક છે.
- ગ્લોબલ હંગર ઈન્ડેક્સ (2021): તેની ગણતરી વસ્તીના કુલ કુપોષણ, બાળકોની અવસ્થા, બગાડ અને બાળ મૃત્યુદરના આધારે કરવામાં આવે છે. 116 દેશોમાં ભારત 101મા ક્રમે છે.
- ભારતના કુલ રોગોના બોજના 15% માટે બાળક અને માતાનું કુપોષણ જવાબદાર છે.
- અત્યાર સુધી હાથ ધરાયેલા 22 રાજ્યોના નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે (NFHS) (2019-2021)ના પાંચમા રાઉન્ડના ડેટા અનુસાર, માત્ર 9 રાજ્યોમાં જ સ્ટેટ બાળકોની સંખ્યામાં ઘટાડો થયો છે, 10 રાજ્યોમાં ઓછા વજનવાળા બાળકોની સંખ્યામાં અને છ ઓછા વજનવાળા બાળકોની સંખ્યામાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે.
- સંશોધન દર્શાવે છે કે ભારતે બાળકોના કુપોષણના કારણને લગતા હસ્તક્ષેપો પર વધુ ખર્ચ કર્યો છે. USD (34.1 થી 38.6) ના જાહેર આર્થિક વળતરમાં 1 USD વૈશ્વિક સરેરાશ કરતાં ત્રણ ગણા વધુ પેદા કરી શકે છે.
- અભ્યાસો દર્શાવે છે કે બાળકોના કુપોષણને કારણે ભારત તેના ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)ના 4% અને તેની ઉત્પાદકતાના 8% સુધી ગુમાવે છે.
- અન્ય સંબંધિત સરકારી પહેલો
- એનિમિયા મુક્ત ભારત અભિયાન
- પ્રધાનમંત્રી પોષણ શક્તિ નિર્માણ (PM પોષણ)
- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા કાયદો (NFSA), 2013
- પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના (PMMVY)
- સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના (ICDS)

ચારધામ પરિયોજના

- તાજેતરમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે ભારત-ચીન સરહદ તરફ જતા ‘ચારધામ પ્રોજેક્ટ’ (CDP) હેઠળ રસ્તાઓના વિસ્તરણ માટે આર્મીની વિનંતીના સંદર્ભમાં પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ સાથે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષાની ચિંતાઓને સંતુલિત કરવા માટે હાકલ કરી છે.
- આ વિનંતી ચીન દ્વારા સરહદ પાર કરવામાં આવી રહેલા બાંધકામના સંદર્ભમાં કરવામાં આવી છે. જો કે, એક NGO એ પર્યાવરણીય ચિંતાઓને ટાંકીને રસ્તાઓના વિસ્તરણનો વિરોધ કર્યો છે.

Back to basics : ચારધામ પરિયોજના વિશે

■ ઉદ્દેશ્ય:

- ચારધામ પરિયોજનાનો હેતુ હિમાલયમાં ચારધામ યાત્રાધામો (બદ્રીનાથ, કેદારનાથ, ગંગોત્રી, યમુનોત્રી) સાથે કનેક્ટિવિટી સુધારવાનો છે, જેથી આ કેન્દ્રોની મુસાફરી સુરક્ષિત, ઝડપી અને વધુ સુવિધાજનક બને.

- આ પ્રોજેક્ટ કૈલાશ માનસરોવર યાત્રા રૂટ (નેશનલ હાઈવે-125)ના તીર્થસ્થળો અને ટનકપુર-પિથોરાગઢ વિભાગને જોડતા લગભગ 900 કિમીના હાઈવેને પહોળો કરશે.

■ રાષ્ટ્રીય સુરક્ષામાં ભૂમિકા:

- આ પ્રોજેક્ટ ભારત-ચીન સરહદને દહેરાદૂન અને મેરઠમાં આર્મી કેમ્પ સાથે જોડતા વ્યૂહાત્મક રસ્તા તરીકે કામ કરી શકે છે, જ્યાં મિસાઈલ બેઝ અને ભારે મશીનરી હાજર છે.

■ અમલીકરણ એજન્સીઓ:

- ઉત્તરાખંડ રાજ્ય જાહેર બાંધકામ વિભાગ (PWD), બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઈઝેશન (BRO) અને નેશનલ હાઈવે અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (NHIDCL).
- નેશનલ હાઈવે અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ એ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ અને હાઈવે મંત્રાલયની સંપૂર્ણ માલિકીની કંપની છે.

પરિયોજના વિશે પર્યાવરણીય ચિંતાઓ

- આ પરિયોજના 55,000 વૃક્ષો સાથે લગભગ 690 હેક્ટર જંગલનો નાશ કરી શકે છે અને અંદાજિત 20 મિલિયન ક્યુબિક મીટર જમીનને અસર કરી શકે છે.
- રસ્તાઓના વિસ્તરણમાં વૃક્ષોનું નિર્દયતાથી કાપવું અથવા વનસ્પતિને જડમૂળથી ઉખડી જવું એ જૈવવિવિધતા અને પ્રાદેશિક ઇકોલોજી માટે જોખમી સાબિત થઈ શકે છે.
- કલીજ તેતર જેવી પ્રજાતિઓ (લોકુરા લ્યુકોમેલેનોસ, શેડ્યૂલ-1), ટ્રેગોપન (ટ્રાગોપન મેલાનોસેફાલસ અને ટ્રેગોપન સત્યારા, શેડ્યૂલ-1) અને ગીધની વિવિધ પ્રજાતિઓ (શેડ્યૂલ-1) અહીં જોવા મળે છે.
- ચારધામ પરિયોજના અને તાજેતરની ચમોલી ગ્લેશિયર દુર્ઘટના વચ્ચે કોઈ સંબંધ ન હોવા છતાં, રસ્તાના નિર્માણ દરમિયાન અંધાધૂંધ વિસ્ફોટો માટી અને ખડકોમાં તિરાડો તરફ દોરી જાય છે જે ભવિષ્યમાં અચાનક પૂરની શક્યતાઓ વધારી શકે છે.

સંસદ સ્થાનિક વિસ્તાર વિકાસ યોજના

- કેન્દ્રીય કેબિનેટે નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના બાકીના સમયગાળાથી વર્ષ 2025-26 સુધીના સભ્ય સંસદ સ્થાનિક વિસ્તાર વિકાસ યોજના (Member of Parliament Local Area Development Scheme-MPLADS) ને પુનઃસ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપી છે.
- આ યોજના 15મા નાણાપંચની મુદતની સમાપ્તિ સાથે સમાપ્ત થશે.
- આ યોજના બે નાણાકીય વર્ષ (2020-21 અને 2021-22) માટે સ્થગિત કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : MPLADS વિશે

- આ કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના (Central Sector Scheme) છે જેની જાહેરાત ડિસેમ્બર 1993માં કરવામાં આવી હતી.

■ ઉદ્દેશ્ય:

- યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય સાંસદોને પીવાના પાણી, પ્રાથમિક શિક્ષણ, જાહેર આરોગ્ય, સ્વચ્છતા અને રસ્તા વગેરેના ક્ષેત્રોમાં ટકાઉ સામુદાયિક અસ્કયામતો બનાવવા પર વિશેષ ભાર સાથે મુખ્યત્વે તેમના સંબંધિત મતવિસ્તારમાં વિકાસ કાર્યોની ભલામણ કરવા સક્ષમ બનાવવાનો છે.
- જૂન 2016થી, MPLADS ભંડોળનો ઉપયોગ સ્વચ્છ ભારત અભિયાન, સુલભ ભારત અભિયાન, વરસાદી પાણીના સંગ્રહ દ્વારા જળ સંરક્ષણ અને સંસદ આદર્શ ગ્રામ યોજના વગેરેના અમલીકરણ માટે પણ કરી શકાય છે.

■ અમલીકરણ:

- MPLADSની પ્રક્રિયા સંસદના સભ્યો નોડલ ડિસ્ટ્રિક્ટ ઓથોરિટીને કામોની ભલામણ સાથે શરૂ થાય છે.
- સંબંધિત નોડલ ડિસ્ટ્રિક્ટ સંસદના સભ્યો દ્વારા ભલામણ કરાયેલા કામોના અમલીકરણ માટે અને અમલમાં મૂકાયેલા કામોની વિગતો અને યોજના હેઠળ ખર્ચવામાં આવેલી રકમ માટે જવાબદાર છે.

■ કામ કરવાની પદ્ધતિ:

- સાંસદ મતવિસ્તાર દીઠ ઉલ્લેખિત વાર્ષિક MPLADS રકમ રૂ. 5 કરોડ છે, જે પ્રત્યેક રૂ. 2.5 કરોડના બે હપ્તામાં બહાર પાડવામાં આવે છે. MPLADS હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ ફાઇનાન્સ Non-Lapsable છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- લોકસભાના સાંસદોએ તેમના લોકસભા મતવિસ્તારમાં જિલ્લા સત્તાના પ્રોજેક્ટની ભલામણ કરવાની હોય છે, જ્યારે રાજ્યસભાના સાંસદોએ તે રાજ્યમાં ખર્ચ કરવાની હોય છે જેણે તેમને ગૃહમાં ચૂંટ્યા છે.
- રાજ્યસભા અને લોકસભા બંનેના નામાંકિત સભ્યો દેશમાં ગમે ત્યાં કામોની ભલામણ કરી શકે છે.
- **યોજનાના પુનઃપ્રારંભનું મહત્વ:**
- આ સ્થાનિક સમુદાયોની આકાંક્ષાઓ અને વિકાસલક્ષી જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરશે અને ટકાઉ અસ્કયામતોનું નિર્માણ ફરી શરૂ કરશે, જે MPLADS નો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય છે.
- તે સ્થાનિક અર્થતંત્રને પુનર્જીવિત કરવામાં પણ મદદ કરશે.

MPLADS સંબંધિત મુદ્દાઓ

- **અમલીકરણમાં ક્ષતિ:**
- ભારતના કોમ્પ્ટ્રોલર એન્ડ ઓડિટર જનરલ (CAG) એ નાણાંકીય ગેરવહીવટ અને ખર્ચ કરેલી રકમના કૃત્રિમ ફુગાવા સંબંધિત મુદ્દા ઉઠાવ્યા છે.
- **કોઈ વૈધાનિક પીઠબળ નથી:**
- આ યોજના કોઈપણ વૈધાનિક કાયદા દ્વારા સંચાલિત નથી અને તે તત્કાલીન સરકારની ઇચ્છાઓ અને કલ્પનાઓ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- **દેખરેખ અને નિયમન:**
- યોજના વિકાસ સહભાગિતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી પરંતુ સહભાગિતાના સ્તરને માપવા માટે કોઈ સૂચક ઉપલબ્ધ નથી.
- **સંઘવાદનું ઉલ્લંઘન:**
- MPLADS સ્થાનિક સ્વ-સંચાલિત સંસ્થાઓના અધિકારક્ષેત્ર પર અતિક્રમણ કરે છે અને આમ બંધારણના ભાગ IX અને IX-Aનું ઉલ્લંઘન કરે છે.
- સત્તાના વિભાજનના સિદ્ધાંત સાથે વિરોધાભાસ: સાંસદો વહીવટી કાર્યોમાં સામેલ થઈ રહ્યા છે.

SBI ફાઇનાન્સિયલ ઇન્ક્લુઝન મેટ્રિક્સ રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો

- સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (SBI) એ તેનો ફાઇનાન્સિયલ ઇન્ક્લુઝન મેટ્રિક્સ રિપોર્ટ જાહેર કર્યો છે. SBI ગ્રુપના ચીફ ઇકોનોમિક એડવાઈઝર સૌમ્ય કાંતિ ઘોષે તેને તૈયાર કર્યું છે.

રિપોર્ટના મુખ્ય તારણો

- આ અહેવાલ જણાવે છે કે નાણાકીય સમાવેશની નીતિઓ (financial inclusion policies) આર્થિક વૃદ્ધિ પર અનેક ગણી અસર (multiplier effect) કરે છે, આવકની અસમાનતા અને ગરીબી ઘટાડે છે. તે નાણાકીય સ્થિરતા માટે પણ અનુકૂળ છે.
- ભારતમાં પ્રતિ 100,000 પુખ્ત વ્યક્તિઓ પર બેંક શાખાઓની સંખ્યા 2015માં 13.6 થી વધીને 2020માં 14.7 થઈ ગઈ છે. આ વૃદ્ધિ પ્રધાનમંત્રી જન-ધન યોજના, ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વગેરેનું પરિણામ હતું.
- આ સંખ્યા જર્મની, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકા કરતા વધુ છે.
- 2015માં 183 થી 2019માં 1,000 પુખ્તો દીઠ ઇન્ટરનેટ બેંકિંગ વ્યવહારો વધીને 13,615 થયા છે.
- જે રાજ્યોમાં વધુ PMJDY ખાતાઓ ખોલવામાં આવ્યા હતા ત્યાં દારૂ અને તમાકુ ઉત્પાદનો જેવા માદક દ્રવ્યોના વપરાશમાં નોંધપાત્ર અને આર્થિક રીતે અર્થપૂર્ણ ઘટાડો દર્શાવે છે.
- ભારતમાં બેંકિંગ સંવાદતાતા મોડલને ઓછી કિંમતે બેંકિંગ સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે સક્ષમ કરવામાં આવ્યું છે. આમ, બેંકિંગ સંવાદતાતા મોડલ નાણાકીય સમાવેશને પ્રોત્સાહન આપવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

પ્રધાનમંત્રી જન-ધન યોજના (PMJDY)

- PMJDY એ નાણાકીય સમાવેશ માટેનું રાષ્ટ્રીય મિશન છે. તે 28 ઓગસ્ટ, 2014ના રોજ બેંકિંગ અથવા બચત અને ડિપોઝિટ એકાઉન્ટ્સ, ક્રેડિટ, વીમો, રેમિટન્સ અને પેન્શન જેવી નાણાકીય સેવાઓને સસ્તું રીતે સુનિશ્ચિત કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

LEADS રિપોર્ટ 2021

- તાજેતરમાં વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે લોજિસ્ટિક્સ એક્રોસ ડિફરન્ટ સ્ટેટ્સ (LEADS) રિપોર્ટ (ઇન્ડેક્સ) 2021 બહાર પાડ્યું છે.

Back to basics : પરિચય

- LEADS રિપોર્ટનો ઉદ્દેશ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો (UT)ની લોજિસ્ટિક્સ કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરવાનો અને એવા ક્ષેત્રોની ઓળખ કરવાનો છે જ્યાં તેઓ લોજિસ્ટિક્સ કામગીરીમાં સુધારો કરી શકે.
- તેને 2018માં લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.
- રાજ્યોને માર્ગ, રેલ અને વેરહાઉસિંગ જેવા મુખ્ય માળખાગત સુવિધાઓની ગુણવત્તા અને ક્ષમતા તેમજ કાર્ગોની સલામતી, ટર્મિનલ સેવાઓની ઝડપ અને નિયમનકારી મંજૂરી સહિત લોજિસ્ટિક્સની કામગીરીમાં સરળતાના આધારે સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

- આ અહેવાલનું માળખું ત્રણ પરિમાણો સાથે કરવામાં આવ્યું છે જે લોજિસ્ટિક્સ સુવિધાને સામૂહિક રીતે અસર કરે છે - ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, સેવાઓ અને કામગીરીઓ અને નિયમનકારી ઈકોસિસ્ટમ્સ જે 17 પરિમાણોમાં વર્ગીકૃત છે.

આવશ્યકતા

- વિકસિત દેશોના 7-8 ટકાની તુલનામાં ભારતનો લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)નો 13-14 ટકા છે.
- સરકારનું લક્ષ્ય આગામી 5 વર્ષમાં લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં 5 ટકાનો ઘટાડો કરવાનો છે.
- ભારતમાં અંદાજિત લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ હાલમાં 14 ટકાની આસપાસ છે, જે વૈશ્વિક સ્તરે 8-10 ટકાથી નોંધપાત્ર રીતે વધારે છે.
- વ્યવસાયો તેમજ નાગરિકોમાં સરળ અને સશક્તિકરણ લાવવા માટે કાર્યક્ષમ લોજિસ્ટિક્સ મહત્વપૂર્ણ હતું.
- લોજિસ્ટિક્સ બીજી લહેર દરમિયાન દેશભરમાં પ્રવાહી તબીબી ઓક્સિજન સહિત આવશ્યક પુરવઠો પૂરો પાડીને કોવિડ-19 સામેની અમારી લડતમાં ઘણું યોગદાન આપ્યું હતું.

રાજ્યોનું રેન્કિંગ

■ ટોચનું પ્રદર્શનકર્તા:

- ગુજરાત, હરિયાણા અને પંજાબ અનુક્રમે LEADS 2021 ઈન્ડેક્સમાં ટોચના પર્ફોમર્સ તરીકે ઉભરી આવ્યા છે.
- આ સતત ત્રીજું વર્ષ છે કે ગુજરાત રેન્કિંગમાં ટોચ પર છે.
- કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં દિલ્લી ટોચ પર છે.
- પૂર્વોત્તર રાજ્યો અને હિમાલયના પ્રદેશો:
- જમ્મુ-કાશ્મીર ટોચ પર છે, ત્યારબાદ સિક્કિમ અને મેઘાલય છે.

સૂચનો

- રાજ્યોએ રાજ્ય સ્તરની લોજિસ્ટિક્સ નીતિ અને લોજિસ્ટિક્સ માસ્ટર પ્લાન, લોજિસ્ટિક્સ માટે સિંગલ-વિન્ડો ક્લિયરન્સ સિસ્ટમનો ઉપયોગ, ફરિયાદ નિવારણ વ્યવસ્થાની સ્થાપના અને રાજ્ય કૌશલ્ય માળખા મારફતે લોજિસ્ટિક્સમાં કુશળતા ને સક્ષમ કરવી જોઈએ.

સંબંધિત પહેલ

- પ્રધાનમંત્રી ગતિશીલતા માસ્ટર પ્લાન
- સમર્પિત ફ્રેઈટ કોરિડોર (DFC)
- સાગરમાલા
- ભારતમાલા પ્રોજેક્ટ
- RFID, ફાસ્ટેગ સાથે ઇ-વે બિલ ઈન્ટિગ્રેશન

શ્વસન તંત્ર પર પરાળ સળગાવવાની અસર

- પંજાબમાં તાજેતરમાં હાથ ધરવામાં આવેલા એક અભ્યાસ મુજબ, પરાળ સળગાવવાથી થતા પ્રદૂષણની સ્થાનિક સ્તરે ફેફસાની કામગીરી પર ઘણી અસર પડી છે અને તે ગ્રામીણ પંજાબની મહિલાઓ માટે ખાસ હાનિકારક સાબિત થયું છે.
- આ અભ્યાસ મુખ્યત્વે બે તબક્કામાં હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો: પ્રથમ ઓક્ટોબર 2018માં અને બીજો માર્ચ-એપ્રિલ 2019માં.

ઉચ્ચ PM2.5 સ્તર

- બે તબક્કાઓ વચ્ચે 'PM2.5' (પાર્ટિક્યુલેટ મેટર-2.5)ની સાંદ્રતા 100 ગ્રામ/ક્યુબિક મીટરથી વધીને 250 ગ્રામ/ક્યુબિક મીટર અથવા બમણાથી વધુ થઈ ગઈ છે.
- PM2.5 એવા કણોનો ઉલ્લેખ કરે છે જેમનો વ્યાસ 2.5 માઈક્રોમીટર (માનવ વાળ કરતા 100 ગણો પાતળો) કરતા ઓછો હોય છે.
- આ શ્વસન સમસ્યાઓ તરફ દોરી શકે છે અને દૃશ્યતા પણ ઘટાડી શકે છે. તે અંતઃસ્ત્રાવી વિક્ષેપક છે, જે ઈન્સ્યુલિન સ્ટ્રાવ અને ઈન્સ્યુલિન સંવેદનશીલતાને અસર કરી શકે છે, આમ ડાયાબિટીસમાં ફાળો આપે છે.
- અભ્યાસ દરમિયાન તેનું સ્તર વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા દ્વારા નિર્ધારિત હવાની ગુણવત્તાના ધોરણો કરતાં લગભગ 10-15 ગણું વધારે હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, જોકે સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા (CPCB) દ્વારા પરવાનગી આપવામાં આવેલા ધોરણો કોણ ધોરણો કરતા વધારે છે.

■ વિશ્વ સ્વાસ્થ્ય સંગઠન:

- PM2.5ની વાર્ષિક સરેરાશ સાંદ્રતા 5 માઈક્રોગ્રામ પ્રતિ ક્યુબિક મીટરથી વધુ ન હોવી જોઈએ, જ્યારે 24 કલાકનું સરેરાશ એક્સપોઝર 15 માઈક્રોગ્રામ પ્રતિ ક્યુબિક મીટરથી વધુ ન હોવું જોઈએ.

■ સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ:

- PM2.5ની વાર્ષિક સરેરાશ સાંદ્રતા 40 માઈક્રોગ્રામ પ્રતિ ક્યુબિક મીટરથી વધુ ન હોવી જોઈએ, જ્યારે 24 કલાકનો સરેરાશ એક્સપોઝર 60 માઈક્રોગ્રામ પ્રતિ ક્યુબિક મીટરથી વધુ ન હોવો જોઈએ.

■ પ્રભાવ:

- તમામ વય જૂથો (10-60 વર્ષ)એ મોટાભાગના લક્ષણોમાં બેથી ત્રણ ગણો વધારો જોયો હતો, જેમાં શ્વાસ લેવામાં તકલીફ, ત્વચાપર ફોલ્લીઓ, આંખોમાં ખંજવાળ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

- વૃદ્ધ વસ્તી (>40-60) દ્વારા સૌથી વધુ શ્વાસની ફરિયાદો નોંધવામાં આવી હતી.
- PM2.5 ની સાંદ્રતામાં વધારા સાથે ફેફસાની કામગીરીમાં ઘટાડો નોંધાયો છે.
- પુરુષોમાં ફેફસાની કાર્યક્ષમતામાં 10-14 ટકાનો ઘટાડો થયો હતો અને તમામ વય જૂથોની મહિલાઓમાં લગભગ 15-18 ટકાનો ઘટાડો જોવાયો હતો.

Back to basics : પરાળ સળગાવવું

■ પરિચય:

- પરાળ સળગાવવું, આગળના પાકને રોપવા માટે પાકના અવશેષોને આગ લગાડવાની ક્રિયા છે.
- આ જ રીતે હરિયાણા અને પંજાબના ખેડૂતો દ્વારા શિયાળાનો પાક (રવિ પાક) ટૂંકા અંતરે રોપવામાં આવે છે અને શિયાળાના ટૂંકા ગાળાને કારણે પાકની વાવણીમાં વિલંબ થાય તો તેમને ઘણું નુકસાન થઈ શકે છે, તેથી પરાળ સળગાવવું એ પરાળની સમસ્યા હલ કરવાનો સૌથી સસ્તો અને ઝડપી માર્ગ છે.
- પરાળ સળગાવવાની પ્રક્રિયા ઓક્ટોબરની આસપાસ શરૂ થાય છે અને નવેમ્બરમાં તેની ટોચ પર પહોંચે છે, જે દક્ષિણ પશ્ચિમ ચોમાસાના પુનરાગમનનો સમય પણ છે.

પરાળ સળગાવવાની અસર

■ પ્રદૂષણ:

- ખુલ્લામાં પરાળ સળગાવવાથી વાતાવરણમાં મોટા પ્રમાણમાં ઝેરી પ્રદૂષકો ઉત્સર્જિત થાય છે, જેમાં મિથેન (CH₄), કાર્બન મોનોક્સાઇડ (CO), વોલેટાઇલ ઓર્ગેનિક કમ્પાઉન્ડ્સ (VOC) અને કાર્સિનોજેનિક પોલિસાયક્લિક એરોમેટિક હાઇડ્રોકાર્બન જેવા હાનિકારક વાયુઓનો સમાવેશ થાય છે.
- વાતાવરણમાં મુક્ત થયા પછી, આ પ્રદૂષકો વાતાવરણમાં ફેલાય છે, શારીરિક અને રાસાયણિક ફેરફારો માંથી પસાર થઈ શકે છે અને આખરે ધુમ્મસની જાડી ચાદર બનાવીને માનવ સ્વાસ્થ્ય પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

■ જમીનની પ્રજનન ક્ષમતા:

- જમીન પર ભૂસો બાળવાથી જમીનના પોષક તત્વોનો નાશ થાય છે, જેનાથી તે ઓછું ખાતર બને છે.

■ ઉત્પન્ન થયેલ ગરમી:

- પરાળના બળવાથી ઉત્પન્ન થતી ગરમી જમીનમાં પ્રવેશે છે, જેના કારણે ભેજ અને ઉપયોગી સૂક્ષ્મજીવોને નુકસાન થાય છે.

■ સ્ટ્રોલ બર્નિંગ વિકલ્પો:

- સ્ટ્રોલનું સ્વ-સ્થાન (In-Situ) સંચાલન: શૂન્ય-ટિલર મશીનો અને બાયો-ઘટકોનો ઉપયોગ કરીને પાકના અવશેષોનું સંચાલન.

- એ જ રીતે બાહ્ય સ્થળો (Ex-Situ) વ્યવસ્થાપન: જેમ કે ચોખાના સ્ટ્રોનો પશુઆહાર તરીકે ઉપયોગ કરવો.
- તકનીકીનો ઉપયોગ - ઉદાહરણ તરીકે ટર્બો હેપ્પી સીડર (Turbo Happy Seeder-THS) મશીન, જે મૂળથી પરાળને ઉખાડી દે છે અને સ્વચ્છ વિસ્તારમાં બીજ પણ વાવી શકે છે. ત્યારબાદ પરાળનો ઉપયોગ ખેતર માટે ભીના ઘાસ તરીકે કરી શકાય છે.
- પાકની પેટર્ન બદલવી: આ એક ઊંડો અને વધુ મૂળભૂત ઉકેલ છે.
- બાયો એન્ઝાઇમ-પુસા: Indian Agriculture Research Institute એ બાયો એન્ઝાઇમ-પુસા (bio enzyme-PUSA)ના રૂપમાં પરિવર્તનકારી ઉકેલ શોધી કાઢ્યો છે.
- તે આગામી પાક ચક્ર માટે ખાતરની કિંમતમાં ઘટાડો કરીને કાર્બનિક કાર્બન અને જમીનના સ્વાસ્થ્યમાં વધારો કરે છે.

અન્ય ક્રિયા યોજના

- પંજાબ સરકાર, નેશનલ કેપિટલ રિજન (NCR) રાજ્યો અને NCT ઓફ દિલ્હી (GNCTD)એ એર ક્વોલિટી મેનેજમેન્ટ કમિશન દ્વારા પરાળ સળગાવવાની સમસ્યાને પહોંચી વળવા માટે નિર્ધારિત માળખાના આધારે દેખરેખ માટે વિસ્તૃત કાર્ય યોજના તૈયાર કરી છે.

આગળનો રસ્તો

- ભારતીય સામાજિક-આર્થિક પરિસ્થિતિઓની દ્રષ્ટિએ પરાળ સળગાવવાને રોકવા માટે દંડ લાદવો એ વધુ સારો વિકલ્પ નથી. આપણે વૈકલ્પિક ઉકેલો જોવાની જરૂર છે.
- સરકાર મશીનોનું વિતરણ કરી રહી હોવા છતાં, દરેક વ્યક્તિ સ્વ-સ્થાનિક વ્યવસ્થાપન માટે મશીનો મેળવી શકતી નથી. સરકારે બધા માટે તેમની ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ.
- એ જ રીતે બાહ્ય સારવાર વ્યવસ્થાપન (Ex-Situ)માં કેટલીક કંપનીઓએ તેમના ઉપયોગ માટે પરાળ એકત્રિત કરવાનું શરૂ કર્યું છે, પરંતુ આ અભિગમને વધુ પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂર છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) શ્વસન તંત્ર પર પરાળ સળગાવવાની અસર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ભારતીય સામાજિક-આર્થિક પરિસ્થિતિઓની દ્રષ્ટિએ પરાળ સળગાવવાને રોકવા માટે દંડ લાદવો એ વધુ સારો વિકલ્પ નથી. આપણે વૈકલ્પિક ઉકેલો જોવાની જરૂર છે.
 - પાકની પેટર્ન બદલવી: આ એક ઊંડો અને વધુ મૂળભૂત ઉકેલ છે.
 - પરાળના બળવાથી ઉત્પન્ન થતી ગરમી જમીનમાં પ્રવેશે છે, જેના કારણે ભેજ અને ઉપયોગી સૂક્ષ્મજીવોને નુકસાન થાય છે.
 - Indian Agriculture Research Institute એ બાયો એન્ઝાઇમ-પુસા (bio enzyme-PUSA)ના રૂપમાં પરિવર્તનકારી ઉકેલ શોધી કાઢ્યો છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
- 2) LEADS રિપોર્ટ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ગુજરાત, હરિયાણા અને પંજાબ અનુક્રમે LEADS 2021 ઈન્ડેક્સમાં ટોચના પર્ફોર્મર્સ તરીકે ઉભરી આવ્યા છે.
 - આ સતત ત્રીજું વર્ષ છે કે ગુજરાત રેન્કિંગમાં ટોચ પર છે.
 - ભારતમાં અંદાજિત લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ હાલમાં 14 ટકાની આસપાસ છે, જે વૈશ્વિક સ્તરે 8-10 ટકાથી નોંધપાત્ર રીતે વધારે છે.
 - જમ્મુ-કાશ્મીર ટોચ પર છે, ત્યારબાદ સિક્કિમ અને મેઘાલય છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
- 3) SBI ફાઇનાન્શિયલ ઇન્ક્લુઝન મેટ્રિક્સ રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- નાણાકીય સમાવેશની નીતિઓ (financial inclusion policies) આર્થિક વૃદ્ધિ પર અનેક ગણી અસર (multiplier effect) કરે છે.
 - ભારતમાં પ્રતિ 100,000 પુખ્ત વ્યક્તિઓ પર બેંક શાખાઓની સંખ્યા 2015માં 13.6 થી વધીને 2020માં 14.7 થઈ ગઈ છે.
 - આ વૃદ્ધિ પ્રધાનમંત્રી જન-ધન યોજના, ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વગેરેનું પરિણામ હતું.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 4) સંસદ સ્થાનિક વિસ્તાર વિકાસ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- આ યોજના 15મા નાણાપંચની મુદતની સમાપ્તિ સાથે સમાપ્ત થશે.
 - આ યોજના બે નાણાકીય વર્ષ (2020-21 અને 2021-22) માટે સ્થગિત કરવામાં આવી હતી.
 - આ કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના (Central Sector Scheme) છે જેની જાહેરાત ડિસેમ્બર 1993માં કરવામાં આવી હતી.
 - MPLADSની પ્રક્રિયા સંસદના સભ્યો નોડલ ડિસ્ટ્રિક્ટ ઓથોરિટીને કામોની ભલામણ સાથે શરૂ થાય છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
- 5) ચારધામ પરિયોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- આ પરિયોજના 55,000 વૃક્ષો સાથે લગભગ 690 હેક્ટર જંગલનો નાશ કરી શકે છે અને અંદાજિત 20 મિલિયન ક્યુબિક મીટર જમીનને અસર કરી શકે છે.
 - રસ્તાઓના વિસ્તરણમાં વૃક્ષોનું નિર્દયતાથી કાપવું અથવા વનસ્પતિને જડમૂળથી ઉખડી જવું એ જૈવવિવિધતા અને પ્રાદેશિક ઇકોલોજી માટે જોખમી સાબિત થઈ શકે છે.
 - આ પ્રોજેક્ટ કૈલાશ માનસરોવર યાત્રા રૂટ (નેશનલ હાઈવે-125)ના તીર્થસ્થળો અને ટનકપુર-પિથોરાગઢ વિભાગને જોડતા લગભગ 900 કિમીના હાઈવેને પહોળો કરશે.
 - રસ્તાના નિર્માણ દરમિયાન અંધાધૂંધ વિસ્ફોટો માટી અને ખડકોમાં તિરાડો તરફ દોરી જાય છે જે ભવિષ્યમાં અચાનક પૂરની શક્યતાઓ વધારી શકે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
- 6) પોષણ સ્માર્ટ વિલેજ પ્રોગ્રામ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ઝુંબેશનો ઉદ્દેશ સ્ટેટિંગ, કુપોષણ, એનિમિયા (નાના બાળકો, સ્ત્રીઓ અને કિશોરીઓમાં) અને ઓછા જન્મના વજનમાં અનુક્રમે વાર્ષિક 2%, 2%, 3% અને 2% ઘટાડવાનો છે.
 - અસ્વસ્થતાનો સામનો કરવા માટે દાયકાઓનાં રોકાણો છતાં, ભારતનો બાળ કુપોષણ દર હજુ પણ વિશ્વના સૌથી જોખમી દેશોમાંનો એક છે.
 - ભારતના કુલ રોગોના બોજના 15% માટે બાળક અને માતાનું કુપોષણ જવાબદાર છે.
 - બાળકોના કુપોષણને કારણે ભારત તેના ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)ના 4% અને તેની ઉત્પાદકતાના 8% સુધી ગુમાવે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

7) નેશનલ અચીવમેન્ટ સર્વે (NAS) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NAS એ વિદ્યાર્થીઓના શિક્ષણનું મોટા પાયાનું સર્વેક્ષણ છે.
2. તે શાળા શિક્ષણની અસરકારકતા પર સિસ્ટમ સ્ટરનું પ્રતિબિંબ પ્રદાન કરે છે.
3. NAS શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

8) આયુષ્માન ભારત-ડિજિટલ મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ મિશનનો અમલ સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય હેઠળ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (National Health Authority-NHA) દ્વારા કરવામાં આવશે.
2. આ મિશન હેઠળ દરેક નાગરિકને હેલ્થ આઈડી આપવામાં આવશે.
3. સેન્ડબોક્સ મિશન હેઠળ કેટ કરવામાં આવશે. તે ટેકનોલોજી અને પ્રોડક્ટ ટેસ્ટિંગ માટે માળખા તરીકે કામ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

9) ઈ-અમૃત પોર્ટલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઈ-અમૃત પોર્ટલ ઈલેક્ટ્રિક વાહનો પર જાગરૂકતા લાવવાની સરકારની પહેલને વેગ આપશે.
2. ઈ-અમૃત પોર્ટલનો ઉદ્દેશ ઈલેક્ટ્રિક વાહન વપરાશકારો અથવા ઈલેક્ટ્રિક વાહન અપનાવનારાઓને મદદ કરવાનો છે.
3. આ વેબ પોર્ટલને PC, મોબાઈલ ફોન, સ્ક્રીન રીડર્સ અને ટેબ્લેટ જેવા વિવિધ ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરીને એક્સેસ કરી શકાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

10) MPLAD યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય કેબિનેટ આર્થિક સુધારાને ટાંકીને 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ Members of Parliament Local Area Development Scheme-MPLAD સ્કીમને પુનઃસ્થાપિત કરી.
2. આ યોજના એપ્રિલ, 2020માં સ્થગિત કરવામાં આવી હતી અને તેના ભંડોળને ભારતના સંકલિત ભંડોળ (Consolidated fund of India) માં સમાવવામાં આવ્યું હતું.
3. તે બે નાણાકીય વર્ષ એટલે કે 2020-21 અને 2021-22 માટે સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

GPSC 1/2, PI, PSU/CONSTABLE, S.T.L, Dy.SO, નાગરિક માનવતંત્રી, ગ્રામીણ સેવાકર્તા, તલાશી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

ગુજરાત તથા ભારત સરકારની યોજના

પ્રિલિમ તથા મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

જાહેર વહીવટ, પંચાયતી રાજ અને વિજ્ઞાન & ટેકનોલોજી સાથે સંલગ્ન યોજનાઓ સમાવિષ્ટ

મહત્વના વેબ પોર્ટલ અને મોબાઈલ એપ યાદ રાખવા **QUICK TABLE**

મંત્રાલયો મુજબ યોજનાઓનું વર્ગીકરણ

સરકારના દરેક શ્રેણીની યોજનાઓનું **360°** કવરેજ

હાઈસ્ક્રીર કરવા માટે **FACTS & DATA**નું વિભાગવાર સંકલન

દરેક યોજનાની ટેગલાઈન, લોગો, તારીખ, સ્થળ અને લાભાર્થી સાથેની વિસ્તૃત અને વિવરણાત્મક માહિતી

400 નો વધુ મહત્વની યોજનાઓ

અગાઉની પરીક્ષામાં પૂછાયેલી યોજનાનું સંકલન

Source
Authorised Data From

Government Ministries
Press Information Bureau
www.india.gov.in (National Portal of India)
Government Declarations

સંપાદક
મૌલિક ગોધિયા

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

થેમ્સ નદીમાં શાર્ક અને દરિયાઈ ઘોડા જોવા મળ્યા

- તાજેતરમાં લંડનની પ્રખ્યાત થેમ્સ નદીના આરોગ્ય તપાસ દરમિયાન જાણવા મળ્યું કે હવે અહીં દરિયાઈ ઘોડા, સીલ, ઈલ અને શાર્ક જોવા મળે છે.
- Zoological Society of London-ZSL દ્વારા આ સર્વે કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ સમાચાર નોંધપાત્ર છે, કારણ કે 1957માં થેમ્સ નદીને ‘જૈવિક રીતે મૃત’ જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- સર્વેમાં જાણવા મળ્યું છે કે 346-કિમી-લાંબી નદીમાં ત્રણ પ્રકારની શાર્ક છે: સ્ટેરી સ્મૂથ-હાઉન્ડ, ટોપ અને સ્પુરડોગ.
- તેમાં માછલીઓ અને વન્યજીવોની 115 પ્રજાતિઓ પણ જોવા મળી હતી.

Back to basics : Greater Thames Shark

Project

- ઝૂઓલોજિકલ સોસાયટી ઓફ લંડન (ZSL) દ્વારા 2020માં બહારના નદીમુખમાં વસતી લુપ્તપ્રાય શાર્ક પ્રજાતિઓ પર ડેટા એકત્રિત કરવા માટે ગ્રેટર થેમ્સ શાર્ક પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

થેમ્સ

- થેમ્સ નદીને કેટલાક ભાગોમાં વૈકલ્પિક રીતે ઈસિસ નદી તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તે લંડન સહિત દક્ષિણ ઈંગ્લેન્ડમાંથી વહેતી નદી છે. તે ઈંગ્લેન્ડની સૌથી લાંબી નદી છે. સેવર્ન નદી પછી તે યુનાઇટેડ કિંગડમની બીજી સૌથી લાંબી નદી પણ છે.

સૌથી જૂના ખંડીય લેન્ડમાસનો ઉદય

- તાજેતરના અધ્યયનમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે વિશ્વનો પ્રથમ ખંડીય ભૂમિ સમૂહ 2.5 અબજ વર્ષ પહેલાં (‘કોન્ટિનેન્ટલ ડ્રિફ્ટ’ સિદ્ધાંત મુજબ) નહીં, પરંતુ 3.2 અબજ વર્ષ પહેલાં રચાયો હતો.

- આ અભ્યાસ ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા અને યુએસના સંશોધકો દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો.

Back to basics : ‘કોન્ટિનેન્ટલ ડિસ્પ્લેસમેન્ટ’ થિયરી

- ‘ખંડીય વિસ્થાપન’ સિદ્ધાંત મહાસાગરો અને ખંડોના વિતરણ સાથે સંબંધિત છે. તે સૌ પ્રથમ વર્ષ 1912માં જર્મન હવામાનશાસ્ત્રી આલ્ફ્રેડ વેજનર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સિદ્ધાંત મુજબ, તમામ વર્તમાન ખંડો ભૂતકાળમાં એક વિશાળ ભૂમિ સમૂહ- ‘પેન્ગીઆ’ દ્વારા જોડાયેલા હતા અને તેમની આસપાસ એક વિશાળ મહાસાગર- પંથાલાસા અસ્તિત્વમાં હતો.
- લગભગ 200 મિલિયન વર્ષો પહેલા, પેંગિયાએ અનુક્રમે ઉત્તરીય અને દક્ષિણ ઘટકોની રચના કરીને લૌરેશિયા અને ગોંડવાનાલેન્ડ તરીકે ઓળખાતા બે મોટા ખંડીય ભૂમિમાં વિભાજિત થવાનું શરૂ કર્યું.
- આ પછી લારાસિયા અને ગોંડવાનાલેન્ડ વિવિધ નાના ખંડોમાં વિભાજિત થવાનું ચાલુ રાખ્યું, જે આજ સુધી ચાલુ છે.

પરિચય

- આ અભ્યાસ લગભગ 2.5 અબજ વર્ષો પહેલા મહાસાગરો દ્વારા ખંડોની રચના કરવામાં આવી હતી તે વ્યાપકપણે સ્વીકૃત દૃષ્ટિકોણને પડકારવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- આ અભ્યાસ મુજબ, ખંડીય ભૂમિ સમૂહની રચના લગભગ 700 મિલિયન વર્ષો પહેલા એટલે કે લગભગ 3.2 અબજ વર્ષો પહેલા થઈ હતી અને આ સમયગાળા દરમિયાન ઝારખંડના ‘સિંગભૂમ’ પ્રદેશમાં પ્રારંભિક ખંડીય ભૂમિ સમૂહની રચના થઈ શકે છે.
- જો કે, ઓસ્ટ્રેલિયા અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં પ્રારંભિક ખંડીય ભૂમિના ભાગો પણ અસ્તિત્વમાં છે.
- ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય સમાનતાઓએ સિંઘભમ કેટોનને દક્ષિણ આફ્રિકા અને પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલિયાના કેટોન સાથે જોડ્યું છે.

મુખ્ય તારણો

- નદી ચેનલો, ભરતીના મેદાનો અને દરિયાકિનારા:
- વૈજ્ઞાનિકોએ ધાર્યું હતું કે જ્યારે જમીન પ્રથમ વખત બની હતી, ત્યારે તે ‘સિંઘભૂમ’ ના ઉત્તરીય પ્રદેશમાંથી કાંપના ખડકોના સ્વરૂપમાં હતી. વૈજ્ઞાનિકોએ એક ખાસ પ્રકારના કાંપના ખડકો શોધી કાઢ્યા છે, જેને ‘રેતીના પથ્થરો’ (Sandstones) કહેવામાં આવે છે.

- વૈજ્ઞાનિકોએ લીડની સામગ્રીનું વિશ્લેષણ કરીને યુરેનિયમ અને ગૌણ ખનિજોની ઉંમર નક્કી કરી.
- આ ખડકો 3.1 બિલિયન વર્ષ જૂના હતા અને પ્રાચીન નદીઓ, દરિયાકિનારા અને છીછરા સમુદ્રમાં રચાયા હતા.
- આ તમામ જળાશયો માત્ર ત્યારે જ અસ્તિત્વમાં હોઈ શકે જો તે ખંડીય જમીન હોય. આ રીતે એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે સિંઘભૂમ પ્રદેશ 3.1 અબજ વર્ષ પહેલાં સમુદ્ર પર હતો.

■ મુખ્ય જવાબામુખી પ્રવૃત્તિઓ:

- સંશોધકોએ ગ્રેનાઈટનો પણ અભ્યાસ કર્યો જે ‘સિંઘભૂમ’ પ્રદેશના ખંડીય પોપડાને બનાવે છે.
- આ ગ્રેનાઈટ 3.5 થી 3.1 બિલિયન વર્ષ જૂના છે અને તે જંગી જવાબામુખીની પ્રવૃત્તિ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યા હતા અને આ પ્રક્રિયા લાખો વર્ષો સુધી ચાલુ રહી, જ્યાં સુધી ‘મેગ્મા’ એક જાડા ખંડીય પોપડાની રચના કરવા માટે મજબૂત ન થાય ત્યાં સુધી.
- ખંડીય પોપડો આસપાસના દરિયાઈ પોપડાની જાડાઈ અને ઓછી ઘનતાને કારણે ‘ઓવરફ્લો’ (તરવામાં સક્ષમ હોવાની ગુણવત્તા)ને કારણે ઉભરી આવ્યો હતો.

■ સજીવોની ઉત્ક્રાંતિ:

- ખંડોના પ્રારંભિક ઉદભવે પ્રકાશસંશ્લેષણ સજીવોના પ્રસારમાં ફાળો આપ્યો હશે, જેના કારણે વાતાવરણમાં ઓક્સિજનનું સ્તર વધ્યું હશે.
- કેટોનના હવામાનને કારણે પોષક તત્વો વહી ગયા, જે પ્રારંભિક જીવન માટે સમુદ્રમાં ફોસ્ફરસ અને અન્ય બિલ્ડીંગ બ્લોક્સ પૂરા પાડે છે.
- કેટોન એ ખંડનો એક સ્થિર આંતરિક ભાગ છે જે ફક્ત પ્રાચીન સ્ફટિકીય ખડકોથી બનેલો છે.

મહત્વ

- એવા સમયે જ્યારે સમગ્ર વિશ્વમાં આબોહવા પરિવર્તનની ચર્ચા થઈ રહી છે, ત્યારે એ સમજવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે કે આપણું વાતાવરણ, મહાસાગરો અને આબોહવા કેવી રીતે અસ્તિત્વમાં આવ્યા અને તેમણે આપણા ગ્રહને રહેવા યોગ્ય બનાવવામાં કેવી રીતે મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી. ફેરફારો કર્યા.
- આ આપણને પૃથ્વીના આંતરિક ભાગને તેના બાહ્ય ભાગ સાથે જોડવાની મંજૂરી આપશે.
- ત્રણ અન્ય પ્રાચીન ખંડીય વિભાગો - ધારવાડ, બસ્તર અને બુંદેલખંડ - પણ ભારતમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. તેમના વિકાસને સમજવા માટે તેમનો અભ્યાસ મહત્વપૂર્ણ છે.

જમીનની પ્રજાતિઓનું સંરક્ષણ

- તાજેતરમાં, મહારાષ્ટ્રના અહમદનગરના અકોલે તાલુકાના રહેવાસીઓ રાહીબાઈ પોપેરે (Rahibai Popere) ને પદ્મશ્રી પુરસ્કાર મળ્યો હતો જે સીડમદર (Seedmother) તરીકે ઓળખાય છે.
- ગ્રામ્ય સ્તરે સેંકડો લેન્ડરેસીસ (સામાન્ય રીતે ઉગાડવામાં આવતા પાકની જંગલી જાતો) ને સાચવવામાં મદદ કરવા માટે તેણીના કાર્યની માન્યતામાં તેણીને પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
- હાલમાં ખેડૂતો મુખ્યત્વે હાઈબ્રિડ પાકો (Hybrid Crops) ઉગાડે છે.

Back to basics : વર્ણસંકર પાક (Hybrid Crops)

■ પરિચય:

- વર્ણસંકર પાક અથવા સંકર પાક એ બે કે તેથી વધુ છોડના ક્રોસ-પરાગનયન (Cross-Pollinated) દ્વારા ઉત્પાદિત થાય છે જેનો ઉપયોગ ઓફ-સ્પ્રિંગ અથવા હાઈબ્રિડ બનાવવા માટે થાય છે જે દરેક જાતિની શ્રેષ્ઠ લાક્ષણિકતાઓ ધરાવે છે.

■ ઉદાહરણ:

- સમયાંતરે હાઈબ્રિડ ચોખા અને ઘઉંના પસંદગીયુક્ત સંવર્ધનથી વૈજ્ઞાનિકોને ઉચ્ચ ઉપજ અથવા અન્ય ઈચ્છનીય લક્ષણોવાળી જાતો વિકસાવવાની મંજૂરી મળી છે.
- આ જાતો ખેડૂતો ઘણા વર્ષોથી અપનાવી રહ્યા છે.

■ સંબંધિત મુદ્દાઓ:

- કેટલાક દાયકાઓમાં પસંદગી અને સંવર્ધન દ્વારા પાક સુધારણાએ મોટાભાગના પાકોના આનુવંશિક આધારને સંકુચિત કર્યો છે.
- જૈવવિવિધતા પડકારજનક પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવા માટેના લક્ષણો વિકસાવવા માટે પાક માટે કુદરતી પદ્ધતિને મંજૂરી આપે છે.
- જો કે, પાકની પસંદગીમાં મોટા પાયે માનવ હસ્તક્ષેપને કારણે, મોટા ભાગના વ્યાપારી પાકોમાં આ ક્ષમતા હવે અદૃશ્ય થઈ ગઈ છે.

જમીનની જાતો

■ પરિચય:

- ભૂ-પ્રજાતિ (Landraces) સામાન્ય રીતે કુદરતી રીતે બનતા પ્રકારના પાકનો ઉલ્લેખ કરે છે.
- આ વ્યાપારી રીતે ઉગાડવામાં આવતા પાકોથી વિપરીત છે, જે પસંદગીયુક્ત સંવર્ધન (હાઈબ્રિડ) અથવા આનુવંશિક ઈજનેરી દ્વારા અન્ય પ્રજાતિઓ પર ચોક્કસ લક્ષણ વ્યક્ત કરવા માટે વિકસાવવામાં આવે છે.

- જમીનની પ્રજાતિઓની ઉપયોગિતા: આબોહવા પરિવર્તનના જોખમ વચ્ચે, વૈજ્ઞાનિકો અને નીતિ ઘડવૈયાઓ અજૈવિક અને જૈવિક બંને પ્રકારના જોખમોનો સામનો કરી શકે તેવી જાતો વિકસાવવા માટે પડકારનો સામનો કરી રહ્યા છે.

■ સમૃદ્ધ જમીન પૂલ:

- કુદરતી રીતે બનતી જમીનની પ્રજાતિઓમાં હજુ પણ એક વિશાળ પૂલ અથવા વણઉપયોગી આનુવંશિક લક્ષણોનું સંયોજન છે, જે આ સાથે સંકળાયેલી સમસ્યાઓનું સમાધાન પ્રદાન કરી શકે છે.
- જમીન પૂલ જેટલો પહોળો હોય છે, તેટલી જ વધુ સંભાવના હોય છે કે એક પ્રજાતિ એક લક્ષણ વિકસાવે છે જે ભારે આબોહવાની ઘટનાઓથી રક્ષણ પૂરું પાડવામાં મદદ કરી શકે છે.

■ યોગ્ય પ્રક્રિયા દ્વારા ઉચ્ચ ઉપજ:

- તે એક સામાન્ય ગેરસમજ છે કે હાઈબ્રિડની તુલનામાં લેન્ડરેસીસની ઉપજ ઓછી હોય છે. જો કે, યોગ્ય ખેતી પદ્ધતિઓ દ્વારા, લેન્ડરેસ પાકો ઓછા ખર્ચે સારી ઉપજ આપી શકે છે.

■ ઉચ્ચ પોષક ગુણધર્મો:

- ઘણા લેન્ડરેસીસ વ્યાપારી રીતે ઉગાડવામાં આવતી જાતો કરતાં પોષક તત્વોમાં વધુ સમૃદ્ધ છે.

■ લેન્ડરેસના ઉદાહરણો:

- કાલભાત (Kalbhat) એ સુગંધિત ચોખાના અનોખા લેન્ડરેસમાંનું એક છે.
- છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં, સંકર જાતોનો ઉપયોગ વધવા લાગ્યો હોવાથી આ જાત ખેડૂતોના ખેતરોમાંથી લગભગ લુપ્ત થઈ ગઈ હતી.
- તે લોકપ્રિય રીતે ઉગાડવામાં આવતા ચોખા કરતાં વધુ સારી આબોહવા-અનુકૂળિત પ્રજાતિ છે અને પૂર અથવા દુષ્કાળની સ્થિતિને વધુ સારી રીતે ટકી શકે છે.

આગળનો રસ્તો

■ જમીન-જાતિના સંરક્ષણની જરૂરિયાત:

- હાલમાં ગ્રામ્ય અને આદિવાસી વિસ્તારોમાં માત્ર થોડી જ જમીન-જાતિઓ જીવંત છે, પરંતુ યોગ્ય સંરક્ષણના અભાવે તે પણ લુપ્ત થઈ રહી છે.
- તેઓ કેવી રીતે ઉગાડવા જોઈએ અથવા બીજને કેવી રીતે સાચવવા તે અંગેનું પરંપરાગત જ્ઞાન પણ લુપ્ત થઈ રહ્યું છે.

■ કોમ્યુનિટી લીડરશીપ પ્રોગ્રામ્સ:

- BAIF સમુદાયની આગેવાની હેઠળનો કાર્યક્રમ અન્ય રાજ્યોમાં અનુકરણ કરવા યોગ્ય છે.

- BAIF ડેવલપમેન્ટ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન એ મહારાષ્ટ્રમાં પુણે નજીક ઉર્લી કંચન સ્થિત એક સખાવતી સંસ્થા છે, જે કૃષિના વિકાસમાં રોકાયેલી છે. તેનો ઉદ્દેશ ઉપલબ્ધ જર્મપ્લાઝમને ઓળખવાનો અને સમુદાયની ભાગીદારી દ્વારા બીજ બેંક બનાવવાનો છે.

■ જમીનની પ્રજાતિઓના ક્ષેત્રમાં સંશોધન:

- જમીનની પ્રજાતિઓના જર્મપ્લાઝમ (Germplasms) વિશે ઘણું સમજવાનું બાકી છે.
- તે સમજવું જરૂરી છે કે આ જમીનની પ્રજાતિઓ આબોહવા-સ્થિતિસ્થાપક કૃષિ (Climate-Resilient Agriculture) માં કેવી રીતે યોગદાન આપી શકે છે, પોષક પ્રોફાઇલ પણ ખામીઓ સામે લડવામાં અસરકારક સાબિત થઈ શકે છે.

જળવાયું પરિવર્તન પ્રદર્શન સૂચકાંક બહાર પાડવામાં આવ્યો

- જર્મન-વોય, Climate Action Network (CAN) અને New Climate Instituteના સહયોગથી, 10 નવેમ્બરના રોજ “Climate Change Performance Index 2022” પ્રકાશિત કરે છે.
- આ અહેવાલ COP26 વતી યુનાઈટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (UNFCCC) ને બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- CCPI 2022 એ શોધી કાઢ્યું હતું કે મુખ્ય ઉત્સર્જન કરતી અર્થવ્યવસ્થાઓ, જેમણે તેમના શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જન પ્રકાશન લક્ષ્યોની જાહેરાત કરી હતી, 2021માં આબોહવા પરિવર્તન પ્રદર્શનમાં ખરાબ પ્રદર્શન કર્યું હતું.

■ ભારતનો ક્રમ:

- આ ઈન્ડેક્સમાં ભારતે તેનું 10મું સ્થાન જાળવી રાખ્યું છે.
- G20માં ભારત ટોચના પ્રદર્શન કરનારા દેશોમાં રહ્યું.

■ વિશ્વ દૃશ્ય:

- આ રિપોર્ટ અનુસાર, અમેરિકા ખૂબ જ નીચા રેટિંગવાળા 66 દેશોમાં 55મા ક્રમે છે.
- 2020ના રેન્કિંગમાં ચીન ચાર સ્થાન નીચે આવી ગયું છે. 37 મા ક્રમે છે.
- EU 22મા ક્રમે છે, જે 2020 રેન્કિંગથી છ સ્થાન નીચે છે. તેને ‘મધ્યમ’ રેટિંગ આપવામાં આવ્યું છે.
- યુકે સાતમા સ્થાને છે.
- ડેનમાર્ક 76.92 ટકા પોઈન્ટ સાથે યાદીમાં ટોચ પર છે.

- ડેનમાર્ક પછી સ્વીડન અને નોર્વે આવે છે.

ક્લાઇમેટ ચેન્જ પફોર્મન્સ ઇન્ડેક્સ (CCPI) શું છે?

- CCPI એ એક સ્વતંત્ર દેખરેખ સાધન છે, જે પેરિસ કરારના અમલીકરણના તબક્કા પર માહિતી પ્રદાન કરવામાં અગ્રણી ભૂમિકા ભજવે છે. તેણે 2005થી દેશોની આબોહવા સંરક્ષણ કામગીરીનું વિશ્લેષણ પ્રદાન કર્યું છે. ઇન્ડેક્સ 60 દેશો અને યુરોપિયન યુનિયનનું મૂલ્યાંકન કરે છે, જે વૈશ્વિક ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનના આશરે 90% પેદા કરે છે. તે 14 સૂચકાંકો સાથે ચાર શ્રેણીઓમાં દેશોનું વિશ્લેષણ કરે છે:
- ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન (કુલ સ્કોરના 40 ટકા)
- રિન્યુએબલ એનર્જી (20%)
- ઉર્જાનો ઉપયોગ (20 ટકા)
- આબોહવા નીતિ (20 ટકા)

ઇજિપ્ત આવતા વર્ષે COP27 ક્લાઇમેટ સમિટનું આયોજન કરશે

- ગ્લાસગોમાં COP26 કોન્ફરન્સ દરમિયાન, એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે ઇજિપ્ત 2022માં COP27 સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ક્લાઇમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સનું આયોજન કરશે.
- ઇજિપ્તના રાષ્ટ્રપતિ અબ્દેલ ફત્હ અલ-સીસીએ સપ્ટેમ્બરમાં આફ્રિકન ખંડ વતી COP27ની યજમાનીમાં ઇજિપ્તની રુચિ દર્શાવ્યા બાદ આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.
- આ ઉપરાંત, વર્ષ 2023માં COP28 ઇન્ટરનેશનલ ક્લાઇમેટ કોન્ફરન્સની યજમાની કરવા માટે સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE)ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : યુનાઇટેડ નેશન્સ ક્લાઇમેટ ચેન્જ

કોન્ફરન્સ

- યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (UNFCCC) પર 1992માં પર્યાવરણ અને વિકાસ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પરિષદમાં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- પર્યાવરણ અને વિકાસ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્રની પરિષદને રિયો સમિટ, રિયો સમિટ અથવા પૃથ્વી સમિટ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આબોહવા પરિવર્તન, જૈવવિવિધતા અને જમીન પરની ત્રણેય રિયો પરિષદોની COPsનું આયોજન કરનાર કેટલાક દેશોમાં ભારતનો સમાવેશ થાય છે.
- UNFCCC 21 માર્ચ, 1994 ના રોજ અમલમાં આવ્યું.
- અત્યાર સુધીમાં 197 દેશોએ તેને બહાલી આપી છે.

- UNFCCC એ 2015 પેરિસ કરાર તેમજ 1997 ક્યોટો પ્રોટોકોલની પિતૃ સંધિ છે.
- UNFCCC સચિવાલય એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક એન્ટિટી છે જેને ક્લાઇમેટ ચેન્જના ખતરા સામે વૈશ્વિક પ્રતિભાવને સમર્થન આપવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે.
- તેનું મુખ્ય મથક બોન, જર્મનીમાં છે.
- પક્ષકારોની પરિષદ (Conference of the Parties-COP)
- COP એ UNFCCCની સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેવાની સત્તા છે. COPની પ્રથમ બેઠક માર્ચ 1995માં જર્મનીના બર્લિનમાં યોજાઈ હતી.

આબોહવા પરિવર્તન અને તીડનું આક્રમણ

- રણના તીડ (Desert Locusts)નો ઉપદ્રવ (Infestation), જેણે તાજેતરના વર્ષોમાં પૂર્વ આફ્રિકાથી ભારત સુધી વ્યાપક વિનાશ સર્જ્યો છે, તે આબોહવા પરિવર્તન સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલો છે.
- આ સંદર્ભમાં, Global Landscapes Forum Climate Hybrid Conference દ્વારા પ્રસ્તાવિત દરખાસ્તમાં આબોહવા પરિવર્તનને ઘટાડવાની યોજનાઓમાં જીવાતો અને રોગો સામેની કાર્યવાહીનો સમાવેશ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે.
- યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જની 26મી કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ સાથે તાજેતરમાં આ કોન્ફરન્સ યોજાઈ હતી.

Back to basics : વૈશ્વિક લેન્ડસ્કેપ ફોરમ

- Global Landscapes Forum-GLF એ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સ અને પેરિસ ક્લાઇમેટ એગ્રીમેન્ટને સમર્પિત જમીનના સંકલિત ઉપયોગ માટે વિશ્વનું સૌથી મોટું જ્ઞાન આધારિત મંચ છે.
- તે તેના સહ-સ્થાપિત સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ , વિશ્વ બેંક અને ચાર્ટર સભ્યોના સહયોગથી Center for International Forestry Research-CIFOR દ્વારા નેતૃત્વ કરે છે.

તીડનો હુમલો અને તેની અસર

- રણ તીડ વિશે :
- રણની તીડ (Schistocerca gregaria) ટૂંકા શિંગડાવાળું તીડ છે.

- જ્યારે તેઓ એકાંતમાં હોય છે, ત્યારે તેઓ કોઈ નુકસાન કરતા નથી, પરંતુ જ્યારે તીડની વસ્તી ઝડપથી વધે છે, ત્યારે તેમનું વર્તન બદલાય છે.
- તેઓ વિશાળ ટોળાં બનાવે છે અને 'ગ્રેગિયસ ફેઝ' (Gregarious Phase) માં પ્રવેશ કરે છે, જે દરરોજ 150 કિમીનું અંતર આવરી લે છે. તેઓ દૂર સુધી મુસાફરી કરી શકે છે અને તેમના માર્ગમાં આવતા પાકને ખાઈ શકે છે.

■ અસર:

- તીડનો ઉપદ્રવ આજીવિકાને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે અને ખાદ્ય સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રાદેશિક રોકાણો માટે જોખમી સાબિત થાય છે.
- વર્લ્ડ બેંકના જણાવ્યા અનુસાર વર્ષ 2020માં જ તીડના કારણે પૂર્વ આફ્રિકા અને યમનમાં \$8.5 બિલિયનનું નુકસાન થયું છે.
- વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ મુજબ જો ટોળાની વૃદ્ધિને નિયંત્રિત કરવામાં ન આવે તો લાંબા ગાળાના પ્રતિભાવ અને પુનઃપ્રાપ્તિ ખર્ચ \$1 બિલિયનને વટાવી શકે છે.
- તીડનું સંવર્ધન અને આબોહવા પરિવર્તન સાથે તેનો સંબંધ

■ અસરગ્રસ્ત વિસ્તારો:

- તીડ ખાસ કરીને ભારત, પાકિસ્તાન અને ઈરાન સહિતના ઘણા દેશોના ખેડૂતો માટે અભિશાપ સાબિત થયા છે.
- આબોહવા પરિવર્તનની અસર:
- વર્ષ 2020માં અરબી સમુદ્ર પર ચક્રવાતની પેટર્નમાં ફેરફાર પૂર્વ આફ્રિકા, પશ્ચિમ અને દક્ષિણ એશિયામાં તીડના ઉપદ્રવને કારણે છે.
- ઈરાનમાં અસામાન્ય વરસાદે તેમના પ્રજનનમાં મદદ કરી છે.
- તીડ નિષ્ક્રિય ફ્લાયર્સ તરીકે ઓળખાય છે અને સામાન્ય રીતે પવનને અનુસરે છે.
- તેમને પશ્ચિમી પવનો દ્વારા મદદ કરવામાં આવી છે, જે બંગાળની ખાડીમાં ચક્રવાત અમ્ફાન (2019) ના કારણે સર્જાયેલા નીચા દબાણના વિસ્તારને કારણે વધુ મજબૂત બન્યા છે.

■ જંતુનાશક એ યોગ્ય ઉકેલ નથી:

- વ્યાપક-સ્પેક્ટ્રમ જંતુનાશકોનો ભારે ઉપયોગ રણના તીડના આક્રમણને રોકી શકે છે, પરંતુ તે પર્યાવરણ અને માનવ સ્વાસ્થ્ય પર પણ હાનિકારક અસરો ધરાવે છે.
- જંતુનાશકો પરાગનયન અને વન્યજીવન માટે ખતરો છે.
- બ્રોડ સ્પેક્ટ્રમ જંતુનાશક એક શક્તિશાળી જંતુનાશક છે જે સમગ્ર જૂથ અથવા સજીવોની પ્રજાતિઓને લક્ષ્ય બનાવે છે અને સામાન્ય રીતે છોડ માટે હાનિકારક છે.
- ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) મુજબ, માર્ચ 2021 સુધીમાં પૂર્વ આફ્રિકામાં તીડના નિયંત્રણ માટે 1.8 મિલિયન લિટર જંતુનાશકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. જે 2021ના અંત સુધીમાં વધીને 20 લાખ લિટરથી વધુ થઈ શકે છે.

- ઉદાહરણ તરીકે, ઓર્ગેનોફોસ્ફેટ જંતુનાશકો (Organophosphate Pesticides) અથવા જંતુનાશકો જેમ કે મેલાથિઓન (Malathion) અને ક્લોરપાયરીફોસ (Chlorpyrifos) મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ માટે અત્યંત ઝેરી છે.

આગળનો રસ્તો

■ પ્રારંભિક ચેતવણી પ્રણાલી:

- સેટેલાઈટ અને હવામાન ડેટાનો ઉપયોગ ક્ષેત્રીય અવલોકનો સાથે સંવર્ધન સ્થળો પર કાર્યક્ષમ શાસનનું મોડેલ બનાવવા માટે કરી શકાય છે.

■ યોગ્ય ખર્ચ એકાઉન્ટિંગ:

- સાચા ખર્ચ એકાઉન્ટિંગ દ્વારા પર્યાવરણીય અને માનવીય ખર્ચની ગણતરી કરવી.
- ટુ કોસ્ટ એકાઉન્ટિંગ એ એક નવો પ્રકારનો હિસાબ છે જે માત્ર કંપનીની અંદરના સામાન્ય નાણાકીય મૂલ્યોને જ જોતો નથી, પરંતુ કુદરતી અને સામાજિક મૂડી પરની અસરોની પણ ગણતરી કરે છે.

■ કાર્યક્ષમ નિયંત્રણ મોડલ વિકસાવવું:

- તીડના હુમલાને નિયંત્રિત કરવું એ એગ્રી-ફૂડ સિસ્ટમ માટે ઉપયોગી સાબિત થઈ શકે છે.
- ખેડૂતો અને સ્થાનિક સમુદાયોમાં જાગૃતિ લાવવાની તેમજ નિર્ણય લેવામાં તેમને સામેલ કરવાની જરૂર છે.

■ સંશોધન માટે ભંડોળ ઊભું કરવું:

- બાયોપેસ્ટીસાઈડ્સના સંશોધન માટે ભંડોળ પૂરું પાડવું જરૂરી છે જે હાલમાં ખૂબ જ ઓછું છે.
- તીડના હુમલાને રોકવા માટે જવાબદાર સંસ્થાઓ ગંભીર નાણાકીય અવરોધોનો સામનો કરે છે.
- ફેબ્રુઆરી 2020 માં, FAO ને પૂર્વ આફ્રિકામાં તીડના પ્રકોપનો સામનો કરવા માટે \$138 મિલિયનની જરૂર હતી. સંસ્થાને દાતાઓ પાસેથી માત્ર \$33 મિલિયન મળ્યા હતા.

યમુના નદીમાં ઝેરી ફીણ (Toxic Foam in Yamuna River)

- લોકો 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ કાલિંદી કુંજ નજીક ફોમ કોટેડ યમુના કિનારે તેમની ચાર દિવસીય છઠ પૂજા ઉજવણીના ભાગ રૂપે પ્રાર્થના કરે છે. આ દ્રશ્યોએ પર્યાવરણવાદીઓને ચિંતામાં મૂક્યા છે.
- વજીરાબાદ અને ઓખલા વચ્ચે યમુના 22 કિલોમીટર ચાલે છે. તે યમુનોત્રી અને અલ્હાબાદ વચ્ચેની તેની 1,370 કિમીની લંબાઈના 2 ટકા કરતા પણ ઓછા ભાગને આવરી લે છે. પરંતુ આ વિસ્તાર નદીના કુલ પ્રદૂષણના ભારમાં 80% હિસ્સો ધરાવે છે.

Back to basics : ફીણ રચના

- ફીણની રચના ઘણા તબાવો અને પ્રવાહોમાં થાય છે. આ ફીણ પરપોટા કાર્બનિક પદાર્થોના વિઘટન પર ઉત્પન્ન થાય છે. પરમાણુઓ જે ફીણ બનાવે છે તેના બે છેડા હોય છે. તેનો એક છેડો પાણીને ભગાડે છે જ્યારે બીજો છેડો પાણીને આકર્ષે છે. આ અણુઓ પાણીની સપાટી પરના સપાટીના તણાવ (surface tension) ને ઘટાડવાનું કામ કરે છે. ફીણના પરપોટા પાણી કરતાં હળવા હોય છે. આમ, તેઓ પાતળી ફિલ્મ તરીકે સપાટી પર તરતા રહે છે અને સમય જતાં એકઠા થાય છે.

ફીણના કારણ:

- ફોથની રચના પાછળનું મુખ્ય કારણ દિલ્હી, હરિયાણા અને ઉત્તર પ્રદેશમાંથી નીકળતી અનુપચારિક ન કરાયેલ ગટરમાં ફોસ્ફેટ્સ અને સર્ફેક્ટન્ટ્સની હાજરી છે. ફોસ્ફેટ અને સર્ફેક્ટન્ટ ઘટકો 1 ટકા ફીણ બનાવે છે, જ્યારે 99 ટકા હવા અને પાણી છે.

દિલ્હીની હવાની ગુણવત્તા ગંભીર શ્રેણીમાં પહોંચી ગઈ

- સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડના ડેટા અનુસાર 5 નવેમ્બરે દિલ્હીની હવાની ગુણવત્તા “ગંભીર” શ્રેણીમાં પહોંચી ગઈ છે.
- 5 નવેમ્બરે સવારે 6 વાગ્યે દિલ્હીનો એર ક્વોલિટી ઇન્ડેક્સ (AQI) 444 નોંધાયો હતો, જે સવારે 8 વાગ્યા સુધીમાં 451 થઈ ગયો છે.
- વાયુ પ્રદૂષણનું ગંભીર સ્તર સ્વસ્થ લોકોને પણ અસર કરે છે. આ હાલના રોગો ધરાવતા લોકો પર ગંભીર અસર કરે છે.

Back to basics : રાષ્ટ્રીય હવા ગુણવત્તા સૂચકાંક (National Air Quality Index)

- નેશનલ એર ક્વોલિટી ઇન્ડેક્સ 2014 માં ‘એક નંબર - એક રંગ - એક વિગતવાર’ ટેગલાઈન સાથે લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. સામાન્ય માણસને સ્થાનિક સ્તરે હવાની ગુણવત્તા જાણવા માટે તેને લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. હવાની ગુણવત્તા આઠ પ્રદૂષકોના આધારે માપવામાં આવે છે - પાર્ટિક્યુલેટ મેટર (PM10), પાર્ટિક્યુલેટ મેટર (PM2.5), સલ્ફર ડાયોક્સાઈડ (SO2), નાઈટ્રોજન ડાયોક્સાઈડ (NO2), ઓઝોન (O3), કાર્બન મોનોક્સાઈડ (CO), લેડ (પંજાબ) અને એમોનિયા (NH3).

AQI ની શ્રેણીઓ:

- AQI માં હવાની ગુણવત્તાની છ શ્રેણીઓ છે - ગંભીર, ખૂબ નબળી, નબળી, મધ્યમ પ્રદૂષિત, સંતોષકારક અને સારી.

AQI કેવી રીતે નક્કી થાય છે?

- 0 અને 50 ની વચ્ચેનો AQI સારો, 51 અને 100 સંતોષકારક, 101 અને 200 મધ્યમ, 201 અને 300 નબળો, 301 અને 400 અત્યંત નબળો અને 401 અને 500 ગંભીર માનવામાં આવે છે.

AQI કોણે વિકસાવ્યો?

- AQI ને કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (CPCB) દ્વારા IIT-કાનપુર અને તબીબી અને હવા-ગુણવત્તાવાળા વ્યાવસાયિકોના નિષ્ણાત જૂથના સહયોગથી વિકસાવવામાં આવ્યું છે.

કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (Central Pollution**Control Board-CPCB)**

- CPCB એક વૈધાનિક સંસ્થા છે, જે પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે. તેની સ્થાપના 1974માં જળ (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવી હતી. બાદમાં તેને હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, 1981 મુજબ કાર્યો અને જવાબદારીઓ સોંપવામાં આવી હતી.

સામૂહિક લુપ્તતા

- તાજેતરમાં એક આંતરરાષ્ટ્રીય જર્નલ ‘નેચર જિયોસાયન્સ’માં પ્રકાશિત એક પેપરમાં અગાઉ સામૂહિક લુપ્તતા થવા પાછળનું એક નવું કારણ ટાંકવામાં આવ્યું છે, જેને ‘લેટ ઓર્ડોશિયન માસ એક્સટિન્ક્શન’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- તે સૂચવે છે કે ઠંડી આબોહવાએ સંભવતઃ સમુદ્ર પરિભ્રમણની પેટર્ન બદલી નાખી છે. તેણે છીછરા સમુદ્રમાંથી ઊંડા મહાસાગરોમાં ઓક્સિજન યુક્ત પાણીના પ્રવાહને વિક્ષેપિત કર્યો હતો, જેના કારણે દરિયાઈ જીવો મોટા પાયે લુપ્ત થઈ ગયા હતા.

Back to basics : સામૂહિક લુપ્તતા

- સામૂહિક લુપ્તતા ત્યારે થાય છે જ્યારે પ્રજાતિઓ બદલવાની તુલનામાં ઘણી ઝડપથી લુપ્ત થઈ જાય છે.
- તેને સામાન્ય રીતે વિશ્વની લગભગ 75% પ્રજાતિઓ કરતા ઓછા ભૂસ્તરીય સમયમાં લુપ્ત થવા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે - 2.8 મિલિયન વર્ષથી ઓછા વર્ષોમાં.

સામૂહિક લુપ્ત થવાની ઘટનાઓ

■ પ્રથમ સામૂહિક લુપ્તતા:

- લગભગ 445 મિલિયન વર્ષ પહેલાં થયેલા 'ઓર્ડોશિયન માસ એક્સટિન્ક્શન'એ તમામ પ્રજાતિઓના લગભગ 85% લુપ્ત કરી દીધા હતા.

■ બીજું સામૂહિક લુપ્તીકરણ:

- 'ડેવોનિયન માસ એક્સટિન્ક્શન' (લગભગ 375 મિલિયન વર્ષ પહેલાં) વિશ્વની લગભગ 75% પ્રજાતિઓનો નાશ કર્યો હતો.

■ ત્રીજું સામૂહિક લુપ્તીકરણ:

- પર્મિયન સામૂહિક લુપ્તતા (લગભગ 250 મિલિયન વર્ષ પહેલાં) જેને 'ગ્રેટ ડાઈંગ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, જેના કારણે તમામ પ્રજાતિઓના 95 ટકાથી વધુ લુપ્ત થઈ ગયા હતા.

■ ચોથું સામૂહિક લુપ્તીકરણ:

- 'ટ્રાઈસિક માસ એક્સટિન્ક્શન' (લગભગ 200 મિલિયન વર્ષ પહેલાં) પૃથ્વીની લગભગ 80% પ્રજાતિઓને દૂર કરી હતી, જેમાં કેટલાક ડાયનાસોરનો પણ સમાવેશ થાય છે.

■ પાંચમું સામૂહિક લુપ્તીકરણ:

- તે નોન-એવિયન ડાયનાસોર 'ક્રેટેશિયસ માસ એક્સટિન્ક્શન' (લગભગ 65 મિલિયન વર્ષ પહેલાં)ના લુપ્ત થવા માટે જાણીતું છે.

નવીનતમ તારણો વિશે

■ નવું અર્થઘટન:

- દરેક સામૂહિક લુપ્તથવા પાછળ ઘણા સિદ્ધાંતો છે અને નવી તકનીકોમાં પ્રગતિ સાથે સંશોધકો આ ઘટનાઓ વિશે વધુ જટિલ વિગતો નો પર્દાફાશ કરી રહ્યા છે.

■ પરંપરાગત વિચારો:

- દાયકાઓથી પ્રચલિત વિચારધારા એ હતી કે જ્વાળામુખી પ્રેરિત ગ્લોબલ વોર્મિંગ મહાસાગરોમાં ઓક્સિજનની અછત તરફ દોરી જાય છે અને આ રીતે દરિયાઈ રહેઠાણની ક્ષમતાને અસર કરે છે અને સંભવિત રીતે સમગ્ર ઇકોસિસ્ટમને અસ્થિર કરે છે.

■ ન્યૂ સ્કૂલ ઓફ થોટ:

- તાજેતરના વર્ષોમાં વધતા પુરાવા પૃથ્વીના ઇતિહાસના ઘણા એપિસોડ તરફ નિર્દેશ કરે છે જ્યારે ઠંડી આબોહવામાં ઓક્સિજનનું સ્તર ઘટ્યું હતું.
- તે સમયગાળા દરમિયાન, ઓર્ડોશિયન આબોહવા અને દરિયાઈ જૈવરાસાયણિક ચક્રને કારણે વૈશ્વિક ઠંડકના પ્રતિભાવમાં 'સમુદ્રની સપાટી અને ઉપરના સમુદ્રના ઓક્સિડેશન'ની ઘટના બની હતી.
- આને કારણે 'ડીપ સી એનોક્સિઆ' દરિયાની અવરજવરને અસર કરે છે.

- આમ, અખબારનું તારણ છે કે આબોહવાની ઠંડકએ પોષક તત્વોના પરિભ્રમણમાં ફેરફાર કર્યો હશે અને પ્રાથમિક ઉત્પાદક સમુદાયોએ આખરે 'લેટ ઓર્ડોશિયન માસ એક્સટિન્ક્શન'ને પ્રેરણા આપી હશે.

વર્તમાન છઠું 'સામૂહિક લુપ્તતા' અને તેની અસરો

■ છઠું 'માસ એક્સટેન્શન':

- કેટલાક સંશોધકોએ સંકેત આપ્યો છે કે માનવ પ્રેરિત આબોહવા પરિવર્તનના પરિણામે આપણે હાલમાં છઠ્ઠા 'સામૂહિક ઉત્તેજક'નો અનુભવ કરી રહ્યા છીએ.
- હાલમાં તમામ પ્રજાતિઓમાંથી માત્ર અંદાજિત 2% જ જીવિત છે, પરંતુ પ્રજાતિઓની સંપૂર્ણ સંખ્યા પહેલા કરતા વધુ છે.
- તેને સૌથી ગંભીર પર્યાવરણીય સમસ્યા તરીકે વર્ણવવામાં આવી છે, કારણ કે પ્રજાતિઓનું આ નુકસાન કાયમી રહેશે.
- 11,000 વર્ષ પહેલાં માનવ પૂર્વજોએ કૃષિ વિકસાવી ત્યારે આ પ્રજાતિને નુકસાન થઈ રહ્યું છે. ત્યારથી માનવ વસ્તી લગભગ 1 મિલિયનથી વધીને 7.7 અબજ થઈ ગઈ છે.

■ સંભવિત અસરો:

- પ્રજાતિઓના લુપ્ત થવાની અસર પાક પોલિનેશન અને પાણીના ઉપચારના નુકસાન પર પડે છે.
- વધુમાં, જો કોઈ પ્રજાતિ ઇકોસિસ્ટમમાં ચોક્કસ કાર્ય કરે છે, તો નુકસાન ખોરાકની સાંકળને અસર કરીને અન્ય પ્રજાતિઓ માટે ગંભીર પરિણામો લાવી શકે છે.
- લુપ્ત થવાની અસરો આનુવંશિક અને સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનશીલતાને વધુ ખરાબ કરશે જે સમગ્ર ઇકોસિસ્ટમને બદલી નાખશે.
- જ્યારે આનુવંશિક પરિવર્તનશીલતા અને લવચીકતા ઘટાડવામાં આવે છે, ત્યારે માનવ કલ્યાણમાં તેનું યોગદાન સમાપ્ત થઈ શકે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) થેમ્સ નદી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. લંડનની પ્રખ્યાત થેમ્સ નદીના આરોગ્ય તપાસ દરમિયાન જાણવા મળ્યું કે હવે અહીં દરિયાઈ ઘોડા, સીલ, ઈલ અને શાર્ક જોવા મળે છે.
2. Zoological Society of London-ZSL દ્વારા આ સર્વે કરવામાં આવ્યો હતો.
3. 1957માં થેમ્સ નદીને 'જૈવિક રીતે મૃત' જાહેર કરવામાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

2) સૌથી જૂના ખંડીય લેન્ડમાસનો ઉદય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ આપણને પૃથ્વીના આંતરિક ભાગને તેના બાહ્ય ભાગ સાથે જોડવાની મંજૂરી આપશે.
2. ત્રણ અન્ય પ્રાચીન ખંડીય વિભાગો - ધારવાડ, બસ્તર અને બુંદેલખંડ - પણ ભારતમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે. તેમના વિકાસને સમજવા માટે તેમનો અભ્યાસ મહત્વપૂર્ણ છે.
3. કેટોન એ ખંડનો એક સ્થિર આંતરિક ભાગ છે જે ફક્ત પ્રાચીન સ્ફટિકીય ખડકોથી બનેલો છે.
4. વૈજ્ઞાનિકોએ લીડની સામગ્રીનું વિશ્લેષણ કરીને યુરેનિયમ અને ગૌણ ખનિજોની ઉંમર નક્કી કરી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

3) જમીનની પ્રજાતિઓનું સંરક્ષણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. મહારાષ્ટ્રના અહમદનગરના અકોલે તાલુકાના રહેવાસીઓ રાહીબાઈ પોપેરેને પદ્મશ્રી પુરસ્કાર મળ્યો હતો જે સીડમદર (Seedmother) તરીકે ઓળખાય છે.
2. ગ્રામ્ય સ્તરે સેંકડો લેન્ડરેસીસને સાચવવામાં મદદ કરવા માટે તેણીના કાર્યની માન્યતામાં તેણીને પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
3. હાલમાં ખેડૂતો મુખ્યત્વે હાઈબ્રિડ પાકો (Hybrid Crops) ઉગાડે છે.
4. વર્ણસંકર પાક અથવા સંકર પાક એ બે કે તેથી વધુ છોડના ક્રોસ-પરાગનયન (Cross-Pollinated) દ્વારા ઉત્પાદિત થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

4) જળવાયું પરિવર્તન પ્રદર્શન સૂચકાંક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. G20માં ભારત ટોચના પ્રદર્શન કરનારા દેશોમાં રહ્યું.
2. CCPI એ એક સ્વતંત્ર દેખરેખ સાધન છે, જે પેરિસ કરારના અમલીકરણના તબક્કા પર માહિતી પ્રદાન કરવામાં અગ્રણી ભૂમિકા ભજવે છે.
3. ડેનમાર્ક 76.92 ટકા પોઈન્ટ સાથે યાદીમાં ટોચ પર છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

5) COP27 ક્લાઈમેટ સમિટનું આયોજન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. COP એ UNFCCCની સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેવાની સત્તા છે. COPની પ્રથમ બેઠક માર્ચ 1995માં જર્મનીના બર્લિનમાં યોજાઈ હતી.
2. UNFCCC એ 2015 પેરિસ કરાર તેમજ 1997 ક્યોટો પ્રોટોકોલની પિતૃ સંધિ છે.
3. UNFCCC 21 માર્ચ, 1994 ના રોજ અમલમાં આવ્યું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

6) આબોહવા પરિવર્તન અને તીડનું આક્રમણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રણના તીડનો ઉપદ્રવ, જેણે તાજેતરના વર્ષોમાં પૂર્વ આફ્રિકાથી ભારત સુધી વ્યાપક વિનાશ સર્જ્યો છે, તે આબોહવા પરિવર્તન સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલો છે.
2. યુનાઈટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જની 26મી કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ સાથે તાજેતરમાં આ કોન્ફરન્સ યોજાઈ હતી.
3. Global Landscapes Forum-GLF એ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સ અને પેરિસ ક્લાઈમેટ એગ્રીમેન્ટને સમર્પિત જમીનના સંકલિત ઉપયોગ માટે વિશ્વનું સૌથી મોટું જ્ઞાન આધારિત મંચ છે.
4. રણની તીડ (Schistocerca gregaria) ટૂંકા શિંગડાવાળું તીડ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

7) યમુના નદીમાં ઝેરી ફીણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ફોસ્ફેટ અને સર્ફેક્ટન્ટ ઘટકો 1 ટકા ફીણ બનાવે છે, જ્યારે 99 ટકા હવા અને પાણી છે.
2. આ ફીણ પરપોટા કાર્બનિક પદાર્થોના વિઘટન પર ઉત્પન્ન થાય છે. પરમાણુઓ જે ફીણ બનાવે છે તેના બે છેડા હોય છે.
3. તે યમુનોત્રી અને અલ્હાબાદ વચ્ચેની તેની 1,370 કિમીની લંબાઈના 2 ટકા કરતા પણ ઓછા ભાગને આવરી લે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

8) દિલ્હીની હવાની ગુણવત્તા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કંટ્રોલ બોર્ડના ડેટા અનુસાર 5 નવેમ્બરે દિલ્હીની હવાની ગુણવત્તા “ગંભીર” શ્રેણીમાં પહોંચી ગઈ છે.
2. AQI માં હવાની ગુણવત્તાની છ શ્રેણીઓ છે - ગંભીર, ખૂબ નબળી, નબળી, મધ્યમ પ્રદૂષિત, સંતોષકારક અને સારી.
3. 0 અને 50 ની વચ્ચેનો AQI સારો, 51 અને 100 સંતોષકારક, 101 અને 200 મધ્યમ, 201 અને 300 નબળો, 301 અને 400 અત્યંત નબળો અને 401 અને 500 ગંભીર માનવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

9) સામૂહિક લુપ્તતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

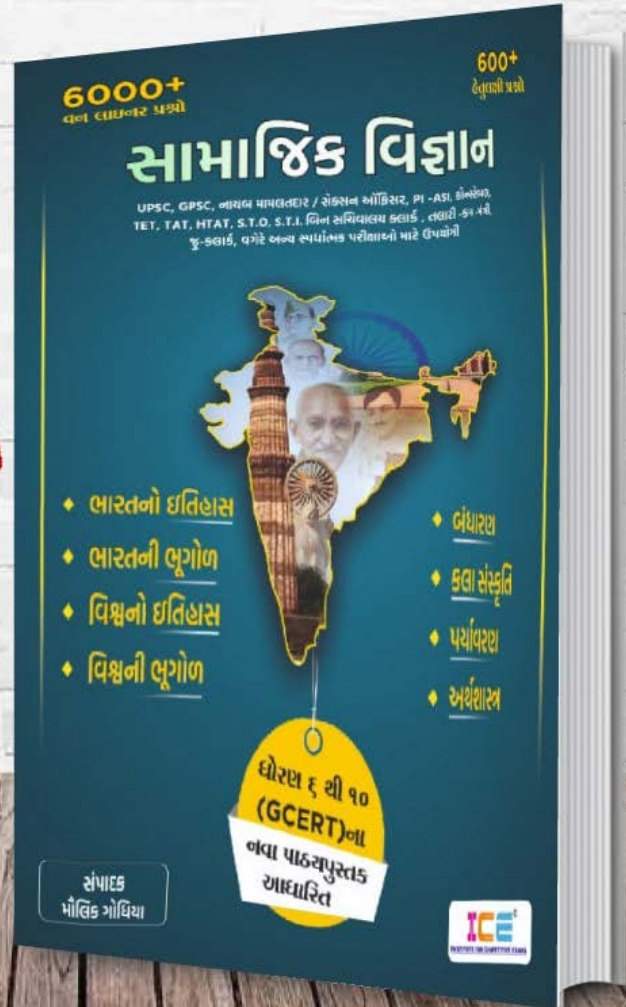
1. લુપ્ત થવાની અસરો આનુવંશિક અને સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનશીલતાને વધુ ખરાબ કરશે જે સમગ્ર ઇકોસિસ્ટમને બદલી નાખશે.
2. આબોહવાની ઠંડકએ પોષક તત્વોના પરિભ્રમણમાં ફેરફાર કર્યો હશે અને પ્રાથમિક ઉત્પાદક સમુદાયોએ આખરે ‘લેટ ઓર્ડોશિયન માસ એક્સટિન્શન’ને પ્રેરણા આપી હશે.
3. તાજેતરના વર્ષોમાં વધતા પુરાવા પૃથ્વીના ઇતિહાસના ઘણા એપિસોડ તરફ નિર્દેશ કરે છે જ્યારે ઠંડી આબોહવામાં ઓક્સિજનનું સ્તર ઘટ્યું હતું.
4. પાંચમું સામૂહિક લુપ્તીકરણ: તે નોન-એવિયન ડાયનાસોર ‘ક્રેટેશિયસ માસ એક્સટિન્શન’ (લગભગ 65 મિલિયન વર્ષ પહેલાં)ના લુપ્ત થવા માટે જાણીતું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

UPSC, GPSC, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

AVAILABLE NOW

PMએ કેદારનાથમાં વિકાસ પરિયોજનાઓનો શિલાન્યાસ કર્યો

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 5 નવેમ્બર, 2021ના રોજ કેદારનાથમાં અનેક વિકાસ પ્રોજેક્ટ રાષ્ટ્રને સમર્પિત કર્યા હતા.
- PM એ આદિ શંકરાચાર્યની સમાધિ અને તેમની મૂર્તિનું અનાવરણ કર્યું.
- તેમણે પૂર્ણ થયેલ અને ચાલી રહેલા માળખાકીય કામોની સમીક્ષા અને નિરીક્ષણ પણ કર્યું હતું.
- તેમણે કેદારનાથ મંદિરમાં પૂજા અર્ચના કરી હતી.
- આ પ્રસંગે 12 જ્યોતિર્લિંગ અને 4 ધામોમાં પૂજા અર્ચના કરવામાં આવી હતી. આ તમામ ઘટનાઓ કેદારનાથ ધામના મુખ્ય કાર્યક્રમ સાથે જોડાયેલી હતી.

Back to basics : આદિ શંકરાચાર્ય

- આદિ શંકરાચાર્ય ભારતીય ફિલસૂફ અને ધર્મશાસ્ત્રી હતા. તેમના કાર્યોની અદ્વૈત વેદાંતના સિદ્ધાંત પર ઊંડી અસર પડી હતી. તેણે ચાર મઠોની સ્થાપના કરી. આ ચાર મઠોએ અદ્વૈત વેદાંતના ઐતિહાસિક વિકાસ, પ્રચાર અને પુનરુત્થાનમાં મદદ કરી હોવાનું માનવામાં આવે છે.

■ અદ્વૈત વેદાંત:

- અદ્વૈત વેદાંત એ હિંદુ ફિલસૂફીની પાઠશાળા છે. અદ્વૈત શબ્દ એ વિચારને દર્શાવે છે કે માત્ર બ્રહ્મ જ આખરે વાસ્તવિક છે, જ્યારે ક્ષણિક અસાધારણ વિશ્વ એ બ્રહ્મનું ભ્રામક સ્વરૂપ છે.

ગુજરાતી નવા વર્ષ બેસતુ વરસની ઉજવણી કરવામાં આવી

- બેસતુ વરસ (Bestu Varas) તરીકે ઓળખાતા ગુજરાતી નવું વર્ષ 5 નવેમ્બરના રોજ ઉજવવામાં આવ્યું હતું.
- આ દિવસ હિંદુ કેલેન્ડરના કારતક મહિનાની પ્રતિપદા તારીખે ઉજવવામાં આવે છે.
- ગુજરાતી નવું વર્ષ શુકલ પક્ષથી શરૂ થાય છે.

Back to basics : બેસતુ વરસ (Bestu Varas)

- બેસતુ વરસ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ સાથે સંબંધિત છે.
- પૌરાણિક કથાઓ અનુસાર, ભગવાન કૃષ્ણએ તેમના પ્રારંભિક વર્ષો બ્રજમાં વિતાવ્યા હતા અને ભગવાન ઈન્દ્રને આપવામાં આવેલા પ્રસાદ વિશે પ્રશ્નો ઉભા કર્યા હતા.
- ભગવાન કૃષ્ણ હંમેશા તુષ્ટિકરણને ધિક્કારતા હતા, જ્યારે લોકોને ધર્મ દ્વારા માન્ય અને યોગ્ય કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરતા હતા. પરિણામે સ્થાનિક લોકોએ ભગવાન ઈન્દ્રને પ્રસાદ આપવાનું બંધ કરી દીધું.
- પરંતુ આ અપમાનનો બદલો લેવા માટે, ભગવાન ઈન્દ્રએ બ્રજ પ્રદેશમાં મૂશળધાર વરસાદ અને ગર્જના સાથે પ્રહારો કર્યા. જેના કારણે જાન-માલનું નુકસાન થયું હતું અને પશુઓનું પણ નુકસાન થયું હતું.
- આ દુઃખને સમાપ્ત કરવા માટે, ભગવાન કૃષ્ણએ ગોવર્ધન પર્વતને તેમની નાની આંગળી પર ઉપાડ્યો અને પશુઓ અને પશુધનને આશ્રય આપ્યો.
- દેવરાજ ઈન્દ્રએ સાત દિવસ સુધી આ ચાલુ રાખ્યું અને આઠમા દિવસે, તેણે હાર માની અને ભગવાન કૃષ્ણ સમક્ષ પ્રણામ કર્યા.
- આ રીતે ગોવર્ધન પર્વતની પૂજા કરવાની પરંપરા શરૂ થઈ.

આ દિવસ કેવી રીતે ઉજવવામાં આવે છે?

- આ દિવસને ચિહ્નિત કરવા માટે, વેપારીઓ તેમના જૂના ખાતાવહીને એક દિવસ પહેલા બંધ કરે છે અને નવા ખોલે છે. તેઓ પવિત્ર સ્વસ્તિક પ્રતીકનું નિરૂપણ કરે છે અને તેના પર શુભ લાભ લખે છે. આ પ્રસંગે લોકો ઘનની દેવી લક્ષ્મી અને વિદ્યાની દેવી સરસ્વતીની પૂજા કરે છે.

દિવસનું મહત્વ

- એવું માનવામાં આવે છે કે આ દિવસ આખા વર્ષ દરમિયાન નસીબ અને લાભ લાવે છે. ગુજરાતી નવું વર્ષ ગોવર્ધન પૂજા સાથે એકરૂપ છે. આમ, આખો દિવસ આશાસ્પદ અને શુભ માનવામાં આવે છે. આ દિવસે ચોપડા પૂજન પણ કરવામાં આવે છે. તે દેવી લક્ષ્મીને સમર્પિત છે.

અબુલ કલામ આઝાદ: રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ

- સ્વતંત્ર ભારતના પ્રથમ શિક્ષણ મંત્રી મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદની જન્મજયંતિની યાદમાં દર વર્ષે 11 નવેમ્બરને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ (National Education Day) તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2008માં, માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય (હવે શિક્ષણ મંત્રાલય) એ મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદના જન્મદિવસને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ તરીકે ઉજવવાનું નક્કી કર્યું. શિક્ષણના મહત્વને ઉજાગર કરવા માટે દેશની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ આ દિવસે સેમિનાર, નિબંધ-લેખન, વર્કશોપ વગેરેનું આયોજન કરે છે.
- જન્મ:**
- મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદ જેનું મૂળ નામ મુહિયુદ્દીન અહમદ હતું તેમનો જન્મ 11 નવેમ્બર, 1888ના રોજ સાઉદી અરેબિયાના મક્કામાં થયો હતો.
- આઝાદ એક ઉત્તમ વક્તા હતા, જેમ કે તેમનું નામ સૂચવે છે - 'અબુલ કલામ'નો શાબ્દિક અર્થ 'સંવાદોનો દેવતા' (Lord of Dialogues) થાય છે.

Back to basics : સંક્ષિપ્ત પરિચય

- તેઓ પત્રકાર, સ્વાતંત્ર્ય સેનાની, રાજકારણી અને શિક્ષણવિદ હતા.
- યોગદાન (સ્વતંત્રતા પહેલા):**
- તેઓ વિભાજનના કટ્ટર વિરોધી અને હિન્દુ-મુસ્લિમ એકતાના સમર્થક હતા.
- વર્ષ 1912માં, તેમણે ઉર્દૂમાં અલ-હિલાલ નામનું એક સાપ્તાહિક સામાયિક શરૂ કર્યું, જેણે મોર્લી-મિન્ટો રિફોર્મ્સ (1909) પછી બે સમુદાયો વચ્ચેના વિખવાદને સમાપ્ત કરીને હિન્દુ-મુસ્લિમ એકતા સ્થાપિત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી.
- 1909ના સુધારા હેઠળ, મુસ્લિમો માટે અલગ મતદાર મંડળની જોગવાઈનો હિંદુઓએ વિરોધ કર્યો હતો.
- સરકારે અલ-હિલાલ મેગેઝિનને અલગતાવાદી વિચારોનો પ્રચારક માનીને 1914માં તેના પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.
- મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદે હિંદુ-મુસ્લિમ એકતા પર આધારિત ભારતીય રાષ્ટ્રવાદ અને ક્રાંતિકારી વિચારોના પ્રચારના સમાન મિશન સાથે અલ-બાલાગ નામના બીજા સાપ્તાહિક પેપરનું પ્રકાશન શરૂ કર્યું.

- વર્ષ 1916માં, બ્રિટિશ સરકારે પણ આ પત્ર પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો અને મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદને કલકત્તામાંથી હાંકી કાઢવામાં આવ્યા હતા અને બિહારમાં દેશનિકાલ કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યાંથી વર્ષ 1920માં પ્રથમ વિશ્વ યુદ્ધ પછી તેમને મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.
- આઝાદે ગાંધી દ્વારા શરૂ કરાયેલ અસહકાર ચળવળ (1920-22)ને સમર્થન આપ્યું અને 1920માં ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસમાં જોડાયા.
- વર્ષ 1923માં તેઓ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાયા હતા. 35 વર્ષની ઉંમરે તેઓ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની અધ્યક્ષતા કરનાર સૌથી યુવા વ્યક્તિ બન્યા.
- વર્ષ 1930માં, મૌલાના આઝાદે ગાંધીજીના મીઠાના સત્યાગ્રહમાં ભાગ લેવા અને મીઠાના કાયદાનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. તેમને દોઢ વર્ષ સુધી મેરઠ જેલમાં રાખવામાં આવ્યા હતા.
- તેઓ 1940માં ફરીથી કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ બન્યા અને 1946 સુધી આ પદ પર રહ્યા.
- એક શિક્ષણશાસ્ત્રી:**
- શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં, મૌલાના આઝાદ ઉદાર સાર્વત્રિકવાદના પ્રચારક હતા, જે ખરેખર ઉદાર માનવતાવાદી શિક્ષણ પ્રણાલી હતી.
- શિક્ષણના સંદર્ભમાં, આઝાદની વિચારધારાએ સંપૂર્ણ સંકલિત વ્યક્તિત્વની રચના કરવા માટે પૂર્વીય અને પશ્ચિમી વિભાવનાઓના એકીકરણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું. જ્યારે પૂર્વીય ખ્યાલ આધ્યાત્મિક શ્રેષ્ઠતા અને વ્યક્તિગત મુક્તિ પર આધારિત હતો, ત્યારે પશ્ચિમી ખ્યાલે દુન્યવી સિદ્ધિઓ અને સામાજિક પ્રગતિ પર વધુ ભાર મૂક્યો હતો.
- તેઓ જામિયા મિલિયા ઈસ્લામિયા યુનિવર્સિટીના સ્થાપક સભ્યોમાંના એક હતા જેની સ્થાપના મૂળ 1920માં અલીગઢ, સંયુક્ત પ્રાંતમાં થઈ હતી.
- તેમની કૃતિઓ: કુરાનનો મૂળભૂત ખ્યાલ, ગુબર-એ-ખાતીર, દરસ-એ-વફા, ભારત વિન્સ ફ્રીડમ વગેરે.
- યોગદાન (સ્વતંત્રતા પછી):**
- વર્ષ 1947માં, તેઓ સ્વતંત્ર ભારતના પ્રથમ શિક્ષણ પ્રધાન બન્યા અને વર્ષ 1958માં તેમના મૃત્યુ સુધી આ પદ પર રહ્યા. તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન તેમણે દેશના ઉત્થાન માટે નોંધપાત્ર કામ કર્યું હતું.
- શિક્ષણ પ્રધાન તરીકેના તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન દેશમાં પ્રથમ IITs, IISc, સ્કૂલ ઓફ પ્લાનિંગ એન્ડ આર્કિટેક્ચર અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં પ્રગતિ અને વિકાસ માટે નીચેની સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

- > વૈજ્ઞાનિક સંશોધન સંસ્થા (વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ).
- > પરમાણુ વિકાસ માટે એક અલગ સંસ્થા.
- > ભારતીય કૃષિ અને વૈજ્ઞાનિક સંશોધન પરિષદ.
- > ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ.
- > ભારતીય ઐતિહાસિક સંશોધન પરિષદ.
- > ભારતીય સામાજિક વિજ્ઞાન સંશોધન પરિષદ.
- > અન્ય દેશોમાં ભારતીય સંસ્કૃતિના પરિચય માટે ICCR (Indian Council for Cultural Relations -ICCR).
- > નીચેની ત્રણ અકાદમીઓની રચના કરવામાં આવી હતી:
- > સાહિત્યના વિકાસ માટે સાહિત્ય અકાદમી.
- > ભારતીય સંગીત અને નૃત્યના વિકાસ માટે સંગીત નાટક અકાદમી.
- > પેઇન્ટિંગના વિકાસ માટે લલિત કલા અકાદમી.
- > મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદને વર્ષ 1992માં મરણોત્તર ભારત રત્ન, ભારતનો સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

કર્ણાટકમાં ઓનાકે ઓબવવા (Onake Obavva Jayanti) જયંતિ ઉજવાઈ

- > કર્ણાટક સરકારે વર્ષ 2021થી 11 નવેમ્બરે 'ઓનાકે ઓબવા જયંતિ' ઉજવવાનું શરૂ કર્યું.
- > કન્નડ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ દ્વારા ઓનાકે ઓબાવવાની જન્મજયંતિ ઉજવવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.
- > 18મી સદીમાં ચિત્રદુર્ગ ખાતે હૈદર અલીની સેના સામે લડનાર ઓનાકે ઓબાવા એક મહિલા-સૈનિક હતી.

Back to basics : ઓનાકે ઓબાવા વિશે

- > ઓનાકે ઓબાવા એક બહાદુર મહિલા હતી જેણે હૈદર અલીની સેના સામે લડત આપી હતી. તેઓ કર્ણાટકના ચિત્રદુર્ગ રાજ્યમાં લડ્યા. તેમના પતિ ચિત્રદુર્ગના કિલ્લામાં ચોકીદાર હતા. તેણીને કર્ણાટક રાજ્યમાં અબક્કા રાની, કિતુર ચેન્નમ્મા અને કેલાડી ચેન્નમ્મા સાથે સન્માનિત કરવામાં આવે છે.
- > તેણીને 'કન્નડ સ્ત્રી ગૌરવનું પ્રતીક' માનવામાં આવે છે. ચિત્રદુર્ગમાં સ્પોર્ટ્સ સ્ટેડિયમ, વીરા વનિતે ઓનાકે ઓબવા સ્ટેડિયમ તેમના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું છે. ચિત્રદુર્ગમાં જિલ્લા કમિશનરની ઓફિસની સામે તેમની પ્રતિમા સ્થાપિત કરવામાં આવી છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- કેદારનાથમાં વિકાસ પરિયોજનાઓનો શિલાન્યાસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 5 નવેમ્બર, 2021ના રોજ કેદારનાથમાં અનેક વિકાસ પ્રોજેક્ટ રાષ્ટ્રને સમર્પિત કર્યા હતા.
2. આદિ શંકરાચાર્ય ભારતીય ફિલસૂફ અને ધર્મશાસ્ત્રી હતા. તેમના કાર્યોની અદ્વૈત વેદાંતના સિદ્ધાંત પર ઊંડી અસર પડી હતી.
3. અદ્વૈત શબ્દ એ વિચારને દર્શાવે છે કે માત્ર બ્રહ્મ જ આખરે વાસ્તવિક છે, જ્યારે ક્ષણિક અસાધારણ વિશ્વ એ બ્રહ્મનું ભ્રામક સ્વરૂપ છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- ગુજરાતી નવા વર્ષ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. બેસતુ વરસ (Bestu Varas) તરીકે ઓળખાતા ગુજરાતી નવું વર્ષ 5 નવેમ્બરના રોજ ઉજવવામાં આવ્યું હતું.
2. આ દિવસ હિંદુ કેલેન્ડરના કારતક મહિનાની પ્રતિપદા તારીખે ઉજવવામાં આવે છે.
3. બેસતુ વરસ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ સાથે સંબંધિત છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદને વર્ષ 1992માં મરણોત્તર ભારત રત્ન, ભારતનો સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
2. શિક્ષણ પ્રધાન તરીકેના તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન દેશમાં પ્રથમ IITs, IISc, સ્કૂલ ઓફ પ્લાનિંગ એન્ડ આર્કિટેક્ચર અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
3. તેઓ જામિયા મિલિયા ઈસ્લામિયા યુનિવર્સિટીના સ્થાપક સભ્યોમાંના એક હતા જેની સ્થાપના મૂળ 1920માં અલીગઢ, સંયુક્ત પ્રાંતમાં થઈ હતી.
4. વર્ષ 1923માં તેઓ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાયા હતા. 35 વર્ષની ઉંમરે તેઓ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની અધ્યક્ષતા કરનાર સૌથી યુવા વ્યક્તિ બન્યા.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

8 અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો

ડૉ.કમલ રણદિવે

- આજે ગૂગલે ડૉ.કમલ રણદિવે (Dr. Kamal Ranadive)ના માનમાં ડૂડલ બનાવ્યું છે. આ ડૂડલ તેમની 104મી જન્મજયંતિ નિમિત્તે બનાવવામાં આવ્યું છે. ડૉ.કમલ રણદિવે કેન્સર પરના સંશોધન માટે જાણીતા છે.

Back to basics : ડૉ. ડૉ.કમલ રણદિવે

- ડૉ. કમલ રણદિવે બાયોમેડિકલ સંશોધક હતા. તેમણે કેન્સર અને વાયરસ વચ્ચેના સંબંધ પર સંશોધન કાર્ય કર્યું હતું. તે Indian Women Scientists' Association (IWSA) ના સ્થાપક સભ્યોમાંના એક હતા. તેમણે મુંબઈમાં Indian Cancer Research Centre ખાતે 1960માં ભારતની પ્રથમ ટીશ્યુ કલ્ચર સંશોધન પ્રયોગશાળાની સ્થાપના કરી હતી.
- તેમનો જન્મ 8 નવેમ્બર, 1917ના રોજ પુણેમાં થયો હતો. તેમના માતાપિતા દિનેશ દત્તાત્રેય સમર્થ અને શાંતાબાઈ દિનકર સમર્થ હતા. તેમના પિતા જીવવિજ્ઞાની હતા જેઓ પુણેની ફર્ગ્યુસન કોલેજમાં ભણાવતા હતા.
- કમલ રણદિવેએ ફર્ગ્યુસન કોલેજમાં તેમના મુખ્ય વિષયો તરીકે વનસ્પતિશાસ્ત્ર અને પ્રાણીશાસ્ત્ર સાથે કોલેજ શિક્ષણની શરૂઆત કરી. તેમણે 1934માં સ્નાતક થયા. તે પછી તે કોલેજ ઓફ એગ્રીકલ્ચર, પુણેમાં ગઈ, જ્યાં તેમણે 1943માં સાયટોજેનેટિક્સ ઓફ એન્ડ્રોનેસી સાથે વિશેષ વિષય તરીકે તેની માસ્ટર ડિગ્રી કરી.
- તેમણે તેમના જીવનકાળ દરમિયાન કેન્સર અને રક્તપિત્ત પર 200થી વધુ પેપર પ્રકાશિત કર્યા છે. તેમને વર્ષ 1982માં પદ્મ ભૂષણ એવોર્ડથી નવાજવામાં આવ્યા હતા. તેમને મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાનો Silver Jubilee Research Award પણ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. તેમને G. J. Watumull Foundation Prize પણ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

તમિલનાડુ: SPV પ્રકૃતિ સંરક્ષણ મિશનનું સંચાલન કરશે

- આબોહવા પગલાં તરફ એક વિશાળ કૂદકો મારતા, તમિલનાડુ સરકારે રાજ્યમાં કુદરતી સંરક્ષણ મિશનનું સંચાલન કરવા માટે પ્રથમ Special Purpose Vehicle-SPV ની સ્થાપના કરી છે.
- આ સ્પેશિયલ પર્પઝ વ્હીકલનું નામ “તમિલનાડુ ગ્રીન ક્લાઈમેટ કંપની” (Tamil Nadu Green Climate Company) છે.
- કંપની તમિલનાડુ ક્લાઈમેટ ચેન્જ મિશન, તમિલનાડુ વેટલેન્ડ્સ મિશન અને તમિલનાડુ ગ્રીન મૂવમેન્ટ મિશન નામના ત્રણ મહત્વપૂર્ણ કુદરતી સંરક્ષણ મિશનનું વ્યાવસાયિક રીતે સંચાલન કરશે.

SPV સભ્યો અને ભંડોળ

- આ SPVની અધિકૃત મૂડી 5 કરોડ રૂપિયા હશે. તેના સભ્યોમાં સમાવેશ થાય છે-

અધ્યક્ષ અને MD: રાજ્ય પર્યાવરણ સચિવ

- સભ્યો: નાણા, મ્યુનિસિપલ એડમિનિસ્ટ્રેશન, ઉર્જા, કૃષિ અને વન વિભાગના ટોચના અધિકારીઓ.

Back to basics : SPVનું મિશન

- આ SPV ના મિશનમાં શામેલ છે:
- આબોહવા પરિવર્તન અનુકૂળન અને શમન પર રાજ્યમાં અનેક કાર્યક્રમોનું આયોજન, અમલીકરણ અને દેખરેખ.
- વેટલેન્ડ મેપિંગ અને પુનઃપ્રાપ્તિ.
- જંગલ અને વૃક્ષોના આવરણમાં 33% વધારો.
- તે ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન ઘટાડવા અને બેન્યમાર્ક ઉદ્યોગોને ગ્રીન મેન્યુફેક્ચરિંગ તરફ આગળ વધવા માટેની વ્યૂહરચના ઘડશે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- આ SPV ટકાઉ ભવિષ્ય માટે ઇકો-ફ્રેન્ડલી ટેકનોલોજીને પણ પ્રોત્સાહન આપશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- રાજ્યના નાણામંત્રીએ 2021-2022 માટેનું સુધારેલું બજેટ રજૂ કરતી વખતે ત્રણ મિશનની જાહેરાત કરી હતી. આ બોલવા પરિવર્તન અનુકૂળ અને શમન પ્રવૃત્તિઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટે, તમિલનાડુ ક્લાઇમેટ ચેન્જ મિશન રૂ. 500 કરોડના કુલ ખર્ચ સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- TN વેટલેન્ડ મિશન (Tamil Nadu Wetlands Mission)
- આ મિશન 5 વર્ષમાં 100 વેટલેન્ડ્સને ઓળખવા અને મેપ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે 150 કરોડના ખર્ચે આજીવિકા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને પર્યાવરણીય સંતુલન પુનઃસ્થાપિત કરવામાં પણ મદદ કરશે.

ગોવા મેરીટાઇમ કોન્ફલેવ શરૂ

- વાર્ષિક ગોવા મેરીટાઇમ કોન્ફલેવ (GMC-21) ની ત્રીજી આવૃત્તિ 7 નવેમ્બર, 2021થી ગોવામાં શરૂ થઈ.
- આ કોન્ફલેવમાં ભારત હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રના 12 દેશોના નેવી ચીફની યજમાની કરશે.
- GMC-21માં એક્શન લેવલની ચર્ચાઓ પરની ત્રણ દિવસીય કોન્ફરન્સનો સમાવેશ થશે, જે મે 2021માં Goa Maritime Symposium-21 દરમિયાન પણ યોજાઈ હતી.

કોન્ફલેવની કાર્યસૂચિ

- GMC-21માં, ભારતીય નૌકાદળના વડા એડમિરલ કરમબીર સિંઘ 12 હિંદ મહાસાગરના દરિયાઈ રાષ્ટ્રો કોમોરોસ, બાંગ્લાદેશ, મેડાગાસ્કર, ઈન્ડોનેશિયા, માલદીવ્સ, મલેશિયા, મ્યાનમાર, મોરેશિયસ, સિંગાપોર, સેશેલ્સ, શ્રીલંકા અને થાઈલેન્ડના દરિયાઈ દળોના વડાઓની યજમાની કરશે.
- તેઓ હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ઉભરતા અને ભાવિ દરિયાઈ સુરક્ષા પડકારોનો અસરકારક રીતે સામનો કરવા માટે આંતર કાર્યક્ષમતા (interoperability) ના મહત્વ પર ચર્ચા કરશે.
- GMC-21નું મુખ્ય ભાષણ સંરક્ષણ સચિવ અજય કુમાર અને વિદેશ સચિવ હર્ષવર્ધન શ્રિંગલા આપશે.
- કોન્ફલેવના ભાગરૂપે, મુલાકાતીઓને 'મેક ઇન ઈન્ડિયા એક્ઝિબિશન'માં ભારતના સ્વદેશી શિપબિલ્ડિંગ ઉદ્યોગને જોવાની તક મળશે.

કોન્ફલેવના ત્રણ સત્રો

■ કોન્ફરન્સ ત્રણ સત્રોમાં યોજાશે:

- બિન-પરંપરાગત જોખમોનો સામનો કરવા માટે સામૂહિક દરિયાઈ ક્ષમતાઓ
- દરિયાઈ કાયદાનો અમલ કરતા પ્રાદેશિક સહકારને મજબૂત કરવા માટેનું સત્ર
- ઉભરતા બિન-પરંપરાગત જોખમોને ઘટાડવા પરના સત્રો

■ GMC 21 ની સત્તાવાર થીમ:

- GMC 2021 ની થીમ “ Maritime Security and Emerging Non-Traditional Threats: A case for proactive role for Indian Ocean Region “ છે.

Goa Maritime Symposium-21

- આ સેમિનાર GMC-21 માટે શેરપા કાર્યક્રમ હતો.
- હિંદ મહાસાગર પ્રદેશ અને GMC:
- હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર 21મી સદીના વ્યૂહાત્મક લેન્ડસ્કેપનું કેન્દ્રબિંદુ બની ગયું છે. આ ક્ષેત્રમાં, GMCનો હેતુ પ્રાદેશિક હિસ્સેદારોને એકસાથે લાવવા અને પ્રદેશ માટે સહયોગી અમલીકરણ વ્યૂહરચનાઓ પર ચર્ચા કરવાનો છે.

મેઘાલય કેબિનેટે પૂર્વ પશ્ચિમ ખાસી હિલ્સ જિલ્લાના નિર્માણને મંજૂરી આપી

- 5 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, મેઘાલય કેબિનેટે “મૈરાંગ સિવિલ સબ-ડિવિઝન” ને સંપૂર્ણ જિલ્લાનો દરજ્જો આપવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી છે.
- મૈરાંગ સિવિલ સબ-ડિવિઝન હવે “પૂર્વીય પશ્ચિમ ખાસી હિલ્સ ડિસ્ટ્રિક્ટ” (Eastern West Khasi Hills district) તરીકે ઓળખાશે.
- તેનું ઉદ્ઘાટન 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ કરવામાં આવશે.

મહત્વ

- આ પગલું એ સુનિશ્ચિત કરવામાં મદદ કરશે કે વહીવટ લોકોની નજીક રહે. તે એ પણ સુનિશ્ચિત કરશે કે બહુવિધ યોજનાઓનો અમલ વધુ અસરકારક છે.

Back to basics : ખાસી હિલ્સ

- ખાસી હિલ્સ મેઘાલયના શિલોંગ ઉચ્ચપ્રદેશમાં સ્થિત એક નીચી પર્વતીય રચના છે. આ ટેકરીઓ ગારો-ખાસી-જૈંચતીયા શ્રેણીનો ભાગ છે. તેઓ પૂર્વીયલ શ્રેણી તેમજ વધુ પૂર્વમાં મોટી પટકાઈ શ્રેણીમાં જોડાય છે. ખાસી હિલ્સ મેઘાલયના ઉપ-ઉષ્ણકટિબંધીય જંગલ વિસ્તારમાં આવેલી છે. 1970 પહેલા, ખાસી હિલ્સ અને સમગ્ર મેઘાલય રાજ્ય વહીવટી રીતે આસામનો એક ભાગ હતો.

સર્વોચ્ચ શિખર

- ખાસી હિલ્સ ક્ષેત્રમાં સૌથી ઉંચું શિખર લુમ શિલોંગ (Lum Shyllong) છે. તેની ઊંચાઈ 1968 મીટર છે. તે શિલોંગ શહેરની દક્ષિણમાં થોડા કિલોમીટર દૂર સ્થિત છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- ખાસી હિલ્સ વિસ્તાર ખાસી હિલ્સ જિલ્લા હેઠળ આવે છે. 28 ઓક્ટોબર, 1976ના રોજ જિલ્લાનું પશ્ચિમ ખાસી હિલ્સ અને પૂર્વ ખાસી હિલ્સ જિલ્લામાં વિભાજન કરવામાં આવ્યું હતું. રી-ભોઈ જિલ્લો 4 જૂન, 1992ના રોજ પૂર્વ ખાસી હિલ્સ જિલ્લામાંથી કોતરવામાં આવ્યો હતો.

માનસિક સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત મુદ્દાઓ

- તાજેતરમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે માનસિક સ્વાસ્થ્યના મુદ્દાઓ પ્રત્યે ન્યાયતંત્રની સંવેદનશીલતા જાળવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો અને કહ્યું હતું કે વ્યક્તિના માનસિક સ્વાસ્થ્યને “વન સાઈઝ ફિટ-ફોર-ઓલ” ની દૃષ્ટિએ ન જોવું જોઈએ.
- સુપ્રીમ કોર્ટે કહ્યું કે વ્યક્તિને અનેક પ્રકારના જોખમોનો સામનો કરવો પડે છે, જેમાં શારીરિક અને ભાવનાત્મક (પ્રેમ, દુઃખ અને સુખ) બંનેનો સમાવેશ થાય છે, જે માનવ મન અને લાગણીઓના બહુમુખી સ્વભાવ અનુસાર અલગ રીતે વર્તે છે.
- વિશ્વ માનસિક સ્વાસ્થ્ય દિવસ દર વર્ષે 10 ઓક્ટોબરે ઉજવવામાં આવે છે.

Back to basics : માનસિક સ્વાસ્થ્ય

- વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WHO) અનુસાર, માનસિક સ્વાસ્થ્ય એવી પરિસ્થિતિનો સંદર્ભ આપે છે જેમાં વ્યક્તિ તેની ક્ષમતાઓનો અહેસાસ કરે છે, જીવનમાં સામાન્ય તણાવનો સામનો કરી શકે છે, ઉત્પાદક રીતે કાર્ય કરી શકે છે અને તેના સમુદાયમાં ફાળો આપવા માટે સક્ષમ છે.
- શારીરિક સ્વાસ્થ્યની જેમ, જીવનના દરેક તબક્કે એટલે કે બાળપણ અને કિશોરાવસ્થાથી પુખ્તવય દરમિયાન માનસિક સ્વાસ્થ્ય મહત્વપૂર્ણ છે.

પડકારો

- જાહેર આરોગ્યપર ઊંચો બોજ:
- ભારતના તાજેતરના નેશનલ મેન્ટલ હેલ્થ સર્વે 2015-16 અનુસાર, દેશભરમાં અંદાજિત 150 મિલિયન લોકોને માનસિક આરોગ્ય સંભાળની જરૂર છે.

■ સંસાધનોનો અભાવ:

- ભારતમાં દર 100,000ની વસ્તીએ માનસિક આરોગ્ય કર્મચારીઓનું પ્રમાણ એકદમ ઓછું છે, જેમાં મનોચિકિત્સકો (0.3), નર્સો (0.12), મનોવૈજ્ઞાનિકો (0.07) અને સામાજિક કાર્યકરો (0.07)નો સમાવેશ થાય છે.
- GDPના 1 ટકાથી પણ ઓછા ભાગની ફાળવણી આરોગ્ય સેવાઓ પર કરવામાં આવે છે, જેના કારણે માનસિક આરોગ્ય સેવાઓની પહોંચમાં જાહેર અવરોધો ઊભા થયા છે.

■ અન્ય પડકારો:

- માનસિક બીમારીના લક્ષણો વિશે જાગૃતિનો અભાવ, તેને સામાજિક કલંક તરીકે જોવું અને માનસિક બીમારીના લક્ષણોનો અતિરેક, દર્દીની સારવાર માટે પરિવારના સભ્યોમાં ઈચ્છાશક્તિનો અભાવ વગેરે સામાજિક એકલતા તરફ દોરી જાય છે.
- આના પરિણામે સારવારમાં મોટો તફાવત આવ્યો છે. સારવારમાં આ તફાવત વ્યક્તિની હાલની માનસિક બીમારીને વધુ ખરાબ સ્થિતિમાં તરફ દોરી જાય છે.
- સારવાર પછીનું અંતર:
- માનસિક રીતે બીમાર વ્યક્તિઓને સારવાર પછી યોગ્ય પુનર્વસનની જરૂર છે જે હાલમાં અસ્તિત્વમાં નથી.
- વધતી તીવ્રતા: આર્થિક મંદી દરમિયાન માનસિક સ્વાસ્થ્ય સમસ્યાઓમાં વધારો થાય છે, તેથી આર્થિક કટોકટીના સમયે વિશેષ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.

સરકારે લીધેલા પગલાં

■ બંધારણીય જોગવાઈઓ:

- સુપ્રીમ કોર્ટે બંધારણની કલમ 21 હેઠળ આરોગ્ય સંભાળને મૂળભૂત અધિકાર તરીકે સ્વીકારી છે.
- રાષ્ટ્રીય માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ (NMHP): માનસિક વિકારોના ભારે બોજ અને માનસિક સ્વાસ્થ્યના ક્ષેત્રમાં લાયક વ્યાવસાયિકોની અછતને પહોંચી વળવા માટે સરકાર 1982થી રાષ્ટ્રીય માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ (NMHP)નો અમલ કરી રહી છે.
- 2003માં, સરકાર દ્વારા બે યોજનાઓનો સમાવેશ કરવા માટે વ્યૂહાત્મક રીતે આ કાર્યક્રમ ફરીથી વિકસાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સરકારી માનસિક હોસ્પિટલોનું આધુનિકીકરણ અને માનસિક વિકારો સાથે સંબંધિત તબીબી કોલેજો/સામાન્ય હોસ્પિટલોના એકમોને અપગ્રેડ કરવાનો સમાવેશ થાય છે.

■ મેન્ટલ હેલ્થ ટેક્સ એક્ટ, 2017:

- આ કાયદો સરકાર દ્વારા સંચાલિત અથવા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવતી માનસિક આરોગ્ય સેવાઓ અને દરેક અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિને સારવારની ખાતરી આપે છે.

- આ કાયદાએ Section 309 IPCના ઉપયોગમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો કર્યો છે અને અપવાદના કિસ્સામાં જ આત્મહત્યા કરવાનો પ્રયાસ કરી શકે છે.
- કિરણ હેલ્પલાઇન:2020માં સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલયે ચિંતા, તણાવ, હતાશા, આત્મહત્યાના વિચારો અને અન્ય માનસિક સ્વાસ્થ્ય ચિંતાઓનો સામનો કરી રહેલા લોકોને સહાય પૂરી પાડવા માટે 24/7 ટોલ-ફ્રી હેલ્પલાઇન 'કિરણ' શરૂ કરી હતી.

આગળનો રસ્તો

- ભારતમાં માનસિક સ્વાસ્થ્યની સ્થિતિ સરકાર દ્વારા સક્રિય નીતિ હસ્તક્ષેપ અને સંસાધન ફાળવણીની માંગ કરે છે.
- માનસિક સ્વાસ્થ્ય પ્રત્યેના કલંકને ઘટાડવા માટે, આપણે સમુદાય/સમાજને તાલીમ આપવા અને સંવેદનશીલ બનાવવા માટે પગલાંની જરૂર છે.
- જ્યારે માનસિક બીમારીવાળા દર્દીઓને યોગ્ય સંભાળ પૂરી પાડવાની વાત આવે છે, ત્યારે આપણે દર્દીઓ માટે માનસિક આરોગ્ય સંભાળ હસ્તક્ષેપની જરૂર છે, આપણે સેવાઓ અને સ્ટાફની પહોંચ વધારવા માટે એક નવા મોડેલની જરૂર છે.
- આવા જ એક મોડેલ - 'અનકેડિટેડ સોશિયલ હેલ્થ એક્સિસ્ટિવિસ્ટ'(આશા)ને આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- ભારતને માનસિક સ્વાસ્થ્ય અને સંબંધિત મુદ્દાઓ વિશે શિક્ષિત અને જાગૃતિ લાવવા માટે સતત ભંડોળની જરૂર છે.
- સ્વચ્છ મન્ટા અભિયાન જેવા અભિયાનો દ્વારા લોકોને માનસિક સ્વાસ્થ્ય વિશે જાણવા માટે પ્રેરિત કરવાની સમયની માંગ છે.

ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ 2021

- તાજેતરમાં 'ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ'ની ઉદ્ઘાટન આવૃત્તિ હાર્મ રિડક્શન કન્સોર્ટિયમ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- તે દવાની નીતિઓ અને તેમના અમલીકરણનું 'ડેટા-સંચાલિત વૈશ્વિક વિશ્લેષણ' છે જ્યારે ભારત સરકાર માદક દ્રવ્યો અને મનોરોગિક પદાર્થો અધિનિયમ, 1985ની જોગવાઈઓની સમીક્ષા કરી રહી છે.
- હાર્મ રિડક્શન કન્સોર્ટિયમ એ નેટવર્કનું વૈશ્વિક કન્સોર્ટિયમ છે જેનો ઉદ્દેશ વૈશ્વિક સ્તરે દવાઓ સામે યુદ્ધને પડકારવાનો, સેવાઓને નુકસાન પહોંચાડવાની પહોંચ વધારવાનો અને નુકસાન ઘટાડવા માટે સંસાધનોમાં વધારો કરવાની હિમાયત કરવાનો છે.

Back to basics : સૂચકાંક વિશે

- તે એક અનોખું સાધન છે જે રાષ્ટ્રીય સ્તરની દવા નીતિઓના દસ્તાવેજો, પગલાં અને તુલના કરે છે.
- તે દરેક દેશને સ્કોર અને રેન્કિંગ પ્રદાન કરે છે જે બતાવે છે કે તેમની ડ્રગ નીતિઓ અને અમલીકરણ માનવ અધિકારો, આરોગ્ય અને વિકાસના અસિદ્ધાંતો સાથે કેવી રીતે સુસંગત છે.
- સૂચકાંક દવા નીતિના ક્ષેત્રમાં જરૂરી જવાબદારી અને મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે.
- તે વિશ્વના તમામ પ્રદેશોને આવરી લેતા 30 દેશોની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરે છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- દમન અને દંડ આધારિત ડ્રગ નીતિઓના આધારે વૈશ્વિક નેતૃત્વએ એકંદરે સરેરાશ સ્કોર સાથે ખૂબ જ નીચો (માત્ર 48/100) સ્કોર કર્યો છે અને માત્ર ટોચનો ક્રમાંક ધરાવતો દેશ (નોર્વે) 74/100 સુધી પહોંચી ગયો છે.
- ડ્રગ નીતિના અમલીકરણ અંગે નાગરિક સમાજના નિષ્ણાતોના ધોરણો અને અપેક્ષાઓ દરેક દેશમાં બદલાય છે.
- વૈશ્વિક ડ્રગ નીતિઓમાં અસમાનતા ખૂબ પ્રચલિત છે, જેમાં 5 ટોચના ક્રમાંકિત દેશોએ સૌથી નીચા 5 દેશો કરતા 3 ગણો વધુ સ્કોર કર્યો છે.
- આ આંશિક રીતે 'વોર ઓન ડ્રગ્સ' અભિગમના સંસ્થાનવાદી વારસાને કારણે છે.
- ડ્રગ સંબંધિત નીતિઓ સામાજિક-આર્થિક પરિસ્થિતિઓમાં હાંસિયામાં ઘડેલાયેલા લોકોને તેમના લિંગ, વંશીયતા, જાતીય અભિગમના આધારે અસમાન રીતે અસર કરે છે.
- રાજ્યની નીતિઓ અને જમીન પર તેનો અમલ કેવી રીતે થાય છે તે વચ્ચે વ્યાપક અસમાનતાઓ છે.
- કેટલાક અપવાદો સિવાય, ડ્રગ નીતિની પ્રક્રિયાઓમાં નાગરિક સમાજ અને અસરગ્રસ્ત સમુદાયોની અર્થપૂર્ણ ભાગીદારી અત્યંત મર્યાદિત છે.

ભારતનું પ્રદર્શન

- રેન્કિંગ:
 - 30 દેશોમાં ભારત 18મા ક્રમે છે. તેનો કુલ સ્કોર 46/100 છે.
- સ્કોર:
 - વધુ પડતી સજા અને પ્રતિભાવોની જોગવાઈના આધારે સ્કોર 63/100 છે.
 - આરોગ્ય અને નુકસાનમાં ઘટાડો થાય તો તે 49/100 છે.
 - ફોજદારી ન્યાય પ્રતિસાદની પ્રમાણસરતામાં 38/100 છે.

- પીડા અને પીડાથી રાહત માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે નિયંત્રિત પદાર્થોની ઉપલબ્ધતા અને એક્સેસ 33/100 છે.

9 નવેમ્બર: રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (Uttarakhand State Foundation Day)

- રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ (National Legal Services Day -NLSD) ભારતમાં દર વર્ષે 9 નવેમ્બરના રોજ ઉજવવામાં આવે છે જેથી તમામ નાગરિકો માટે વાજબી, ન્યાયી અને ન્યાય પ્રક્રિયા સુનિશ્ચિત કરવા માટે જાગૃતિ ફેલાવવામાં આવે.
- આ દિવસની ઉજવણીનો હેતુ સમાજના નબળા વર્ગના લોકોને મફત, કાર્યક્ષમ અને કાનૂની સેવાઓ પૂરી પાડવાનો છે. તે લોકોના નબળા વર્ગોને મફત સેવાઓની ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે તેમજ તેમને તેમના અધિકારો વિશે જાગૃત કરે છે.
- આ દિવસે, કાયદાકીય વ્યવસ્થાના સંચાલનને સુરક્ષિત કરવા અને સમાનતાના આધારે લોકોની ધાર્મિકતાને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સમગ્ર દેશમાં લોક અદાલતોનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત દેશના દરેક સંવેદનશીલ નાગરિકને મફત કાનૂની સહાય અંગે જાગૃતિ લાવવા માટે વિવિધ કાનૂની સાક્ષરતા શિબિરો અને ઉજવણીઓનું પણ આયોજન કરવામાં આવે છે.

Back to basics : રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ

(National Legal Services Day -NLSD)

- તે સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે 1995માં ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે મહિલાઓ, વિકલાંગ વ્યક્તિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિ (ST), બાળકો, અનુસૂચિત જાતિ (SC), માનવ તસ્કરી પીડિતો તેમજ કુદરતી આફતોના ભોગ બનેલા લોકોને સહાય પૂરી પાડે છે.

9 નવેમ્બર: ઉત્તરાખંડ દિવસ

- ઉત્તરાખંડ દિવસ દર વર્ષે 9 નવેમ્બરે ઉજવવામાં આવે છે. તેને ઉત્તરાખંડ દિવસ અથવા ઉત્તરાખંડ રાજ્ય સ્થાપના દિવસ પણ કહેવામાં આવે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- 1994માં, અલગ રાજ્યની માંગએ પૂર્ણ સ્વરૂપ લીધું, જેના પરિણામે એક જન આંદોલન થયું જેના પરિણામે 2000માં ઉત્તરાખંડ રાજ્યની રચના થઈ.

Back to basics : ઉત્તરાખંડ

- તે “દેવોની ભૂમિ” અથવા “દેવ ભૂમિ” તરીકે ઓળખાય છે. તેની સ્થાપના સમયે તેનું નામ ‘ઉત્તરાંચલ’ રાખવામાં આવ્યું હતું. બાદમાં 2007માં તેનું નામ બદલીને ઉત્તરાખંડ કરવામાં આવ્યું. રાજ્યની રાજધાની દેહરાદૂન છે. રાજ્યની હાઈકોર્ટ નૈનીતાલમાં આવેલી છે.
- રાજ્ય જિમ કોર્બેટ નેશનલ પાર્કમાં બંગાલ ટાઈગરનું આયોજન કરે છે. નંદા દેવી વિસ્તાર યુનેસ્કોની વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ છે. આ પ્રદેશ ફૂલોની દુર્લભતા માટે જાણીતો છે. ઉત્તરાખંડના મૂળ લોકો ઉત્તરાખંડી, કુમાઉની અને ગઢવાલી છે. ઉત્તરાખંડમાં ભારતના અન્ય કોઈપણ રાજ્ય કરતાં સામાન્ય શ્રેણીની જાતિ (ઉચ્ચ જાતિ) સૌથી વધુ છે.
- ઉત્તરાખંડની વંશીય જાતિઓ જૈસરી, થારુ, ભોટિયા, બુક્સા, જાડ, રાજી અને બનારાવત છે.
- ઉત્તરાખંડમાં રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો અને અભયારણ્યો:
- ઉત્તરાખંડ રાજ્યમાં મુખ્ય રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો અને વન્યજીવ અભયારણ્યો નીચે મુજબ છે
- નંદા દેવી બાયોસ્ફિયર
- ગોવિંદ નેશનલ પાર્ક
- કોર્બેટ નેશનલ પાર્ક
- રાજાજી નેશનલ પાર્ક
- ગંગોત્રી નેશનલ પાર્ક
- ગોવિંદ વન્યજીવ અભયારણ્ય
- કેદારનાથ વન્યજીવ અભયારણ્ય
- આસન વન્યજીવ અભયારણ્ય
- બિનસર વન્યજીવ અભયારણ્ય
- ઉત્તરાખંડમાં નદીઓ:
- ગંગા, કાલી, યમુના અને ટન રાજ્યની પ્રખ્યાત નદીઓ છે.

ભારતમાં 18 લાખ બાળકો ગંભીર રીતે કુપોષિત: કેન્દ્ર સરકાર

- મહિલા અને બાળકોના મંત્રાલય અનુસાર, ભારતમાં 33 લાખથી વધુ કુપોષિત બાળકો છે. ન્યુટ્રિશન ટ્રેકરમાંથી ડેટાની જાણ કરવામાં આવી હતી, જેના પર આંગણવાડીઓ દ્વારા સીધો નંબર દાખલ કરવામાં આવે છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા એક્સેસ કરવામાં આવે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

- મંત્રાલય અનુસાર, અડધાથી વધુ બાળકો ગંભીર રીતે કુપોષિત શ્રેણીમાં છે.
- આ યાદીમાં મહારાષ્ટ્ર, બિહાર અને ગુજરાત ટોચ પર છે.
- અંદાજ મુજબ, ભારતમાં 14 ઓક્ટોબર, 2021 સુધીમાં 17,76,902 ગંભીર રીતે તીવ્ર કુપોષિત (severely acute malnourished – SAM) બાળકો અને 15,46,420 મધ્યમ તીવ્ર કુપોષિત (moderately acute malnourished – MAM) બાળકો છે. આ નંબરો ન્યુટ્રિશન ટ્રેકર એપ પર રજીસ્ટર કરવામાં આવ્યા હતા.
- નવેમ્બર 2020 અને ઓક્ટોબર 14, 2021ની વચ્ચે, ગંભીર રીતે કુપોષિત બાળકોની સંખ્યામાં 91% નો વધારો થયો છે. આ સંખ્યા હવે 9,27,606 થી વધીને 17.76 લાખ થઈ ગઈ છે.

SAM અને MAM ની અસર

- SAM ધરાવતા બાળકોનું વજન તેમની ઊંચાઈ માટે ઓછું હોય છે. નબળી રોગપ્રતિકારક શક્તિને કારણે તેઓ રોગોથી મૃત્યુ પામવાની શક્યતા નવ ગણી વધારે છે. MAM ધરાવતાં બાળકો બાળપણમાં મૃત્યુદર અને બિમારીનું જોખમ વધારે છે.

હરિત કર્મ સેના

- કેરળ સરકારે શહેરના ઘરોમાંથી કચરો એકઠો કરવા અને તેને કોચી કોર્પોરેશન ખાતે ઘન કચરા ટ્રીટમેન્ટ ફેસિલિટી સુધી લઈ જવા માટે “હરિથ કર્મ સેના અથવા ગ્રીન એક્શન ફોર્સ” (Haritha Karma Sena or Green Action Force) બનાવવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
- શહેરમાં સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમને સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે, પેટા-લોના ડ્રાફ્ટમાં એક્શન ફોર્સની રચના કરવાની દરખાસ્તનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ ડ્રાફ્ટ કાયદો કેરળ મ્યુનિસિપાલિટી એક્ટની કલમ 33 અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
- તાજેતરમાં કોર્પોરેશનની હેલ્થ સ્ટેન્ડિંગ કમિટીએ આ અંગે ચર્ચા કરી હતી અને હવે તેને મંજૂરી માટે કોર્પોરેશન કાઉન્સિલ સમક્ષ મૂકવામાં આવશે.
- પેટા કાયદાના અમલ માટે રાજ્ય સરકારની મંજૂરી પણ જરૂરી છે.

આવશ્યકતા

- પ્લાસ્ટિક, ઘન અને પ્રવાહી કચરાનું સંચાલન કરવા માટે નાગરિક સંસ્થા માટે નીતિ માળખાની જરૂર હતી. શહેરને સ્વચ્છ રાખવા તેમજ શેરીઓ અને અન્ય જાહેર સ્થળો પર કચરો ફેંકવાથી બચવા માટે આ જરૂરી હતું.

Back to basics : ગ્રીન એક્શન ફોર્સ

- નાગરિક સંસ્થાના તમામ વિભાગોમાં ગ્રીન એક્શન ફોર્સની રચના કરવામાં આવશે. દરેક યુનિટ ડિવિઝનમાં લગભગ 200 ઘરોને આવરી લેશે. આદર્શ રીતે દરેક વર્તુળના રહેવાસીઓ ગ્રીન એક્શન ફોર્સના સભ્યો હશે. જો કોઈપણ વિભાગમાંથી પૂરતા સભ્યોની ઓળખ ન થઈ હોય, તો કોર્પોરેશનની હદમાં રહેતા લોકોની પસંદગી કરવામાં આવશે. એકમોના સભ્યો નિવાસીઓના ઘરઆંગણેથી કચરો એકત્ર કરશે. બિન-બાયોડિગ્રેડેબલ, ડિગ્રેડેબલ અને સેનિટરી કચરો પૂર્વ-નિર્ધારિત તારીખો પર અલગથી એકત્રિત કરવામાં આવશે અને નાગરિક સંસ્થા દ્વારા રોકાયેલા વાહનોમાં પરિવહન કરવામાં આવશે. તેઓ જળ સંસ્થાઓ અને જાહેર સ્થળોએ કચરાના ગેરકાયદે ડમ્પિંગ પર પણ નજર રાખશે.

3 મિલિયન લોકો દુષ્કાળની આરે છે: યુએન

- World Food Programme – WFPના એક રિપોર્ટમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે વિશ્વભરમાં તીવ્ર ભૂખમરો (acute hunger) વધ્યો છે. પરિણામે, 43 દેશોમાં 45 મિલિયન લોકો દુષ્કાળની આરે જીવી રહ્યા છે.
- WFP એ 2021માં તેના અગાઉના અહેવાલમાં આ સંખ્યા 42 મિલિયન હોવાનો અંદાજ મૂક્યો હતો. પરંતુ, ખાદ્ય સુરક્ષાના તાજેતરના મૂલ્યાંકન દર્શાવે છે કે અફઘાનિસ્તાનમાં અન્ય ત્રણ મિલિયન લોકો દુષ્કાળનો સામનો કરી રહ્યા છે.
- અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે, વિશ્વભરમાં આ સ્થિતિને રોકવા માટે, \$7 બિલિયનની જરૂર પડશે, જે અગાઉ 6.6 બિલિયન હોવાનો અંદાજ હતો.
- આ અહેવાલ મુજબ, 5 મિલિયન સીરિયન તીવ્ર ભૂખ/ દુષ્કાળનો અનુભવ કરી રહ્યા છે.
- હૈતી, ઈથોપિયા, કેન્યા, સોમાલિયા, અંગોલા અને બુરુન્ડી જેવા દેશોમાં ભૂખમરો વધી રહ્યો છે.

ખોરાકની અસુરક્ષાની અસરો:

- કેટલાક વિસ્તારોમાં ખોરાકની અસુરક્ષા માતા-પિતાને તેમના બાળકોના વહેલા લગ્ન કરાવવા જેવી પસંદગીઓ કરવા દબાણ કરે છે. માતાપિતા બાળકોને શાળામાંથી કાઢી મૂકે છે, અથવા તેમને તીડ, કેક્ટસ અથવા નીંદણ ખવડાવે છે. અફઘાનિસ્તાનમાં, પરિવારોને જીવવા માટે તેમના બાળકો વેચવાની ફરજ પડી રહી છે.

વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (WFP)

- WFP એ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને વિશ્વની સૌથી મોટી માનવતાવાદી સંસ્થાની ખાદ્ય-સહાયક શાખા છે. તે ભૂખમરો અને ખાદ્ય સુરક્ષા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરતી સૌથી મોટી સંસ્થા તરીકે ઓળખાય છે. તે શાળામાં ભોજન આપતી સૌથી મોટી સંસ્થા છે. તેની સ્થાપના 1961માં થઈ હતી. તેનું મુખ્ય મથક રોમમાં છે અને તે 80 દેશોમાં ઓફિસનું સંચાલન કરે છે.

ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ ઇનિશિયેટિવ

- તાજેતરમાં દસ સંસ્થાઓના વૈશ્વિક ગઠબંધન દ્વારા 'ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ ઇનિશિયેટિવ' (GRII) શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

Back to basics : ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ ઇનિશિયેટિવ

- તે 'કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ-26'ના 'એડોપ્શન ડે' (8 નવેમ્બર 2021)ના અવસરે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું, જે વિશ્વનું પ્રથમ ક્યુરેટેડ, ઓપન-સોર્સ રેફરન્સ ઇન્ડેક્સ હશે.
- આબોહવા જોખમો માટે સ્થિતિસ્થાપકતાનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે તેને સાર્વત્રિક મોડલ તરીકે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.
- તે ઉભરતા અને વિકાસશીલ દેશોમાં વસ્તીને માહિતગાર કરવા અને રક્ષણ આપવા માટે આબોહવા અને કુદરતી સંકટના જોખમો પરનો ડેટા પ્રદાન કરશે, આબોહવા સ્થિતિસ્થાપક વિકાસ પર પેરિસ કરારના લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરવા માટે જરૂરી રોકાણોને એકત્ર કરવા માટેનું એક સાધન આધાર પૂરો પાડશે.
- તેનો ઉપયોગ તમામ આર્થિક અને ભૌગોલિક વિસ્તારોમાં એકંદર જોખમ સંચાલનમાં થઈ શકે છે.
- ઉદ્દેશ્ય: તે બે તાત્કાલિક લક્ષ્યો હાંસલ કરવા માંગે છે.
- પ્રથમ, વીમા જોખમ મોડેલિંગ સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરીને વૈશ્વિક જોખમ ડેટા પ્રદાન કરો.
- બીજું, નીચેના શેર કરેલ ધોરણો અને ઉપયોગો માટે સુવિધાઓ પ્રદાન કરવા માટે:
- કોર્પોરેટ આબોહવા જોખમ જાહેરાત.
- રાષ્ટ્રીય અનુકૂળન આયોજન અને અહેવાલ.
- પૂર્વ-વ્યવસ્થિત માનવતાવાદી નાણાંનું આયોજન.
- ભાગીદારો અને સમર્થકો: વીમા ક્ષેત્ર અને ભાગીદાર સંસ્થાઓના આંશિક ભંડોળ સાથે 'ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ પહેલ' શરૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય ભાગીદાર સંસ્થાઓમાં શામેલ છે:

- ડિઝાસ્ટર રેઝિલિયન્સ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર માટે ગઠબંધન (CDRI)
- ક્લાઈમેટ રેઝિલિયન્સ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ માટે ગઠબંધન (CCRI)

■ આવશ્યકતા:

- વર્ષ 2020માં વૈશ્વિક સ્તરે કુદરતી આફતોને કારણે લગભગ 200 બિલિયન યુએસ ડોલરનું નુકસાન થયું હતું. વર્ષ 1970 થી, આબોહવા સંબંધિત આપત્તિઓમાં 2 મિલિયનથી વધુ લોકો મૃત્યુ પામ્યા છે.
- લગભગ તમામ દેશોએ તાજેતરના વર્ષોમાં કોઈને કોઈ સ્વરૂપે આબોહવા પરિવર્તનની કઠોર અસરો અનુભવી છે.
- આબોહવા વિક્ષેપ માટે સ્થિતિસ્થાપકતા પ્રણાલીઓ અને અર્થતંત્રો લાખો જીવન અને આજીવિકા બચાવી શકે છે.

■ મહત્વ:

- આ જોખમ પૃથ્થકરણના પરિણામો વીમા કવચના તફાવતને દૂર કરવામાં મદદ કરશે અને જ્યાં તેમને તેની સૌથી વધુ જરૂર હોય ત્યાં પ્રત્યક્ષ રોકાણ અને સમર્થન પ્રદાન કરશે.
- તે વૈશ્વિક આર્થિક ક્ષેત્રોને આબોહવા સ્થિતિસ્થાપકતા બનાવવા ઉપરાંત કટોકટીને સંબોધિત કરવા સિવાય કશું જ કરવાના મૂલ્ય અને ખર્ચને સમજવામાં મદદ કરશે.
- આનાથી સંપત્તિના માલિકોને જોખમો અને આપત્તિઓના સંજોગોમાં પોર્ટફોલિયો જોખમોની તુલના કરવામાં મદદ મળશે, તેમજ દેશોને રાષ્ટ્રીય અનુકૂળનશીલ રોકાણોને પ્રાથમિકતા આપવામાં મદદ મળશે.

લીગલ મેટ્રોલોજી (પેકેજ્ડ પ્રોડક્ટ્સ) નિયમો 2011(8)

- ગ્રાહકોના હિતના રક્ષણ માટે, ગ્રાહક બાબતોના વિભાગે 'કાનૂની મેટ્રોલોજી (પેકેજ્ડ પ્રોડક્ટ્સ) રૂલ્સ 2011' ના નિયમ-5 નાબૂદ કર્યા છે.
- આ નિયમ અનુસૂચિ-11 ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે જે 5 વિવિધ પ્રકારના લેખોના પેક કદને નિર્ધારિત કરે છે.

સુધારા વિશે

■ 'મહત્તમ છૂટક કિંમત'ની ઘોષણા:

- ભારતીય ચલણમાં 'મહત્તમ છૂટક કિંમત' (MRP)ની જાહેરાત પૂર્વ-પેકેજ માલ અને ઉત્પાદન તારીખ પરના તમામ કર સહિત ફરજિયાત કરવામાં આવી છે.

■ યુનિટ સેલિંગ પ્રાઈસની નવી જોગવાઈ:

- હવે જથ્થાને સંખ્યા અથવા એકમ અથવા ટુકડો અથવા જોડી અથવા સમૂહ અથવા આવા અન્ય કોઈપણ શબ્દના રૂપમાં વ્યક્ત કરી શકાય છે, જે પેકેજમાં જથ્થાને રજૂ કરે છે.
- આ ખરીદી સમયે વસ્તુઓની કિંમતોની તુલના કરવાનું સરળ બનાવશે.
- અગાઉ નંબરના આધારે વેચાતા માલ માટે 'U' અને 'N' ચિહ્નોનો ઉપયોગ થતો હતો.

■ લીગલ મેટ્રોલોજી (પેકેજ પ્રોડક્ટ્સ) નિયમો 2011:

- તે ભારતમાં પ્રી-પેકેજ માલસામાનનું નિયમન કરે છે અને અન્ય બાબતોની સાથે સાથે આવા માલના વેચાણ પહેલાં ચોક્કસ લેબલિંગ આવશ્યકતાઓને ફરજિયાત કરે છે.
- લીગલ મેટ્રોલોજી એક્ટ, 2009 (Legal Metrology Act, 2009) તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ વજન અને માપના ધોરણો સ્થાપિત કરવા અને અમલમાં મૂકવાનો છે, વજન, માપ અને વજન, માપ અથવા સંખ્યા દ્વારા વેચવામાં અથવા વહેંચવામાં આવતી અન્ય વસ્તુઓ અને તેની સાથે જોડાયેલ અન્ય કોઈપણ બાબતમાં વેપાર અને વાણિજ્યનું નિયમન કરવાનો છે.
- અધિનિયમ મુજબ, કેન્દ્ર સરકાર આંતર-રાજ્ય વેપાર અને વાણિજ્ય સંબંધિત ફરજો કરવા માટે લીગલ મેટ્રોલોજીના ડિરેક્ટરની નિમણૂક કરી શકે છે.
- રાજ્ય સરકાર આંતર-રાજ્ય વેપાર અને વાણિજ્ય સંબંધિત ફરજો નિભાવવા માટે કંટ્રોલર ઓફ લીગલ મેટ્રોલોજીની નિમણૂક કરી શકે છે.

સંબંધિત પહેલો

- ગ્રાહક સુરક્ષા અધિનિયમ, 2019
- ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ (લેબલિંગ અને ડિસ્પ્લે) રેગ્યુલેશન્સનો ડ્રાફ્ટ

Global Drug Policy Indexમાં ભારતનો ક્રમ

- Harm Reduction Consortium દ્વારા 7 નવેમ્બર, 2021ના રોજ Global Drug Policy Index બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- નોર્વે, ન્યુઝીલેન્ડ, પોર્ટુગલ, યુકે અને ઓસ્ટ્રેલિયા માનવીય અને આરોગ્ય-સંચાલિત દવા નીતિઓના સંદર્ભમાં આ ઇન્ડેક્સમાં પાંચ અગ્રણી દેશો છે.
- બ્રાઝિલ, યુગાન્ડા, ઇન્ડોનેશિયા, કેન્યા અને મેક્સિકો પાંચ સૌથી નીચા ક્રમાંકિત દેશો છે.

ભારતનો ક્રમ

- 30 દેશોમાં ભારત 18 મા ક્રમે છે.
- ભારતનો કુલ સ્કોર 46/100 હતો.
- સ્વાસ્થ્ય અને નુકસાન ઘટાડવા પર, ભારતે 49/100નો સ્કોર કર્યો.
- ફોજદારી ન્યાય પ્રતિભાવના પ્રમાણ પર, ભારતને 38/100 સ્કોર મળ્યો.

- દુખ અને પીડાની રાહત માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે નિયંત્રિત પદાર્થોની ઉપલબ્ધતા અને પહોંચ પર, ભારતે 33/100નો સ્કોર કર્યો.

ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ શું છે?

- ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ એ દવાની નીતિઓ અને વિશ્વભરમાં તેમના અમલીકરણનું ડેટા આધારિત વિશ્લેષણ છે. ઇન્ડેક્સમાં 75 સૂચકાંકોનો સમાવેશ થાય છે અને ડ્રગ પોલિસીના પાંચ વ્યાપક પરિમાણોને આવરી લે છે - ફોજદારી ન્યાય, આરોગ્ય અને નુકસાનમાં ઘટાડો, આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે નિયંત્રિત દવાઓની ઍક્સેસ, આત્યંતિક પ્રતિસાદ અને વિકાસ.

Mentorship Programme for Young Innovators શરૂ કરવામાં આવ્યો

- કેન્દ્રીય મંત્રી ડૉ. જિતેન્દ્ર સિંહે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ પ્રથમ વખત મેન્ટરશિપ પ્રોગ્રામ શરૂ કર્યો.
- ભારતની આઝાદીના 75માં વર્ષ નિમિત્તે યુવા સંશોધકો માટે માર્ગદર્શક કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ માર્ગદર્શન કાર્યક્રમ ભારતમાં વૈજ્ઞાનિક સંશોધન અને નવીનતાના પ્રયાસોને મજબૂત કરીને લોકોમાં વૈજ્ઞાનિક સ્વભાવને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરશે.
- આ કાર્યક્રમ સમગ્ર ભારત યોજના છે, જેમાં બાયોટેકનોલોજી વિભાગ (Department of Biotechnology-DBT) દ્વારા સમર્થિત દરેક જિલ્લામાં સ્ટાર કોલેજોની પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે.

DBT-સ્ટાર કોલેજ મેન્ટરશિપ પ્રોગ્રામ

- આ પ્રોગ્રામ નેટવર્કિંગ, આઉટરીચ અને હેન્ડ હોલ્ડિંગના ખ્યાલ તરફ મદદ કરશે. તે વર્કશોપ, ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં કોલેજોમાં હેન્ડહોલ્ડ, દર મહિને મીટિંગ્સ અને સરકારી શાળાઓમાં આઉટરીચ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરશે.

Back to basics : સ્ટાર કોલેજ યોજના (Star

College Scheme)

- સ્ટાર સ્ટેટસ કોલેજ નવી કોલેજોને હેન્ડ-હોલ્ડિંગ અને પીઅર લર્નિંગ દ્વારા માર્ગદર્શન આપીને UG વિજ્ઞાન અભ્યાસક્રમોને

મજબૂત કરવા DBTના અભિગમને સામેલ કરવામાં મદદ કરશે. તેનાથી આ કોલેજોને સ્ટાર કોલેજ સ્કીમ હેઠળ લાવવામાં આવશે.

DBT સ્ટાર કોલેજ યોજના હેઠળ કેટલી કોલેજો છે?

- હાલમાં, ભારતમાં 278 અંડરગ્રેજ્યુએટ કોલેજોને DBT સ્ટાર કોલેજ યોજના હેઠળ મદદ કરવામાં આવી રહી છે. માત્ર બે વર્ષમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં 55 કોલેજો અને મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં 15 કોલેજોને સહાય પૂરી પાડવામાં આવી રહી છે. છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં લગભગ 1.5 લાખ વિદ્યાર્થીઓને ટેકો મળ્યો છે.

“Tele-Law on Wheels” અભિયાન શરૂ કર્યું

- જસ્ટિસ ડિપાર્ટમેન્ટે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ‘આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ’ની ઉજવણીમાં જોડાઈને અઠવાડિયાના “ટેલિ-લો ઓન વ્હીલ્સ” ઝુંબેશની શરૂઆત કરી.
- આ અભિયાન 8 નવેમ્બરથી 14 નવેમ્બર 2021 સુધી ચાલશે.
- આ એક સપ્તાહ જરૂરિયાતમંદ લોકો માટે “ડિજિટલ કાનૂની સશક્તિકરણ દ્વારા બધા માટે ન્યાય” સુનિશ્ચિત કરવા માટે સમર્પિત છે.
- આ ઝુંબેશના ભાગરૂપે, ટેલિ અને વિડિયો કોન્ફરન્સિંગ સુવિધાઓનો ઉપયોગ કરીને કાયદાકીય સલાહ અને કાઉન્સેલિંગની જરૂરિયાત ધરાવતા લોકોને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સમગ્ર ભારતમાં વિશેષ લોગિન સપ્તાહનું આયોજન કરવામાં આવી રહ્યું છે. તેઓને તેમના નજીકના કોમન સર્વિસ સેન્ટર્સ (Common Service Centres-CSCs)ની મુલાકાત લેવા વિનંતી કરવામાં આવી રહી છે જે ટેલી-લો સેવાઓ પૂરી પાડે છે.

ઝુંબેશ સપોર્ટ

- “CSC e-Governance” ની મદદથી ટેલિ-લો ઓન વ્હીલ્સ અભિયાનનું આયોજન કરવામાં આવી રહ્યું છે. CSC e-Governance એ સમગ્ર ભારતમાં 4 લાખથી વધુ ડિજિટલી સક્ષમ CSCનું નેટવર્ક છે.

Citizens' Tele-Law Mobile App

- આ ઝુંબેશ હેઠળ, મંત્રાલય 13મી નવેમ્બરના રોજ “Citizens' Tele-Law Mobile App” લોન્ચ કરશે. આ એપ લાભાર્થીઓને કાનૂની સલાહ અને કાઉન્સેલિંગ આપતા પેનલ વકીલો સાથે સીધા જ જોડવામાં મદદ કરશે.

ગંગા મશાલે ઉત્તરાખંડથી યાત્રા શરૂ કરી

- ગંગા મશાલે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ઉત્તરાખંડના ઋષિકેશ અને હરિદ્વારથી ઔપચારિક રીતે તેની યાત્રા શરૂ કરી હતી.
- આ મશાલ ગંગા નદીના કિનારે કુલ 23 સ્ટેશનો સુધી જશે.
- આ સ્થાનિક લોકો અને નમામી ગંગે સ્વયંસેવકોને સંવેદનશીલ બનાવવામાં મદદ કરશે.
- આ યાત્રાને જિલ્લા વહીવટીતંત્ર, ગંગા વિચાર મંચ, ગંગા પ્રહરી, ગંગા દૂત, ગંગા મિત્ર જેવા વિસ્તારના સ્વયંસેવકો દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવશે.
- આ યાત્રા પશ્ચિમ બંગાળના ગંગા સાગર ખાતે સમાપ્ત થશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- 3 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ગંગા ઉત્સવ દરમિયાન કેન્દ્રીય કાયદા અને ન્યાય મંત્રી, કિરેન રિજિજુ અને કેન્દ્રીય જલ શક્તિ મંત્રી શ્રી ગજેન્દ્ર સિંહ શેખાવતે નવી દિલ્હીથી ગંગા મશાલને લીલી ઝંડી આપી હતી.

ઋષિકેશમાં ગંગા મહેલ

- ઋષિકેશના ત્રિવેણી ઘાટ પર ગંગા મશાલનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. આ પછી નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ (NCC) અને રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના (NSS)ના શાળાના બાળકો અને યુવાનો દ્વારા દીપ પ્રાગટ્ય, સરસ્વતી વંદના, સ્વચ્છતા પર શેરી નાટકો, ગંગા આરતી અને અન્ય સાંસ્કૃતિક પ્રદર્શન કરવામાં આવ્યું હતું.

હરિદ્વારમાં ગંગા મહેલ

- હરિદ્વારમાં WAPCOS અને વાઈલ્ડલાઈફ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ગંગા મશાલનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું.

ગંગા ઉત્સવ

- નેશનલ મિશન ફોર કલીન ગંગા દ્વારા દર વર્ષે 4 નવેમ્બરે ગંગા ઉત્સવ ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ ગંગા નદીને ‘રાષ્ટ્રીય નદી’ તરીકે જાહેર કરવાની વર્ષગાંઠને ચિહ્નિત કરે છે. આ ફેસ્ટિવલનું આયોજન હિસ્સેદારોની સહભાગિતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને જનભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવે છે. તે ગંગા નદીના પુનરુત્થાનમાં જનભાગીદારીના મહત્વ પર પ્રકાશ ફેંકે છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

ગંગા ઉત્સવ 2021

- ગંગા ઉત્સવ 2021 એ ઈવેન્ટની 5મી આવૃત્તિ હતી. તે 1 નવેમ્બરથી 3 નવેમ્બર, 2021 દરમિયાન નવી દિલ્હીમાં યોજાઈ હતી.

ભારતે WTT Contender ટુર્નામેન્ટમાં મહિલા ડબલ્સનો ખિતાબ જીત્યો

- ભારતની મણિકા બત્રા અને અર્ચના ગિરીશ કામથે વિશ્વ ટેબલ ટેનિસ સ્પર્ધા LASCOS 2021માં મહિલા ડબલ્સનો ખિતાબ જીત્યો છે.

વિશ્વ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશિપ

- વિશ્વ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશિપની શરૂઆત 1926માં થઈ હતી. આ ટુર્નામેન્ટનું આયોજન 1957 થી દ્વિવાર્ષિક ધોરણે કરવામાં આવે છે. આ અંતર્ગત, પાંચ વ્યક્તિગત ઈવેન્ટ્સ, મેન્સ સિંગલ્સ, મેન્સ ડબલ્સ, વુમન્સ સિંગલ્સ, વુમન્સ ડબલ્સ અને મિક્સ ડબલ્સ, હાલમાં બેકી-સંખ્યાવાળા વર્ષોમાં યોજાય છે. વર્લ્ડ ટીમ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશિપ, જેમાં પુરૂષોની ટીમ ઈવેન્ટ અને મહિલા ટીમ ઈવેન્ટનો સમાવેશ થાય છે, તે સૌપ્રથમ 2000માં યોજાઈ હતી.

Back to basics : મનિકા બત્રા

- તે ભારતીય ટેબલ ટેનિસ ખેલાડી છે. તે ભારતની ટોચની મહિલા ટેબલ ટેનિસ ખેલાડી છે. જુલાઈ 2021 સુધીમાં, તે વિશ્વમાં 62મા ક્રમે છે. 2020માં તેમને મેજર ધ્યાનચંદ ખેલ રત્નથી નવાજવામાં આવ્યા હતા.

પીએમ મોદી આદિવાસી ગૌરવ દિવસ મહાસંમેલનને સંબોધિત કરશે

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી 15 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ મધ્ય પ્રદેશમાં આદિવાસી ગૌરવ દિવસ મહાસંમેલન (Tribal Pride Day Mahasammelan) ને સંબોધિત કરશે.
- વડાપ્રધાન ભોપાલના જાંબૂરી મેદાનમાં મહાસંમેલનને સંબોધશે.
- આ મહાસંમેલનનું આયોજન બિરસા મુંડાની જન્મજયંતિ નિમિત્તે કરવામાં આવી રહ્યું છે.

- આ અવસર પર રાજ્યની દરેક આદિવાસી બહુલ ગ્રામ પંચાયતોમાં અનેક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- આ અવસર પર, વડાપ્રધાન ભારતનું પ્રથમ PPP મોડ બિલ્ટ હબીબગંજ રેલ્વે સ્ટેશન રાષ્ટ્રને સમર્પિત કરશે.
- મહાસંમેલનને સંબોધિત કરતી વખતે તેઓ મધ્યપ્રદેશમાં 'સિકલ સેલ નાબૂદી મિશન' અને 'રાશન આપકે દ્વારા' યોજનાની પણ શરૂઆત કરશે.

Back to basics : બિરસા મુંડા કોણ હતા ?

- બિરસા મુંડા ભારતીય આદિવાસી સ્વતંત્રતા સેનાની, લોક નાયક અને ધાર્મિક નેતા હતા. તે મુંડા જનજાતિના હતા. તેમણે 19મી સદીના અંતમાં બ્રિટિશ રાજ દરમિયાન બંગાળ પ્રેસિડેન્સી (હવે ઝારખંડ)માંથી ઉદ્ભવેલી આદિવાસી ધાર્મિક સહસ્ત્રાબ્દી ચળવળનું નેતૃત્વ કર્યું હતું. આ ચળવળએ તેમને ભારતીય સ્વતંત્રતા ચળવળના ઈતિહાસમાં એક મહત્વપૂર્ણ વ્યક્તિ બનાવી દીધા. બળવો મુખ્યત્વે ખુંટી, સરવારા, તામર અને બંડગાંવના મુંડા પટ્ટામાં કેન્દ્રિત હતો.

પૃષ્ઠભૂમિ

- બિરસા મુંડાનો જન્મ 15 નવેમ્બર, 1875ના રોજ બંગાળ પ્રેસિડેન્સીના લોહરદગા જિલ્લાના ઉલિહાટુ ગામમાં થયો હતો. તે હવે ઝારખંડના ખુંટી જિલ્લામાં છે.

શ્રીનગર UNESCO Creative Cities Network 2021 માં જોડાયું

- 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, શ્રીનગર યુનેસ્કોના સર્જનાત્મક શહેરોના નેટવર્કમાં જોડાયું છે.
- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ શ્રીનગરના સમાવેશને આ જૂના શહેરના જીવંત સાંસ્કૃતિક નૈતિકતા (vibrant cultural ethos) માટે યોગ્ય માન્યતા તરીકે બિરદાવ્યું હતું.
- યુનેસ્કોએ શ્રીનગરને હસ્તકલા અને લોક કલાના સર્જનાત્મક શહેર (creative city of craft and folk arts) તરીકે નિયુક્ત કર્યું છે.

કયા શહેરો આ નેટવર્કમાં જોડાયા છે?

- વિશ્વભરના 49 નવા શહેરો યુનેસ્કો ક્રિએટિવ સિટીઝ નેટવર્ક (UNESCO Creative Cities Network-UCCN)માં જોડાયા છે. આ શહેરોને તેમના વિકાસના કેન્દ્રમાં સંસ્કૃતિ અને સર્જનાત્મકતાને રાખવાની સાથે જ્ઞાન અને સારી પ્રથાઓ વહેંચવાની તેમની પ્રતિબદ્ધતાને માન્યતા આપવા માટે આ યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા.

યુનેસ્કોના નેટવર્કમાં કયા ભારતીય શહેરો છે?

- ચેન્નાઈ અને વારાણસી યુનેસ્કો સિટી ઓફ મ્યુઝિકમાં સામેલ છે.
- જયપુર યુનેસ્કો સિટી ઓફ કાફ્ટસ એન્ડ ફોક આર્ટ્સમાં સામેલ છે.
- યુનેસ્કો સિટી ઓફ ફિલ્મમાં મુંબઈનો સમાવેશ થાય છે.
- હૈદરાબાદ યુનેસ્કો સિટી ઓફ ગેસ્ટ્રોનોમીમાં સામેલ છે.

■ નેટવર્કમાં શહેરોની કુલ સંખ્યા:

- આ વર્ષે 49 નવા શહેરોના ઉમેરા સાથે, નેટવર્ક 90 દેશોમાં શહેરોની કુલ સંખ્યા 295 પર લઈ જાય છે. આ શહેરોનો યાદીમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે કારણ કે તેઓ ટકાઉ શહેરી વિકાસને આગળ વધારવા માટે હસ્તકલા અને લોકકલા, ફિલ્મ, ડિઝાઇન, સાહિત્ય, ગેસ્ટ્રોનોમી, સંગીત અને મીડિયા આર્ટ જેવી સંસ્કૃતિ અને સર્જનાત્મકતામાં રોકાણ કરે છે.

UCCN માં સમાવેશનું મહત્વ

- UCCNમાં જોડાઈને, શહેરો તેમની શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓ વહેંચવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ, સામાન અને સેવાઓના નિર્માણ, ઉત્પાદન અને વિતરણને મજબૂત કરવા જાહેર ક્ષેત્ર, ખાનગી ક્ષેત્ર અને નાગરિક સમાજ વચ્ચે ભાગીદારી વિકસાવવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. શહેરો પણ સર્જનાત્મકતા અને નવીનતાના કેન્દ્રો વિકસાવવાની પ્રતિજ્ઞા લે છે.

ખનિજ કન્સેશન (ચોથો સુધારો) નિયમ, 2021

- તાજેતરમાં, ખાણ મંત્રાલયે ખનિજ (પરમાણુ અને હાઈડ્રોકાર્બન ઊર્જા ખનિજો સિવાય) કન્સેશન (ચોથો સુધારો) નિયમો, 2021 ને સૂચિત કર્યા છે.
- તે ખનિજ (અણુ અને હાઈડ્રોકાર્બન એનર્જી ખનિજ સિવાય) કન્સેશન રૂલ્સ, 2016 [MCR, 2016] માં સુધારો કરશે.

સંસોધન

■ કેપ્ટિવ લીઝ દ્વારા વેચાણ:

- કેપ્ટિવ લીઝમાંથી ઉત્પાદિત 50% ખનિજોના વેચાણની જોગવાઈ માટે નવા નિયમો ઉમેરવામાં આવ્યા હતા.
- આ સુધારાએ કેપ્ટિવ ખાણોની ખાણકામ ક્ષમતાને મહત્તમ કરીને બજારમાં વધારાના ખનિજોને મુક્ત કરવાનો માર્ગ મોકળો કર્યો છે.

- કેપ્ટિવ ખાણો એવી છે કે જે ખાણોની માલિકીની કંપની દ્વારા ચોક્કસ ઉપયોગ માટે કોલસો અથવા ખનિજોનું ઉત્પાદન કરે છે, જ્યારે બિન-કેપ્ટિવ ખાણો તે છે જે બળતણનું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરે છે.

■ સરચાર્જનું સમાધાન (OB):

- ખનિજના ખાણકામ અથવા લાભાર્થી દરમિયાન પેદા થતા શ્રેશોલ્ડ મૂલ્યથી નીચેના સરચાર્જ/કચરાના ખડકો/ખનિજોના નિકાલને મંજૂરી આપવા માટે જોગવાઈ ઉમેરવામાં આવી છે.
- આ ખાણિયાઓને ઘંઘો કરવાનું સરળ બનાવશે.

■ ખાણકામ લીઝ આપવા માટેનો વિસ્તાર:

- ખાણકામ લીઝ આપવા માટેનો લઘુત્તમ વિસ્તાર 5 હેક્ટરથી વધારીને 4 હેક્ટર કરવામાં આવ્યો છે. જે વિસ્તારોમાં ખનિજોની વિશેષ ઉપલબ્ધતા છે, ત્યાં ખાણકામની લીઝ આપવા માટેનો લઘુત્તમ વિસ્તાર ઘટાડીને 2 હેક્ટર કરવામાં આવ્યો છે.

■ તમામ કેસો માટે આંશિક શરણાગતિ:

- ખાણકામ લીઝ વિસ્તારની આંશિક શરણાગતિ તમામ કિસ્સાઓમાં માન્ય છે.
- અગાઉ આંશિક શરણાગતિ માત્ર જંગલની મંજૂરી ન મળવાના કિસ્સામાં જ માન્ય હતી.

■ સંયુક્ત લાયસન્સનું ટ્રાન્સફર:

- તમામ પ્રકારની ખાણો માટે સંયુક્ત લાયસન્સ અથવા માઈનિંગ લીઝના ટ્રાન્સફરને મંજૂરી આપવા માટે નિયમોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉદ્દેશ્ય

- તેનો ઉદ્દેશ્ય ખાણ ક્ષેત્રે રોજગારી અને રોકાણમાં વધારો, રાજ્યોની આવકમાં વધારો, ખાણોનું ઉત્પાદન અને સમયમર્યાદા કામગીરીમાં વધારો, ખનિજ સંસાધનોની શોધ અને હરાજીની ઝડપ વધારવી વગેરે છે.

Back to basics : ભારતમાં ખાણકામ ક્ષેત્રો

■ પરિચય:

- સ્ટીલ અને એલ્યુમિનિયમના ઉત્પાદન અને રૂપાંતરણ ખર્ચમાં ભારતને ચોખ્ખો નફો છે. તેનું વ્યૂહાત્મક સ્થાન તેને નિકાસની તકો વિકસાવવા તેમજ એશિયન બજારોનો ઝડપથી વિકાસ કરવામાં સક્ષમ બનાવે છે.
- વર્ષ 2021 સુધીમાં ભારત વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો કોલસા ઉત્પાદક દેશ છે.

- 2020 સુધીમાં ભારત વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો કૂડ સ્ટીલ ઉત્પાદક હતો.
- ભારતની ખનિજ ક્ષમતા દક્ષિણ આફ્રિકા અને ઓસ્ટ્રેલિયા જેવી જ છે. ભારત હાલમાં 95 પ્રકારના ખનિજોનું ઉત્પાદન કરે છે, પરંતુ આટલી વિશાળ ખનિજ ક્ષમતા હોવા છતાં, ભારતનું ખાણકામ ક્ષેત્ર હજુ અસ્પષ્ટ છે.
- ભારતનું ખાણકામ ક્ષેત્ર ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)માં માત્ર 1.75% ફાળો આપે છે, જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકા અને ઓસ્ટ્રેલિયા જેવા દેશોના GDPમાં ખાણકામ ક્ષેત્રનું યોગદાન લગભગ 7 થી 7.5% છે.
- આ 11 રાજ્યો (આંધ્ર પ્રદેશ, ઓડિશા, છત્તીસગઢ, ઝારખંડ, પશ્ચિમ બંગાળ, મહારાષ્ટ્ર, તમિલનાડુ, ગુજરાત, મધ્ય પ્રદેશ, રાજસ્થાન અને કર્ણાટક) કુલ સંચાલિત ખાણોની સંખ્યાના 90% હિસ્સો ધરાવે છે.

ખાણકામ સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ

- ભારતના બંધારણની યાદી-II (રાજ્યની સૂચિ)ની સીરીયલ નંબર-23 પૂરી પાડે છે કે રાજ્ય સરકારને તેની મર્યાદામાં હાજર ખનિજોને નિયંત્રિત કરવાનો અધિકાર છે.
- લિસ્ટ-1 (કેન્દ્રીય સૂચિ)ની સંખ્યા-54 પ્રદાન કરે છે કે કેન્દ્ર સરકારને ભારતના વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર (EEZ) ની અંદર ખનિજો પર નિયંત્રણનો ઉપયોગ કરવાની સત્તા છે.
- તમામ ઓફશોર ખનિજો (હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં સ્થિત સમુદ્ર અથવા મહાસાગરના તળમાંથી કાઢવામાં આવેલ ખનિજો જેમ કે પ્રાદેશિક પાણી, ખંડીય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર) કેન્દ્ર સરકારની માલિકીની છે.

સંબંધિત યોજનાઓ

- રાષ્ટ્રીય ખનિજ નીતિ 2019
- હરાજી કરાયેલ ગ્રીનફિલ્ડ મિનરલ બ્લોક્સની ઝડપી કામગીરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે પહેલ કરવામાં આવી રહી છે.
- માઇનિંગ સેક્ટરમાં ટેક્સને તર્કસંગત બનાવવા પર પણ વિચાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- આત્મનિર્ભર ભારત યોજના હેઠળ ખનિજ ક્ષેત્રમાં ખાનગી રોકાણ વધારવા અને અન્ય સુધારા લાવવાની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
- ડિસ્ટ્રિક્ટ મિનરલ ફાઉન્ડેશન ટ્રસ્ટ.

ખનિજ સંરક્ષણ અને વિકાસ (સુધારો) નિયમો, 2021

- તાજેતરમાં, ખાણ મંત્રાલયે ખનિજ સંરક્ષણ અને વિકાસ નિયમો (MCDR), 2017માં સુધારો કરવા માટે ખનિજ સંરક્ષણ અને વિકાસ (સુધારા) નિયમો, 2021ને સૂચિત કર્યા છે.
- MCDR ખાણ અને ખનિજ (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, 1957 [MMDR એક્ટ] ની કલમ 18 હેઠળ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
- આ નિયમો ખનિજોના સંરક્ષણ, વ્યવસ્થિત અને વૈજ્ઞાનિક ખાણકામ, દેશમાં ખનિજોના વિકાસ અને પર્યાવરણની સુરક્ષા માટેના નિયમો પ્રદાન કરે છે.

અનિવાર્ય ડ્રોન સર્વે

- આ નિયમો નક્કી કરે છે કે ખાણ સંબંધિત તમામ યોજનાઓ અને વિભાગો ડિજિટલ 'ગ્લોબલ પોઝિશનિંગ સિસ્ટમ' (DGPS) અથવા 'ટોટલ સ્ટેશન' અથવા 'ડ્રોન સર્વે' સાથે જોડાયેલા હોવા જોઈએ જે ભારતીય ખાણ બ્યુરો (IBM Nagpur) દ્વારા ઉલ્લેખિત અમુક અથવા તમામ લીઝના સંદર્ભમાં તૈયાર કરવામાં આવશે.
- 'ટોટલ સ્ટેશન' એ એક ઓપ્ટિકલ સાધન છે જેનો સામાન્ય રીતે બાંધકામ, સર્વેક્ષણ અને સિવિલ એન્જિનિયરિંગમાં ઉપયોગ થાય છે. તે આડા ખૂણાઓ, ઊભા ખૂણાઓ અને અંતરને માપવા માટે ઉપયોગી છે.

ડિજિટલ છબી સબમિશન

- ભાડે લેનારાઓ અને લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ ધારકો દ્વારા ખાણકામ વિસ્તારોની ડિજિટલ ઇમેજ સબમિટ કરવાની જોગવાઈ માટે નવો નિયમ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.
- 1 મિલિયન ટન કે તેથી વધુની વાર્ષિક ઉત્પાદન યોજના ધરાવતા અથવા 50 હેક્ટર કે તેથી વધુના ભાડાપટ્ટે વિસ્તાર ધરાવતા ભાડાપટ્ટે લીઝ મર્યાદાની બહાર અને દર વર્ષે 100 મીટર સુધીના લીઝ વિસ્તારની ડ્રોન સર્વેની છબીઓ સબમિટ કરવી જરૂરી છે.
- અન્ય ભાડૂતો ઉચ્ચ રીઝોલ્યુશન સેટેલાઈટ છબીઓ ઓફર કરે છે.
- આ પગલું માત્ર ખાણ આયોજન પદ્ધતિઓ, ખાણોમાં સલામતી અને સુરક્ષામાં સુધારો કરશે એટલું જ નહીં પરંતુ ખાણકામની કામગીરીની વધુ સારી દેખરેખ પણ સુનિશ્ચિત કરશે.

અનુપાલન બોજમાં ઘટાડો

- પાલન બોજ ઘટાડવા માટે દૈનિક વળતરમાં મુક્તિ માટેની જોગવાઈ.
- રાજ્ય સરકાર સિવાયના IBMને આપવામાં આવેલા માસિક અથવા વાર્ષિક રિટર્નમાં અધૂરી અથવા ખોટી માહિતી સામે પગલાં લેવાની સત્તા.

દંડની જોગવાઈ

- નિયમોમાં દંડની જોગવાઈઓને તર્કસંગત બનાવવામાં આવી છે. નિયમોમાં સુધારો નીચેના મુખ્ય હેડ હેઠળ નિયમોના ઉલ્લંઘનને વર્ગીકૃત કરે છે:
- મુખ્ય ઉલ્લંઘન : કેદ, દંડ અથવા બંને.
- નાના ઉલ્લંઘનો: દંડ ઘટાડવામાં આવ્યો છે, આવા ઉલ્લંઘનો માટે માત્ર દંડનો દંડ સૂચવવામાં આવ્યો છે.
- ગુનાની શ્રેણીમાંથી નિયમો દૂર કરવા : અન્ય નિયમોના ઉલ્લંઘનને ગુનાની શ્રેણીમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યો છે. આ નિયમો કન્સેશનર અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પર કોઈ ચોક્કસ જવાબદારી લાદતા નથી.

■ નાણાકીય ખાતરી:

- જો અંતિમ ખાણ બંધ કરવાની યોજના નિર્ધારિત સમયગાળામાં સબમિટ કરવામાં ન આવે તો પટ્ટેદારનો નાણાકીય વીમો અથવા પ્રદર્શન સુરક્ષા જપ્ત કરવાની જોગવાઈ ઉમેરવામાં આવી છે.

■ રોજગારની તકો વધારવી:

- નાની ખાણોને પાર્ટ-ટાઈમ માઈનિંગ એન્જિનિયર અથવા પાર્ટ-ટાઈમ જીઓલોજિસ્ટની નિમણૂક કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે, જે નાના ખાણિયોના અનુપાલન બોજને ઘટાડશે.
- ખાણ સલામતીના મહાનિર્દેશક દ્વારા જારી કરાયેલ પાત્રતાના વર્ગ II પ્રમાણપત્રની સાથે યોગ્ય માન્યતા પ્રાપ્ત સંસ્થા દ્વારા આપવામાં આવેલ ખાણકામ અને ખાણ સર્વેક્ષણમાં ડિપ્લોમા પૂર્ણ સમયના ખાણકામ ઈજનેર માટેની પાત્રતામાં ઉમેરવામાં આવ્યું છે.
- આ ઉપરાંત પાર્ટ ટાઈમ માઈનિંગ ઈજનેર માટે પણ યોગ્યતા ઉમેરવામાં આવી છે.

અંકસેસિબિલિટી ધોરણો માટે નવા ડ્રાફ્ટ માર્ગદર્શિકા

- તાજેતરમાં, માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલયે નવા 'અંકસેસિબિલિટી સ્ટાન્ડર્ડ્સ' માટે ડ્રાફ્ટ માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી છે.

- આ હેઠળ, લગભગ તમામ ટેલિવિઝન ચેનલોએ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે તેઓ સાંભળવાની ક્ષતિ ધરાવતા લોકોને પ્રોગ્રામિંગ સમજવામાં મદદ કરવા માટે કેપ્શન અથવા સાંકેતિક ભાષાનો ઉપયોગ કરે છે.
- અગાઉ 'ભારતીય સાઈન લેંગ્વેજ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ સેન્ટર' (ISLRTC) અને 'નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ' (NCERT) એ સાંકેતિક ભાષામાં પાઠ્ય પુસ્તકોને સાંભળવાની-ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ માટે સુલભ બનાવવા માટે એક સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

Back to basics : ડ્રાફ્ટ માર્ગદર્શિકા વિશે

■ ઉદ્દેશ્ય:

- આ દિશાનિર્દેશોનો ઉદ્દેશ 'શ્રવણ ક્ષતિઓ માટે ટેલિવિઝન પ્રોગ્રામ્સ માટે સુલભતા ધોરણો' પ્રદાન કરવાનો છે.
- આ ધોરણોને વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો અધિનિયમ, 2016 હેઠળ સૂચિત કરવામાં આવશે, જેથી સાંભળવાની ક્ષતિઓ માટે ટેલિવિઝન સામગ્રીને વધુ સમાવિષ્ટ બનાવી શકાય.

■ અવકાશ:

- તમામ પ્રોગ્રામિંગ અથવા સામગ્રી જેમ કે મ્યુઝિક શો, ડિબેટ્સ, સ્કિપ્ટેડ/અનસ્કિપ્ટેડ રિયાલિટી શો વગેરે અને જાહેરાતો અને ટેલિશોપિંગ સામગ્રીએ આ ધોરણોનું પાલન કરવું આવશ્યક છે.

■ અપવાદ:

- લાઈવ ઈવેન્ટ્સ જેમ કે સ્પોર્ટ્સ, લાઈવ ન્યૂઝ, લાઈવ મ્યુઝિક શો, એવોર્ડ શો, લાઈવ રિયાલિટી શો વગેરે.
- એક વર્ષમાં સરેરાશ 1% કરતા ઓછા પ્રેક્ષકો ધરાવતી ચેનલો.

■ સેવાનો પ્રકાર :

- સેવા પ્રદાતાઓ અથવા બ્રોડકાસ્ટર્સ પાસે 'ક્લોઝડ કેપ્શનિંગ, સબટાઈટલ, ઓપન કેપ્શનિંગ અને/અથવા સાઈન લેંગ્વેજ (માત્ર હાથ જ નહીં પણ ચહેરાના હાવભાવ પણ)' વચ્ચે પસંદગી કરવાનો અધિકાર હશે.
- ઓપન કેપ્શન્સ બંધ કરી શકાતા નથી, જ્યારે બંધ કેપ્શન્સ દર્શક દ્વારા ચાલુ અને બંધ કરી શકાય છે.

■ જવાબદારી:

- સામગ્રીના નિર્માતાઓ આ સેવાઓ માટે સામગ્રી બનાવવા અને તેને સંબંધિત ચેનલો અને બ્રોડકાસ્ટર્સને વિતરિત કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.

■ શ્રવણ સાધનોના ઉદાહરણો:

- દૂરદર્શન પર સ્વતંત્રતા દિવસની પૂર્વસંધ્યાએ ભારતના રાષ્ટ્રપતિનું સંબોધન અને દર વર્ષે સ્વતંત્રતા દિવસ પર લાલ કિલ્લાની પ્રાચી પરથી વડાપ્રધાનનું સંબોધન સાંકેતિક ભાષામાં અર્થઘટન કરવામાં આવે છે.

- તાજેતરમાં, માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલયે ખાનગી સેટેલાઈટ ન્યૂઝ ટીવી ચેનલોને પણ 15 ઓગસ્ટની બપોરે/સાંજે સ્વતંત્રતા દિવસની ઉજવણીનું સરનામું સાંકેતિક ભાષામાં ટૂંકા કાર્યક્રમ દ્વારા પ્રસારિત કરવા જણાવ્યું છે.
- વિકલાંગો માટે બંધારણીય અને કાનૂની માળખું

■ કલમ 14:

- રાજ્ય કોઈપણ વ્યક્તિને કાયદા સમક્ષ સમાનતા અથવા ભારતના પ્રદેશની અંદરના કાયદાઓનું સમાન રક્ષણ નકારશે નહીં.
- આ સંદર્ભમાં, વિકલાંગ વ્યક્તિઓને બંધારણની નજરમાં સમાન અને સમાન અધિકારો મળવા જોઈએ.

■ યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ધ રાઈટ્સ ઓફ પર્સન્સ વિથ ડિસેબિલિટીઝ:

- ભારત 2007માં અમલમાં આવેલા વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો પરના યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન પર સહીકર્તા છે.
- સંમેલન 'સુલભતા'ને માનવ અધિકાર તરીકે માન્યતા આપે છે અને હસ્તાક્ષરકર્તાઓ માટે વિકલાંગ વ્યક્તિઓ માટે આવશ્યક એક્સેસ હોય તે ફરજિયાત બનાવે છે.

■ સુલભ ભારત અભિયાન:

- સુલભ ભારત ઝુંબેશ વિકલાંગ વ્યક્તિઓને સાર્વત્રિક પ્રવેશ અને વિકાસ માટે સમાન તકો મેળવવા સક્ષમ બનાવે છે.
- આ ઝુંબેશ મૂળભૂત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, માહિતી અને સંચાર પ્રણાલીમાં નોંધપાત્ર ફેરફારો કરીને એક્સેસ વધારવાનો પ્રયાસ કરે છે.

■ વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો અધિનિયમ, 2016:

- ભારત સરકારે વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો અધિનિયમ, 2016 ઘડ્યો છે, જે વિકલાંગ વ્યક્તિઓને લગતો મુખ્ય અને વ્યાપક કાયદો છે.
- અધિનિયમ વિકલાંગ વ્યક્તિઓ માટેની સેવાઓના સંબંધમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોની જવાબદારીઓને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.
- અધિનિયમ વિકલાંગ વ્યક્તિઓ સામેના તમામ પ્રકારના ભેદભાવને દૂર કરીને અવરોધ મુક્ત વાતાવરણ બનાવવાની પણ ભલામણ કરે છે.

અમેરિકા ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સમાં જોડાયું

- International Solar Alliance-ISAમાં જોડાનાર યુએસ 101મો સભ્ય દેશ બન્યો છે.
- સૌર ઊર્જાના વૈશ્વિક સ્વીકારને વેગ આપવા માટે યુએસએ ISAમાં સભ્ય દેશ તરીકે જોડાયું છે.

- 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ UNFCCC COP26માં આ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ (ISA) ફેમવર્ક

- ISA ફેમવર્ક પ્રથમ વખત 2016 માં દેશોને સમર્થન આપવા માટે પ્રસારિત કરવામાં આવ્યું હતું. તે તમામ દેશો માટે સહયોગ દ્વારા વૈશ્વિક સુસંગતતા અને સ્થાનિક લાભો પ્રદાન કરવા પર ભાર મૂકે છે.

Back to basics : ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ

(ISA)

- ISA 124 દેશોનું ગઠબંધન છે. તેની શરૂઆત ભારતે કરી હતી. મોટાભાગના સભ્ય દેશો સૂર્યપ્રકાશવાળા દેશો છે, જે કેન્સરની ઉષ્ણકટિબંધ અને મકર રાશિની ઉષ્ણકટિબંધની વચ્ચે આંશિક રીતે અથવા સંપૂર્ણપણે સ્થિત છે. આ જોડાણ સૌર ઊર્જાના કાર્યક્ષમ વપરાશ તરફ કામ કરવા અને અશ્મિભૂત ઇંધણ પર નિર્ભરતા ઘટાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. નવેમ્બર 2015માં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ તેનો સૌપ્રથમ પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો. તે સંધિ આધારિત આંતરસરકારી સંસ્થા છે.

દિલ્હીએ 'Anti-Open Burning Campaign' શરૂ કર્યું

- દિલ્હી સરકારે 9 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ “ Anti-Open Burning Campaign” શરૂ કરવાની જાહેરાત કરી હતી. આ અભિયાન દિલ્હીમાં 11 નવેમ્બરથી 11 ડિસેમ્બર 2021 સુધી ચાલશે.
- દિલ્હીમાં ખુલ્લામાં સળગાવવાની અને વાયુ પ્રદૂષણની ઘટનાઓને રોકવા માટે આ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- દિલ્હીનો એર ક્વોલિટી ઇન્ડેક્સ (AQI) 'જોખમી' હોવાને કારણે તેને લોન્ચ કરવામાં આવ્યો છે.
- અન્ય એક પગલામાં, દિલ્હી સરકારે તાજેતરમાં ધૂળના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ 92 બાંધકામ સાઈટ્સ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.

■ અમલીકરણ એજન્સી:

- આ અભિયાન DDA, DPCC, મહેસૂલ વિભાગ, કેન્ટોનમેન્ટ બોર્ડ, વિકાસ વિભાગ, DSIIIDC, I&FC વિભાગ, ઉત્તર DMC, પૂર્વ DMC અને દક્ષિણ DMC જેવા 10 જુદા જુદા વિભાગોની સંયુક્ત પહેલ છે. આ વિભાગો ઝુંબેશને અમલમાં મૂકવા માટે તેમની ટીમોને એકત્ર કરશે.

- આ અંતર્ગત 550 ટીમો ખુલ્લી આગની કોઈપણ ઘટનાને ઓળખવામાં અને તેને દૂર કરવામાં મદદ કરશે.
- 550 ટીમોમાંથી 304 ટીમો દિવસ દરમિયાન કામ કરશે જ્યારે 246 ટીમો રાત્રે પેટ્રોલિંગ કરશે.
- તમામ વિભાગો તેમના પોતાના એન્ટિ-ડસ્ટ સેલ બનાવવા માટે પણ મુક્ત છે.

ગ્રીન દિલ્હી એપ

- ગ્રીન દિલ્હી એપ દિલ્હીના લોકો માટે ખુલ્લામાં સળગાવવાના વણઉકેલાયેલા કેસોની જાણ કરવા માટે તાત્કાલિક પગલાં લેવા માટે ઉપલબ્ધ હશે.

ગ્રેડેડ રિસ્પોન્સ એક્શન પ્લાન (GRAP)

- GRAP પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખવામાં મદદ કરશે. આ યોજના હેઠળ તમામ જાહેર પરિવહનને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે. આ યોજના હેઠળ દિલ્હીમાં ઓપન ફાયર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવશે.

IRCTCએ શ્રી રામાયણ યાત્રા વિશેષ ટ્રેન શરૂ કરી

- ઈન્ડિયન રેલ્વે કેટરિંગ એન્ડ ટુરિઝમ કોર્પોરેશન (IRCTC) એ 7મી નવેમ્બર, 2021ના રોજ શ્રી રામાયણ યાત્રા વિશેષ ટ્રેન શરૂ કરી.
- આ ટ્રેન ધાર્મિક પ્રવાસન અને કેન્દ્ર સરકારની 'દેખો અપના દેશ' પહેલને પ્રોત્સાહન આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
- IRCTC એ તેની પ્રથમ 17-દિવસીય ટૂર નવી દિલ્હીના સફરજંગ રેલ્વે સ્ટેશનથી શરૂ કરી.
- **શ્રી રામાયણ યાત્રા એક્સપ્રેસ - મદુરાઈ સ્પેશિયલ ટ્રેન:**
- આ 13 રાત્રિ/14 દિવસની વિશેષ ટ્રેન હશે. તે 16 નવેમ્બરે પ્રસ્થાન કરશે અને 29 નવેમ્બરે તેનો પ્રવાસ પૂર્ણ કરશે.
- આ ટ્રેન હમ્પી - નાસિક - ચિત્રદૂટ ધામ - વારાણસી - ગયા - સીતામઢી - જનકપુર (નેપાળ) - અયોધ્યા - નંદીગ્રામ - પ્રયાગરાજ - શ્રિંગવરપુર થઈને પસાર થશે.
- એક વ્યક્તિ માટે પ્રવાસનો ખર્ચ 14,490 રૂપિયા હશે.
- બોર્ડિંગ પોઈન્ટ્સ છે- મદુરાઈ, કિંડીગુલ, તંજાવુર, તિરુચિરાપલ્લી, ચિદમ્બરમ, કુમ્બકોનમ, માયલાદુથુરાઈ જંકશન, વિલ્લુપુરમ જંકશન, કુલ્લોર પોર્ટ, દાવંગેરે, ચેન્નાઈ એગમોર, કટપડી જંકશન, જોલારપેટ્ટાઈ જંકશન, યસવંતપુર અને જી હુંગલી જંકશન.

શ્રી રામાયણ યાત્રા ટ્રેન

- આ ટ્રેન ધાર્મિક યાત્રાને આવરી લે છે. તે નવેમ્બર 2021માં ભારતમાં કોવિડ-19 પરિસ્થિતિમાં સુધારા પછી સ્થાનિક પ્રવાસનને ફરીથી શરૂ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં ભગવાન શ્રી રામના જીવન સાથે સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ સ્થાનો સામેલ છે. તે 12 રાત/13-દિવસ અને 16 રાત/17-દિવસના પેકેજ ઓફર કરે છે.

નીતિ આયોગે શિક્ષણ ક્ષેત્રે ટોચના મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ (Aspirational Districts)ની જાહેરાત કરી

- નીતિ આયોગે શિક્ષણ ક્ષેત્રે ટોચના પાંચ મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓની જાહેરાત કરી છે.
- તેણે સપ્ટેમ્બર મહિના માટે શિક્ષણ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠ મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાનો ક્રમાંક આપ્યો છે.
- શિક્ષણ ક્ષેત્રે નીતિ આયોગના ડેલ્ટા રેન્કિંગ મુજબ, તેલંગાણામાં ભૂપાલપલ્લી ટોચ પર છે.
- **ભૂપાલપલ્લી પછી છે:**
- ઝારખંડમાં ચતરા અને સાહિબગંજ
- ઓડિશામાં નુઆપાડા
- રાજસ્થાનમાં જેસલમેર

ડેલ્ટા રેન્કિંગ શું છે?

- ડેલ્ટા રેન્કિંગ નીતિ આયોગ દ્વારા જારી કરવામાં આવે છે. તે આરોગ્ય અને પોષણ, શિક્ષણ, નાણાકીય સમાવેશ, કૃષિ અને જળ સંસાધનો, કૌશલ્ય વિકાસ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર જેવા વિકાસલક્ષી ક્ષેત્રોમાં ભારતના મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં વધતી જતી પ્રગતિને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

Back to basics : મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લા કાર્યક્રમ

(Aspirational Districts Programme)

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા જાન્યુઆરી 2018માં મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લા કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. આ કાર્યક્રમ નીતિ આયોગ દ્વારા મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં લોકોના જીવનધોરણને સુધારવા માટે કેટલાક હિતધારકોની મદદથી અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો છે. આ કાર્યક્રમ તે જિલ્લાઓમાં ઝડપી પરિવર્તન લાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેણે મુખ્ય સામાજિક ક્ષેત્રોમાં તુલનાત્મક પ્રગતિ કરી છે.

Like Minded Developing Countries (LMDCs)

- તાજેતરમાં મોટાભાગના વિકાસશીલ દેશો જેમ કે ચીન, ભારત અને આફ્રિકન દેશોએ આબોહવા ફાઇનાન્સથી સમૃદ્ધ દેશો પાસેથી દર વર્ષે લગભગ 1.3 ટ્રિલિયન યુએસ ડોલરની માંગણી કરી છે.
- 24 દેશોના જૂથો, પોતાને Like Minded Developing Countries (LMDCs) કહે છે, અને આફ્રિકાના દેશોએ નાણાકીય પ્રવાહમાં વધારો કરવાની દરખાસ્તોમાં આ માંગને આગળ ધપાવી છે.
- ભારત ચીન, ઇન્ડોનેશિયા, ઈરાન, મલેશિયા, શ્રીલંકા, બાંગ્લાદેશ અને ફિલિપાઇન્સ જેવા દેશો સાથે LMDC જૂથનો ભાગ છે.

Back to basics : Like Minded Developing

Countries (LMDC)

- LMDC એ વિકાસશીલ દેશોનું એક જૂથ છે, જે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને વિશ્વ વેપાર સંગઠન જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓમાં બ્લોક વાટાઘાટકાર તરીકે સંગઠિત છે. LMDC વિશ્વની લગભગ 50% વસ્તીનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. સમાન વિચારધારા ધરાવતા જૂથના સભ્યોમાં બાંગ્લાદેશ, અલ્જીરિયા, ભૂતાન, બેલારુસ, ક્યુબા, ચીન, ભારત, ઈજિપ્ત, ઈરાન, ઇન્ડોનેશિયા, મલેશિયા, નેપાળ, મ્યાનમાર, શ્રીલંકા, પાકિસ્તાન, ફિલિપાઇન્સ, સીરિયા, સુદાન, વિયેતનામ અને ઝિમ્બાબ્વેનો સમાવેશ થાય છે.

COP26

- COP26 એ 26મી યુનાઈટેડ નેશન્સ ક્લાઈમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સ છે. તે સ્કોટલેન્ડના ગ્લાસગોમાં યુનાઈટેડ કિંગડમની અધ્યક્ષતામાં યોજાઈ રહી છે. તે 31 ઓક્ટોબરે શરૂ થયું હતું અને 12 નવેમ્બરે સમાપ્ત થશે. COP યુનાઈટેડ નેશન્સ ક્લાઈમેટ ચેન્જ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન (UNFCCC) હેઠળ આવે છે. UNFCCC ની સ્થાપના 1994માં કરવામાં આવી હતી.

COP26 ના લક્ષ્યો શું છે?

- સદીના મધ્ય સુધીમાં વૈશ્વિક નેટ-શૂન્ય સુરક્ષિત કરવું અને તેને 1.5 ડિગ્રીની રેન્જમાં રાખવું.
- સમુદાયો અને કુદરતી રહેઠાણોનું રક્ષણ કરવું.
- નાણા વધારવું

કોવિડ: 96 દેશોએ ભારતના રસીકરણ પ્રમાણપત્રને માન્યતા આપી

- કેન્દ્રીય આરોગ્ય પ્રધાન મનસુખ માંડવિયાના જણાવ્યા અનુસાર, 96 દેશોએ ભારતના COVID-19 રસીકરણ પ્રમાણપત્રને પરસ્પર માન્યતા આપવા સંમત થયા છે.
- આ માન્યતા સાથે, આ દેશોમાંથી મુસાફરી કરનાર વ્યક્તિઓને આંતરરાષ્ટ્રીય આગમન પર કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલયની માર્ગદર્શિકામાં ઉલ્લેખિત અમુક છૂટછાટ આપવામાં આવશે.
- શિક્ષણ, વ્યવસાય અને પર્યટનના હેતુઓ માટે મુસાફરી કરવા માટે વિશ્વના સૌથી મોટા COVID-19 રસીકરણ કાર્યક્રમના લાભાર્થીઓને માન્યતા આપવા માટે સરકાર અન્ય દેશો સાથે વધુ વાતચીત કરી રહી છે.
- ભારતમાં અત્યાર સુધીમાં લગભગ 109.08 કરોડ રસી આપવામાં આવી છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય મુસાફરી રસીકરણ પ્રમાણપત્ર CoWIN પોર્ટલ પરથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે.

કોવિન પોર્ટલ

- CoWIN એટલે Covid Vaccine Intelligence Network. આ ભારતમાં COVID-19 રસીકરણ નોંધણી માટેનું વેબ પોર્ટલ છે. તે સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયની માલિકીની અને સંચાલિત છે. આ પોર્ટલ નજીકના વિસ્તારોમાં COVID-19 રસી માટે બુકિંગ સ્લોટ દર્શાવે છે. લોકો પોર્ટલ દ્વારા તેમનો સ્લોટ બુક કરી શકે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- CoWIN એ 16 જાન્યુઆરી, 2021ના રોજ ભારતમાં ફ્રન્ટલાઈન કામદારોને COVID-19 રસી આપવાનું શરૂ કર્યું. માર્ચ 2021થી, 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના દરેકને રસીકરણની ઓફર કરવામાં આવી હતી. 1 એપ્રિલ, 2021થી 45 વર્ષથી વધુ ઉંમરના તમામ લોકો માટે પાત્રતા લંબાવવામાં આવી હતી. 1 મે, 2021થી 18 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે રસીકરણ રજૂ કરવામાં આવ્યું.

ડેસ્ટિનેશન નોર્થ ઇસ્ટ

- તાજેતરમાં 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ' कार्यक्रम હેઠળ આઝાદીના 75 વર્ષની ઉજવણીના ભાગરૂપે, ઉત્તરપૂર્વનો સાત દિવસીય સાંસ્કૃતિક ઉત્સવ 'ડેસ્ટિનેશન નોર્થ ઇસ્ટ' નેશનલ મ્યુઝિયમ, દિલ્હી ખાતે સંપન્ન થયો.
 - તેણે 'ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલય' અને 'નોર્થ-ઈસ્ટર્ન કાઉન્સિલ' (NEC) ની "ડેસ્ટિનેશન નોર્થ ઇસ્ટ ઇન્ડિયા" પહેલ હેઠળ ઉત્તર-પૂર્વ ભારતના સમૃદ્ધ વારસાની ઉજવણી કરી.
- **ઉદ્દેશ્ય:**
- બાકીના ભારતને ઉત્તર-પૂર્વ સાથે જોડવું.
 - જેમાં પૂર્વોત્તરના આઠ રાજ્યોમાંથી કલા અને હસ્તકલા, કાપડ, આદિવાસી ઉત્પાદનો, પ્રવાસન અને તેના પ્રમોશન વગેરેનું વિશેષ પ્રેઝન્ટેશન બતાવવામાં આવ્યું છે.

સામેલ સંસ્થાઓ

- ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલય.
- **નોર્થ ઇસ્ટર્ન કાઉન્સિલ (NEC):**
- તે અરુણાચલ પ્રદેશ, આસામ, મણિપુર, મેઘાલય, મિઝોરમ, નાગાલેન્ડ, સિક્કિમ અને ત્રિપુરાના આઠ રાજ્યોનો સમાવેશ કરીને પૂર્વોત્તર પ્રદેશના આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ માટેની નોડલ એજન્સી છે. તેની રચના વર્ષ 1971માં સંસદના અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- **નેશનલ મ્યુઝિયમ:**
- દિલ્હીમાં નેશનલ મ્યુઝિયમની સ્થાપના માટેની બ્લૂ પ્રિન્ટ મે 1946માં 'મૌરિસ ગ્વાયર કમિટી' દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી હતી.
 - તેની શરૂઆતમાં તે વર્ષ 1957 સુધી પુરાતત્વના મહાનિર્દેશક હેઠળ કાર્યરત હતું, બાદમાં શિક્ષણ મંત્રાલયે તેને એક અલગ સંસ્થા જાહેર કરી અને તેના સીધા નિયંત્રણ હેઠળ મૂકવામાં આવ્યું.
 - હાલમાં રાષ્ટ્રીય સંગ્રહાલય સંસ્કૃતિ મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ છે.

ઉત્તર પૂર્વ પ્રદેશનું મહત્વ

- **વ્યૂહાત્મક સ્થાન:**
- NER વ્યૂહાત્મક રીતે પૂર્વ ભારતના પરંપરાગત સ્થાનિક બજાર તેમજ પૂર્વના પડોશી દેશો જેમ કે બાંગ્લાદેશ અને મ્યાનમાર સાથે જોડાયેલું છે.
 - દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા સાથેના સંબંધો: ASEAN સાથે જોડાણ એ ભારતની વિદેશ નીતિની દિશાનો કેન્દ્રિય સ્તંભ છે, તેમજ ભારત અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા વચ્ચે ભૌતિક સેતુ તરીકે મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

- ભારતની 'અધિનિયમ પૂર્વ નીતિ' ભારતના પૂર્વીય દેશો સાથે ઉત્તરપૂર્વીય રાજ્યોની જોડાણની પ્રાદેશિક મર્યાદાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે.

■ **આર્થિક મહત્વ:**

- NER પાસે વિશાળ કુદરતી સંસાધનો છે, જે દેશના જળ સંસાધનોના લગભગ 34% અને ભારતની જળવિદ્યુત ક્ષમતાના લગભગ 40% હિસ્સો ધરાવે છે.
- સિક્કિમ ભારતનું પ્રથમ ઓર્ગેનિક રાજ્ય છે.

■ **પ્રવાસન સંભવિત:**

- ભારતના ઉત્તર-પૂર્વ પ્રદેશમાં ઘણા વન્યજીવ અભયારણ્ય આવેલા છે, જેમ કે કાઝીરંગા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન, જે એક શિંગડાવાળા ગેંડા માટે પ્રખ્યાત છે, માનસ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન, નામેરી, ઓરાંગ, આસામમાં ડિબ્રુ સૌખોવા, અરુણાચલ પ્રદેશમાં નામદફા, મેઘાલયમાં બાલપક્રમ, મણિપુરમાં કેબુલ લામજાઓ, નાગાલેન્ડમાં ઇટાન્કી, સિક્કિમમાં કંચનજંગા.

■ **સાંસ્કૃતિક મહત્વ:**

- NERમાં આદિવાસીઓની પોતાની સંસ્કૃતિ છે. લોકપ્રિય તહેવારોમાં નાગાલેન્ડનો હોર્નબિલ ફેસ્ટિવલ, સિક્કિમનો 'પાંગ લાબસોલ' વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

ઉત્તર પૂર્વીય ક્ષેત્ર માટે સરકારની પહેલ

- ઉત્તર પૂર્વીય ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલય (DoNER): ઉત્તર પૂર્વીય ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલય (Ministry of Development of North Eastern Region-DoNER) ની સ્થાપના વર્ષ 2001માં કરવામાં આવી હતી. વર્ષ 2004માં, તેને સંપૂર્ણ સુવિધાયુક્ત મંત્રાલયનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો હતો.

■ **ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પહેલ:**

- ભારતમાલા પરિયોજના (Bharatmala Pariyojana-BMP) હેઠળ, પૂર્વોત્તરમાં લગભગ 5,301 કિલોમીટરના રસ્તાઓના વિસ્તરણ અને સુધારણા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- RCS-UDAN (ઉડાનને વધુ સસ્તું બનાવવા) હેઠળ ઉત્તર-પૂર્વનો અગ્રતા વિસ્તાર તરીકે સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

■ **કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સ:**

- કલાદાન મલ્ટી મોડલ ટ્રાન્ઝિટ ટ્રાન્સપોર્ટ પ્રોજેક્ટ (મ્યાનમાર) અને બાંગ્લાદેશ-ચીન-ભારત-મ્યાનમાર (Bangladesh-China-India-Myanmar-BCIM) કોરિડોર.
- પ્રવાસન મંત્રાલયની સ્વદેશ દર્શન યોજના હેઠળ, પ્રવાસનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઉત્તર-પૂર્વ માટે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં 140.03 કરોડ રૂપિયાના પ્રોજેક્ટને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsappicerajkotoofficial
join official telegram channel

■ મિશન પૂર્વોદય :

- પૂર્વોદયનો હેતુ સ્ટીલ ક્ષેત્રમાં એક સંકલિત સ્ટીલ હબની સ્થાપના દ્વારા પૂર્વ ભારતના ઝડપી વિકાસને વેગ આપવાનો છે.
- ઓડિશા, ઝારખંડ, છત્તીસગઢ, પશ્ચિમ બંગાળ અને ઉત્તર આંધ્ર પ્રદેશનો સમાવેશ કરતું સંકલિત સ્ટીલ હબ, પૂર્વ ભારતના સામાજિક-આર્થિક વિકાસ માટે માર્ગદર્શક તરીકે કાર્ય કરશે.

■ નોર્થ ઈસ્ટ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ (NEIDS):

- પૂર્વોત્તર રાજ્યોમાં રોજગારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, સરકાર આ યોજના દ્વારા મુખ્યત્વે MSME સેક્ટરને પ્રોત્સાહન આપી રહી છે.
- રાષ્ટ્રીય વાંસ મિશન ઉત્તરપૂર્વ માટે વિશેષ મહત્વ ધરાવે છે.

■ ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રનું વિઝન 2020:

- આ દસ્તાવેજ ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રના વિકાસ માટે એક વ્યાપક માળખું પૂરું પાડે છે જેથી કરીને પ્રદેશને અન્ય વિકસિત પ્રદેશોની સમકક્ષ લાવવામાં આવે, જેના હેઠળ ઉત્તરના વિકાસ મંત્રાલય સહિત અન્ય મંત્રાલયો દ્વારા વિવિધ પહેલ કરવામાં આવી છે.

■ ડિજિટલ નોર્થ ઈસ્ટ વિઝન 2022:

- તે પૂર્વોત્તરના લોકો માટે પરિવર્તન અને જીવન સરળ બનાવવા માટે ડિજિટલ ટેકનોલોજીનો લાભ લેવા પર ભાર મૂકે છે.

શિરડી એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ જાહેર કરવામાં આવ્યું

- નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલયે 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ એરપોર્ટ ઇકોનોમિક રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી એક્ટ, 2008 હેઠળ શિરડી એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ તરીકે જાહેર કર્યું.
- 2008ના અધિનિયમની કલમ 2ની પેટા-કલમ (i) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાના ઉપયોગથી આ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- 2 ઓક્ટોબર, 2017ના રોજ રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદ દ્વારા શિરડી એરપોર્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ એરપોર્ટ ટૂંકા ગાળામાં ખૂબ જ લોકપ્રિય બન્યું કારણ કે તે સાંઈ નગરની મુલાકાત લેવાનો શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ હતો.
- માત્ર ત્રણ વર્ષમાં 9 લાખથી વધુ મુસાફરોએ આ એરપોર્ટ પર એરલાઈન સેવાઓનો લાભ લીધો છે.
- શિરડી એરપોર્ટ ચેન્નાઈ, બેંગલોર, મુંબઈ, હૈદરાબાદ, દિલ્લી અને અન્ય ઘણા રાજ્યોના એરપોર્ટને સેવા આપે છે.

‘મુખ્ય એરપોર્ટ’ હોવાનો અર્થ

- ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન (DGCA) એ શિરડી એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ તરીકે જાહેર કર્યું છે. આ જાહેરાત સાથે, Airports Economic Regulatory Authority-AERA હવે આ એરપોર્ટ પર એરોનોટિકલ સેવાઓ માટેના શુલ્ક નક્કી કરશે.

કયા એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ તરીકે નિયુક્ત કરી

શકાય છે?

- કેન્દ્ર સરકાર કોઈપણ એરપોર્ટને AERA એક્ટ હેઠળ મુખ્ય એરપોર્ટ તરીકે નિયુક્ત કરી શકે છે, જો એરપોર્ટ ઓછામાં ઓછા 35 લાખના વાર્ષિક પેસેન્જર ટ્રાફિકનું સંચાલન કરતું હોય.

CNG, LNG અને 98 અન્ય અદ્યતન ટેકનોલોજી ઓટો PLI યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવી

- કેન્દ્ર સરકારે ઓટોમોબાઈલ માટે પ્રોડક્શન-લિંકેડ ઈન્સેન્ટિવ (PLI) યોજના હેઠળ કોમ્પ્રેસ્ડ નેચરલ ગેસ (CNG) અને લિક્વિડ નેચરલ ગેસ (LNG) જેવી વૈકલ્પિક ઇંધણ પ્રણાલી સહિત 100 થી વધુ અદ્યતન તકનીકોનો ઉમેરો કર્યો છે.
- હવે આ યોજનામાં સલામતી માટે ભારત સ્ટેજ VI સુસંગત ફ્લેક્સ ફ્યુઅલ એન્જિન, એડવાન્સ્ડ ડ્રાઈવર આસિસ્ટન્સ સિસ્ટમ, ઈ-ક્વાઈસાઈકલ અને ઈલેક્ટ્રોનિક કંટ્રોલ યુનિટ્સ (ECU)ને પણ આવરી લેવામાં આવશે.
- આ પગલા પહેલા, સરકારે PLI યોજના હેઠળ માત્ર ટુ વ્હીલર્સ અને ફોર વ્હીલર્સને આવરી લીધા છે.

ઓટોમોબાઈલ માટે PLI સ્કીમ શું છે?

- કેન્દ્રીય કેબિનેટે સપ્ટેમ્બર 2021માં રૂ. 25,938 કરોડના ખર્ચ સાથે ઓટોમોબાઈલ માટેની PLI યોજનાને મંજૂરી આપી હતી. આ યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય ઉચ્ચ મૂલ્યના અદ્યતન ઓટોમોટિવ ટેકનોલોજી વાહનો, સનરૂફ્સ, ટાયર પ્રેશર મોનિટરિંગ સિસ્ટમ્સ, ઓટોમેટિક બ્રેકિંગ અને ઉત્પાદનો જેવા ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે. તે હાઈડ્રોજન અને ઈલેક્ટ્રિક ફ્યુઅલ સેલ વાહનો સહિત ઓટોમોબાઈલ સેક્ટરમાં ઉત્પાદન ક્ષમતા વધારવાનો હેતુ ધરાવે છે.

■ PLI યોજના હેઠળ પ્રોત્સાહનનો હેતુ:

- PLI યોજના હેઠળ પ્રોત્સાહન માળખાનો ઉદ્દેશ્ય અદ્યતન ઓટોમોટિવ ટેકનોલોજી ઉત્પાદનોની સ્વદેશી વૈશ્વિક સપ્લાય ચેઇનને ધ્યાનમાં રાખીને ઉદ્યોગને નવા રોકાણ કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.

કઈ ઓટોમોબાઈલ કંપનીઓ આ યોજના હેઠળ

આવરી લેવામાં આવી છે?

- ઓટોમોબાઈલ સેક્ટર માટેની PLI સ્કીમ હાલની ઓટોમોટિવ કંપનીઓ અને નવા રોકાણકારો બંને માટે ખુલ્લી છે.

Back to basics : પ્રોડક્ટ્સ લિંકડ ઇન્સેન્ટિવ (

Production Linked Incentive) પ્લાન

- સ્થાનિક ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ યોજના માર્ચ 2020માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેનો હેતુ આયાતમાં ઘટાડો કરવાનો છે. આ યોજના ઘરેલું ઉત્પાદનોના વધતા વેચાણ પર કંપનીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના સ્થાનિક કંપનીઓને હાલના ઉત્પાદન એકમોની સ્થાપના અથવા વિસ્તરણ કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે.

સેલા સુરંગ (Sela Tunnel)

- વર્તક પ્રોજેક્ટ હેઠળ બોર્ડર રોડ ઓર્ગનાઈઝેશન (BRO) દ્વારા બલીપારા-ચારદુર-તવાંગ (Balipara-Charduar-Tawang-BCT) રોડ પર વિશ્વની સૌથી લાંબી દ્વિ-માર્ગીય રોડ ટનલ “સેલા ટનલ”નું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- સેલા ટનલ ભારત-ચીન સરહદ નજીક 13,800 ફૂટની ઉંચાઈ પર બનાવવામાં આવી રહી છે.
- તે 317 કિલોમીટર લાંબા BCT રોડ પર બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. BCT માર્ગ અરુણાચલ પ્રદેશના પૂર્વ કાર્મેંગ, પશ્ચિમ કાર્મેંગ અને તવાંગ જિલ્લાઓને બાકીના ભારત સાથે જોડે છે.
- તવાંગને તમામ હવામાનમાં કનેક્ટિવિટી આપવા માટે તેનું નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- ટનલ વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા (LAC) પર વિવિધ સ્થળોએ સૈનિકો અને શસ્ત્રોની વધુ સારી હિલચાલને સુનિશ્ચિત કરશે.

Back to basics : સેલા ટનલ

- સેલા ટનલ એક નિર્માણાધીન રોડ ટનલ છે, જે 3,000 મીટરની ઉંચાઈ પર બાંધવામાં આવી રહી છે. તે આસામના ગુવાહાટી અને અરુણાચલ પ્રદેશના તવાંગ વચ્ચે સર્વ-

હવામાન જોડાણ પ્રદાન કરવા માટે બનાવવામાં આવી રહ્યું છે. ટ્રાન્સ-અરુણાચલ હાઈવે સિસ્ટમના NH 13 વિભાગ પર સેલા પાસના 4,200 મીટરની નીચે તેનું ખોદકામ કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ ટનલને NH 13 સાથે 12.4 કિમીના નવા રસ્તા દ્વારા જોડવામાં આવશે. તેનાથી દિરાંગ અને તવાંગ વચ્ચેનું અંતર 10 કિમી ઓછું થશે. તેનું બાંધકામ 2019માં શરૂ થયું હતું અને ફેબ્રુઆરી 2022માં પૂર્ણ થવાનું છે. આનાથી મુસાફરીના સમયમાં એક કલાકનો ઘટાડો થશે.

- સેલા ટનલ સેલા-ચારબેલા પર્વતમાળામાંથી પસાર થાય છે, જે તવાંગ જિલ્લાને પશ્ચિમ કાર્મેંગ જિલ્લાથી અલગ કરે છે.

15 નવેમ્બરને ‘આદિવાસી ગૌરવ દિવસ’ (Janjatiya Gaurav Divas) તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો

- 10 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, પીએમ નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતામાં કેન્દ્રીય કેબિનેટે 15 નવેમ્બરને આદિવાસી ગૌરવ દિવસ તરીકે જાહેર કરવાની મંજૂરી આપી.
- બહાદુર આદિવાસી સ્વતંત્રતા સેનાનીઓની ઉજવણી કરવા માટે, આ દિવસને ભારતની આઝાદીના 75 વર્ષની ઉજવણીના ભાગ રૂપે જાહેર કરવામાં આવ્યો છે.
- 15 નવેમ્બર એ બિરસા મુંડાની જન્મજયંતિની તારીખ પણ છે, જેને સમગ્ર ભારતમાં આદિવાસી સમુદાયો દ્વારા ભગવાન તરીકે પૂજવામાં આવે છે.
- બિરસા મુંડાએ બ્રિટિશ વસાહતી વ્યવસ્થાની શોષણ પ્રણાલી સામે લડીને ભારતની આઝાદીમાં મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપ્યું હતું.

Back to basics : આદિજાતિ ગૌરવ દિવસ (Janjatiya Gaurav Divas)

- આદિવાસી સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓની યાદમાં આદિવાસી ગૌરવ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવશે. તે આવનારી પેઢીઓને ભારતના સ્વાતંત્ર્ય ચળવળ દરમિયાન આદિવાસી સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓએ આપેલા બલિદાનથી વાકેફ કરશે. આદિવાસીઓ દ્વારા સાંસ્કૃતિક વારસાને જાળવવા અને રાષ્ટ્રીય ગૌરવ અને આતિથ્યના ભારતીય મૂલ્યોને પ્રોત્સાહન આપવાના પ્રયાસોને સન્માનિત કરવા દર વર્ષે આ દિવસ મનાવવામાં આવશે.

આ દિવસ કેવી રીતે ઉજવવામાં આવશે?

- આ દિવસને ચિહ્નિત કરવા માટે, ભારત સરકાર એક અઠવાડિયા સુધી ચાલનારી ઉત્સવની શરૂઆત કરશે. તે 15મી નવેમ્બરથી શરૂ થશે અને 22મી નવેમ્બર 2021ના રોજ સમાપ્ત થશે.
- કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર ઉત્સવના ભાગરૂપે અનેક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરશે.
- દરેક પ્રવૃત્તિની થીમ ભારતીય સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં આદિવાસીઓની સિદ્ધિઓ દર્શાવશે.

ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગ

- ભારતના કોમ્ટ્રોલર એન્ડ ઓડિટર જનરલ (CAG) નો પૂરની પૂર્વ તૈયારી અને પ્રતિભાવ અંગેનો અહેવાલ તાજેતરમાં કેરળ વિધાનસભામાં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અહેવાલ વર્ષ 2018માં કેરળમાં આવેલા વિનાશક પૂરની પૃષ્ઠભૂમિ સામે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે કેન્દ્ર સરકારે તમામ રાજ્યોમાં ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગ પ્રક્રિયા માટે મોડલ ડ્રાફ્ટ બિલ પરિભ્રમણ કર્યાના 45 વર્ષ પછી, રાજ્યએ હજુ સુધી ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગ કાયદો ઘડ્યો નથી.

Back to basics : પરિચય

- **ખ્યાલ:**
 - ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગનો મૂળ ખ્યાલ પૂરના નુકસાનને મર્યાદિત કરવા માટે પૂરના મેદાનોમાં જમીનના ઉપયોગને નિયંત્રિત કરવાનો છે.
- **વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓનું નિર્ધારણ:**
 - ઉદ્દેશ્ય વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ માટે સ્થાનો અને વિસ્તારોની સીમાઓ એવી રીતે નક્કી કરવાનો છે કે જેથી નુકસાન ઓછું થાય.
- **સીમાઓની વૃદ્ધિ:**
 - તે બંને સંવેદનશીલ અને સંરક્ષિત વિસ્તારોના વિકાસ પર મર્યાદા નક્કી કરવાની કલ્પના કરે છે.
 - અસુરક્ષિત વિસ્તારોમાં આડેઘડ વિકાસ અટકાવવા, તે વિસ્તારોમાં વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ પર નિયંત્રણો લાદીને, તેમની સીમાઓ નક્કી કરીને.
 - માત્ર આવી વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓને સંરક્ષિત વિસ્તારોમાં મંજૂરી આપી શકાય છે, જે રક્ષણાત્મક પગલાંની નિષ્ફળતાના કિસ્સામાં ભારે નુકસાન પહોંચાડતી નથી.

ઉપયોગિતા:

- ઓનિંગ હાલની પરિસ્થિતિઓને સંબોધિત કરી શકશે નહીં, જો કે તે ચોક્કસપણે નવા વિકાસ વિસ્તારમાં પૂરના નુકસાનને ઘટાડવામાં મદદ કરશે.
- ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગ માત્ર નદીઓના કારણે પૂરના કિસ્સામાં જ જરૂરી નથી, પરંતુ તે ખાસ કરીને શહેરી વિસ્તારોમાં પાણી ભરાવાને કારણે થતા નુકસાનને ઘટાડવામાં પણ ઉપયોગી છે.

પૂરની સંવેદનશીલતા:

- ભારતના ઉચ્ચ જોખમ અને નબળાઈનું મૂલ્યાંકન એ હકીકત દ્વારા થાય છે કે 3290 લાખ હેક્ટરના ભૌગોલિક વિસ્તારમાંથી 40 મિલિયન હેક્ટર પૂરની સંભાવના છે.
- પૂરને કારણે દર વર્ષે સરેરાશ 75 લાખ હેક્ટર જમીન પ્રભાવિત થાય છે અને લગભગ 1600 લોકો મૃત્યુ પામે છે અને તેના કારણે પાક અને મકાનો અને જાહેર સુવિધાઓને 1805 કરોડ રૂપિયાનું નુકસાન થાય છે.

ફ્લડ-પ્લેન ઓનિંગ માટે મોડલ ડ્રાફ્ટ બિલ

- **પરિચય:**
 - આ બિલ/વિધેયક પૂર ઝોન સત્તા, પૂરના મેદાન વિસ્તારનું સર્વેક્ષણ અને સીમાંકન, પૂરના મેદાનની સીમાઓની સૂચના, પૂરના મેદાનોના ઉપયોગ પર પ્રતિબંધ, વળતર અને સૌથી અગત્યનું પાણીના મુક્ત પ્રવાહને સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રદાન કરે છે. આ અવરોધો કેવી રીતે કાબુ મેળવવો તેની એન્ટ્રી પ્રદાન કરે છે.
 - આ અંતર્ગત પૂરગ્રસ્ત વિસ્તારોના નીચાણવાળા વિસ્તારોમાં રહેઠાણોને ઉઘાનો અને રમતગમતના મેદાનોથી બદલવામાં આવશે કારણ કે તે વિસ્તારોમાં માનવ વસવાટની ગેરહાજરીને કારણે જીવન અને સંપત્તિનું ઓછું નુકસાન થશે.

અમલીકરણમાં પડકારો

- સંભવિત કાયદાકીય પ્રક્રિયા તેમજ પૂરના મેદાન વ્યવસ્થાપન માટે વિવિધ પાસાઓને અનુસરવાના અભિગમ અંગે રાજ્યો તરફથી પ્રતિકાર કરવામાં આવ્યો છે.
- રાજ્યોની અનિચ્છા મુખ્યત્વે વસ્તીના દબાણ અને વૈકલ્પિક આજીવિકા વ્યવસ્થાના અભાવને કારણે છે.
- પૂરના મેદાનોના નિયમોના અમલીકરણ અને અમલીકરણ પ્રત્યે રાજ્યોના ઉદાસીન પ્રતિભાવને કારણે પૂરના મેદાનોના અતિક્રમણમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે, જેમાં અધિકૃત અને નગર આયોજન અધિકારીઓ દ્વારા પ્રસંગોપાત અતિક્રમણને યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

■ સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ અને અન્ય પગલાં:

- “આંતર-રાજ્ય નદીઓ અને નદીઓના નિયમન અને વિકાસ”ના કિસ્સા સિવાય, સૂચિ II (રાજ્યની સૂચિ) ની એન્ટ્રી 17 તરીકે ડ્રેનેજ અને પાળા/ડેમના સમાવેશના આધારે, પૂર નિયંત્રણનું કાર્ય રાજ્ય સરકારમાં આવે છે. સૂચિ I (યુનિયન લિસ્ટ) ની એન્ટ્રી 56માં ‘વેલીઓ’ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.
- ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ રાજ્ય સરકારના કાર્યક્ષેત્રમાં છે કારણ કે તે નદી કિનારે આવેલી જમીનોથી સંબંધિત છે અને જમીન એ લિસ્ટ-II ની એન્ટ્રી 18 હેઠળ રાજ્યનો વિષય છે.
- કેન્દ્ર સરકારની ભૂમિકા સલાહ આપવા અને દિશાનિર્દેશો આપવા સુધી મર્યાદિત હોઈ શકે છે.
- બંધારણમાં સમાવિષ્ટ સાતમી અનુસૂચિની કોઈપણ ત્રણ વિધાનસભા યાદીઓમાં પૂર નિયંત્રણ અને શમન(Flood Control and Mitigation)નો સીધો ઉલ્લેખ નથી.
- 2008માં, National Disaster Management Authority-NDMA એ પૂરને નિયંત્રિત કરવા માટે એક મહત્વપૂર્ણ “બિન-માળખાકીય પગલાં” તરીકે પૂરના મેદાન વિસ્તાર માટે રાજ્યોને માર્ગદર્શિકા જારી કરી હતી.
- તેમાં સૂચન કરવામાં આવ્યું છે કે જે વિસ્તારો 10 વર્ષમાં પૂરની આવર્તનને કારણે પ્રભાવિત થવાની સંભાવના છે, તે વિસ્તારોને બગીચા, બગીચા અને કોંક્રીટ સ્ટ્રક્ચર્સ(Concrete Structures) જેવા ગ્રીન વિસ્તારો માટે આરક્ષિત કરવા જોઈએ અને આ વિસ્તારોમાં મંજૂરી ન હોવી જોઈએ.
- તેમાં પૂરના અન્ય ક્ષેત્રો વિશે પણ વાત કરવામાં આવી હતી, જેમ કે 25 વર્ષના સમયગાળામાં પૂરની આવર્તન ધરાવતા વિસ્તારો, રાજ્યોને તે વિસ્તાર-વિશિષ્ટ યોજનાઓ બનાવવાનું કહે છે.

આગળનો રસ્તો

- પૂરને કારણે દર વર્ષે મોટા પ્રમાણમાં જીવન અને સંપત્તિનું નુકસાન થતું હોવાથી, કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો માટે લાંબા ગાળાની યોજના તૈયાર કરવાનો સમય આવી ગયો છે જે પૂરને નિયંત્રિત કરવા માટે પાળા બાંધવા અને ડ્રેજિંગ પગલાંથી આગળ વધે છે.
- એક સંકલિત બેસિન મેનેજમેન્ટ પ્લાન(Integrated Basin Management Plan)ની જરૂર છે જે નદી-બેઝિન શેરિંગ કરતા તમામ દેશો તેમજ ભારતીય રાજ્યોને જોડે.
- રાજ્ય સરકારે ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ કાયદા માટે મોડલ ડ્રાફ્ટ બિલનો અમલ કરવો જોઈએ.

શક્તિ 2021: ભારત-ફ્રાન્સ લશ્કરી કવાયતની 6ઠ્ઠી આવૃત્તિનું આયોજન કરશે

- ભારતીય સેના 15 નવેમ્બર, 2021થી ફ્રેન્ચ આર્મી સાથે દ્વિવાર્ષિક તાલીમ કવાયતની છઠ્ઠી આવૃત્તિ મૈત્રીપૂર્ણ રાષ્ટ્રો સાથે સંયુક્ત તાલીમ અભ્યાસની શ્રેણીમાં હાથ ધરશે.
- ભારતે 2021માં ફ્રાન્સ સાથે સંયુક્ત નૌકા કવાયત અને વાયુસેનાની કવાયત હાથ ધરી છે.
- શક્તિ 2021 ફ્રાન્સના ફેબ્રુઆરી 15 નવેમ્બરથી 26 નવેમ્બર દરમિયાન યોજાશે.

કવાયતનું મહત્વ

- ‘શક્તિ 2021’ કવાયત સંયુક્ત રાષ્ટ્રના આદેશ હેઠળ અર્ધ-શહેરી વિસ્તારના પ્રકાશમાં આતંકવાદ વિરોધી કામગીરી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે. બંને દેશોની સેનાઓ વચ્ચે સૈન્ય સહયોગ અને આંતર-કાર્યક્ષમતા વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેનું આયોજન કરવામાં આવશે.

શક્તિ અભ્યાસનું અંતિમ સંસ્કરણ

- કવાયત શક્તિની છેલ્લી આવૃત્તિ વર્ષ 2019માં રાજસ્થાનમાં મહાજન ફીલ્ડ ફાયરિંગ રેન્જ ખાતે ફોરેન ટ્રેનિંગ નોડ ખાતે હાથ ધરવામાં આવી હતી.

ગોરખા રાઈફલ્સ ટુકડી

- ગોરખા રાઈફલ્સની ટુકડી આ કવાયતમાં ભારતીય સેનાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. તેની પાસે સમૃદ્ધ વારસો છે જે તેની લશ્કરી બહાદુરી અને સર્વોચ્ચ બલિદાન દ્વારા ચિહ્નિત થયેલ છે. તેનો 68 વર્ષનો ભવ્ય ઇતિહાસ છે. 1971ના યુદ્ધમાં ટીમના યોગદાનને જમ્મુ અને કાશ્મીર થિયેટર ઓનર અને બેટલ ઓનર શિંગો રિવર વેલી દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી હતી.

ફ્રેન્ચ લીજન

- આ કવાયતમાં ફ્રેન્ચ તરફથી 21st Marine Infantry Regiment ભાગ લેશે. ફ્રેન્ચ આર્મી ટુકડીની સ્થાપના 1831માં ‘2nd Marine Regiment’ તરીકે કરવામાં આવી હતી. બાદમાં 1901માં તેનું નામ બદલીને 21st Marine Infantry Regiment રાખવામાં આવ્યું. તેનો 120 વર્ષનો ભવ્ય ઇતિહાસ છે. આ ટીમે ફ્રેન્ચ આર્મીની તમામ મોટી લડાઈઓમાં ભાગ લીધો છે.

icerajkot

joinicerajkot.com
join our whatsapp

icerajkotoofficial
join official telegram channel

પંજાબની શાળાઓમાં પંજાબી ભાષા ફરજિયાત કરવામાં આવી

- પંજાબના મુખ્યમંત્રી ચરણજીત સિંહ ચન્નીએ જાહેરાત કરી કે પંજાબ રાજ્યમાં હવે તમામ વિદ્યાર્થીઓ માટે પંજાબી ભાષા ફરજિયાત વિષય હશે.
- પંજાબી ભાષાને ધોરણ 1 થી 10 સુધી ફરજિયાત કરવામાં આવશે.
- આ સિવાય ઓફિસોમાં પણ તેને ફરજિયાત બનાવવામાં આવશે.
- જો કોઈપણ શાળા નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરશે તો તેના ઉલ્લંઘન બદલ તેને 2 લાખ રૂપિયા સુધીનો દંડ ફટકારવામાં આવશે.

બિલ

- રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા 15 બિલ પસાર થયાના એક દિવસ પછી, 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ મુખ્યમંત્રી દ્વારા આ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. પંજાબ સ્ટેટ લેંગ્વેજ એમેન્ડમેન્ટ બિલ, 2021 અને પંજાબી એન્ડ અધર લેંગ્વેજ એજ્યુકેશન (સુધારા) બિલ, 2021 નામના બે બિલ પંજાબી ભાષા સાથે સંબંધિત હતા.

પંજાબી અને અન્ય ભાષાઓ શિક્ષણ (સુધારા) બિલ, 2021

- આ બિલ હેઠળ પંજાબી ભાષાને શાળાઓમાં ફરજિયાત વિષય બનાવવામાં આવશે. ઉલ્લંઘન પર 2 લાખ રૂપિયાનો દંડ થશે.

પંજાબ સ્ટેટ લેંગ્વેજ એમેન્ડમેન્ટ બિલ, 2021

- બિલ નિર્દેશ આપે છે કે તમામ સત્તાવાર કામકાજ પંજાબીમાં કરવામાં આવે. ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં, પ્રથમ, બીજા અને ત્રીજા ઉલ્લંઘન માટે અનુક્રમે 500 રૂપિયા, 2000 રૂપિયા અને 5000 રૂપિયાનો દંડ વસૂલવામાં આવશે.

પંજાબ વિધાનસભાએ કૃષિ કાયદા વિરુદ્ધ ઠરાવ પસાર કર્યો

- પંજાબ એસેમ્બલીએ 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ કેન્દ્રના ત્રણ કૃષિ કાયદાઓ વિરુદ્ધ ઠરાવ પસાર કર્યો.
- ત્રણ કૃષિ કાયદાઓ વિરુદ્ધ વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આ બીજો ઠરાવ છે.

- પ્રથમ ઠરાવ ઓક્ટોબર 2020માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- રાજ્યના કૃષિ મંત્રી રણદીપ સિંહ નાભાએ આ નવો પ્રસ્તાવ રજૂ કર્યો હતો.

Back to basics : ત્રણ કૃષિ કાયદા

- **ખેડૂતો ઉત્પાદન વેપાર અને વાણિજ્ય (પ્રમોશન એન્ડ ફેસિલિટેશન) એક્ટ, 2020:**

- ખેડૂતો માટે નોટિફાઇડ એગ્રીકલ્ચર પ્રોડ્યુસ માર્કેટ કમિટી (APMC) મંડીઓની બહાર કૃષિ વેચાણ અને માર્કેટિંગ ખોલવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે આ કાયદો રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કાયદો આંતર-રાજ્ય વેપારના અવરોધોને દૂર કરે છે અને કૃષિ પેદાશોના ઈલેક્ટ્રોનિક વેપાર માટે એક માળખું પણ પૂરું પાડે છે. તે સરકાર દ્વારા નિયંત્રિત મંડીઓના એકાધિકારને તોડવા માંગે છે અને ખેડૂતોને ખાનગી ખરીદદારોને સીધા વેચાણ કરવાની મંજૂરી આપે છે.

- **ખેડૂતો (સશક્તિકરણ અને સંરક્ષણ) ભાવ ખાતરી અને કૃષિ સેવાઓ અધિનિયમ, 2020 પર કરાર:**

- આ કાયદો કોન્ટ્રાક્ટ ફાર્મિંગ માટે રાષ્ટ્રીય માળખું બનાવે છે. તે ખેડૂતોને કંપનીઓ સાથે લેખિત કરાર કરવા અને તેમના માટે ઉત્પાદન કરવા માટે કાનૂની માળખું પૂરું પાડે છે.

- **આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ (સુધારો) અધિનિયમ, 2020:**

- આ કાયદો આવશ્યક ચીજવસ્તુઓની યાદીમાંથી કઠોળ, અનાજ, ખાદ્ય તેલ, તેલીબિયાં, ડુંગળી અને બટાટાને દૂર કરે છે. તે આ ખાદ્ય ચીજોના ઉત્પાદન, હિલચાલ, સંગ્રહ અને વિતરણને નિયંત્રણમુક્ત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

India Technopreneurship Series

- Kerala Start-up Mission and Cisco LaunchPad Accelerator Program -CLAP સંયુક્ત રીતે એક અગ્રણી ટેકનોપ્રેન્યોરશિપ શ્રેણીનું આયોજન કરવા જઈ રહ્યા છે.
- કેરળમાં ઈનોવેટર્સ અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ માટે ઈન્ડિયા ટેકનોપ્રેન્યોરશિપ સિરીઝનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- તે 15 નવેમ્બરથી શરૂ થશે અને 19 નવેમ્બર સુધી ચાલશે.
- આ પહેલ નવી કંપનીઓને નવા યુગના પડકારોને ઉકેલવામાં સક્ષમ બનાવવા માટે નવીનતા અને સહયોગ માટેનું પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડશે.

- આમાં બિઝનેસ અને ટેકનોલોજી ટ્રેક પર શ્રેણીબદ્ધ વર્કશોપનો સમાવેશ થાય છે, જે યુવા ઈનોવેટર્સને કોર્પોરેટ અને સંસ્થાકીય સહાય પૂરી પાડવા માટે નિમિત્ત બનશે.

પહેલની કાર્યસૂચિ

- ઈન્ડિયા ટેકનોપ્રેન્ચોરશિપ સિરીઝ સિસ્કો લૉન્ચપેડ (Cisco LaunchPad) દ્વારા સંચાલિત છે.
- તેમાં યુવા ઈનોવેટર્સ, સરકારી પ્રતિનિધિઓ, પ્રારંભિક તબક્કાના સ્ટાર્ટ-અપ્સ, કોર્પોરેટ નેતાઓ, રોકાણકારો અને અન્ય લોકો હાજરી આપશે.
- તેઓ ટેકનોલોજીનો લાભ લેવા માટે વિચારો, ડિઝાઇન અને નવીન રીતોનું આદાનપ્રદાન કરશે.

સિસ્કો લૉન્ચપેડ

- Cisco Launchpad એ નેટવર્કિંગ અને સોફ્ટવેર કંપની (Cisco)ની એક્સિલરેટર વિંગ છે. તે સ્ટાર્ટ-અપ્સ સુધી પહોંચવા માટે પુલ બનાવીને ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં મોખરે છે. તે ભારત અને અન્ય દેશોમાંથી B2B ડીપ-ટેક સ્ટાર્ટ-અપ્સને આગળ વધારવામાં સફળ થયું છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ડૉ.કમલ રણાદિવે વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ડૉ. કમલ રણાદિવે બાયોમેડિકલ સંશોધક હતા.
 2. તે Indian Women Scientists' Association (IWSA) ના સ્થાપક સભ્યોમાંના એક હતા.
 3. તેમનો જન્મ 8 નવેમ્બર, 1917ના રોજ પુણેમાં થયો હતો. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 2) SPV પ્રકૃતિ સંરક્ષણ મિશનનું સંચાલન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ મિશન 5 વર્ષમાં 100 વેટલેન્ડ્સને ઓળખવા અને મેપ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
 2. રાજ્યના નાણામંત્રીએ 2021-2022 માટેનું સુધારેલું બજેટ રજૂ કરતી વખતે ત્રણ મિશનની જાહેરાત કરી હતી.
 3. તમિલનાડુ ક્લાઇમેટ ચેન્જ મિશન રૂ. 500 કરોડના કુલ ખર્ચ સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 3) ગોવા મેરીટાઇમ કોન્કલેવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. વાર્ષિક ગોવા મેરીટાઇમ કોન્કલેવ (GMC-21) ની ત્રીજી આવૃત્તિ 7 નવેમ્બર, 2021થી ગોવામાં શરૂ થઈ.
 2. હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર 21મી સદીના વ્યૂહાત્મક લેન્ડસ્કેપનું કેન્દ્રબિંદુ બની ગયું છે.
 3. GMC 2021 ની થીમ “ Maritime Security and Emerging Non-Traditional Threats: A case for proactive role for Indian Ocean Region “ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 4) પૂર્વ પશ્ચિમ ખાસી હિલ્સ જિલ્લાના નિર્માણને મંજૂરી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. રી-ભોઈ જિલ્લો 4 જૂન, 1992ના રોજ પૂર્વ ખાસી હિલ્સ જિલ્લામાંથી કોતરવામાં આવ્યો હતો.
 2. ખાસી હિલ્સ ક્ષેત્રમાં સૌથી ઉંચું શિખર લુમ શિલોંગ (Lum Shyllong) છે. તેની ઊંચાઈ 1968 મીટર છે. તે શિલોંગ શહેરની દક્ષિણમાં થોડા કિલોમીટર દૂર સ્થિત છે.
 3. 1970 પહેલા, ખાસી હિલ્સ અને સમગ્ર મેઘાલય રાજ્ય વહીવટી રીતે આસામનો એક ભાગ હતો. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 5) માનસિક સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત મુદ્દાઓ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. વિશ્વ માનસિક સ્વાસ્થ્ય દિવસ દર વર્ષે 10 ઓક્ટોબરે ઉજવવામાં આવે છે.
 2. શારીરિક સ્વાસ્થ્યની જેમ, જીવનના દરેક તબક્કે એટલે કે બાળપણ અને કિશોરાવસ્થાથી પુખ્તવય દરમિયાન માનસિક સ્વાસ્થ્ય મહત્વપૂર્ણ છે.
 3. GDPના 1 ટકાથી પણ ઓછા ભાગની ફાળવણી આરોગ્ય સેવાઓ પર કરવામાં આવે છે, જેના કારણે માનસિક આરોગ્ય સેવાઓની પહોંચમાં જાહેર અવરોધો ઊભા થયા છે.
 4. સુપ્રીમ કોર્ટે બંધારણની કલમ 21 હેઠળ આરોગ્ય સંભાળને મૂળભૂત અધિકાર તરીકે સ્વીકારી છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

6) ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે દવાની નીતિઓ અને તેમના અમલીકરણનું 'ડેટા-સંચાલિત વૈશ્વિક વિશ્લેષણ' છે.
2. સૂચકાંક વિશે: તે એક અનોખું સાધન છે જે રાષ્ટ્રીય સ્તરની દવા નીતિઓના દસ્તાવેજો, પગલાં અને તુલના કરે છે.
3. તે દરેક દેશને સ્કોર અને રેન્કિંગ પ્રદાન કરે છે જે બતાવે છે કે તેમની ડ્રગ નીતિઓ અને અમલીકરણ માનવ અધિકારો, આરોગ્ય અને વિકાસના અસિદ્ધાંતો સાથે કેવી રીતે સુસંગત છે.
4. તે વિશ્વના તમામ પ્રદેશોને આવરી લેતા 30 દેશોની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

7) રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NLSD સમાજના ગરીબ અને નબળા વર્ગોને સહાય પૂરી પાડવા માટે 1995માં ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી.
2. આ દિવસે, કાયદાકીય વ્યવસ્થાના સંચાલનને સુરક્ષિત કરવા અને સમાનતાના આધારે લોકોની ધાર્મિકતાને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સમગ્ર દેશમાં લોક અદાલતોનું આયોજન કરવામાં આવે છે.
3. તે મહિલાઓ, વિકલાંગ વ્યક્તિઓ, ST, SC, બાળકો, માનવ તસ્કરી પીડિતો તેમજ કુદરતી આફતોના ભોગ બનેલા લોકોને સહાય પૂરી પાડે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

8) ઉત્તરાખંડ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઉત્તરાખંડ દિવસ દર વર્ષે 9 નવેમ્બરે ઉજવવામાં આવે છે.
2. 1994માં, અલગ રાજ્યની માંગએ પૂર્ણ સ્વરૂપ લીધું, જેના પરિણામે એક જન આંદોલન થયું જેના પરિણામે 2000માં ઉત્તરાખંડ રાજ્યની રચના થઈ.
3. તે "દેવોની ભૂમિ" અથવા "દેવ ભૂમિ" તરીકે ઓળખાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

9) ભારતમાં ગંભીર રીતે કુપોષિત બાળકો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. SAM ધરાવતા બાળકોનું વજન તેમની ઊંચાઈ માટે ઓછું હોય છે.
2. MAM ધરાવતાં બાળકો બાળપણમાં મૃત્યુદર અને બિમારીનું જોખમ વધારે છે.
3. મંત્રાલય અનુસાર, અડધાથી વધુ બાળકો ગંભીર રીતે કુપોષિત શ્રેણીમાં છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

10) હરિત કર્મ સેના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. શહેરમાં સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમને સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે, પેટા-લોના ડ્રાફ્ટમાં એક્શન ફોર્સની રચના કરવાની દરખાસ્તનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
2. આ ડ્રાફ્ટ કાયદો કેરળ મ્યુનિસિપાલિટી એક્ટની કલમ 33 અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
3. પેટા કાયદાના અમલ માટે રાજ્ય સરકારની મંજૂરી પણ જરૂરી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

11) World Food Programme - WFPના રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. WFP એ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને વિશ્વની સૌથી મોટી માનવતાવાદી સંસ્થાની ખાદ્ય-સહાયક શાખા છે.
2. તેની સ્થાપના 1961માં થઈ હતી. તેનું મુખ્ય મથક રોમમાં છે અને તે 80 દેશોમાં ઓફિસનું સંચાલન કરે છે.
3. હૈતી, ઇથોપિયા, કેન્યા, સોમાલિયા, અંગોલા અને બુરુન્ડી જેવા દેશોમાં ભૂખમરો વધી રહ્યો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

12) ગ્લોબલ રેઝિલિયન્સ ઇન્ડેક્સ ઇનિશિયેટિવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે 'કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ-26'ના 'એડોપ્શન ડે' (8 નવેમ્બર 2021)ના અવસરે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
2. આબોહવા જોખમો માટે સ્થિતિસ્થાપકતાનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે તેને સાર્વત્રિક મોડલ તરીકે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.
3. તે ઉભરતા અને વિકાસશીલ દેશોમાં વસ્તીને માહિતગાર કરવા અને રક્ષણ આપવા માટે આબોહવા અને કુદરતી સંકટના જોખમો પરનો ડેટા પ્રદાન કરશે.
4. તેનો ઉપયોગ તમામ આર્થિક અને ભૌગોલિક વિસ્તારોમાં એકંદર જોખમ સંચાલનમાં થઈ શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

13) લીગલ મેટ્રોલોજી (પેકેજડ પ્રોડક્ટ્સ) નિયમો 2011 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રાજ્ય સરકાર આંતર-રાજ્ય વેપાર અને વાણિજ્ય સંબંધિત ફરજો નિભાવવા માટે કંટ્રોલર ઓફ લીગલ મેટ્રોલોજીની નિમણૂક કરી શકે છે.
2. અધિનિયમ મુજબ, કેન્દ્ર સરકાર આંતર-રાજ્ય વેપાર અને વાણિજ્ય સંબંધિત ફરજો કરવા માટે લીગલ મેટ્રોલોજીના ડિરેક્ટરની નિમણૂક કરી શકે છે.
3. અગાઉ નંબરના આધારે વેચાતા માલ માટે 'U' અને 'N' ચિહ્નોનો ઉપયોગ થતો હતો.
4. આ ખરીદી સમયે વસ્તુઓની કિંમતોની તુલના કરવાનું સરળ બનાવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

14) Global Drug Policy Index વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ગ્લોબલ ડ્રગ પોલિસી ઇન્ડેક્સ એ દવાની નીતિઓ અને વિશ્વભરમાં તેમના અમલીકરણનું ડેટા આધારિત વિશ્લેષણ છે.
2. સ્વાસ્થ્ય અને નુકસાન ઘટાડવા પર, ભારતે 49/100નો સ્કોર કર્યો.
3. દુખ અને પીડાની રાહત માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે નિયંત્રિત પદાર્થોની ઉપલબ્ધતા અને પહોંચ પર, ભારતે 33/100નો સ્કોર કર્યો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

15) Mentorship Programme for Young Innovators વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય મંત્રી ડૉ. જિતેન્દ્ર સિંહે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ પ્રથમ વખત મેન્ટરશિપ પ્રોગ્રામ શરૂ કર્યો.
2. આ માર્ગદર્શન કાર્યક્રમ ભારતમાં વૈજ્ઞાનિક સંશોધન અને નવીનતાના પ્રયાસોને મજબૂત કરીને લોકોમાં વૈજ્ઞાનિક સ્વભાવને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરશે.
3. આ પ્રોગ્રામ નેટવર્કિંગ, આઉટરીચ અને હેન્ડ હોલ્ડિંગના ખ્યાલ તરફ મદદ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

16) ટેલિ-લો ઓન વ્હીલ્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. જસ્ટિસ ડિપાર્ટમેન્ટે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ની ઉજવણીમાં જોડાઈને અઠવાડિયાના "ટેલિ-લો ઓન વ્હીલ્સ" ઝુંબેશની શરૂઆત કરી.
2. આ અભિયાન 8 નવેમ્બરથી 14 નવેમ્બર 2021 સુધી ચાલશે.
3. આ એક સપ્તાહ જરૂરિયાતમંદ લોકો માટે "ડિજીટલ કાનૂની સશક્તિકરણ દ્વારા બધા માટે ન્યાય" સુનિશ્ચિત કરવા માટે સમર્પિત છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

17) ગંગા મશાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ગંગા મશાલે 8 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ઉત્તરાખંડના ઋષિકેશ અને હરિદ્વારથી ઔપચારિક રીતે તેની યાત્રા શરૂ કરી હતી.
2. આ મશાલ ગંગા નદીના કિનારે કુલ 23 સ્ટેશનો સુધી જશે.
3. ગંગા ઉત્સવ 2021 એ ઈવેન્ટની 5મી આવૃત્તિ હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

18) વિશ્વ ટેબલ ટેનિસ ચેમ્પિયનશિપ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. મણિકા બત્રા ભારતની ટોચની મહિલા ટેબલ ટેનિસ ખેલાડી છે.
2. જુલાઈ 2021 સુધીમાં, તે વિશ્વમાં 62મા ક્રમે છે.
3. આ ટુર્નામેન્ટનું આયોજન 1957 થી દ્વિવાર્ષિક ધોરણે કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

19) આદિવાસી ગૌરવ દિવસ મહાસંમેલન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. બિરસા મુંડાનો જન્મ 15 નવેમ્બર, 1875ના રોજ બંગાળ પ્રેસિડેન્સીના લોહરદગા જિલ્લાના ઉલિહાટુ ગામમાં થયો હતો.
2. મહાસંમેલનને સંબોધિત કરતી વખતે તેઓ મધ્યપ્રદેશમાં 'સિકલ સેલ નાબૂદી મિશન' અને 'રાશન આપકે દ્વાર' યોજનાની પણ શરૂઆત કરશે.
3. આ અવસર પર રાજ્યની દરેક આદિવાસી બહુલ ગ્રામ પંચાયતોમાં અનેક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

20) UNESCO Creative Cities Network 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ વર્ષે 49 નવા શહેરોના ઉમેરા સાથે, નેટવર્ક 90 દેશોમાં શહેરોની કુલ સંખ્યા 295 પર લઈ જાય છે.
2. યુનેસ્કો સિટી ઓફ ફિલ્મમાં મુંબઈનો સમાવેશ થાય છે.
3. હૈદરાબાદ યુનેસ્કો સિટી ઓફ ગેસ્ટ્રોનોમીમાં સામેલ છે.

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

21) ખનિજ કન્સેશન (ચોથો સુધારો) નિયમ, 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે ખનિજ (અણુ અને હાઇડ્રોકાર્બન એનર્જી ખનિજ સિવાય) કન્સેશન રૂલ્સ, 2016 [MCR, 2016] માં સુધારો કરશે.
2. કેપ્ટિવ લીઝમાંથી ઉત્પાદિત 50% ખનિજોના વેચાણની જોગવાઈ માટે નવા નિયમો ઉમેરવામાં આવ્યા હતા.
3. કેપ્ટિવ ખાણો એવી છે કે જે ખાણોની માલિકીની કંપની દ્વારા ચોક્કસ ઉપયોગ માટે કોલસો અથવા ખનિજોનું ઉત્પાદન કરે છે.
4. ખાણકામ લીઝ આપવા માટેનો લઘુત્તમ વિસ્તાર 5 હેક્ટરથી વધારીને 4 હેક્ટર કરવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

22) ખનિજ સંરક્ષણ અને વિકાસ (સુધારો) નિયમો, 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. MCDR ખાણ અને ખનિજ (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, 1957 [MMDR એક્ટ] ની કલમ 18 હેઠળ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
2. આ નિયમો ખનિજોના સંરક્ષણ, વ્યવસ્થિત અને વૈજ્ઞાનિક ખાણકામ, દેશમાં ખનિજોના વિકાસ અને પર્યાવરણની સુરક્ષા માટેના નિયમો પ્રદાન કરે છે.
3. 'ટોટલ સ્ટેશન' એ એક ઓપ્ટિકલ સાધન છે જેનો સામાન્ય રીતે બાંધકામ, સર્વેક્ષણ અને સિવિલ એન્જિનિયરિંગમાં ઉપયોગ થાય છે.
4. ભાડે લેનારાઓ અને લેટર ઓફ ઈન્ટેન્ટ ધારકો દ્વારા ખાણકામ વિસ્તારોની ડિજિટલ ઈમેજ સબમિટ કરવાની જોગવાઈ માટે નવો નિયમ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

23) એક્સેસિબિલિટી ધોરણો માટે નવા ડ્રાફ્ટ માર્ગદર્શિકા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ દિશાનિર્દેશોનો ઉદ્દેશ 'બ્રવણ ક્ષતિઓ માટે ટેલિવિઝન પ્રોગ્રામ્સ માટે સુલભતા ધોરણો' પ્રદાન કરવાનો છે.
2. આ ધોરણોને વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો અધિનિયમ, 2016 હેઠળ સૂચિત કરવામાં આવશે, જેથી સાંભળવાની ક્ષતિઓ માટે ટેલિવિઝન સામગ્રીને વધુ સમાવિષ્ટ બનાવી શકાય.
3. ઓપન કેપ્શન્સ બંધ કરી શકાતા નથી, જ્યારે બંધ કેપ્શન્સ દર્શક દ્વારા ચાલુ અને બંધ કરી શકાય છે.
4. સામગ્રીના નિર્માતાઓ આ સેવાઓ માટે સામગ્રી બનાવવા અને તેને સંબંધિત ચેનલો અને બ્રોડકાસ્ટર્સને વિતરિત કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

24) ઈન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ISA ફ્રેમવર્ક પ્રથમ વખત 2016 માં દેશોને સમર્થન આપવા માટે પ્રસારિત કરવામાં આવ્યું હતું.
2. તે તમામ દેશો માટે સહયોગ દ્વારા વૈશ્વિક સુસંગતતા અને સ્થાનિક લાભો પ્રદાન કરવા પર ભાર મૂકે છે.
3. ISA 124 દેશોનું ગઠબંધન છે. તેની શરૂઆત ભારતે કરી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

25) Anti-Open Burning Campaign વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ અભિયાન દિલ્હીમાં 11 નવેમ્બરથી 11 ડિસેમ્બર 2021 સુધી ચાલશે.
2. દિલ્હીમાં ખુલ્લામાં સળગાવવાની અને વાયુ પ્રદૂષણની ઘટનાઓને રોકવા માટે આ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
3. દિલ્હીનો એર ક્વોલિટી ઈન્ડેક્સ (AQI) 'જોખમી' હોવાને કારણે તેને લોન્ચ કરવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2, અને 3

26) શ્રી રામાયણ યાત્રા વિશેષ ટ્રેન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ ટ્રેન ધાર્મિક પ્રવાસન અને કેન્દ્ર સરકારની 'દેખો અપના દેશ' પહેલને પ્રોત્સાહન આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
2. IRCTC એ તેની પ્રથમ 17-દિવસીય ટૂર નવી દિલ્હીના સફદરજંગ રેલ્વે સ્ટેશનથી શરૂ કરી.
3. આ 13 રાત્રિ/14 દિવસની વિશેષ ટ્રેન હશે. તે 16 નવેમ્બરે પ્રસ્થાન કરશે અને 29 નવેમ્બરે તેનો પ્રવાસ પૂર્ણ કરશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

27) નીતિ આયોગ શિક્ષણ ક્ષેત્રે ટોચના મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા જાન્યુઆરી 2018માં મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લા કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
2. આ કાર્યક્રમ તે જિલ્લાઓમાં ઝડપી પરિવર્તન લાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેણે મુખ્ય સામાજિક ક્ષેત્રોમાં તુલનાત્મક પ્રગતિ કરી છે.
3. ડેલ્ટા રેન્કિંગ કૌશલ્ય વિકાસ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર જેવા વિકાસલક્ષી ક્ષેત્રોમાં ભારતના મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓમાં વધતી જતી પ્રગતિને પ્રતિબિંબિત કરે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

28) Like Minded Developing Countries (LMDCs) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચીન, ભારત અને આફ્રિકન દેશોએ આબોહવા ફાઈનાન્સથી સમૃદ્ધ દેશો પાસેથી દર વર્ષે લગભગ 1.3 ટ્રિલિયન યુએસ ડોલરની માંગણી કરી છે.
2. 24 દેશોના જૂથો, પોતાને Like Minded Developing Countries (LMDCs) કહે છે.
3. ભારત ચીન, ઈન્ડોનેશિયા, ઈરાન, મલેશિયા, શ્રીલંકા, બાંગ્લાદેશ અને ફિલિપાઈન્સ જેવા દેશો સાથે LMDC જૂથનો ભાગ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

29) ભારતના રસીકરણ પ્રમાણપત્રને માન્યતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય આરોગ્ય પ્રધાન મનસુખ માંડવિયાના જણાવ્યા અનુસાર, 96 દેશોએ ભારતના COVID-19 રસીકરણ પ્રમાણપત્રને પરસ્પર માન્યતા આપવા સંમત થયા છે.
2. ભારતમાં અત્યાર સુધીમાં લગભગ 109.08 કરોડ રસી આપવામાં આવી છે.
3. આંતરરાષ્ટ્રીય મુસાફરી રસીકરણ પ્રમાણપત્ર CoWIN પોર્ટલ પરથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

30) ડેસ્ટીનેશન નોર્થ ઈસ્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તેણે 'ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલય' અને 'નોર્થ-ઈસ્ટર્ન કાઉન્સિલ' (NEC) ની "ડેસ્ટીનેશન નોર્થ ઈસ્ટ ઇન્ડિયા" પહેલ હેઠળ ઉત્તર-પૂર્વ ભારતના સમૃદ્ધ વારસાની ઉજવણી કરી.
2. પૂર્વોત્તરના આઠ રાજ્યોમાંથી કલા અને હસ્તકલા, કાપડ, આદિવાસી ઉત્પાદનો, પ્રવાસન અને તેના પ્રમોશન વગેરેનું વિશેષ પ્રેઝન્ટેશન બતાવવામાં આવ્યું છે.
3. તેની રચના વર્ષ 1971માં સંસદના અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
4. દિલ્હીમાં નેશનલ મ્યુઝિયમની સ્થાપના માટેની બ્લૂ પ્રિન્ટ મે 1946માં 'મૌરિસ ગ્વાયર કમિટી' દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

31) શિરડી એરપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલયે 10 નવેમ્બર, 2021ના રોજ એરપોર્ટ ઇકોનોમિક રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી એક્ટ, 2008 હેઠળ શિરડી એરપોર્ટને મુખ્ય એરપોર્ટ તરીકે જાહેર કર્યું.
2. 2008ના અધિનિયમની કલમ 2ની પેટા-કલમ (i) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાના ઉપયોગથી આ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
3. 2 ઓક્ટોબર, 2017ના રોજ રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદ દ્વારા શિરડી એરપોર્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

32) PLI યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઓટોમોબાઈલ સેક્ટર માટેની PLI સ્કીમ હાલની ઓટોમોટિવ કંપનીઓ અને નવા રોકાણકારો બંને માટે ખુલ્લી છે.
2. પ્રોડક્ટ્સ લિંક્ડ ઈન્સેન્ટિવ સ્થાનિક ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ યોજના માર્ચ 2020માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
3. આ યોજનામાં સલામતી માટે ભારત સ્ટેજ VI સુસંગત ફ્લેક્સ ફ્યુઅલ એન્જિન, એડવાન્સ્ડ ડ્રાઈવર આસિસ્ટન્સ સિસ્ટમ, ઈ-ક્વાલિસાઈકલ અને ECUને પણ આવરી લેવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

33) સેલા ટનલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સેલા ટનલ ભારત-ચીન સરહદ નજીક 13,800 ફૂટની ઉંચાઈ પર બનાવવામાં આવી રહી છે.
2. તે 317 કિલોમીટર લાંબા BCT રોડ પર બનાવવામાં આવી રહ્યું છે.
3. BCT માર્ગ અરુણાચલ પ્રદેશના પૂર્વ કામેંગ, પશ્ચિમ કામેંગ અને તવાંગ જિલ્લાઓને બાકીના ભારત સાથે જોડે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

34) આદિવાસી ગૌરવ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ દિવસને ચિહ્નિત કરવા માટે, ભારત સરકાર એક અઠવાડિયા સુધી ચાલનારી ઉત્સવની શરૂઆત કરશે.
2. તે 15મી નવેમ્બરથી શરૂ થશે અને 22મી નવેમ્બર 2021ના રોજ સમાપ્ત થશે.
3. દરેક પ્રવૃત્તિની થીમ ભારતીય સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં આદિવાસીઓની સિદ્ધિઓ દર્શાવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

35) ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ અહેવાલ વર્ષ 2018માં કેરળમાં આવેલા વિનાશક પૂરની પૃષ્ઠભૂમિ સામે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
2. તમામ રાજ્યોમાં ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ પ્રક્રિયા માટે મોડલ ડ્રાફ્ટ બિલ પરિભ્રમણ કર્યાના 45 વર્ષ પછી, રાજ્યએ હજુ સુધી ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગ કાયદો ઘડ્યો નથી.
3. ફ્લડ-પ્લેન ઝોનિંગનો મૂળ ખ્યાલ પૂરના નુકસાનને મર્યાદિત કરવા માટે પૂરના મેદાનોમાં જમીનના ઉપયોગને નિયંત્રિત કરવાનો છે.
4. ઉદ્દેશ્ય વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ માટે સ્થાનો અને વિસ્તારોની સીમાઓ એવી રીતે નક્કી કરવાનો છે કે જેથી નુકસાન ઓછું થાય.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

36) 'શક્તિ 2021' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ફ્રેન્ચ આર્મી ટુકડીની સ્થાપના 1831માં '2nd Marine Regiment' તરીકે કરવામાં આવી હતી.
2. ગોરખા રાઈફલ્સની ટુકડી આ કવાયતમાં ભારતીય સેનાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
3. 1971ના યુદ્ધમાં ટીમના યોગદાનને જમ્મુ અને કાશ્મીર થિયેટર ઓનર અને બેટલ ઓનર શિંગો રિવર વેલી દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

37) પંજાબની શાળાઓ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ બિલ હેઠળ પંજાબી ભાષાને શાળાઓમાં ફરજિયાત વિષય બનાવવામાં આવશે. ઉલ્લંઘન પર 2 લાખ રૂપિયાનો દંડ થશે.
2. 11 નવેમ્બર, 2021ના રોજ મુખ્યમંત્રી દ્વારા આ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
3. ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં, પ્રથમ, બીજા અને ત્રીજા ઉલ્લંઘન માટે અનુક્રમે 500 રૂપિયા, 2000 રૂપિયા અને 5000 રૂપિયાનો દંડ વસૂલવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કરંટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT